

TILINPÄÄTÖS 2022

Hankasalmen kunta

Sisällys

Hankasalmen tilinpäätös 2022 tiivistettynä.....	1
1 Toimintakertomus.....	2
1.1 Toimintakertomusta koskevat säännökset	2
1.2 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa	2
1.2.1 Kunnanjohtajan katsaus	2
1.2.2 Hankasalmen kunnan strategia 2021–2024	4
1.2.3 Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset.....	5
1.2.4 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys	7
1.2.5 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa 2022.....	11
1.2.6 Kunnan henkilöstö	13
1.2.7 Ympäristöasiat.....	14
1.2.8 Muut ei taloudelliset asiat	14
1.2.9 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä.....	14
1.2.10 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista	15
1.3 Selonteko kunnan sisäisen valvonnan järjestämisestä	16
1.4 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus	19
1.4.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen.....	19
1.4.2 Toiminnan rahoitus	21
1.5 Rahoitusasema ja sen muutokset	23
1.6 Kokonaistulot ja –menot	27
1.7 Kuntakonsernin toiminta ja talous	28
1.7.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä	28
1.7.2 Konsernin toiminnan ohjaus	28
1.7.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat	28
1.7.4 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä	28
1.7.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä.....	29
1.7.6 Konsernin tilinpäätös ja sen tunnusluvut.....	30
1.8 Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet.....	34
1.8.1 Asiaa koskeva sääntely.....	34
1.8.2 Tilikauden tuloksen käsittely.....	34
2 Talousarvion toteutuminen	35
2.1 Seuranta koskeva sääntely.....	35
2.2 Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	35
2.2.1 Keskusvaalilautakunta.....	35
2.2.2 Tarkastuslautakunta.....	36
2.2.3 Kunnanhallitus	37
2.2.4 Perusturvalautakunta.....	45
2.2.5 Sivistyslautakunta	60
2.2.6 Ympäristölautakunta.....	82
2.3 Määrärahojen ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	98
2.3.1 Käyttötalouden toteutuminen	98
2.3.2 Tuloslaskelmaosan toteutuminen.....	99
2.3.3 Investointien toteutuminen	102
2.3.4 Rahoitusosan toteutuminen	103
2.3.5 Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta.....	104
3 Tilinpäätöslaskelmat.....	106
3.1 Tilinpäätöslaskelmia koskevat säännökset ja ohjeet.....	106

3.2	Kunnan tuloslaskelma	107
3.3	Kunnan rahoituslaskelma	108
3.4	Kunnan tase	109
3.5	Konsernin tuloslaskelma.....	111
3.6	Konsernin rahoituslaskelma	112
3.7	Konsernin tase	113
4	<i>Tilinpäätöksen liitetiedot</i>	115
4.1	Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	115
4.2	Konsernitiilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	116
4.3	Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot	118
4.4	Tasetta koskevat liitetiedot	121
4.5	Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot.....	126
4.6	Henkilöstöä koskevat liitetiedot	127
5	<i>Eriytetyt tilinpäätökset.....</i>	128
5.1	Vesihuoltolaitos-taseyksikön tilinpäätös	128
5.2	Vesihuoltolaitoksen tilinpäätöksen liitetiedot	131
6	<i>Konsernin tytäryhtiöiden tilinpäätöstiedot</i>	134
6.1	Kiinteistö Oy Hankasalmen Haka	134
6.2	Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulma	135
6.3	Kiinteistö Oy Hankasalmen Virastotalo	136
6.4	Kiinteistö Oy Vuokrahanka	137
7	<i>Tilinpäätöksen allekirjoitus</i>	138
8	<i>Kuvaus kirjanpitojärjestelmästä ja kirjanpidossa käytetyistä kirjoista.....</i>	139

Hankasalmen tilinpäätös 2022 tiivistettynä

TALOUS

Alun perin talousarvio vuodelle 2022 laadittiin 485.000 euroa ylijäämäiseksi. Vuoden aikana valtuusto päätti talousarviomuutoksista 14.11.2022, millä oli vaikutusta vuositulokseen. Perusturvalle haettiin lisämäärärahaa kuluille yhteensä 884.000 euroa (muun muassa asiakaspalvelujen ostot, palvelusetelikulut, sairaanhoitopiirin alijäämän kattaminen) ja tuloille 190.500 euroa (koronakorvaukset). Nettovaikutus perusturvan talousarviomuutoksilla oli 693.500 euroa. Lisäksi osinkotuottojen määrää kasvatettiin 94.300 euroa, verotuloennustetta kasvatettiin 530.000 euroa ja valtionosuuksien määrää 345.600 eurolla.

Hyvinvointialueuudistuksen myötä jäsenkuntien tuli kattaa sairaanhoitopiirien kertyneet alijäämät vuoden 2022 loppuun mennessä. Kunta oli maksanut Keski-Suomen sairaanhoitopiirin alijäämiä yli 1,2 miljoonaa euroa, kun maaliskuussa 2023 saapui tieto, että sairaanhoitopiirin peruspääoman alentaminen perutaan ja jäsenkunnilta laskutetaan lisää 24 miljoonaa euroa. Kunnan osuus tästä on reilu noin 485.000 euroa. Maksumia ei ole suoritettu, mutta se on kirjattu tulosvaikutteisesti vuodelle 2022 pakollisena varauksena.

Vuoden 2022 lopullinen tulos oli 73.958,47 euroa ja taseeseen kertynyt ylijäämä yhteensä 1.001.690,62 euroa.

TOIMINTATUOTOT

Vuoden 2022 ulkoiset toimintatuotot olivat 5.587.313,57 euroa, kun ne 2021 olivat noin 5.871.000 euroa. Toimintatuotot laskivat edellisestä vuodesta noin 283.400 eurolla, eli 4,8 %:lla. Vuoden 2022 talousarvioon verrattuna toimintatuotot olivat 493.200 euroa suuremmat.

TOIMINTAKULUT

Vuoden 2022 ulkoiset toimintakulut olivat 40.455.088,71 euroa, kun ne vuonna 2021 olivat noin 39.158.900 euroa. Toimintakulut kasvoivat edellisestä

vuodesta noin 1.296.000 eurolla, eli 3,3 %:lla. Vuoden 2022 muutettuun talousarvioon nähden toimintakulut ylittyivät 1.401.900 eurolla. Toimintakulujen kasvu johtui muun muassa Keski-Suomen sairaanhoitopiirin alijäämän kattamisesta, palkankorotuksista sekä yleisestä kustannusten noususta.

VEROTULOT

Verotulot olivat 16,8 miljoonaa, kasvua vuoteen 2021 verrattuna on vajaa 100.000 euroa. Alkuperäiseen talousarvioon nähden verotulot kasvoivat lähes 700.000 eurolla. Verotulojen positiivinen toteutuminen aiheutui muun muassa parantuneesta työllisyydestä ja yritysten paremmista tuloksista.

VALTIONOSUUDET

Valtionosuudet olivat yli 20 miljoonaa euroa ja ylittivät alkuperäisen talousarvion yli 300.000 eurolla. Valtionosuudet pienenevät vuodesta 2021 yli 800.000 euroa.

INVESTOINNIT

Investoinnit olivat yhteensä 665.000 euroa. Alkuperäisessä talousarviossa oli varauduttu 701.000 euron nettoinvestointeihin. 21.11.2022 valtuusto päätti 25.000 euron investointilisämäärärahan palvelutalo Metsätähden sisäilmakorjauksiin. Vuonna 2022 ei toteutunut mittavia investointeja, vaan investointiohjelmassa vietiin eteenpäin kunnan liikennealueiden ja vesihuollon suunniteltuja korjaushankkeita sekä toteutettiin pienimuotoisia liikunta- ja ulkoiluhankkeita.

LAINAKANTA

Kunnan lainakanta pieneni 5,5 miljoonasta eurosta 4,9 miljoonaan vuoden 2022 aikana. Vuokravastuut olivat vuoden lopussa 18,5 miljoonaa euroa. Koulun leasingvuokravastuun määrä kasvoi korkojen nousun myötä 18,1 miljoonaan euroon, vaikka pääoma pieneni vuoden aikana lähes 470.000 euroa 14,3 miljoonaan euroon. Asukasta kohti lainaa oli 1.068 euroa ja vuokravastuita 5.080 euroa.

1 Toimintakertomus

1.1 Toimintakertomusta koskevat säännökset

Toimintakertomuksen antamisesta vastaavat kunnanhallitus ja kunnanjohtaja. Toimintakertomuksessa annetaan tiedot kunnan toiminnan kehittymistä ja tuloksellisuutta, taloudellista tilannetta sekä merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöitä koskevista tärkeistä seikoista. (KPL 3:1a §)

Kuntalain 115 § mukaisesti kunnan toimintakertomuksen erityisenä tehtävänä on selvittää valtuuston talousarviossa hyväksymien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumista kunnassa ja kuntakonsernissa. Toimintakertomuksessa annetaan myös tietoja sellaisista kunnan ja kuntakonsernin talouteen liittyvistä olennaisista asioista, joista ei ole tehtävä selkoa kunnan tai kuntakonsernin taseessa, tuloslaskelmassa tai rahoituslaskelmassa. Tällaisia asioita ovat arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä sekä tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja niiden perusteella tehdyistä keskeisistä johtopäätöksistä.

Toimintakertomuksessa kunnanhallitus tekee esityksen tilikauden tuloksen käsittelystä. Mahdollisen kattamattoman alijäämän osalta kuvataan talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä talouden tasapainottamiseksi.

Toimintakertomuksessa annetaan tiedot siitä, miten kunta huolehtii ympäristöasioista, sosiaalisista asioista ja henkilöstöasioista, ihmisoikeuksien kunnioittamisesta sekä korruption ja lahjonnan torjunnasta. Toimintakertomuksessa kuvataan millaisia toimintaperiaatteita kunta noudattaa huolehtiessaan edellä luetelluista asioista, toimintaperiaatteiden noudattamisen tulokset sekä kuvaus riskeistä, joiden toteutuminen todennäköisesti haittaa sen toimintaa. Lisäksi annetaan selostus siitä, miten kunta hallitsee näitä riskejä. (KPL 3a:2 §)

1.2 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

1.2.1 Kunnanjohtajan katsaus

Hankasalmen kunnan tilinpäätös on ylijäämäinen vuonna 2022, kuten se oli vuosina 2020–2021 ja

taseeseen on aiempien vuosien vaikeuksien jälkeen syntynyt jo noin miljoonan euron ylijäämä.

Ylijäämäinen tilinpäätös syntyy, vaikka hyvinvointialueuudistus aiheuttaa sen, että kuntien tulee tilinpäätöksissään kattaa Keski-Suomen sairaanhoitopiirin alijäämä, jonka määrä kasvoi vuonna 2022 huomattavan suureksi, vaikka tavoitteena sairaanhoitopiirillä oli talousarvion mukainen toteuma. Maaliskuussa 2023 saapui kunnille täysin yllättäen vielä tieto, että hyvinvointialue aikoo kumota sairaanhoitopiirin valtuuston lainvoimaisen päätöksen sairaanhoitopiirin peruspääoman alentamisesta sairaanhoitopiirin vuoden 2022 tilinpäätöksen yhteydessä. Ratkaisun lainmukaisuutta tullaan tarkastelemaan jatkossa, mutta Keski-Suomen kuntien vuoden 2022 tulokseen ratkaisu aiheuttaa 24 miljoonan euron heikennyksen ja toteutuessaan tietysti myös kassavaroihin. Hankasalmen kunnan lähes 600.000 euron positiivinen tulos supistuu 74.000 euroon.

Vuosi 2022 oli hyvin poikkeava vuosi. Koronan vaikutukset toimintoihin eivät olleet vielä ohi, ja helmikuussa syttyi sota Eurooppaan Venäjän hyökättyä Ukrainaan, mikä teki vuodesta hyvin poikkeuksellisen. Kunta joutui varautumaan alkuvaiheessa kaikkiin mahdollisiin sodan aiheuttamiin skenaarioihin, kustannustaso monissa tarvikkeissa ja palveluissa nousi ja kuntamallin kautta otettiin myös yli 40 sodan jaloista lähtenyttä pakolaista kuntaan uudenlaisen Migrin kuntamallin kautta.

Hyvinvointialueen valmistelu työllisti vuonna 2022 ennen kaikkea perusturvaa – mutta myös talous- ja keskushallintoa sekä ympäristötoimea merkittävästi. Kuntien panos Keski-Suomen hyvinvointialueen synnyssä tiedon tuottajana ja valmistelijana oli merkittävä – eikä vähiten siksi, että hyvinvointialueen johdon ja esimiesten valintaprosessit kestivät Keski-Suomessa käytännössä aivan liian myöhälle syksyyn. Ja muutama keskeinen lähiesimiestehtävä on esimerkiksi Hankasalmen kunnan palvelutaloissa hyvinvointialueelta yhä täyttämättä keväällä 2023 tätä tilinpäätöstä laadittaessa.

Vuoden 2022 työmarkkinaneuvottelut johtivat kuntalalla suuriin palkankorotuksiin, jotka heijastuvat paitsi vuoden 2022 talouteen, niin ennen kaikkea tuleviin toimintavuosiin. Merkkillisin piirre oli Tehyn ja Su-

perin sopimukseen solmittu 600 euron kertaerä osalle henkilöstä, jonka hyvinvointialueet maaliskuussa 2023 maksavat, mutta joka peritään kunnilta ja tulee siten huomioida vuoden 2022 tilinpäätöksessä. Lisäksi kunta-alan palkankorotukset elävät vielä vuonna 2023 solmittujen muiden alojen sopimusten kautta. Tämä on vaikeuttanut talouden suunnittelua ja ohjausta merkittävästi. Ja käytännössä nostaa suuresti alun perinkin suuria vuonna 2022 tehtyjä palkankorotuksia vuonna 2023.

Kunnan vastualueet pyrkivät vuonna 2022 omassa toiminnassaan noudattamaan talousarviotaan niin toiminnallisesti, taloudellisesti kuin strategisestikin – mutta toisaalta aitoihin palvelutarpeisiin vastattiin. Perusturvassa syntyikin lopulta merkittävä ylitys ja ympäristötoimessakin määrärahat ylittyivät.

Perusturvan ylitys tilinpäätöksessä aiheutuu siis suurimmalta osin sairaanhoitopiirin alijäämästä. Alkuperäiseen talousarvioon nähden sairaanhoitopiirin laskutus kasvoi lopulta 1 miljoonaa euroa talousarvioon nähden. Kaikkiaan sairaanhoitopiirin alijäämiä tuli sen toiminnan viimeisiltä vuosilta Hankasalmen maksettavaksi 1,7 miljoonaa euroa, kun aiemmat varaukset otetaan huomioon. Jos siis hyvinvointialueen maaliskuun päätös sairaanhoitopiirin peruspääoman laskun perumisesta toteutuu - ilman sitäkin on jo maksettu yli 1,2 miljoonaa euroa.

Perusturvan osalta myös asiakaspalvelujen ostoissa niin sosiaalitoimen kuin etenkin vanhuspalvelujen piirissä oli selkeää ylitystä ja kaikkiaan alkuperäiseen talousarvioon nähden kasvua oli yhteensä noin 550.000 euroa. Julkisuudessa esitetyt väitteet siitä, että kunnat olisivat pyrkineet säästämään sosiaali- ja terveystalouden kustannuksia ja siirtämään niitä hyvinvointialueen kontolle, eivät siis esimerkiksi Hankasalmen kohdalla pidä millään tavoin paikkaansa. Palvelutarpeeseen kunnassa vastattiin, vaikka se johti suureen lisäämäärärahatarpeeseen. Sairaanhoitopiirin kuluylitykseen ja hyvinvointialueen toimintaan ei sen sijaan pystytty kyllä tässä suuruusluokassa edes varautumaan.

Ympäristötoimen pienessä ylityksessä vaikutti mm. kaukolämmön perusmaksun takautuva korotus käytyjen neuvottelujen jälkeen, minkä kattaminen jäi ympäristötoimen katettavaksi ja lisäksi tuli loppuvuodesta satunnaisia menoja esimerkiksi jäädytyskoneiden rikkoutumisen myötä. Vesi- ja jätevesimaksutuotot eivät toteutuneet talousarviossa arvioidusti.

Sivistystoimen toiminta toteutui lähes talousarvion mukaisesti ja kunnanhallitus alitti määrärahavarauksensa selvästi.

Käyttötalouden nettomenot olivat selvästi talousarviossa varattuja määrärahoja suuremmat, mutta ennen kaikkea verotulojen positiivisella kehityksellä kyettiin menojen kasvu kuitenkin kattamaan vuonna 2022 ja päästiin siis vielä ylijäämämiseen tulokseen.

Ja kun perusturva siirtyi vuoden 2023 alusta hyvinvointialueelle, niin vuosi 2022 antaa kyllä hyvän pohjan vuoden 2023 talouden tasapainoiseen toteutumiseen. Enää kuntien vastattavana ei ole sairaanhoitopiiriä hallitsemattomine yllätyksineen.

Vuodet 2024 ja 2025 tulevat kuitenkin olemaan todella vaikeita taloudellisesti ja toiminnallisesti, koska kuntien valtionosuudet leikkaantuvat, verotulojen määrä supistuu ja kustannukset nousevat – kuntatalous on useimmissa kunnissa ajautumassa hyvinvointialueuudistuksen ja sen luoman kuntien uuden rahoitusmallin kautta suuriin vaikeuksiin. Ja Keski-Suomessa johtuen sairaanhoitopiirin viimeisistä vuosista maan muita kuntia huomattavasti suurempiin haasteisiin.

Hankasalmen kunnan aiemmat talouden ongelmat saatiin kuitenkin viime vuosina talouden tasapainotusohjelman kautta hallintaan ja vaikeita vuosia kohden on tästäkin tilinpäätöksestä mahdollista käydä luottavaisina. Taseessa olleen alijäämän kattamiseksi ei tarvinnut toteuttaa edes tasapainotusohjelman keinoista sähköomaisuuden osittaista myymistä. Kunnalla on siis edelleen talouden turvaksi sellaista omaisuuttakin taseessa, joka ei siellä oikeassa arvossaan edes näy.

Kunnan lainakanta on hyvin maltillinen, eli vain 4,9 miljoonaa, ja se pieneni taas yli puoli miljoonaa vuoden 2022 kuluessa. On kuitenkin muistettava, että uuden koulukeskuksen leasingrahoitus ei näy lainakannassa, ja se tulee koko ajan ottaa huomioon jatkossa osana vieraan pääoman määrää sekä korkoriskiä. Sodan vuoksi nousseet korot vaikuttavatkin niin, että koulun leasingvuokravastuu kasvoi nykyisen korkoennusteen kautta noin 2,6 miljoonaa, vaikka leasingvuokrien kautta vieras pääoma pieneni 470.000 euroa. Vieraan pääoman määrä on kuitenkin sekin kunnassa hallinnassa, vaikka leasingvuokravastuu korot huomioiden on nyt 18,1 miljoonaa – vierasta pääomaa siitä on 14,3 miljoonaa. ”Lainaa” kunnalla on siis noin 19,2 miljoonaa euroa.

Konsernitasolla Keski-Suomen uusi keskussairaala loi suuria haasteita kaikkien Keski-Suomen kuntien taloudelle, mutta hyvinvointialueuudistuksen myötä kunnan konsernilainakannasta katoaa yli 10 miljoonaa euroa, kun erikoissairaanhoido siirtyi uuden hyvinvointialueen vastuulle 2023 alusta.

Tulevaisuutta on edellisten vuosien kuluessa luotu hienoilla rakennushankkeilla, kuten koulukeskus, palvelutalo, terveyskeskus, kevyen liikenteen väylä – talouden kannalta kestäväällä tavalla. Kunnan hankkeita ovat tukeneet kolmannen sektorimme upeat projektit, kuten esimerkiksi Hallan tuvan peruskorjaus, Häähniemäen näkötorni, Kovalanmäen moottoriradan toimitilarakennus ja raviradan valjastusrakennus. Vuoden 2023 talousarviossa on mm. kirkonkylän urheilukenttä.

Suurin huoli kunnassa – Euroopan alkuvuoden 2022 kiristyneen turvallisuustilanteen ohella – tulevaisuuden kannalta on laskeva väestön määrä, jonka lasku johtuu ennen kaikkea syntyneiden matalasta tasosta. Kaupungistuminen ja syntyvyyden lasku ovat koko Suomessa ja jopa koko Euroopassa vaikuttavia trendejä, joita on vaikea kokonaisuudessaan kääntää toiseen suuntaan – ainakaan nopeasti – mutta niihin on pyrittävä omilla toimilla vaikuttamaan kunnan kannalta positiivisesti.

Työllisyyden kehittyminen kunnassa koronapandemian keskellä herätti ensin huolta, mutta positiivinen kehitys oli jopa yllättävän hyvä. Uhkakuvia tulevaisuuden työllisyyden kohdallakin aiheuttaa Venäjän käynnistämä sota Ukrainassa ja sen vaikutukset koko Eurooppaan mm. inflaation kautta. Työllisyyden paraneminen pysähtyi loppuvuotta 2022 kohden.

Hankasalmi on vuoden 2022 tilinpäätöksessä elinvoimainen kunta. Kunta, jonka talous on laitettu tasapainoon – samalla kuitenkin kunnan elinympäristöä kohentaen ja tulevaisuutta vahvasti luoden. Toivotaan, että Euroopassa palataan rauhan aikaan, ja kunnassakin päästään kehittämään palveluja edelleen.

Hyvinvointialueuudistus johtaa joka tapauksessa muutoksiin tulevina vuosina – Hankasalmellakin se aiheuttaa niin taloudellisia kuin toiminnallisia uhkakuvia vaikka kunta on kaikin tavoin pyrkinyt toimimaan niin, että palveluverkosto kunnassa on kunnossa myös jatkossa.

1.2.2 Hankasalmen kunnan strategia 2021–2024

Hankasalmen kunnan strategia 2021–2024

Hankasalmen kunnan tehtävä (missio)

Hankasalmi tarjoaa hyvän ympäristön asua ja harrastaa, kasvaa ja kasvattaa, ikääntyä, tehdä työtä ja yrittää.

Visiomme

Hankasalmi on hyvän arjen kunta

Arvomme:

Elävä, lempeä ja turvallinen

Päämäärät, joiden kautta arvomme ja tavoitteemme toteutuvat:

1. Asukkaiden yhteinen Hankasalmi

Viihtyisä asuinympäristö, avoin vuorovaikutus ja hyvät harrastusmahdollisuudet – niistä tunnetaan Jyväskylän kaupunkiseudun ainoa aito maaseutukunta.

2. Laadukkaiden palvelujen Hankasalmi

Henkilöstömme on koulutettua ja motivoitunutta ja palvelujen järjestämiseen on toimivat tilat.

3. Hankasalmi - vastuullinen omistaja

Keskitymme vastuulliseen omaisuuden hoitoon. Turhasta omaisuudesta luovumme.

4. Elinvoimaisuutta vahvistava Hankasalmi

Elinvoimaisuuden saavutamme yhteistyöllä yrittäjiemme ja yhteisöjemme kanssa

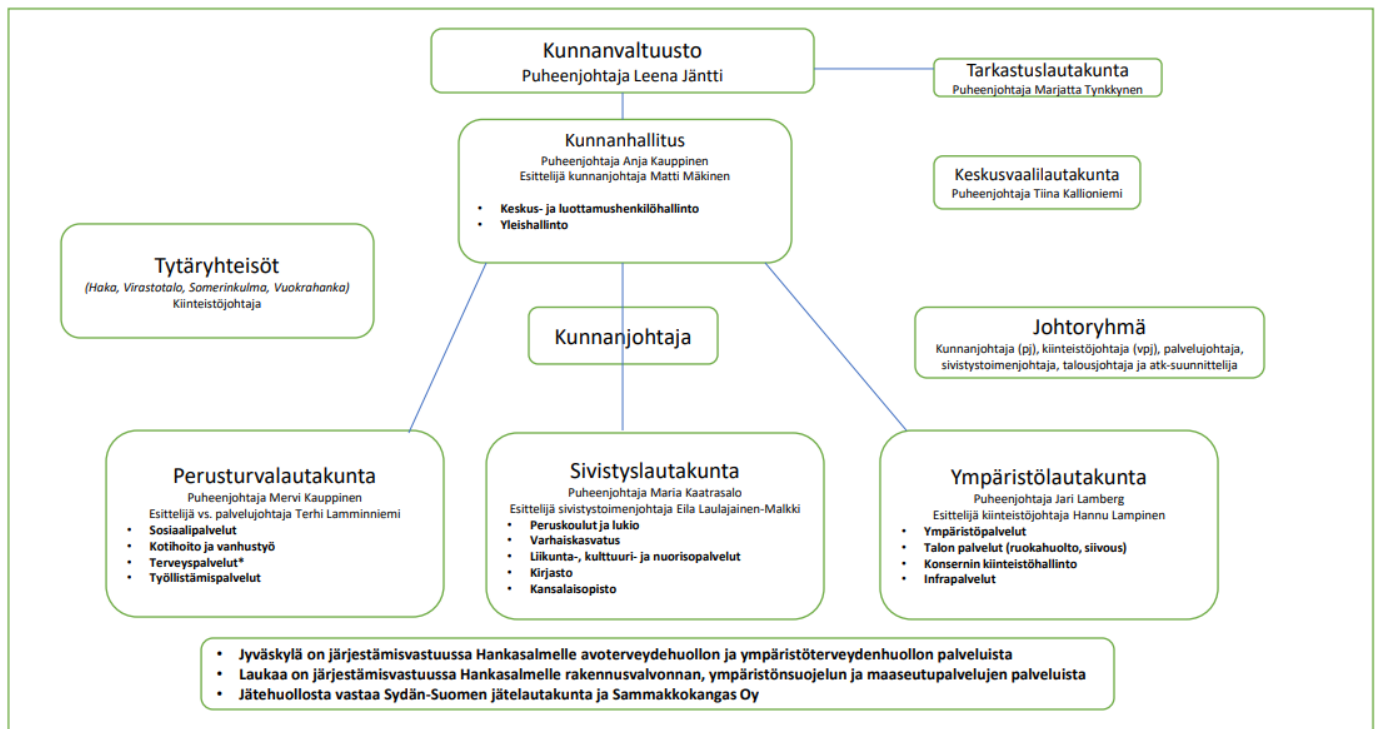
Strategia mukautuu koko ajan muuttuvaan toimintaympäristöön. Strategian visio, missio, arvot ja päämäärät ohjaavat talousarvion tavoiteasetantaa koko strategiakauden ajan. Tilinpäätöksissä seurataan vuosittain kyseisten tavoitteiden toteutumista.

Vuoden 2022 alusta kunnan arvot ovat olleet elävä, lempeä ja turvallinen.

1.2.3 Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Seuraavassa koonnissa esitellään vuoden 2022 kuluessa toiminut kunnanvaltuusto ja sen valitsemat toimielimet. Vuoden 2023 alusta hyvinvointialueen syntymisen myötä perusturvalautakunnan toiminta päättyi – samoin Jyväskylän vastuu avoterveydenhoidosta.

Kunnan hallinto-organisaatio

Luottamushenkilöt

Puheenjohtaja	Leena Jäntti	KESK
1. varapuheenjohtaja	Mervi Hyvönen	KESK
2. varapuheenjohtaja	Esko Repo	SDP
jäsenet	Harri Hämäläinen	PS
	Jukka Hänninen	PS
	Sanna Hänninen	KESK
	Maria Kaatrasalo	KD
	Anja Kauppinen	KESK
	Mervi Kauppinen	KESK
	Mika Kiuru	PS
	Marja-Leena Kytölä	VAS
	Jari Lamberg	KESK
	Ari Leinonen	PS
	Markku Manninen	PS
	Lena Paju	VAS
	Marjo Pihlaja	VIHR
	Esko Pöyhönen	KESK
	Henna Pöyhönen	KESK
	Varpu Pöyhönen	SDP
	Arto Rämö	KESK
	Katariina Siikki	KESK
	Marjatta Tynkkynen	KESK
	Lasse Vilenius	SDP

Kunnanhallitus

Puheenjohtaja	Anja Kauppinen	KESK
1. varapuheenjohtaja	Marja-Leena Kytölä	VAS
2. varapuheenjohtaja	Esko Pöyhönen	KESK
jäsenet	Arto Rämö	KESK
	Sanna Hänninen	KESK
	Katariina Siikki	KESK
	Lasse Vilenius	SDP
	Ari Leinonen	PS
	Markku Manninen	PS

Keskusvaalilautakunta

Puheenjohtaja	Tiina Kallioniemi
varapuheenjohtaja	Pekka Petrilä
jäsenet	Mira Heinonen
	Pasi Roiko-Jokela
	Seija Makkonen

Tarkastuslautakunta

Puheenjohtaja	Marjatta Tynkkynen
varapuheenjohtaja	Jukka Hänninen
jäsenet	Erkki Flink
	Arto Gustafsson
	Seija Makkonen
	Suvi Jalkanen

Perusturvalautakunta

Puheenjohtaja	Mervi Kauppinen
varapuheenjohtaja	Kari Häkkinen
jäsenet	Ari Korhonen
	Sirkka Makkonen
	Kimmo Jäppinen
	Piia Isännäinen
	Varpu Pöyhönen

Sivistyslautakunta

Puheenjohtaja	Maria Kaatrasalo
varapuheenjohtaja	Henna Pöyhönen
jäsenet	Reino Ylönen
	Kirsi Laitinen
	Mika Kiuru
	Jarno Haapanen
	Lena Paju

Ympäristölautakunta

Puheenjohtaja	Jari Lamberg
varapuheenjohtaja	Markku Häkkinen
jäsenet	Markku Venäläinen
	Mervi Kauppinen
	Harri Hämäläinen
	Hannele Viinikainen
	Johanna Mykkänen

1.2.4 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys

Kansantalouden kehitys

Valtiovarainministeriön joulukuun taloudellisessa katsauksessa nostetaan esiin, että vahva talous- ja työllisyyskehitys pienensi julkisen talouden alijäämää vuonna 2022. Verotulojen kasvu oli voimakasta ja koronavirusepidemian hoidosta aiheutuvat menot ovat olleen edellisvuosia pienemmät. Mutta talous ei enää kasva vuonna 2023, ja julkisen talouden rahoitus-asema alkaa heikentyä.

Venäjän hyökkäyssodan vuoksi tehdyt lukuisat varautumiseen liittyvät toimet kasvattavat myös alijäämää. Ylipäättään talouskasvu jää vaimeaksi lähivuosina ja julkisen talouden tulojen ja menojen välinen epätasapaino pysyy suurena.

Uuden tulevan hallituksen päätökset voivat keikauttaa julkista taloutta kumpaan suuntaan tahansa. Julkinen velka suhteessa bruttokansantuotteeseen on alentunut parina viime vuonna vahvan nimellisen BKT:n kasvun siivittämänä. Vuodesta 2023 alkaen julkinen velkasuhde alkaa kasvaa uudelleen jo valmiiksi korkeahkolta tasolta. Valtionhallinnon ja paikallishallinnon mittavat alijäämät sekä nopeasti kohoavat velanhoitokustannukset pitävät velkasuhteen nousevalla uralla.

Valtionhallinnon alijäämä pysyy vuodesta 2023 alkaen mittavana mm. varautumistoimien johdosta. Toimia on osoitettu mm. sisäiseen sekä ulkoiseen turvallisuuteen sekä vihreän siirtymän vauhdittamiseen. Valtion velanhoitomenot kasvavat, minkä lisäksi verkkainen talouskasvu vaimentaa verotulojen kasvua.

Julkisyhteisöjen rakenne muuttui vuoden 2023 alussa, kun sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyi kunnilta hyvinvointialueille. Tämä tavallaan helpottaa kuntien rakenteellisia, väestön ikääntymisestä johtuvia menopaineita, mutta silti kuntahallinto jää painelaskelmassa alijäämäiseksi. Ikääntyvä rakennuskanta, muuttoliike ja infra-rakentaminen pitävät kuntien investointimenot myös korkeina.

Julkisen talouden huolta lisää se, että hyvinvointialueet aloittavat toimintansa alijäämäisinä. Alijäämä johdetaan mm. mittavista investoinneista sekä henkilöstömenojen kasvusta. (lähde VM)

Kuntatalouden kehitys

Valtiovarainministeriön kuntatalousohjelma syksyllä 2022 toteaa, että kertaluonteiset tekijät vahvistavat kuntataloutta vuosina 2022–2023. Kuntatalouden vuosi 2022 näyttää talouden tunnuslukujen perusteella hyvältä. Ennusteen mukaan verotulojen hyvä kasvu pitää vuosikatteen likimain vuoden 2021 tasolla koko maata tarkastellen – Keski-Suomessa tähänkin tuo sairaanhoitopiirin toteuma oman negatiivisen vaikutuksensa.

Kuntataloudessa sote-uudistus muuttaa kuntatalouden tunnuslukuja voimakkaasti, kun sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen kustannukset ja niitä vastaava rahoitus poistuvat. Vuonna 2023 talouslukujen suurten prosenttimuutosten taakse kätkeytyy muun muassa kustannusten ripeä kasvu. Kuntien kustannuskehitystä kuvaavan peruspalvelujen hintaindeksin muutos on 3,8 prosenttia vuonna 2023. Painoarvoltaan merkittävin kustannuskehitykseen vaikuttava tekijä on kunta-alan ansiokehitys, jota kasvattaa kesäkuun alussa saavutettu kunta-alan sopimusratkaisu. Ja kasvattaa itse asiassa VM:n syksyn arviota enemmän, koska kunta-alan sopimus mahdollisti lisäkorotuksen vuonna 2023 muiden alojen palkkakehityksen vuoksi.

Kuntatalouteen jää sote-uudistuksen jälkeenkin menojen ja tulojen välinen rakenteellinen epätasapaino, ja kokonaismenot pysyvät vuosina 2024–2026 hieman tuloja suurempina. Lisäksi sote- ja pelastustoimen palveluiden siirtyessä hyvinvointialueille kuntien mahdollisuudet tasapainottaa talouttaan menoja sopeuttamalla kaventuvat. Samanaikaisesti investointitarpeet pysyvät mittavina muun muassa rakennuskannan iän, muuttoliikkeen ja toimintaympäristön muutosten vuoksi. Tuottavuutta ja tehokkuutta lisäävien rakenteellisten uudistusten tarve säilyy siten sote-uudistuksen jälkeenkin. Kehitysarvion mukaan kuntatalouden toimintamenot kasvavat vuosittain keskimäärin 2,9 prosenttia ja toimintatulot keskimäärin 0,7 prosenttia vuosina 2024–2026.

Kuntatalouden kehitysarviossa lainakanta kasvaa vuoteen 2026 mennessä 21,1 mrd. euroon. Korkotaso on pysynyt jo pitkään poikkeuksellisen matalalla tasolla, mutta korkoympäristön normalisoituminen useamman vuoden vällinneestä epätavallisesta tilanteesta, jossa nimelliskorot ovat olleet negatiivisia, on jo alkanut. Tämä kiristää myös velkaantunutta kuntataloutta. Talouden sopeutus paine kasvaa seuraavien vuosien aikana kaikissa kuntakokoryhmissä.

Toimintaympäristön kehitys

Väestö

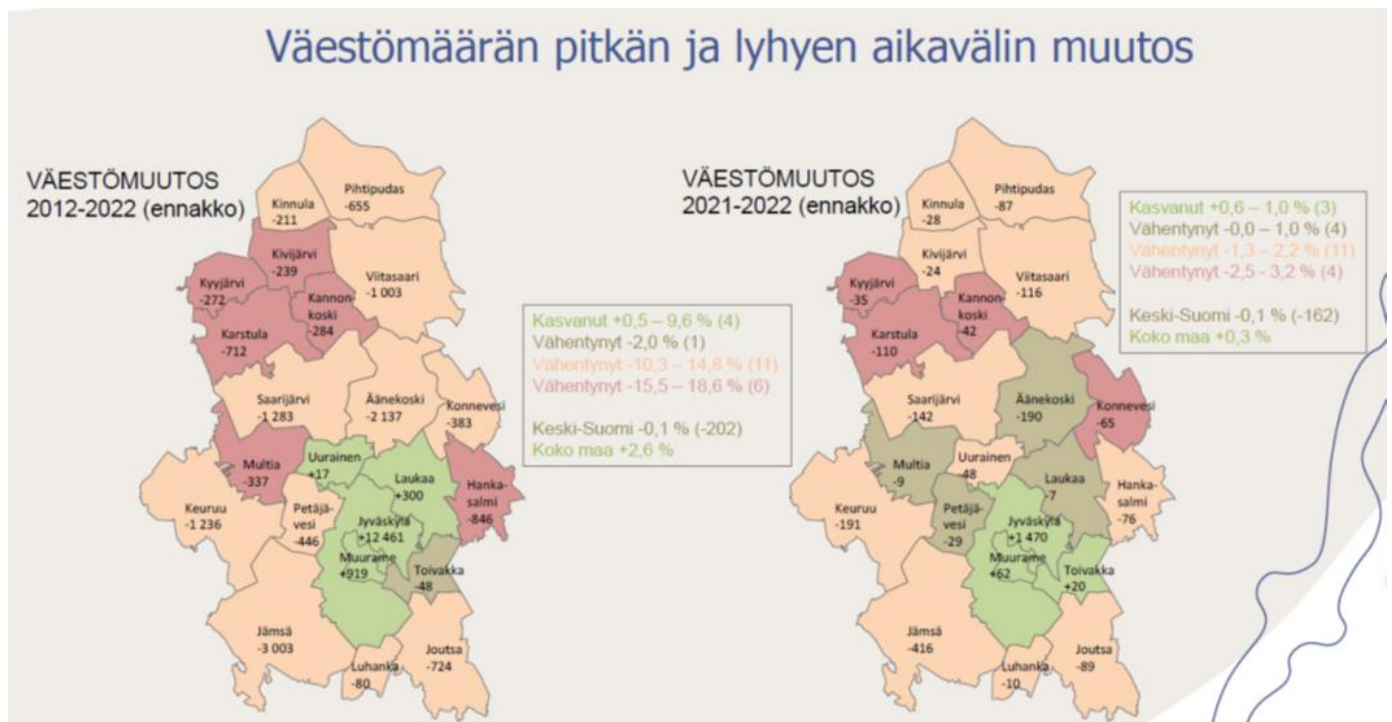
Vuosina 2012–2022 Keski-Suomen väestömäärä on vähentynyt 202 henkilöä. Väestön määrä on maakunnassa kasvanut kymmenen vuoden periodilla vain osassa Jyväskylän seutua. Jyväskylän lisäksi väestö on kasvanut Laukaassa, Muuramessa ja Uuraisilla. Vuonna 2022 väestö kasvoi Jyväskylän ja Muuramen ohella vain Toivakassa.

Viimeisten vuosien aikana Jyväskylän kaupunkiseudun ulkopuolella mm. Keuruun, Saarijärven ja Jämsän kaupunkialueet ovat sen sijaan menettäneet väestöään.

Ennusteiden mukaan väestön kasvu keskittyy jatkossakin Jyväskylän ydinseudulle ja vielä entistä voimakkaammin ja selvemmin.

Vuosien 2018–2020 tapaan Keski-Suomen väestömäärä väheni kokonaisuudessaan myös hieman vuonna 2022. Vuonna 2021 väestömäärä kasvoi maakunnassa 65 henkilöllä.

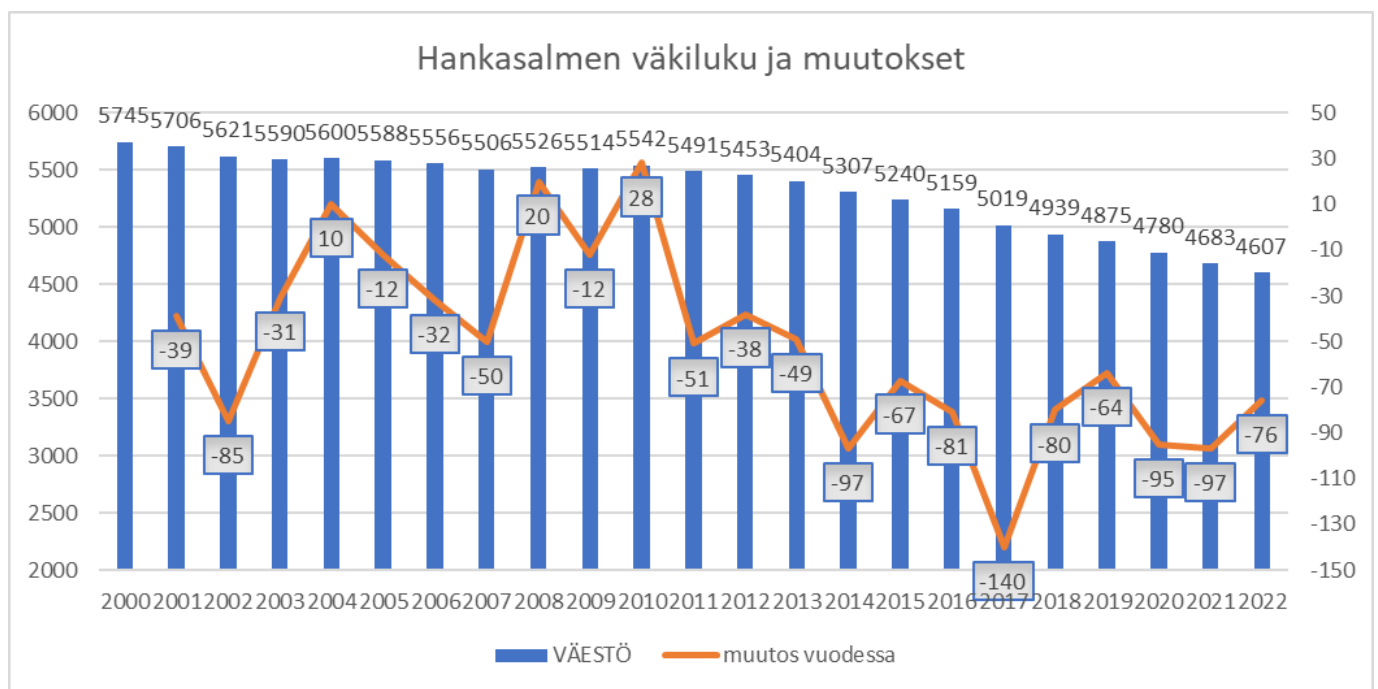
Väestömäärässä keskeistä on väestökasvun hiipuminen syntyvyyden alenemisen myötä. Ja kun väestön ikääntymisen myötä poisnukkuvien määrä kasvaa jatkossa, niin erittäin voimakasta positiivista muuttoliikettä maakuntaan tarvittaisiin, jotta väestön määrä säilyisi edes nykyisellään.

Lähde: Keski-Suomen Liitto

Hankasalmen osalta vuosi 2010 on ollut viimeisin vuosi, jolloin väkiluku on kasvanut. Kuntien välinen muuttoliike on ollut koko 2010-luvun Hankasalmen osalta tappiollista. Positiivista on kuitenkin ollut vuosien 2018–2021 vuosien osalta se, että muuttotappio on hieman pienentynyt heikoimmista vuosista. Vuonna 2022 oltiin sitten jo melkein pä muuttovoittoisia (maahanmuuton kanssa oli -3 henkilöä muuttoliike). Kunnasta poismuuttaneiden määrä oli ensimmäisen kerran sitten vuoden 2010 alle 200 henkilöä.

Syntyvyys on muutamaa vuotta lukuun ottamatta laskeutunut koko 2010-luvun ajan. Vuosina 2017–2021 syntyvyyden taso on ollut todella matala ja 2021 jäätin kaikkien aikojen pienimpään: 13 syntyneen määrään. Onneksi tilanne vuonna 2022 parani siitä jo muilta viime vuosilta tuttuun 25 lapseen ja onneksi muuttoliikkeen kautta 0–6-vuotiaiden määrä on suurempi kunnassa kuin syntyvyys antaisi olettaa. Kuolleiden määrä oli vuonna 2022 vuosituhannen toiseksi suurin, mikä osaltaan selittää väestön vähenemää matalan syntyvyyden ohella. *(Alla olevissa taulukoissa vuodesta 2020 saakka otettu myös maahanmuutto muuttoliik- keessä huomioon. Ukrainasta tulleet pakolaiset eivät väkiluvussa 2022 sen sijaan näy.)*

HANKASALMEN VÄESTÖKEHITYS 2010 - 2022

Työllisyys

Työllisyysasteella on merkittäviä vaikutuksia niin verotulojen kertymään kuin kuntalaisten hyvinvointiin. Työllisyyden näkymät koko Keski-Suomessa olivat pitkään erittäin huolestuttavat. Vuoden 2016 kuluessa tilanne maakunnassa koheni ja vuonna 2017 niin Hankasalmella kuin Keski-Suomessa työllisyysaste parani selvästi. Positiivinen kehitys on jatkunut pääsääntöisesti, mutta juuri nyt on taas uhkakuvia päällä.

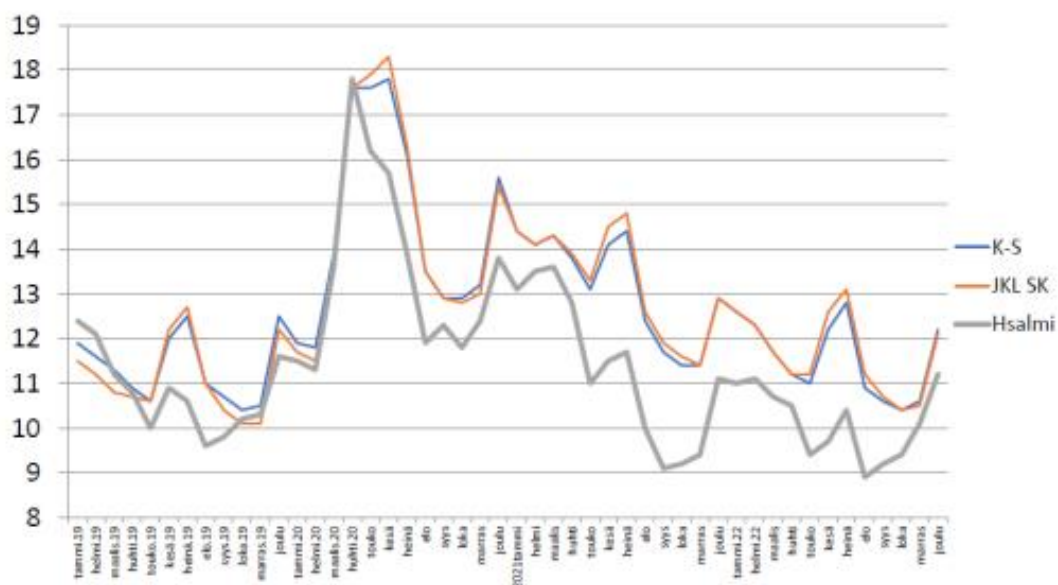
Työttömyyden kohdalla on muistettava, että kunnan vastuita työmarkkinamenoista on kasvatettu ja tukityöllistämisen ehtoja kiristetty vuodesta 2015 eteenpäin. Ja kun Hankasalmella ja Keski-Suomessa työttömyysprosentti oli vuosien ajan todella korkea, niin suorat kustannuksetkin työttömyydestä kunnalle kasvoivat – välillisistä kustannuksista puhumattakaan.

Tulevaisuudessa työllisyyden hoito on siirtymässä kuntien vastuulle ja samalla kunnille luodaan uusia velvoitteita sen suhteen.

Vuoden 2018 lopussa Hankasalmen työttömyysaste oli 12,4 %. Vuoden 2019 alkupuolella työttömyysaste jatkoi pienenemistään ollen elo-syyskuussa alle 10 %. Vuonna 2020 korona vaikutti sitten työttömyyden kasvuun, onneksi kuitenkin keväällä 2020 käytännössä vain lomautusten määrän kasvun kautta. Työttömyysaste nousi kuitenkin vuonna 2020 ja oli 13,6 %. Vuosi 2021 oli työllisyyden suhteen positiivisen kehityksen aikaa ja keskimääräinen työttömyysaste kunnassa kuukausittain oli 11,3 %.

Vuonna 2022 syttynyt Ukrainan sota ei välittömästi työttömyyteen vaikuttanut, mutta loppuvuotta kohden tilanne on kääntynyt huolestuttavaan suuntaan. Vuoden 2022 keskimääräinen työttömyys oli 10,3 %, mutta loppuvuodesta kasvua oli ikävästi ilmassa.

Hankasalmi- Keski-Suomi – JKL seutu työttömyyden kehitys viime vuodet

1.2.5 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa 2022

Verotus

Verotuksen tasoon ei ole Hankasalmella muutamaan vuoteen puututtu. Hankasalmen kunnan veroprosentti oli vuonna 2013 jo 20,5 ja sitä jouduttiin syksyllä 2013 nostamaan yhdellä prosenttiyksiköllä. Vuodelle 2015 tehtiin kunnallisveroon vielä 0,5 %-yksikön korotus, jonka jälkeen veroprosenttimme on siitä lähtien ollut 22 %.

Erilaisten verotukseen kohdistuvien vähennysten jälkeen Hankasalmen todellinen niin sanottu efektiivinen veroaste, joka on maksuunpannun kunnallisveron suhde ansiotuloihin, jää sängen matalalle tasolle. Koska hankasalmelaisten ansiotaso on matalampi kuin maassa keskimäärin ja efektiivinen veroaste siten muuta maata pienempi, niin talouden tasapainossa pitämistä ei voida jättää pelkästään verotulojen kasvun varaan. Lisäksi veroprosentin korottaminen on päätetty kunnassa viimesijaiseksi vaihtoehdoksi.

Vuoden 2022 merkittävin positiivinen piirre, kuten oli vuonna 2021, oli parantuneen työllisyyden ja yritysten parantuneiden tulosten kautta toteutunut verototto, joka oli lähes 700.000 euroa suurempi, kuin vielä talousarviota vuodelle 2022 laadittaessa voitiin arvioida. Kun hyvinvointialueuudistuksen jälkeen verotulojen osuus kunnan rahoituksesta on entistä merkittävämmässä roolissa, niin tämä kehityskulku on erittäin tärkeä. Erityisen ilahduttavaa on nimenomaan tuloverotuton viime vuosien kasvu.

Investoinnit

Vuonna 2022 ei toteutettu mittavia investointeja, mikä pohjautui jo siihen, että vuoden 2020 aikana kunta saattoi loppuun kaksi hyvin merkittävää rakennushanketta: uusi koulukeskus ja päiväkotikiikot sekä kirkonkylän ja aseman välinen kevyen liikenteen väylä valmistuivat. Näiden kahden hankkeen lisäksi Metsätähden muutos- ja korjaustyöt, paloaseman tekemättömät korjaustyöt sekä kiviopoulun ja monitoimitalon salaojitusyöt valmistuivat ja monitoimitalolle luotiin tilat perhekeskustoiminnalle.

Tämän vuoksi vuonna 2022 melko lailla vuoden 2021 investointiohjelman tavoin vietiin eteenpäin vain kunnan liikennealueiden ja vesihuollon suunnitel-

missa olleita korjaushankkeita ja toteutettiin tärkeitä pienimuotoisia liikunta- ja ulkoiluhankkeita. Investoinnit toteutuivat hyvin pitkälle talousarvion mukaisesti.

Investointien toteumavertailu löytyy luvusta 2.3.3.

Kunnanhallitus

Kunnanhallituksen vuoteen liittyi ennen kaikkea kunnan koronatoimien johtaminen ja hyvinvointialueuudistukseen valmistautuminen. Keväällä jouduttiin Ukrainan sodan syttymisen vuoksi tarkentamaan kunnan valmius- ja kriisiajan käytäntöjä ja päivittämään valmius- ja kriisiviestintäsuunnitelmia. Kunnanhallituksen johdolla otettiin kuntamallin kautta vastaan sodan pakolaisia Hankasalmelle.

Viestintää kehitettiin ja ennen kaikkea sähköistä viestintää monipuolistettiin. Kunnan www-sivujen uudistaminen saatettiin omana työnä loppuun. Kunnanhallitus vastasi myös kunnan 150-v juhluvuoden tapahtumien koordinoinnista yhdessä sivistystoimen ammattilaistemme kanssa.

Kokonaisuudessaan kunnanhallituksen toimintakate alittui selkeästi budjetoidusta noin 197.000 eurolla, vaikka kunnanhallituksen vastuualueelle kirjattiin pakolaisten vastaanoton kuntamallin nettokulut. Työterveys Laineen osakkeiden myynti ja puunmyyntituotto olivat tukena vastualueen hyvään tulokseen.

Perusturvalautakunta

Koska perusturvalautakunta siirtyi hyvinvointialueelle, niin siitä hieman muita vastualueita laajempi tiivistys tässä.

Perusturvalautakunnan vuosi oli koronan vuoksi edelleen toiminnallisesti haastava, kun esimerkiksi hoivapalveluissa koko vuosi täytyi turvata riskiryhmien arkea. Talouden kannalta ajatellen valtio korvasi syntyneet koronakustannukset.

Mutta kokonaisuudessaan perusturvan viimeisten vuosien kustannusten kasvutahti on ollut huimaa, kun aitoihin palvelutarpeisiin on kunnassa vastattu. Vuoden 2020 tilinpäätökseen nähden vuoden 2022 loppuun mennessä nettokustannukset perusturvan palveluissa kasvoivat 11,7 %. Hyvinvointialueilta valtakunnallisesti tulleet väitteet, että kunnat oman etunsa vuoksi säästivät viimeiset vuodet ennen hyvin-

vointialueuudistusta sote-palveluista, eivät siis esimerkiksi Hankasalmen kohdalla omaa mitään todellisuuspohjaa.

Vanhuspalveluissa palvelutarpeen kasvu johti suurimpaan menojen kasvuun, ja nettomenot kasvoivat viime vuonna noin 6 % edelliseen tilinpäätökseen nähden. Vuoden 2020 tilinpäätökseen verrattuna vanhuspalvelujen kustannukset ovat kasvaneet kahdessa vuodessa 18,5 %. Hankasalmen kunnasta siirtyivät siis hyvinvointialueelle hyvässä tilassa olevat vanhuspalvelut, joiden kohdalla hyvinvointialueen ensimmäisinä kuukausina ollaankin otettu jo taka-askelia.

Sosiaalipalveluissa toimintakate keveni huomattavasti aikoinaan vuoden 2020 kuluessa ja ennen kaikkea lastensuojelun menojen kohdalla tuli laskua – omat perustason kehitetyt palvelut tuottivat siis tulosta. Jonkin verran vuoden 2020 tasosta sitten toimintakulut nousivat koronavuonna 2021, mutta vuonna 2022 edelliseen tilinpäätökseen nähden kasvua oli enää 2 %.

Avoterveydenhoidon kustannukset ovat vuoden 2022 lopussa jopa pienemmät kuin vuonna 2020, eli Jyväskylän yhteistoiminta-alueen terveyskeskus on viimeiset vuodet tehnyt hyvää työtä ja esimerkiksi lääkäritilanteen vakiintuminen näkyy tilanteessa positiivisesti.

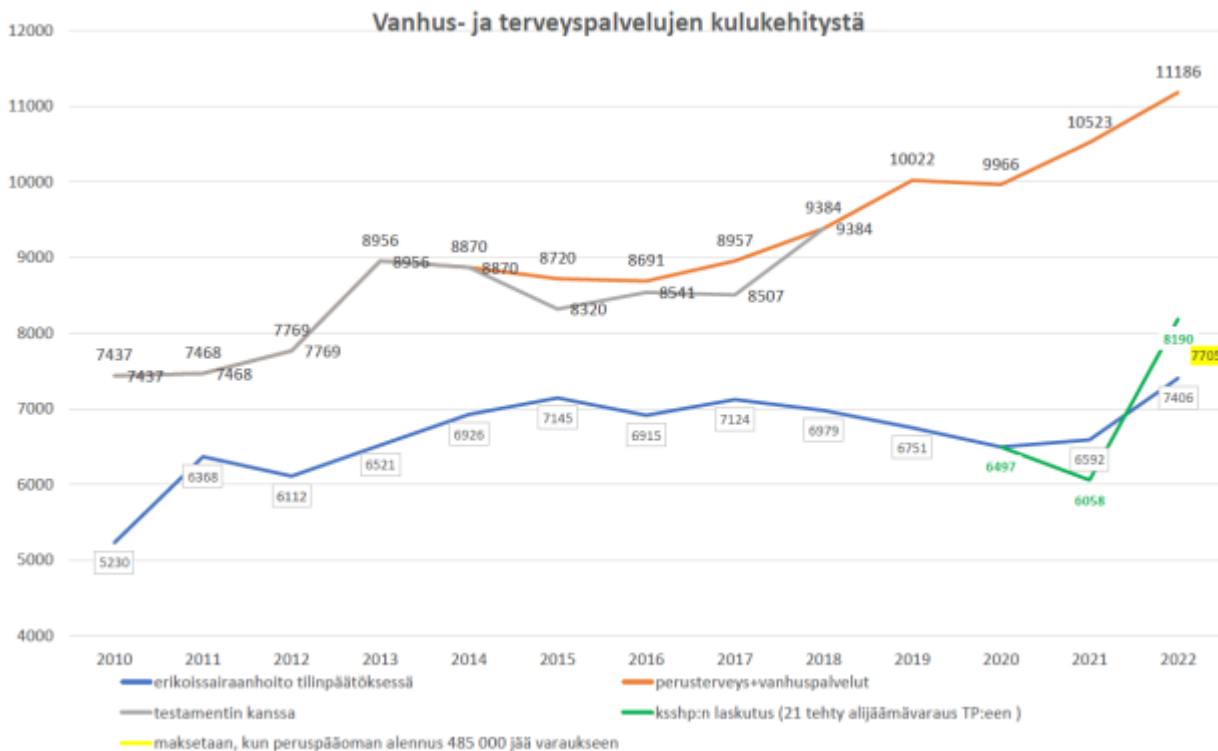
Mutta erikoissairaanhoidossa sitten ennen kaikkea vuoden 2022 kuntayhtymän valtavan suuren talousarviolylyksen vuoksi kustannukset kasvoivat edelliseen tilinpäätökseen nähden vuonna 2022 kaikkiaan

12 %. Erikoissairaanhoidon kasvu vuodesta 2020 vuoden 2022 loppuun on ollut 14 %.

Vanhuspalvelujen rakennemuutoksen onnistumista, eli palvelujen kehittämistä kokonaistaloudellisesti kestävästi, on seurattu viime vuosina erikseen tilinpäätöksessä, koska kulujen kasvua syntyy jo ikärakenteen ja lakimuutosten vuoksi. Voi jopa todeta, että ilman tehtyjä toimenpiteitä kasvu vanhuspalveluissa olisi todennäköisesti ollut suurempi. Hankasalmen esimerkki osoittaa sen, että vanhuspalveluissa tarvitaan monia muitakin muutoksia kuin hoitajamitoitusta ja palkkojen tarkistamista, jos tulevaisuudesta aiotaan niin talouden kuin henkilöstön riittävyyden näkökulmasta selvittää hyvinvointialueilla.

Perusturvassa toimintakate ylittyi vuoden 2022 alkuperäiseen talousarvioon nähden noin 1,5 miljoonaa euroa ja 2/3 tuosta ylityksestä tulee sairaanhoitopiiristä. Uuden hyvinvointialueen suuria haasteita jatkossa kuvaa se, että erikoissairaanhoidon menot näyttävät hallitsemattomasti ja kumulatiivisesti kasvavan ja se aiheuttaa sen, että ennalta ehkäiseviin toimiin ja hyvinvoinnin luomiseen uudella aluehallinnolla on rajallisesti resursseja.

Käytännössä, kun otetaan huomioon koko alijäämän kattamisvelvoite aiemmilta vuosilta, sairaanhoitopiirin kulukehitys vaikuttaa Hankasalmen talouteen enemmän, kuin vuoden 2022 tilinpäätöksen miljoonan euron ylitys. Kuluvan vuoden lisämäärän ohella aiempien vuosien alijäämän kattamiseen käytetään vielä noin 800.000 euroa lisää. Seuraavan sivun kaavio osoittaa mistä on kyse.

Sivistyslautakunta

Sivistyslautakunnan vastualueella palattiin asteittain vuoden 2022 kuluessa normaaliin arkeen, eli korona ei enää johtanut toiminnan järjestämisen rajoituksiin. Toimintaympäristö oli kuitenkin esimerkiksi sairauslomien (mm. korona) vuoksi haastava etenkin kevätlukukauden ajan koulujen puolella.

Sivistyslautakunnan toimintakate ylittyi 60.000 eurolla, mutta jo henkilöstökulujen ylitys (mm. kuntalan palkankorotusten vuoksi) on yksinään isompi, kuin lautakunnan nettokulujen ylitys. Käytännössä toiminta pystyttiin järjestämään tehokkaasti ja talousarvion mukaisesti vuonna 2022.

Ympäristölautakunta

Ympäristötoimissa tilinpäätöksessä nettomenot ovat noin 190.000 euroa suuremmat kuin talousarviossa määrärahaa varattiin. Ylitykseen vaikutti mm. kaukolämmön perusmaksun takautuva korotus käytyjen neuvottelujen jälkeen, minkä kattaminen jäi ympäristötoimen katettavaksi ja lisäksi tuli loppuvuodesta satunnaisia menoja esimerkiksi jäähdytyskoneiden rikkoutumisen myötä.

Vesilaitoksen tuloksen kohdalla talousarviossa kaavailut vesi- ja jätevesimaksut eivät myöskään toteutuneet. Kaikkinsa Vesilaitoksen talouden tasapainottamisohjelman laatiminen onkin haastava tehtävä.

1.2.6 Kunnan henkilöstö

Henkilöstön määrä tulosyksikkötasolla henkilötyövuosina 31.12.2022 esitetään talousarvion toteutumista käsittelevässä luvussa 2. Henkilöstön määrä henkilötyövuosina (htv1) kuvaa palveluksessa oloapäivien lukumäärää. Kunnan henkilöstön lukumäärä 31.12. esitetään tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Kunnan henkilöstöä koskevat muut tiedot esitetään erillisenä asiakirjana, henkilöstökertomuksena, joka saatetaan valtuuston käsiteltäväksi tilinpäätöksen kanssa samanaikaisesti.

Henkilöstökulut esitetään kunnan tuloslaskelmassa eritellysti, tilikauden palkat, palkkiot, eläkekulut ja muut henkilösivukulut. Tilinpäätöksen liitetietona esitetään taseeseen aktivoituneet henkilöstömenot.

1.2.7 Ympäristöasiat

Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto edellyttää ympäristöasioiden kirjaamista ja esittämistä kunnan tilinpäätöksessä.

Vuoden 2022 kuluessa kunnan toiminnassa ei sinällään toteutunut sellaisia ympäristökysymyksiä, joilla olisi ollut vaikutusta kunnan talouteen tai toimintaan. Merkittäviä ympäristövahinkoja ei sattunut. Vesihuollon puolella kunnan jätevedenpuhdistamo vaatii muutaman vuoden sisällä pieniä korjauksia, mutta niihin investointiohjelmassa varaudutaan jo. Vesihuollon henkilöstöresurssia on myös kasvatettu.

Jätehuollon kohdalla toimitaan jätehuoltoyhtiö Sammakkokankaan sekä Sydän-Suomen jätelautakunnan osana. Ympäristöterveydenhuollossa Jyväskylän isäntäkuntamallin alla ja ympäristönsuojelussa Laukaan yhteistoiminta-alueella, jolloin meillä on kunnan ympäristöasioiden hallintaan pienen kunnan resurssija laajempi ja monipuolisempi osaaminen, millä pyritään varmistamaan asioiden kunnossa pysyminen.

Ympäristön kannalta kunnassa merkittävintä on ollut viime vuosina öljyn käytöstä vaihteittain luopuminen kunnan kiinteistöissä. Aseman ja kirkonkylän taajamiin ovat valmistuneet kaukolämpölaitokset, ja Niemisjärven koulun yhteyteen on toteutettu pellettiratkaisu lämmöntuotantoon.

1.2.8 Muut ei taloudelliset asiat

Kirjanpitolain 3a luvun mukaisesti kunnan on annettava tiedot siitä, miten kunta huolehtii korruption ja lahjonnan torjunnasta sekä ihmisoikeusasioista.

Korruption ja lahjonnan torjunta

Kunnalla on olemassa sisäisen valvonnan ohje, hankintaohjeet sekä hankintaohje pienhankintoihin. Kunnanjohtajan osalta johtajasopimuksessa on määriteltävä omassa luvussa periaatteet vieraanvaraisuuden vastaanottamisen suhteen. Tarkastuslautakunta huolehtii sidonnaisuusilmoitusten ajan tasalla olosta johtavien luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden kohdalla.

Kunnanhallitus valitsee toimikaudekseen konserni- ja valvontajaoston. Kyseinen jaosto luottamushenkilöidenä valvoo ja ohjaa korruption ja lahjonnan torjuntaa. Operatiivisella tasolla valvontavastuu on esimiehillä edellä mainittuja ohjeita noudattaen.

Sisäisen valvonnan ohje päivitettiin vuoden 2021 aikana.

Kunnassa ei ole tullut ilmi tapauksia, joissa olisi jouduttu tutkimaan lahjonnan tai korruption tunnusmerkkien täyttymistä.

Ihmisoikeusasiat

Kuntaa koskeva lainsäädäntö, kunnan omat säännöt ja ohjeistukset sekä kunnan strategia ohjaavat huomioimaan ihmisoikeusasiat kokonaisvaltaisesti omassa toiminnassa ja päätöksenteossa.

Erityisiä muita ohjeistuksia, joilla kunnassa varmistetaan ihmisoikeuksien toteutuminen, ovat esimerkiksi kunnan kotouttamissuunnitelma, joka päivitetään vuoden 2023 keväällä, henkilöstöohjelma, suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi sekä sosiaalitiön palveluiden toimintaohjeet.

Kuntaan vastaanotettiin vuoden 2022 kuluessa yli 40 ukrainan sodan pakolaista ns. kuntamallin kautta.

1.2.9 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Hankasalmen ja useimpien Suomen kuntien kohdalla voi arvioida tulevan talouden kehityksen erittäin ongelmalliseksi.

Venäjän käynnistämä sota Ukrainassa ja sen aiheuttama korkojen nousu ja inflaation kehitys luo uhkakuvia niin julkiseen kuin yksityiseen talouteen ja turvallisuustilanteeseenkin Suomessa. Korkokustannusten ja energian hinnan sekä yleisen hintatason nousu on jo vuoteen 2022 vaikuttanut merkittävästi ja vuosi 2023 sekä sitä seuraavat vuodet näyttävät hyvin huolestuttavilta. Onneksi nousupaineet näyttäisivät hiukan kevään 2023 loppupuolella olevan tasaantumassa.

Kuntien tehtäväkenttä ja talous muuttuu myös hyvinvointialuemallin kautta, jossa sosiaali- ja terveystoimi sekä pelastustoimi siirtyvät kuntien vastuulta pois hyvinvointialueille. Suomessa mennään siis kolmiportaiseen julkisen hallinnon malliin. Tällä on merkittävä vaikutus niin kunnan käyttötalouden kuluihin kuin niiden rahoitukseen. Verotus ja valtionosuudet muuttuvat merkittävästi.

Alustavat rahoitusarviot, joita hyvinvointialueuudistuksen yhteydessä esitettiin ja jotka sellaisinaan olivat kuntataloudelle haastavia, ovat heikkenemässä vielä merkittävästi vuoden 2022 tilinpäätöksen pohjalta, minkä sotekustannukset ovat huomattavasti talousarviota suurempia. Tämä kasvattaa hyvinvointialueen valtionosuuksia ja pienentää kunnan omia. Käytännössä nykyisen laajuisten sivistys- ja vapaa-ai- kapalvelujen toteuttaminen voi olla tulevaisuudessa hyvin hankalaa.

Toisaalta työllisyyden hoito on siirtymässä kuntien vastuulle valtiolta vuoden 2025 alusta. Miten se organisoidaan Keski-Suomessa, on yhä valmistelun alla. Se tuo mahdollisuuksien ohella uusia vastuita ja riskejä kuntatalouteen.

On ollutkin välttämätöntä, että Hankasalmen kunnan talouden tasapainotustoimet, joita vuodet 2019 ja 2020 valmisteltiin ja 2021 saatettiin sitten kokonaisuudessaan toimeen, ovat olleet onnistuneita. Talouden kriisiytyminen on vältetty ja on tehty kaksi selkeästi ylijäämäistä tilinpäätösvoittoa vuosina 2020 ja 2021 – ja niiden ohella vuoden 2022 tilinpäätös on ylijäämäinen, vaikka siinä täytyy tehdä pakollinen tulosvaikutteinen varaus hyvinvointialueen muuttamaan sairaanhoitopiiriin tilinpäätökseen 485 000 euron edestä. Jos sairaanhoitopiiriin jo päättämä peruspääoman alentaminen kuitenkin toteutettaisiin, niin tuo varaus sitten purkautuu tulevaisuudessa.

Käyttötalous on tällä hetkellä vielä kunnassa tasapainossa ja vieraan pääoman määrä hallinnassa, mikä antaa mahdollisuuksia selvittää näillä näkymin vaikeimmista kuntatalouden vuosista 2024–2025. Tilinpäätös 2022 luo siis mahdollisuuksia kunnan menestymiseen myös tulevaisuudessa.

Kunnan alueen työllisyys kehittyi positiivisesti vuoden 2021 kuluessa ja se eteni aivan loppuvuoteen 2022 saakka hyvin, mutta loppuvuodesta alkoi todennäköisesti Ukrainan sodan vuoksi olla nähtävissä ainakin pieniä uhkakuvia.

Väestömäärän kehityksessä syntyvyyden matala taso on ollut huolestuttavin tekijä kunnan tulevaisuuden suhteen, mutta onneksi vuonna 2021 saavutettiin sen suhteen pohjataso ja vuonna 2022 palattiin jo 25 syntyneen tasoon, joka sekin on kuitenkin matala. Muutoliikkeen kohdalla oltiin pitkästä ajasta lähellä muutovoittoa, joka puolestaan taas luo osaltaan vahvaa uskoa tulevaisuuteen.

Edeltäneiden vuosien merkittävät päätökset – koulukeskuksen rakentaminen ja Attendon kanssa tehty kauppa Päivärannasta ja terveyskeskuksesta ja niiden tilalle Attendon rakentamat uudet tilat – toivat suuria vaikutuksia niin käyttötalouteen, lainakantaan, poistoihin, henkilöstöön kuin kunnan taseeseenkin. Sote-kiinteistökokonaisuuden tasearvo oli yli 3 miljoonaa ja vanhan koulukeskuksen yli miljoona. Sote-kiinteistöistä saatiin yli 600.000 euron myyntivoitto ja koko kauppasumma kevensi osaltaan kunnan lainakannan kasvupaineita. Koulun kohdalla vanhan koulun tasearvo taas jouduttiin tuomaan vuositulokseen vuonna 2020 – ja tämä alaskirjaus heikensi vuoden 2020 tulosta, mutta se kyseisen vuoden tilinpäätöksessä kyettiin hyvin kattamaan. Kun vielä peruskorjasimme samalla Metsätähden palvelutalon, niin nyt rakennuskantamme on hyvässä kunnossa ja kunnan talous silti tasapainossa – tämä turvaa palveluja pitkälle tulevaisuuteen.

Yhteenvetona voi kuitenkin todeta, että näköpiirissä olevat vuodet niin Hankasalmen kunnan, koko kuntatalouden, Suomen talouden sekä koko maailman talouden kannalta näyttävät hyvin huolestuttavilta. Ennen kaikkea Venäjän hyökkäys Ukrainaan luo tilanteen, jota ei käytännössä ole osattu ennakoita ja siihen varautua – eikä sen kaikkia vaikutuksia pystytä vieläkään millään konkreettisella tasolla arvioimaan. Edessämme on niin talouden, toimintojen kuin turvallisuuden kannalta yhä jatkuva kriisi. Ja sen ohella hyvinvointialueuudistus aiheuttaa kunnan palvelujen rahoitukseen merkittäviä ongelmia ja haasteita.

1.2.10 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittämiseen vaikuttavista seikoista

Kunnan lainakanta on muuhun kuntakenttään verrattuna kohtuullisen kokoinen, mutta silti korkojen jo toteutunut nousu ja nousun mahdollinen jatkuminen aiheuttaa Hankasalmellekin isoja haasteita. Koulukeskuksen leasingrahoitus kasvattaa siis pienen lainamäärän ohella kunnan vastuita ja korkoriskiä, vaikkei se suoraan lainakannassa näyäkään. Leasingvastuut kasvavat jo tilinpäätöksessä 2022 merkittävästi, kun arvioitavissa olevat korkokulut otetaan niissä huomioon.

Vastuut kuntakonsernin ulkopuolelle eivät ole Hankasalmen kunnalle enää 2023 vuoden alusta suuri riski – koska sairaala Novan kustannukset siirtyvät uuden hyvinvointialueen vastuulle. Kunta on antanut ta-

kauksia vain omille konserniyhtiöilleen ja kunnan alueella toimiville vesiosuuskunnille. Näiden toiminnan ja talouden toteumaa on seurattava huolellisesti, mutta tällä hetkellä ei ole tiedossa ongelmia takausvastuiden suhteen.

Hankasalmen kunta ei usean muun Keski-Suomen kunnan tavoin lähtenyt takaamaan Verkko-osuus-kunta Kuuskaistaa, joten sillä ei ole vastuita ja riskejä Laajakaista kaikille -hankkeen kohdalta.

Konsernin sisällä Koy Hankasalmen Haka vie läpi vuokratulojen vaiheittaista peruskorjausta. Yhtiö hakee lainoille kunnan takausta. Lähtökohtaisesti Haka tulee selviämään omista velvoitteistaan ja peruskorjauksen yhteydessä luovutaan liiallisesta kiinteistökannasta, joka pidemmän päälle olisi yhtiölle riski.

Pääosin henkilöstön saatavuus kunnan työ- ja virkasuhteisiin on ollut hyvä. Koulujen ja peruspalvelujen tilojen pitäisi investointien jälkeen olla nyt hyvässä – osin erinomaisessa kunnossa.

Vahinkoriskien kohdalla kunnan vakuutusturva kilpailutettiin vuoden 2021 aikana ja samalla arviottiin riskien kohtuullinen taso.

Kunnan valmiussuunnitelman päivitystä on tehty vuoden 2022 kuluessa ja siinä on otettu huomioon pandemiakriisin aikana saadut kokemukset poikkeustilassa vaadittavista toimista ja Ukrainan sodan synnyttämät uhkakuvat. Vuoden 2023 kuluessa kunnan ja hyvinvointialueen valmius on saatava keskustelemaan keskenään.

Tilinpäätöksessä 2022 on myös huomioitu, että hyvinvointialue on korjaamassa maaliskuussa 2023 yksipuolisesti sairaanhoitopiirin tilinpäätöstä vuodelta 2022 siten, että se peruuttaa sairaanhoitopiirin kirjanpitoon tehdyn peruspääoman alentamiskirjauksen. Hyvinvointialue toimii tässä vastoin sairaanhoitopiirin lainvoimaista päätöstä. Peruspääoman alentamiskirjauksen korjaaminen ei ole mikään harkitsemattoman ja/tai harmittoman virheen korjaaminen tilinpäätöksessä, joka voitaisiin tehdä viranhaltijatyönä ja viedä tilinpäätöksen osana hyvinvointialueen päätöksentekijöille hyväksyttäväksi.

Kyseisellä ratkaisulla kumotaan siis hyvän hallinnon vastaisesti sairaanhoitopiirin valtuuston lainvoimainen päätös. Hyvinvointialueella olisi ollut lainmukaisia keinoja saattaa asia korkeimman hallinto-oikeu-

den ratkaistavaksi ylimääräisen muutoksenhaun kautta. Hankasalmen kunta tulee harkitsemaan sitä, että kunta valittaa hyvinvointialueen tilinpäätöksestä, mikäli hyvinvointialueen valtuusto hyväksyy sairaanhoitopiirin tilinpäätöksen uusilla muutetuilla tiedoilla.

Hankasalmen kunnan tilinpäätös joudutaan kuitenkin laatimaan niin, että se vastaa hyvinvointialueen sairaanhoitopiirille laatimaa tilinpäätöstä, vaikka kyseinen tilinpäätös ei sairaanhoitopiirin lainvoimaisia päätöksiä vastaakaan. Hyvinvointialueen esittämää noin 485.000 euron laskua ei kuitenkaan tilinpäätöksen laatimisvaiheessa suoriteta, vaan siitä tehdään varaus taseeseen. Laskun suoritus edellyttää lainvoimaista päätöstä, johon lasku perustuu. Sellaista ei vielä ole, mikä kuvaa hyvinvointialueen päätöksenteon kyseenalaisuutta. Tehtävä varaus vaikuttaa kunnan tulokseen vuodelta 2022.

Hankasalmen kunta siis riskejä ja epävarmuustekijöitä hallitakseen laatii tilinpäätöksensä 2022 vastamaan hyvinvointialueen sairaanhoitopiirille laatimaa tilinpäätöstä peruspääoman suhteen. Hyvinvointialueen päätöksenteon laillisuuden siltä osin kuin siinä ei sairaanhoitopiirin kohdalla noudateta sairaanhoitopiirin lainvoimaisia päätöksiä, selvittäminen kunnan toimesta kuitenkin jatkuu.

Hyvän tilinpäätöstävän edellyttämien oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi on syytä antaa tieto myös keskeisistä oikeudenkäynneistä. Niitä on Hankasalmen kunnan osalta tällä hetkellä yksi hallinto-oikeudessa, joka koskee määräraikaisten työsuhteiden oikeellisuutta yhden opettajan osalta. Lisäksi lämmöntoimituksen sopimukseen liittyvä energiamaksun väliaikainen tarkastus on riidanalaisena. Asia pyritään ratkaisemaan sopimalla ja kunta katsoo ylimääräisen tilapäisen korotuksen tällä hetkellä aiheettomaksi. Kyseisessä asiassa vallitsee kuitenkin tilinpäätöshetkellä erimielisyys.

1.3 Selonteko kunnan sisäisen valvonnan järjestämisestä

Sisäisen valvonnan järjestäminen

Sisäisen valvonnan tarkoituksena on varmistaa, että kunnan toiminta on taloudellista ja tuloksellista.

Lisäksi sisäisellä valvonnalla varmistetaan, että päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotetta-

vaa ja lain säännöksiä, viranomaisten ohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan, ja että omaisuus ja voimavarat turvataan. Sisäisen valvonnan järjestämisestä vastaa kunnanhallitus, joka valitsee kunnan hallintosäännön mukaisesti toimikaudekseen konserni- ja valvontajaoston valmistelemaan ja valvomaan mm. sisäisen valvonnan toteutumista.

Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen

Kunnan hallintosäännössä määrätään kunnan päätöksenteko- ja kokousmenettelystä. Samoin hallintosäännön luku 10 määrittelee sisäisen valvonnan tehtävät niin kunnanhallituksen, konserni- ja valvontajaoston, lautakuntien kuin viranhaltijoiden osaltakin. Hallintosääntö on päivitetty vuoden 2021 alussa kunnanvaltuustossa.

Hallintosäännön mukaan valtuusto päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista kunnassa ja kuntakonsernissa. Valtuusto päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen linjaukset, tavoitteet ja osa-alueet sekä niiden toimeenpano-, seuranta- ja arviointimenettelyt.

Sisäisen valvonnan ohjeessa määritetään sisäisen valvonnan vastuut ja talouden hoitoon kuuluva valvonta. Tämä ohje on taas päivitetty hallintosäännön valtuustokäsittelyn jälkeen keväällä 2021. Konserniohje ohjaa konsernihallinnon hoitamista. Ohjeiden mukaan toimimista on vielä terävöitettävä ja konserniohje otettava päivitykseen vuonna 2023 – nyt kun konsernirakenteemme hyvinvointialueuudistuksen myötä on muuttunut.

Toimielinten päätösten oikeellisuutta valvotaan siten, että toimielimen pöytäkirja on toimitettava kunnanhallitukselle ja viranhaltijan päätöspöytäkirja asianomaiselle toimielimelle. Delegoidun päätösvallan osalta toimielin voi käyttää tarvittaessa otto-oikeutta ja päättää asiasta uudelleen. Delegoinneista lautakunnat ja kunnanhallitus päättävät vuodeksi kerrallaan, jolloin päätösvallan siirron aiheellisuus tulee säännöllisesti tarkasteltavaksi.

Tavoitteiden toteutuminen, varojen käytön valvonta, tuloksellisuuden arvioinnin pätevyys ja luotettavuus

Sisäisen valvonnan ohjausjärjestelmä perustuu kunnanhallituksen ohjeeseen sisäisen valvonnan hoita-

misesta kunnan organisaatiossa. Ohjausjärjestelmässä keskeisiä toimintoja ovat strateginen- ja taloussuunnittelu, lautakuntien käyttösuunnitelmat sekä laskentajärjestelmä, pääkirjanpito, osto- ja myyntireskontra sekä palkkakirjanpito.

Vastuualueet toimittavat talouden seurantaraportit kunnanhallitukselle neljännesvuosittain. Valtuustoa informoidaan talouden kehittymisestä kunnanvaltuuston kokousten yhteydessä iltakouluissa ja seminaareissa. Toiminnallisten ja taloudellisten sekä strategisten tavoitteiden toteutumista käsitellään kunnanvaltuustossa tilinpäätöksen yhteydessä.

Kunnanhallitukselle viedään pääsääntöisesti kuukausittain tiedoksi talousarvion toteutuminen vastuualueittain sekä tuloslaskelma ja raportti maksuvalmiudesta.

Kaikilla esimiehillä on nykyisin suora mahdollisuus omalla työkoneellaan seurata alaisuudessaan olevan toiminnan taloudellisista kehitystä reaaliajassa, ja tämä on parantanut talouden seurantaan. Koulutusta talouden seurantaan tullaan järjestämään sekä sisäisesti että ulkoisesti tarpeen mukaan.

Riskienhallinnan järjestäminen

Konserni- ja valvontajaosto yhdessä kunnanjohtajan kanssa ohjaa kunnan riskienhallinnan järjestämistä.

Vahinkojen varalta kunnalla on meklaritoimisto Novumin hoidossa tapaturma- ja vahinkovakuutus ja kunnan vastuuvakuutusta on vahvistettu. Riskienhallinta taas on osa päivittäistä toimintaa työpaikoilla. Kunkin vastuualueen on kartoitettava omat rahoitus-, henkilöstö-, omaisuus- ja toimintariskit. Valmiussuunnitelman osalta ennen kaikkea sen rajapintoja hyvinvointialueen kanssa tarkastellaan vuonna 2023.

Vuonna 2018 päivitettiin dokumentoidusti kunnalle tietosuojariskeihin niiden hallintasuunnitelma ja koottiin asiakokonaisuus sähköisesti hallittavaan muotoon. Vuoden 2021 kuluessa samaan suunnitelmapohjaan luotiin tiedonhallintalain edellyttämät tiedonhallinnan prosessit. Tietosuojavastaava on kehittänyt prosessia sen jälkeen vuoden 2022 aikana.

Työsuojelupäällikkö yhdessä työsuojelutoimikunnan kanssa valvoo työoloja kunnassa.

Sisäilmatyöryhmä puolestaan tarkastelee työtilojen ja –olojen turvallisuutta. Tarvittaessa sen johdolla teetetään sisäilmatutkimuksia, jotka ohjaavat tarvittaviin kunnostustoimenpiteisiin.

Omaisuuksien hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonta

Omaisuuksien hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonta perustuu mm. sisäisen valvonnan ohjeeseen ja hallintosääntöön. Toimielimet nimeävät vuosittain vastuualueellaan henkilöt, jotka ovat oikeutettuja hyväksymään laskuja sekä päättävät hankintavaltuuksien euromääräiset rajat viranhaltijoittain.

Valtionosuutta saavissa hankkeissa noudatetaan avustuspäätöksissä määrättyjä ehtoja.

Sopimustoiminta

Sopimusriskejä pyritään arvioimaan mahdollisimman kattavasti sopimusta valmisteltaessa. Erillinen sopimuksen hallintajärjestelmä saadaan luotua kunnan uuden sähköisen arkistointijärjestelmän sisälle vuoden 2023 aikana. Tilivelvollisilla viran- ja

toimenhaltijoilla on velvollisuus seurata sopimusehtojen noudattamista ja vanhentumisaikoja. Sopimuksissa on vuodesta 2018 lähtien pyritty varmistamaan se, että niihin liittyvät tietosuojan ja kunnan valmiussuunnitelman toteuttamiseen liittyvät seikat on sopimuksissa huomioitu.

Keskeiset johtopäätökset ja sisäisen valvonnan kehittäminen taloussuunnittelukaudella

Yhdessä valmistellut ja päätetyt toimintalinjaukset ovat keskeinen osa sisäisen valvonnan kehittämistä – esimiesten ja luottamushenkilöiden sitominen mukaan sisäisen valvonnan prosesseihin kehittää sinällään jo valvontaa.

Kaikkien vastuualueiden kohdalla sijaistamisen selkeys eri tehtäviin tulee varmistaa ja esimies-alaisviestinnän on toteuduttava hyvin esimerkiksi laskutukseen ja tukien hakuun liittyvissä tehtävissä. Pieni kunta on hyvinvointialueuudistuksen jälkeen entistä haavoittuvampi henkilöstömäärän suhteen – toisaalta tehtäväjako on parhaimmillaan saatavissa isoa organisaatiota selkeämmäksi.

1.4 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

Toimintakertomuksessa kuvataan niitä olosuhteita ja tapahtumia, jotka vaikuttavat siihen, millaiseksi tilikauden tulos ja taloudellinen asema muodostuvat.

Tilikauden tuloksen muodostumista kuvataan tuloslaskelmassa ja toiminnan rahoitusta kuvataan rahoituslaskelmassa.

Molempien laskelmien ja niistä laskettavien tunnuslukujen tehtävänä on osoittaa kunnan rahoituksen riittävyttä. Rahoituslaskelmassa osoitetaan edelleen, miten investoinnit, sijoitukset ja lainanlyhennykset tulo-rahoituksen lisäksi muutoin rahoitetaan. Esityksessä toimintakertomuksessa käytetään tuhansia euroja. Laskelmiin otetaan vain ulkoiset tulot ja menot.

1.4.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tuloslaskelmassa esitetään tilikaudelle kuuluvat tuotot ja kulut tuhansina euroina. Tilikaudelle jaksotettujen tulojen riittävyys jaksotettuihin menoihin osoitetaan tuloslaskelman välitulosten eli toimintakatteen, vuosikatteen ja tilikauden tuloksen avulla.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Hyvinvointialueuudistuksen myötä jäsenkuntien tuli kattaa sairaanhoitopiirien kertyneet alijäämät vuoden 2022 loppuun mennessä, ennen kuin hyvinvointialueet aloittivat toimintansa.

Kunta oli maksanut Keski-Suomen sairaanhoitopiiriin alijäämiä yli 1,2 miljoonaa euroa, kun maaliskuussa 2023 saapui tieto, että sairaanhoitopiiriin peruspääoman alentaminen perutaan ja jäsenkunnilta lasketaan lisää 24 miljoonaa euroa. Kunnan osuus tästä on reilu 485.000 euroa. Maksua ei ole suoritettu, mutta se on kirjattu tulosvaikutteisesti vuodelle 2022 pakollisena varauksena.

Kunta on siis kirjannut vuonna 2022 tulosvaikutteisesti lähes 1,75 miljoonaa euroa Keski-Suomen sairaanhoitopiiriin alijäämiä. Vuonna 2021 taseeseen vuosille 2020 ja 2021 tehdyt 0,8 miljoonan varaukset on purettu tuloslaskelmaan vuonna 2022. Vuoden 2022 nettokustannus alijäämien kattamiseen on lähes miljoona euroa.

Vuoden 2022 toimintatuottoihin sisältyy välittömiin koronan hoidon kustannuksiin saatuja korvauksia 285.000 euroa. Koronasta aiheutuneita kustannuksia on kirjattu vajaa 100.000 euroa. Vuonna 2021 kustannuksia kirjattiin 422.000 euroa ja saatuja korvauksia 507.660 euroa.

Konsernitilinpäätöksen osalta tulee huomioda, että Hankasalmen kunta on liittynyt Sateenkaaren koulun kuntayhtymään, ja se on yhdistelty vuoden 2022 konsernitilinpäätökseen. Sateenkaaren koulun kuntayhtymän perussopimus on allekirjoitettu 18.10.2022 ja kuntayhtymässä on ollut 9 jäsenkuntaa 31.12.2022. Peruspääoma on 1.000 euroa per jäsenkunta ja se on laskutettu tammikuussa 2023.

Keski-Suomen sairaanhoitopiiri muutti Novan kaluste-hankinnoista ja tilojen muutostöistä johtuvien kustannusten käsittelyä investointimenoiksi. Oikaisusta osa kohdistui vuodelle 2021 ja pienentää aikaisempien tilikausien kertynyttä alijäämää. Vuodelle 2021 kohdistunut oikaisu on muutettu vertailuvuoden 2021 lukuihin, tunnuslukuihin ja liitetietoihin.

Lisäksi konsernitilinpäätöksen vertailuvuoteen 2021 on oikaistu virheellinen vähemmistöosuuden eliminointikirjaus.

Tarkennukset ja korjaukset edellisen tilikauden vertailutietoihin on merkitty tiedon esittämiskohtaan.

KUNNAN TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

Ulkoiset tulot ja menot, 1000 euroa	2022	2021	Muutos
Toimintatuotot	5 587	5 871	-284
Toimintakulut	-40 940	-39 159	-1 781
Toimintakate	-35 353	-33 288	-2 065
Verotulot	16 842	16 744	98
Valtionosuudet	20 095	19 281	814
Rahoitustuotot ja -kulut	185	230	-45
Muut rahoitustuotot	223	268	-45
Korkokulut	-37	-38	1
Muut rahoituskulut	-1	0	-1
Vuosikate	1 769	2 967	-1 198
Poistot ja arvonalentumiset	-1 695	-1 715	20
Satunnaiset erät		-119	119
Tilikauden tulos	74	1 133	-1 059
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	74	1 133	-1 059
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT			
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	13,6	15,0	
Toimintakate, euroa/asukas	-7 674	-7 102	
Vuosikate/Poistot, %	104	173	
Vuosikate, euroa/asukas	384	633	
Asukasmäärä 31.12.	4 607	4 687	

Tuloslaskelman tunnuslukujen selitteet

Toimintakate on toimintatuottojen ja -kuluja erotus, joka osoittaa verorahoituksen osuuden toiminnan kuluista.

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

= $100 * \text{Toimintatuotot} / (\text{Toimintakulut} - \text{Valmistus omaan käyttöön})$

Tunnusluku kuvaa maksurahoituksen osuutta toimintamenoista.

Vuosikate osoittaa tulo- ja meno-erä eroa, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulo- ja meno-erä erojen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, kunnan tulo- ja meno-erä ero on riittävä. Jos vuosikate on negatiivinen, on kunnan tulo- ja meno-erä ero heikko.

Vuosikate prosenttia poistoista

= $100 * \text{Vuosikate} / \text{Poistot ja arvonalentumiset}$

Kun vuosikatteen ja poistojen vertailussa tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan kunnan tulo- ja meno-erä ero riittävä. Oletusta voidaan kuitenkin pitää pätevänä vain, jos poistot ja arvonalentumiset vastaavat kunnan keskimääräistä vuotuista investointitasoa. Investoinneilla tarkoitetaan tällöin poistonalaisten investointien omahankintamenoa, joka saadaan vähentämällä hankintamenoa valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet.

Tilinpäätöksen liitetiedossa 11 on annettu selvitys suunnitelman mukaisten poistojen ja keskimääräisten poistonalaisten investointien vastaavuudesta.

Tulo- ja meno-erä ero on ylijäämäinen, kun vuosikate ylittää poistot, ja alijäämäinen, kun vuosikate alittaa poistot. Tulo- ja meno-erä ero voidaan katsoa olevan riittävä, jos poistot kattavat pitkällä aikavälillä keskimääräiset poistonalaiset investoinnit.

Vuosikate euroa/asukas

Vuosikate asukasta kohden on tulo- ja meno-erä ero riittävyyden arvioinnissa käytetty tunnusluku. Kuntakohtainen tavoitearvo tunnusluvulle saadaan jakamalla edellä mainittu keskimääräinen vuotuinen investointitaso asukasmäärällä. Keskimääräistä, kaikkia kuntia koskevaa tavoitearvoa ei voida asettaa. Kuntien välisissä vertailuissa on otettava huomioon erot veroprosenteissa sekä eroja toimintojen organisointi ja palvelutoiminnan laajuus. Asukasmääränä käytetään asukaslukua tilikauden lopussa.

Tilikauden tulos on tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen erotus, joka lisää tai vähentää kunnan omaa pääomaa. Tilikauden tulokseen saattaa olennaisesti vaikuttaa satunnaiset tuotot tai kulut, mistä syystä tulo- ja meno-erä ero riittävyyden arviointia ei voida määrittellä sen perusteella.

Tilikauden tuloksen jälkeen esitettävät erät ovat poisto- ja tuloksenkäsittelyeriä. Ylijäämäinen tilikauden tulos liitetään seuraavassa tilinpäätöksessä edellistä vuosilta kertyneeseen ylijäämään. Tilikauden tuloksen käsittelystä on tässä toimintakertomuksessa oma varsinaisen lukunsa.

1.4.2 Toiminnan rahoitus

Toiminnan rahoitusta tilikauden aikana tarkastellaan rahoituslaskelman ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoituslaskelma kertoo kunnan rahoitusasemassa tilikaudella tapahtuneet muutokset kuten sijoitukset ja lainakannan muutokset. Rahoituslaskelma kertoo, lisääntyivätkö vai vähenevätkö kunnan rahavarat toiminnasta ja investoinneista johtuen. Kunnan rahoituslaskelma esitetään tuhansina euroina.

KUNNAN RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

1000 euroa

	2022	2021	Muutos
Toiminnan rahavirta	1 412	3 696	-2 284
Vuosikate	1 769	2 967	-1 198
Satunnaiset erät		-119	119
Tulorahoituksen korjaukset	-357	848	-1 205
Investointien rahavirta	-626	-882	256
Investointimenot	-695	-916	221
Rahoitusosuudet investointimenoihin	30	0	30
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	39	34	5
Toiminnan ja investointien rahavirta	786	2 814	-2 028
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset	0	0	0
Lainakannan muutokset	-581	-756	175
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-581	-581	0
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	-175	175
Oman pääoman muutokset	0	-292	292
Muut maksuvalmiuden muutokset	1 754	-633	2 387
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-5	5	-10
Vaihto-omaisuuden muutos	0	2	-2
Saamisten muutos	402	-696	1 098
Korottomien velkojen muutos	1 357	56	1 301
Rahoituksen rahavirta	1 173	-1 681	2 854
Rahavarojen muutos	1 959	1 133	826
Rahavarojen muutos	1 960	1 133	827
Rahavarat 31.12.	4 055	2 095	1 960
Rahavarat 1.1.	2 095	962	1 133
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT			
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta	7 963	7 462	
Investointien tulorahoitus, %	266	324	
Lainanhoitokate	2,9	4,8	
Kassan riittävyys, pv	35	19	
Asukasmäärä 31.12.	4 607	4 687	

Rahoituslaskelman tunnuslukujen selitteet

Investoinnit

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä, €

Toiminnan ja investointien positiivinen (ylijäämäinen) rahavirta määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen ja negatiivinen (alijäämäinen) rahavirta määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa.

Toiminnan ja investointien rahavirta -välituloksen tilinpäätösvouden ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omaraahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä. Omaraahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvoonna on positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Investointien tulorahoitus, %

= $100 * \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$

Investointien tulorahoitus -tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.

Investointien omahankintamenolla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Lainanhoito

Laskennallinen lainanhoitokate

= $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Laskennalliset lainanlyhennykset})$

Lainanhoitokate kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun.

Luotettavan kuvan kunnan lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksoilla. Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluku on 1–2 ja heikko kun tunnusluvun arvo jää alle yhden. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja.

Lainanhoitokate

= $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Lainanlyhennykset})$

Lainanhoitokate kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun.

Maksuvalmius

Kassan riittävyys (pv)

= $365 \text{ pv} \times \text{Rahavarat } 31.12. / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$

Kunnan maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan rahavaroilla. Rahavaroihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset.

1.5 Rahoitusasema ja sen muutokset

Kunnan rahoituksen rakennetta kuvataan taseen ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoitusasemassa tilikaudella tapahtuneet muutokset kuten sijoitukset, pääoman lisäykset ja palautukset käyvät ilmi rahoituslaskelmasta. Tarkemmin eritelty, sentin tarkkuudella laadittu tase esitetään osassa 3 Tilinpäätöslaskelmat.

KUNNAN TASE JA SEN TUNNUSLUVUT

1000 euroa

	2022	2021	Muutos
VASTAAVAA			
PYSYVÄT VASTAAVAT	24 588	25 634	-1 046
Aineettomat hyödykkeet	66	80	-14
Aineettomat oikeudet	66	80	-14
Aineelliset hyödykkeet	21 490	22 507	-1 017
Maa- ja vesialueet	1 673	1 674	-1
Rakennukset	14 195	14 977	-782
Kiinteät rakenteet ja laitteet	4 806	4 964	-158
Koneet ja kalusto	542	742	-200
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	274	150	124
Sijoitukset	3 032	3 047	-15
Osakkeet ja osuudet	2 974	2 989	-15
Muut saamiset	58	58	0
VAIHTUVAT VASTAAVAT	6 351	4 794	1 557
Vaihto-omaisuus	34	34	0
Muu vaihto-omaisuus	34	34	0
Saamiset	2 262	2 665	-403
Pitkäaikaiset saamiset	692	621	71
Lainasaamiset	688	617	71
Muut saamiset	4	4	0
Lyhytaikaiset saamiset	1 570	2 044	-474
Myyntisaamiset	1 109	861	248
Muut saamiset	140	148	-8
Siirtosaamiset	321	1 035	-714
Rahoitusarvopaperit	194	195	-1
Muut arvopaperit	194	195	-1
Rahat ja pankkisaamiset	3 861	1 900	1 961
VASTAAVAA YHTEENSÄ	30 939	30 428	511

KUNNAN TASE JA SEN TUNNUSLUVUT

1000 euroa	2022	2021	Muutos
VASTATTAVAA			
OMA PÄÄOMA	19 671	19 596	75
Peruspääoma	18 669	18 669	0
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	928	-206	1 134
Tilikauden ylijäämä	74	1 133	-1 059
PAKOLLISET VARAUKSET	485	819	-334
Muut pakolliset varakset	485	819	-334
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	91	96	-5
Muut toimeksiantojen pääomat	91	96	-5
VIERAS PÄÄOMA	10 692	9 917	775
Pitkäaikainen	4 801	5 382	-581
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	4 339	4 920	-581
Liittymismaksut ja muut velat	462	462	0
Lyhytaikainen	5 891	4 535	1 356
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	581	581	0
Ostovelat	2 722	1 791	931
Muut velat	300	281	19
Siirtovelat	2 288	1 882	406
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	30 939	30 428	511
TASEEN TUNNUSLUVUT			
Omavaraisuusaste, %	63,6	64,4	
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	25,1	23,7	
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	1 002	927	
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	201	198	
Lainakanta 31.12., 1000 €	4 920	5 502	
Lainakanta 31.12., €/asukas	1 068	1 174	
Lainat ja vuokravastuut 31.12., 1000 €	23 402	21 224	
Lainat ja vuokravastuut 31.12., €/asukas	5 080	4 528	
Lainasaamiset, 1000 €	0	0	
Asukasmäärä 31.12.	4 607	4 687	
KUNNAN LAINAKANTA, 1000 €	2022	2021	
Pitkäaikaiset lainat	4 920	5 502	
Lyhytaikaiset lainat, kuntatodistuslainat	0	0	
Korollinen vieras pääoma	4 920	5 502	

Taselaskelman tunnuslukujen selitteet

Taseesta laskettavat tunnusluvut kuvaavat kunnan omavaraisuutta, rahoitusvarallisuutta ja velkaisuutta.

Omavaraisuusaste, %

= $100 * (\text{Oma pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Kaavassa koko pääoma tarkoittaa taseen vastattavien loppusummaa. Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää 70 %:n omavaraisuutta. 50 %:n tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta.

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

= $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötu-loista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Tunnusluvun osoittajaan merkitään tarkasteluvuoden tilinpäätöksen koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakkomaksuilla. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuotoista, verotuloista ja käyttötaluuden valtionosuuksista.

Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku kuntien välisessä vertailussa, koska pysyvien vastaavien hyödykkeiden ikä, niiden arvostus tai poistomenetelmä ei vaikuta tunnusluvun arvoon. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulo-rahoituksella.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

= $\text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{Tilikauden ylijäämä (alijäämä)}$

Luku osoittaa, paljonko kunnalla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana, taikka paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevina vuosina.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas

= $[\text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{Tilikauden ylijäämä (alijäämä)}] / \text{Asukasmäärä}$

Luku osoittaa asukaskohtaisen kertyneen ylijäämän tai katettavan kertyneen alijäämän määrän. Asukasmääränä käytetään tilinpäätösvouden päättymispäivän mukaista kunnan asukasmäärää.

Lainakanta 31.12.

= $\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat})$

Kunnan lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla enakoilla sekä osto-, siirto- ja muilla veloilla.

Lainat euroa/asukas

Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla edellä mainittu lainakanta tilinpäätösvouden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Lainat ja vuokravastuut 31.12.

= $\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat}) + \text{Vuokravastuut}$

Lainat ja vuokravastuut saadaan lisäämällä lainakantaan vuokravastuiden määrä. Vuokravastuiden määrä huomioidaan liitetiedoissa ilmoitetun mukaisena.

Lainat ja vuokravastuut, €/asukas

Asukaskohtainen tunnusluku lasketaan jakamalla edellä mainittu lainojen ja vastuiden määrä tilinpäätösvouden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Lainasaamiset 31.12.

= $\text{Sijoituksiin merkityt joukkovelkakirjalainasaamiset ja muut lainasaamiset}$

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja kunnan omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

1.6 Kokonaistulot ja -menot

Kokonaistulo ja -meno -käsitteet kattavat laskel-
massa varsinaisen toiminnan ja investointien tulot ja
menot sekä rahoitustoiminnan rahan lähteet ja käy-
tön.

KUNNAN KOKONAISTULOT JA -MENOT 2022

ulkoiset tulot ja menot, 1000 euroa

TULOT		%		MENOT		%	
Toiminta				Toiminta			
Toimintatuotot	5 587	13,1 %	Toimintakulut	40 940	96,1 %		
Verotulot	16 842	39,4 %	-Valmistus omaan käyttöön	0			
Valtionosuudet	20 095	47,0 %	Korkokulut	38	0,1 %		
Korkotuotot	0		Muut rahoituskulut	1	0,0 %		
Muut rahoitustuotot	223	0,5 %	Satunnaiset kulut	0			
Satunnaiset tuotot	0		Tulorahoituksen korjauserät				
Tulorahoituksen korjauserät			Pakollisten varausten muutokset				
- pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	-30	-0,1 %	-Pakollisten varausten lisäys/vähennys	334	0,8 %		
Investoinnit			-Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustappiot	-8	0,0 %		
Rahoitusosuudet investointimenoihin	30	0,1 %	Investoinnit				
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	39	0,1 %	Investointimenot	695	1,6 %		
Rahoitustoiminta			Rahoitustoiminta				
Antolainasaamisten vähennykset	0		Antolainasaamisten lisäykset	0			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0		Pitkäaikaisten lainojen vähennys	581	1,4 %		
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	0		Lyhytaikaisten lainojen vähennys	0			
Oman pääoman lisäykset	0		Oman pääoman vähennykset	0			
Kokonaistulot yhteensä	42 786	100 %	Kokonaismenot yhteensä	42 581	100 %		

1.7 Kuntakonsernin toiminta ja talous

1.7.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisällystyistä yhteisöistä

Hankasalmen kunta on jäsenenä seuraavissa tytäryhteisöissä, kuntayhtymissä sekä osakkuusyhteisöissä:

Tytäryhteisöt

Kiinteistö Oy Hankasalmen Haka
Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulma
Kiinteistö Oy Hankasalmen Virastotalo
Kiinteistö Oy Vuokrahanka

(Kiinteistö Oy Hankasalmen Vuokratulo on sulautunut Kiinteistö Oy Hankasalmen Hakaan 1.1.2018)

Kuntayhtymät

Keski-Suomen Liitto
Jyväskylän koulutuskuntayhtymä
Keski-Suomen sairaanhoitopiirin kuntayhtymä
Sateenkaaren koulun kuntayhtymä

(Sateenkaaren koulun kuntayhtymän perussopimus on allekirjoitettu 18.10.2022, yhdistelty konserniin v. 2022)

Osakkuusyhteisöt

Asunto Oy Hankasalmen Hankamäki I
Asunto Oy Hankasalmen Koivu-lehto
Asunto Oy Hankasalmen Petäjäranta
Asunto Oy Säkinmäen Kuusirinne
Kiinteistöosakeyhtiö Kuuhankavesi

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty tytäryhteisöt sekä kuntayhtymät, osakkuusyhteisöjä ei ole yhdistelty.

1.7.2 Konsernin toiminnan ohjaus

Kunnanvaltuusto on hyväksynyt konserniohjeet 22.3.2010. Konserniohjeisiin sisältyy ohjeistus tytäryhtiöiden säännöllisestä raportoinnista kunnanhallitukselle. Kunnan helmikuussa 2021 hyväksytyssä hallintosäännössä konserniohjauksesta määritellään luvussa 4. Kunnan konsernijohtoon kuuluvat kunnanhallitus, kunnanhallituksen konserniohjauksen sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan jaosto, kunnajohtaja ja kiinteistöjohtaja.

Konsernin tytäryhtiöille on vuoden 2022 talousarviossa asetettu taloudelliset tavoitteet.

1.7.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Hankasalmen kunnan 100 prosenttisesti omistamia tytäryhteisöjä ovat Kiinteistö Oy Hankasalmen Haka ja Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulma. Muita tytäryhteisöjä ovat Kiinteistö Oy Hankasalmen virastotalo ja Kiinteistö Oy Vuokrahanka.

Kiinteistö Oy Hankasalmen Hakalla asuntojen määrä on 252 kpl:ta. Vuonna 2022 asuntojen fyysinen käyttöaste oli 78,1 % ja keskivuokra 8,53 €/m². Pitkäaikaisesta lainaa yhtiöllä oli 2,95 M€ (rahoituslaitoksilta 2,4 M€ ja kunnalta 0,55 M€) ja lyhytaikaisia lainoja 0,5 M€. Taseen loppusumma on 4,56 M€. Yhtiö on suorittanut lainanlyhennykset suunnitellusti ja tehnyt poistot suunnitelman mukaisesti.

Kiinteistö Oy Hankasalmen Hakan kiinteistöhoitopalvelut tuotetaan kokonaan kunnan tuottamina palveluina. Kiinteistö Oy Hankasalmen Hakalta ei ole peritty korkoa vuonna 2022 kunnan myöntämistä lainoista.

Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulma käsittää asuin- ja liikehuoneistoja. Yhtiön toiminnassa ei ole ollut muutoksia tai niiden valmisteluja vuoden 2022 aikana.

Kiinteistö Oy Hankasalmen Virastotalon yhtiö käsittää käytännössä kunnanviraston rakennuksen tilat. Virastotalon kolmannen kerroksen kuuden huoneen osalta tehtiin huonon sisäilman vuoksi korjauksia tuoksellisesti.

Kiinteistö Oy Vuokrahangalla on asuntoja 14. Vuokratuotot ovat toteutuneet jo pitkään aina laaditun talousarvion mukaisena. Yhtiö on velaton.

1.7.4 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Kiinteistö Oy Hankasalmen Hakan peruskorjauksia jatkettiin rakennusten sisäpuolisilla remonteilla. Peruskorjaukset viedään läpi pääsääntöisesti kuntoarvion mukaisessa järjestyksessä ja aikataulussa, mutta sisältöä kevennetään hallitusti. Suunnitelman ehdotuksen mukaisesti peruskorjataan vielä 140 asuntoa ja ajetaan alas 44 asuntoa, mikäli ei tule mitään radikaalia muutosta vuokra-asuntojen tarpeessa. Toi-

menpiteet nostavat hiukan asuntojen vuokria peruskorjausten kautta, mutta vastaavasti asumisen laatu paranee.

Näillä toimenpiteillä pyritään nostamaan Hakan kiinteistökannan vuokrausastetta.

Osakkuusyhteisöt koostuvat kunnan taseessa pienistä asunto-osakeyhtiöistä, joissa kunnalla on 1–2 vuokra-asuntokohdetta omistuksessaan. Kunnan strategiassa linjataan omistajapoliittiseksi linjaukseksi, että tämä osa omistuksesta pyritään mahdollisuuksien rajoissa myymään.

1.7.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Kunnan tilintarkastaja toimii tilintarkastajana myös kunnan merkittävimmässä tytäryhteisöissä. Tämä on keskeinen osa ulkoisen valvonnan järjestämistä konsernitasolla. Eri kiinteistöyhtiöihin nimettyjä kunnan edustajia on kuultu tarpeen mukaan. Yhtiöiden toiminnasta on tarvittaessa informoitu kunnanjohtajaa.

Tytäryhteisöjen toimintaa seurataan tilinpäätösasiakirjoista ja tarvittaessa pyydetään lisäselvityksiä. Konserniohjeilla on luotu yhdenmukaista käytäntöä tytäryhteisöjen toimintaan.

Toimivallan ja vastuunjako konserniohjauksessa

Kunnan konsernijohtoon kuuluvat kunnanhallitus, kunnanhallituksen konserniohjauksen sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan jaosto, kunnanjohtaja ja kiinteistöjohtaja. Konsernijohtoon tehtävät ja toimivallan jako on määritelty päivitetystä kunnan hallintosäännön 20 §:ssä.

Ohjeiden anto kunnan edustajille tytäryhteisöissä

Kunnanhallitus nimeää edustajat tytäryhtiöiden yhtiökokouksiin. Konserniohjauksen sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan jaosto vastaa tytäryhteisöjen hallitusten jäsenten nimitysprosessista, nimeää kunnan ehdokkaat tytäryhteisöjen hallituksiin sekä antaa yhtiökokousedustajille omistajaohjauksen edellyttämät toimintaohjeet.

Vuodesta 2009 lähtien kunnanjohtaja on nimetty yhtiökokousedustajaksi merkittävimpiin tytäryhteisöihin. Kunnanjohtaja on raportoinut yhtiökokouksen päätöksistä kunnanhallitusta. Kunnanjohtajan tehtävänä on toimia konsernin johtajana ja aktiivisella omistajaohjauksella myötävaikuttaa ohjattavikseen määrättyjen yhtiöiden hallintoon ja toimintaan. Kiinteistöjohtajan tehtävänä on aktiivisella johtamisella myötävaikuttaa johdettavikseen tai ohjattavikseen määrättyjen yhtiöiden hallintoon ja toimintaan.

1.7.6 Konsernin tilinpäätös ja sen tunnusluvut

KONSERNIN TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

1000 euroa	2022	2021	Muutos
Toimintatuotot	20 278	15 292	4 986
Toimintakulut	-56 002	-49 291 *	-6 711
Toimintakate	-35 724	-33 999	-1 725
Verotulot	16 757	16 699	58
Valtionosuudet	21 498	20 674	824
Rahoitustuotot ja -kulut	228	332	-104
Korkotuotot	80	80	0
Muut rahoitustuotot	330	388	-58
Korkokulut	-157	-126	-31
Muut rahoituskulut	-25	-10	-15
Vuosikate	2 759	3 706	-947
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 946	-2 670	-276
Arvonalentumiset	-156	-190	34
Satunnaiset erät	182	87	95
Tilikauden tulos	-161	933	-1 094
Tilinpäätössiirrot	1	22	-21
Laskennalliset verot	39	27	12
Vähemmistöosuudet	2	-12 *	14
Tilikauden ylijäämä	-118	971	-1 089
KONSERNITULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2022	2021	
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	36,2	31,0	
Toimintakate, euroa/asukas	-7 754	-7 254 *	
Vuosikate/Poistot, %	88,9	129,6 *	
Vuosikate, euroa/asukas	816	791 *	
Asukasmäärä 31.12.	4 607	4 687	

*Vertailuvuoden 2021 lukua ja tunnuslukua muutettu

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

1000 euroa

	2022	2021	Muutos
Toiminnan rahavirta	2 912	3 761	-849
Vuosikate	2 759	3 706 *	-947
Satunnaiset erät	182	84	98
Tulorahoituksen korjauserä	-29	-29	0
Investointien rahavirta	-1 034	-1 293	259
Investointimenot	-1 175	-2 284 *	1 109
Rahoitusosuudet investointimenoihin	42	0	42
Pysyvien vastaavien luovutustulot	99	991	-892
Toiminnan ja investointien rahavirta	1 878	2 468	-590
Rahoituksen rahavirta	-21	-1 671	1 650
Antolainojen muutokset	0	0	0
Lainakannan muutokset	-501	-731	230
Pitkäaikaisten lainojen muutos	-557	615	-1 172
Lyhytaikaisten lainojen muutos	56	-1 346	1 402
Oman pääoman muutokset	-7	0	-7
Muut maksuvalmiuden muutokset	487	-940	1 427
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutos	-5	5	-10
Vaihto-omaisuuden muutos	14	8	6
Saamisten muutos	-1 120	-674	-446
Korottomien velkojen muutos	1 598	-279	1 877
RAHAVAROJEN MUUTOS	1 857	797	1 060
Rahavarat 31.12	5 023	3 166	1 857
Rahavarat 1.1.	3 166	2 369	797
RAHAVAROJEN MUUTOS	1 857	797	1 060
KONSERNIN RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2022	2021	
Toiminnan ja investointien rahavirtojen kertymä 5 vuodelta	1 566	-862	
Investointien tulorahoitus, %	243,5	162,3 *	
Laskennallinen lainanhoitokate	1,2	1,5	
Kassan riittävyys, pv	31	22	
Asukasmäärä 31.12.	4 607	4 687	

*Vertailuvuoden 2021 lukua ja tunnuslukua muutettu

KONSERNIN TASE JA SEN TUNNUSLUVUT

1000 euroa

	2022	2021	Muutos
VASTAAVAA			
PYSYVÄT VASTAAVAT	38 695	40 588	-1 893
Aineettomat hyödykkeet	1 020	1 214	-194
Aineettomat oikeudet	752	740	12
Muut pitkävaikutteiset menot	268	474	-206
Aineelliset hyödykkeet	36 531	38 254	-1 723
Maa- ja vesialueet	2 181	2 169	12
Rakennukset	27 723	29 026 *	-1 303
Kiinteät rakenteet ja laitteet	5 162	5 354 *	-192
Koneet ja kalusto	1 129	1 443 *	-314
Muut aineelliset hyödykkeet	32	32	0
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	304	230	74
Sijoitukset	1 144	1 120	24
Osakkuusyhtiöosuudet	315	315	0
Muut osakkeet ja osuudet	736	745	-9
Muut lainasaamiset	93	60	33
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	271	133	138
VAIHTUVAT VASTAAVAT	9 074	5 926	3 148
Vaihto-omaisuus	159	172	-13
Saamiset	3 892	2 588	1 304
Pitkäaikaiset saamiset	140	69	71
Lyhytaikaiset saamiset	3 752	2 519	1 233
Rahoitusarvopaperit	201	401	-200
Rahat ja pankkisaamiset	4 822	2 765	2 057
VASTAAVAA YHTEENSÄ	48 040	46 647	1 393

KONSERNIN TASE JA SEN TUNNUSLUVUT

1000 euroa	2022	2021	Muutos
VASTATTAVAA			
OMA PÄÄOMA	19 852	19 978	-126
Peruspääoma	18 669	18 669	0
Arvonkorotusrahasto			
Muut omat rahastot	1 047	1 055	-8
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	254	-717	971
Tilikauden ylijäämä	-118	971 *	-1 089
VÄHEMMISTÖOSUUDET	557	558 *	-1
PAKOLLISET VARAUKSET	391	337	54
Muut pakolliset varaukset	391	337	54
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	364	230	134
VIERAS PÄÄOMA	26 876	25 544	1 332
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	16 919	17 581	-662
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	371	404	-33
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	1 512	1 351	161
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	8 074	6 208	1 866
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	48 040	46 647	1 393
KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT	2022	2021	
Omavaraisuusaste, %	42	44	
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	46	49	
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	136	254 *	
Kertynyt yli-/alijäämä, euroa/asukas	30	54 *	
Konsernin lainakanta 31.12., 1000 €	18 431	18 932	
Konsernin lainakanta, euroa/asukas	4 001	4 039	
Lainat ja vuokravastuut 31.12., 1000 €	43 137	36 001	
Lainat ja vuokravastuut 31.12., €/asukas	9 363	7 681	
Kunnan asukasmäärä 31.12.	4 607	4 687	

*Vertailuvuoden 2021 lukua ja tunnuslukua muutettu

KONSERNIN LAINAKANTA, 1000 €	2022	2021
Pitkäaikaiset lainat	16 919	17 581
Lyhytaikaiset lainat	1 512	1 351
Korollinen vieras pääoma	18 431	18 932

Konsernin tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja taseen tunnusluvut lasketaan samoin perustein kuin vastaavat kunnan tunnusluvut. Tunnuslukujen selitteet löytyvät kohdista 1.4.1., 1.4.2. ja 1.5.

Keskeiset liitetiedot

Toimintakertomuksessa annetaan tietoja sellaisista kunnan talouteen ja konsernitilinpäätökseen liittyvistä olennaisista asioista, joista ei tehdä selkoa tuloslaskelmassa, taseessa tai rahoituslaskelmassa. Tilinpäätöksen liitetiedot täydentävät laskelmien muodossa esitettyä tilinpäätösinformaatiota oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi kunnan ja kuntakonsernin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Tilinpäätöksen liitetiedot esitetään kokonaisuudessaan luvussa 4.

1.8 Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet

1.8.1 Asiaa koskeva sääntely

Kuntalain mukaan kunnanhallituksen on tehtävä toimintakertomuksessa esitys tilikauden tuloksen

käsittelystä. Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, toimintakertomuksessa on tehtävä selkoa talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyydestä talouden tasapainottamiseksi.

1.8.2 Tilikauden tuloksen käsittely

Kunnanhallituksen esittely tuloksen käsittelystä

Kunnanhallituksen on KuntaL 115 § mukaan toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä. Tilikauden tuloksella tarkoitetaan kunnan tuloslaskelmasta ilmenevää tulosta ennen varauksia ja rahastosiirtoja. Ylijäämäinen tilikauden tulos voidaan siirtää varauksiin, rahastoida tai siirtää muuhun vapaaseen pääomaan.

Kunnanhallitus esittää tilikauden 1.1.-31.12.2022 tuloksen käsittelystä seuraavaa:

- tilikauden ylijäämä 73.958,47 euroa siirretään taseen omaan pääomaan kohtaan edellisten tilikausien yli-/alijäämä.

2 Talousarvion toteutuminen

2.1 Seurantaa koskeva sääntely

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Toteutumisvertailussa seurattavia asioita ovat toiminnallisten tavoitteiden, määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen. Toteutumisvertailusta on lisäksi käytävä ilmi, ovatko menot, tulojen lisäksi, muutoin rahoitettu talousarviossa määrättyllä tavalla. Muulla rahoituksella tarkoitetaan rahavarojen käyttöä ja muita maksuvalmiuden muutoseriä rahoituslaskelmassa.

2.2 Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

2.2.1 Keskusvaalilautakunta

Keskusvaalilautakunta vastaa vaalien järjestämisestä huolehtimalla vaalien valmistelutoimenpiteistä, ennakoäänestyksen järjestämisestä ja ennakoäänestysasiakirjojen tarkastamisesta. Varsinaisen

äänestyspäivän äänestyksen järjestämisestä vastaavat vaalilautakunnat keskusvaalilautakunnan ohjauksesta. Kunta- ja aluevaaleissa keskusvaalilautakunta huolehtii lisäksi ennakoäänien laskennasta ja kaikkien äänien tarkastuslaskennasta. Kuntavaaleissa keskusvaalilautakunta huolehtii myös ehdokashakemusten vastaanotosta ja tarkastamisesta, ehdokaslistojen yhdistelmän laatimisesta, vaalien tuloksen vahvistamisesta ja tiedottamisesta.

Taloudellisten tavoitteiden ja talousarvion toteutuminen

Äänestysaluejako ja vaalilautakuntien määrä on säilynyt ennallaan (Asema, Kirkonkylä, Niemisjärvi). Vuonna 2022 järjestettiin aluevaalit. Aluevaalien kulut hiukan ylittyivät, koska koronan vuoksi vielä paljattiin lisähenkilöstöä.

Vuonna 2023 järjestetään eduskuntavaalit, vuonna 2024 presidentinvaalit sekä europarlamenttivaalit ja vuonna 2025 alue- ja kuntavaalit.

KESKUSVAALILAUTAKUNTA (1 000 euroa)	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama TA-TP euroa	%
Myyntituotot								
Maksutuotot								
Tuet ja Avustukset		6	8		8	10	2	25,0 %
Muut toimintatuotot								
TOIMINTATUOTOT	0	6	8		8	10	2	25,0 %
Henkilöstökulut		28	12		12	16	4	33,3 %
Palvelujen ostot		8	2		2	2	0	0,0 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		1						
Avustukset								
Muut toimintakulut								
TOIMINTAKULUT	0	37	14		14	18	4	28,6 %
TOIMINTAKATE	0	-31	-6		-6	-8	-2	33,3 %
Poistot								

2.2.2 Tarkastuslautakunta

Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten. Lisäksi valtuusto valitsee hallinnon ja talouden tarkastamista varten yhden tai useamman tilintarkastajan (JHTT-tilintarkastaja/tilintarkastusyhteisö).

Tilintarkastuspalvelut kunta ostaa valtuuston päätökseen perustuen tilintarkastusyhteisö Talvea Oy:ltä. Vastuunalaisena tilintarkastajana toimii HT, JHT Jukka Vuorio.

Tilintarkastajan tehtävänä on tarkastaa kunkin tilikauden hallinto, kirjanpito ja tilinpäätös hyvää tilintarkastustapaa noudattaen. Tarkastuslautakunnan

tehtävänä on seurata tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista, valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, miten valtuuston tilikaudelle asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet.

Taloudellisten tavoitteiden ja talousarvion toteutuminen

Tarkastuslautakunta esittää toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden osalta arvionsa kunnanvaltuustolle erikseen laadittavassa arviointikertomuksessa vuodelta 2022. Tarkastuslautakunnan osalta talousarvio toteutui hiukan suunniteltua paremmin.

TARKASTUSLAUTAKUNTA (1 000 euroa)	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama TA-TP euroa	%
Myyntituotot								
Maksutuotot								
Tuet ja Avustukset								
Muut toimintatuotot								
TOIMINTATUOTOT	0	0	0		0	0	0	
Henkilöstökulut	8	7	9		9	9	0	0,0 %
Palvelujen ostot	22	18	21		21	18	-3	-14,3 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat								
Avustukset								
Muut toimintakulut								
TOIMINTAKULUT	30	25	30		30	27	-3	-10,0 %
TOIMINTAKATE	-30	-25	-30		-30	-27	3	-10,0 %
Poistot								

2.2.3 Kunnanhallitus

KUNNANHALLITUS (1 000 euroa)	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama TA-TP euroa	TA-TP %
Myyntituotot	167	31	23		23	98	75	326,1 %
Maksutuotot								
Tuet ja Avustukset	254	104	60		60	125	65	108,3 %
Muut toimintatuotot	21	3	1		1	27	26	2600,0 %
TOIMINTATUOTOT	442	138	84		84	250	166	197,6 %
Henkilöstökulut	1 324	823	813		813	855	42	5,2 %
Palvelujen ostot	716	669	746		746	722	-24	-3,2 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	34	28	25		25	40	15	60,0 %
Avustukset	121	107	171		171	118	-53	-31,0 %
Muut toimintakulut	155	151	212		212	201	-11	-5,2 %
TOIMINTAKULUT	2 350	1 778	1 967		1 967	1 936	-31	-1,6 %
TOIMINTAKATE	-1 908	-1 640	-1 883		-1 883	-1 686	197	-10,5 %
Poistot	42	19	36		36	30	-6	-16,7 %

Vuonna 2022 kunnanhallitus päivitti valmiussuunnitelman yleisen osan sekä kunnan kriisiviestintäsuunnitelman ja huolehti muutoinkin kunnan varautumisen ajan tasalle saattamisesta muuttuneessa turvallisuustilanteessa. Kuntaan otettiin Ukrainan sodan johdosta pakolaisia Migrin kuntamallin kautta.

Kunnanhallitus vastasi kunnan osalta Jyväskylän kaupunkiseudun MAL-sopimuksen toteuttamisesta sekä Hyvinvointialueen (sote-uudistus) valmistelun johtamisesta Hankasalmen kunnassa.

Elinvoimatoimia tehtiin yhdessä yrittäjien ja yhdistysten kanssa. Kunnan juhluvuoden tapahtumat kuten HankasalmiLive ja Lasten festarit olivat esimerkkejä näistä. Yritysvaikutustyöryhmän toimintaa jatkettiin.

Kunnan strategian jalkauttamista jatkettiin ja sen pohjalta tehtiin muun muassa 150-juhlavuosisääntös kirkonkylän urheilukentän uusimisesta ja muista liikuntaolosuhteiden kehittämistä.

Työllistämisen siirtyminen kuntien tehtäväkenttään siirtyi vuodelta vuoteen 2025 ja samoin sen asian valmistelu vuoteen 2023.

Kunnan talouden tasapainon toteutumista valvottiin, mutta sairaanhoitopiirin tulos ja hyvinvointialueen toiminta peruspääoman kattamisen kohdalla toivat ikäviä yllätyksiä talouden näkökulmasta. Hankasalmen 150-juhlavuosi toteutettiin onnistuneesti kunnanhallituksen koordinoimana kaikkien vastuualueiden toimesta.

Keskus- ja luottamushenkilöstöhallinto

Keskus- ja luottamushenkilöhallinnon tehtävä on kunnan johtamisesta vastaaminen. Kunnanjohtajan, kunnanhallituksen, kunnanvaltuuston ja elinkeinotoimen tehtävät ovat keskeisin osa toimintaa. Strategian kannalta keskeisiä päämääriä ovat kunnan ja kunnan yritysten sekä yhdistysten yhteistyön aktivoiminen, kunnan päätösten vaikutusten arvioinnin tehostaminen sekä sähköisen viestinnän kehittäminen ja vuorovaikutuksen lisääminen kunnassa.

Vuonna 2022 keskeistä oli myös kunnan 150-juhlavuoden organisoiminen sekä hyvinvointialueuudistuksen valmistelu kunnan osalta ja valmistautuminen uuden kunnan aikaan. Kunnan tehtäväkenttä muuttuu jatkossa suuresti.

Ukrainan sota korosti sitten erityisesti varautumisen tehostamista ja johti myös pakolaisten vastaanoton koordinointiin keskus- ja luottamushenkilöhallinnossa.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Kunnan yhteistyö yritysten ja yhdistysten kanssa				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Yritysvaikutustyöryhmän toiminnan vakiinnuttaminen ja kehittäminen	Kunnan ja yritysten yhteistyön aktivoiminen. Kunnan päätösten ennako- ja jälkiarviointi. Kunnan elinvoimapolitiikan kehittäminen yhdessä yritystemme kanssa.	Kunnan ja yritysten yhteydenpito säännöllistä sekä vuorovaikutuksellista ja kaikki yritysalat huomioivaa (myös alkutuotanto). Yritysvaikutustyöryhmä kuullen konkretisoidaan kuntastrategian elinkeinopoliittisia tavoitteita.	Työryhmän kautta tulleiden aloitteiden määrä, tehtyjen vaikutusarviointien määrä, muiden yrittäjätalouksien määrä ja niihin osallistuneiden määrä. Uusi elinkeinopoliittinen ohjelma vuoden 2022 kuluessa.	Yritysvaikutustyöryhmä kokoontui vuoden aikana 3 kertaa. Yrittäjäkahveja tms. järjestiin kolmesti, mutta osallistujamäärä avoimiin tilaisuuksiin jäi vaisuksi vielä. Syksyllä oli Konneveden, Toivakan ja Hankasalmen yhteinen yrittäjätapaaminen, Elinkeinopoliittisen ohjelman laatiminen jäi vuodelle 2023.
Tapahtumien ja toimijoiden yhteensovittaminen ja yhteinen markkinointi	Synnyttää hyvä yhteishenki paikallisten toimijoiden keskuuteen sekä syventää yhteistyötä ja osallisuutta eri toimijoiden välillä. Olla yhdessä vahvempia!	Kunta yhdistää yhdistyksiä yhteistyöhön ja tukee niiden toiminnan ja tapahtumien markkinointia.	Tapahtumien määrä, tapahtumiin osallistuneiden määrä, tapahtumien saama julkisuus, yhdistysten tyytyväisyys kunnan toimintaan (selvitetään joka toinen vuosi kyselyn avulla).	Hyvinvointipalvelut järjesti säännöllisesti toimijataapaamisia. 150-juhlavuoden kunniaksi oli merkittävän monta yhdessä yritysten ja yhdistysten kanssa järjestettyä tapahtumaa, kuten HankasalmiLive ja Lasten festarit. Kysely yhdistyksille tehdään 2023.
Yritysten toimintaedellytykset				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Yritystoiminnan toimitilarpeisiin vastaaminen ja mahdollisuuksien luominen uudelle yritys toiminnalle.	Yritysten toimitila- tai tonttitarpeisiin etsitään yhdessä ratkaisuja. Kontaktoidaan mahdollisia uusia yrityksiä ja yrittäjiä. Ollaan aktiivisia olemassa olevien yritystemme tarpeille.	Eri tyyppisten toimitilavaihtoehtojen kartoitus ja päivitys. Kaavoituksen ohjaaminen huomioimaan yritysten tarpeet.	Aloittaneiden ja lopettaneiden yritysten määrä, kunnassa olevien työpaikkojen määrä. Yritystapaamisten lukumäärä.	10 uutta aloitti vuonna 2022 ja 16 kirjattiin lopettaneeksi (joista osa aiempina vuosina lop.). Työpaikkoja 2021 lopussa kunnassa oli 1306, missä vähenemää edelliseen vuoteen 34 (viimeisin tilasto). Yritysten liikevaihto kaikissa kokoluokissa kasvoi ja pienissä yrityksissä muuta maata ja Keski-Suomea paremmin.
Yrityksen perustamisen ohjaaminen	Uusien yritysten perustamisessa ohjaaminen, liiketoimintasuunnitelman arvioiminen, tietojen ylläpito www-sivuilla opastamaan asiassa.	Kannustava ja analyysoiva alkuneuvonta kunnassa ja yrittäjien ohjaaminen Gradian aloittavien yritysten palveluihin.	Aloittaneiden yritysten määrä ja niistä toimintaa 3 vuoden päästä vielä jatkavien määrä, Gradialla asioineiden määrä.	Aloittaneita yrityksiä oli siis vuonna 2022 10 (vuonna 2021 määrä oli 19) ja Gradialla asioi hankasalmelaisia yrityksiä (tieto täydennetään).
Viestinnän ja markkinoinnin kehittäminen				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Sähköisen viestinnän ja markkinoinnin kehittäminen	Kunnan viestinnän ja markkinoinnin kehittäminen niin, että se mahdollisimman hyvin nivoutuu yhteen yritystemme ja yhdistystemme tarpeiden kanssa. Hankasalmen vahvuuksien ja kehittämistoimiemme esiin nostaminen.	Facebook-, Instagram ja www-sivujemme aktiivinen kehittäminen, vlogi- ja muu videoviestintä. Tätä tukevat mainostaulut ja esitteet.	Sivulla vierailijoiden/katsojien määrä, vlogien ja päivitysten määrä, yritysten ja yhdistysten tyytyväisyys kunnan viestintään (kyselyn kautta selvitetään).	Kysely tehdään vuonna 2023. Uudet www-sivut avattiin 2022 lopussa. Kunnan facebook- ja instagram sivujen seuraaja- ja "tykkääjämäärät" ovat kokoluokamme kuntiin verrattuna huomattavan suuria - samoin päivitysten määrä. Esitemateriaalia on ajanmukaistettu.
Kunnan talouden tasapainottaminen				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Käyttötalouden tasapaino, lainakannan hallinta	Laadukkaiden palvelujen turvaaminen niin, että kunnan taloudelliset toimintaedellytykset säilyvät.	Talouden ohjaaminen niin, että riittävät palvelut turvataan rahoituspuolelta kehitys ja lainakannan kehitys huomioon ottaen.	Tasapainossa oleva ja toteutuva taloussuunnitelma investointiohjelmaa huomioita ottaen vuoteen 2025 saakka.	Taloussuunnitelma on ollut tasapainossa ja valtuuston päättämää investointiohjelmaa on toteutettu. Vuonna 2023 on haasteena tulevien vuosien käyttötalouden tasapaino hyvinvointialueuudistuksen jälkeen.

Arvio strategian mukaisten tavoitteiden toteutumisesta

Yritysvaikutustyöryhmän työ on toteutunut tyydyttävästi, mutta siinä on vielä kehitettävää. Elinkeinopoliittisen ohjelman luomista siksikin lykättiin vuoteen 2023. Yrittäjien osallistumista yrittäjäkahveille ja yrittäjävierailuja on entisestään aktivoitava vielä. Kolmen kunnan yhteinen yrittäjäristeily oli tämän suhteen uusi hyvä avaus.

Tapahtumien osalta vuosi 2022 oli todella aktiivinen osin myös kunnan juhluvuoden ansiosta – yritysten ja yhdistysten yhteistyöllä ja heidän aloitteestaan järjestettiin kokonaan uusi Hankasalmi Live -tapahtuma heinäkuussa – samoin 4H:n johdolla sadonkorjuujuhla syksyllä. Matkailun kohdalla maakunnan yhteinen Visit Jyväskylä Region -matkailuyhtiö toi Hankasalmelle oman kummitöntekijän matkailuun tueksi.

Työpaikka- ja yritysmäärä säilyi melko vakiintuneena käytössä olevan tiedon kautta. Vuodet 2020 ja 2021 työpaikkojen määrä on kuitenkin nyt kunnassa laskenut. Toisaalta yritysten liikevaihto on viimeiset vuodet kehittynyt positiivisesti ja pienten yritysten liikevaihto jopa koko Suomea ja

Keski-Suomea tarkastellen niitä paremmin. Sähköisessä viestinnässä ja markkinoinnissa jatkettiin vuonna 2022 hyvää kehitystyötä ja uudet www-sivut saatiin omana työnä valmiiksi. Käyttötalous pidettiin tasapainossa ja kuntakonsernin lainakanta on tällä hetkellä hyvin hallinnassa.

Taloudellisten tavoitteiden ja talousarvion toteutuminen

Väestömäärän kohdalla syntyneiden määrän pieneneminen, eli 25 syntyneen tasolle jääminen, on kaikkein huolestuttavin seikka, ja se yhdistettynä kuolleiden määrään johti talousarvion tavoitetta suurempaan väestömäärän vähenemään – muuttolike sen sijaan kehittyi aiempaa positiivisempaan suuntaan. Elinkeinotoiminnassa työpaikkojen määrän kehitys on huolestuttava vuoden 2021 tilastotiedon valossa. Pandemian uhkakuvat eivät toteutuneet työllisyydessä, mutta vallitseva sota-tila Venäjän ja Ukrainan välillä on sitäkin suurempi huolen aihe mahdolliselle työttömyyden kasvulle.

Keskus- ja luottamushenkilöstöhallinnon toimintakate alittui selkeästi 215.000 eurolla. Talousarvioon nähden toimintatulot ylittivät 144.000 eurolla ja kulut alittuivat 71.000 eurolla.

Taloudelliset tavoitteet	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TA 2022	TP 2022	Poikkeama TA-TP	%
Väestömäärän kehityksen kääntäminen positiivisempaan suuntaan	4875	4782	4683	4650	4607	-43	-0,9 %

Taloudelliset tavoitteet	Toteuma 2015	Toteuma 2016	Toteuma 2017	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Toteuma 2020	Toteuma 2021
Elinkeinotoiminnan tukeminen: Kunnan alueella sijaitsevien työpaikkojen määrä	1385 (-117)	1382 (-3)	1385 (+3)	1372 (-13)	1356 (-16)	1340 (-16)	1306 (-34)

Henkilöstön määrä (htv1)	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama TA-TP	%
Vakituiset	1,5	1,5	1,5		1,5	1,5	0	0,0 %
Yhteensä	1,5	1,5	1,5		1,5	1,5	0	0,0 %

Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama TA-TP euroa	%
Luottamushenkilöhallinto								
Tulot	96	14	15		15	158	143	953,3 %
Menot	778	678	807		807	791	-16	-2,0 %
Netto	-682	-664	-792		-792	-633	159	-20,1 %
Elinkeinopalvelut*								
Tulot		2				1	1	
Menot	108	246	307		307	252	-55	-17,9 %
Netto	-108	-244	-307		-307	-251	56	-18,2 %
Hankasalmi kutsuu-hanke								
Tulot								
Menot	7							
Netto	-7							
Matkailuyritystoiminnan turvaaminen								
Tulot		29						
Menot	27	5						
Netto	-27	24						
Matkailun digiprojekti								
Tulot		22						
Menot		24						
Netto		-2						
Keskus- ja luottamushenkilöhallinto yhteensä								
Tulot	96	67	15		15	159	144	960,0 %
Menot	920	953	1 114		1 114	1 043	-71	-6,4 %
Netto	-824	-886	-1 099		-1 099	-884	215	-19,6 %

*Maaseututoimen tulosalue on siirretty elinkeinopalveluihin v. 2021, TP 2021, TA 2022 ja TP 2022 luvut eivät ole vertailukelpoisia TP 2020 lukuihin.

Yleishallinto

Yleishallinto jakautuu hallinto- ja talouspalveluihin, atk-palveluihin sekä henkilöstöhallintoon. Yleishallinnon kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden peruslähtökohta on keskitettyä laadukkaaseen palvelujen tarjontaan sekä henkilökunnan osaamisen kehittämiseen.

Hallinto- ja talouspalvelujen tehtävänä on tuottaa kunnalle hallinto- ja talouspalvelut. Strategian mukaiset laadukkaat palvelut varmistetaan panostamalla henkilöstön koulutukseen ja motivointiin sekä sähköisen asioinnin ylläpitoon ja kehittämiseen.

Hallinto- ja talouspalveluiden vuoteen on vaikuttanut hyvinvointialueuudistus. Valmistelua varten tuotetut raportit, laskelmat ja erilaiset selvitykset ovat työllistäneet läpi vuoden. Lisäksi Hankasalmen 150 juhluvuoden erilaiset tapahtumat, tempaukset ja somenäkyvyys työllistivät merkittävästi. Kunnan uudet www-sivut otettiin käyttöön loppuvuonna.

Atk-palveluiden tehtävänä on ylläpitää ja kehittää kunnan tieto- ja viestintäjärjestelmiä, laiteympäristöä sekä huolehtia tietoturvasta. Atk-palvelut tuottavat myös työntekijöiden ja luottamushenkilöiden sovellus- ja laitetuen. Strategian mukaisessa tavoitteessa siirrytään pilvipohjaiseen Office365-ympäristöön ja sähköpostijärjestelmään, jossa kaikilla on käytössä muun muassa yhteiset kalenterit, Teams sekä Sharepoint.

Vuonna 2022 aloitettiin Microsoft 365 (entinen Office 365) käyttöönoton laajentaminen kaikkiin kunnan dokumentinhallinnan asioihin. Yhteisten verkkohakemistojen sisältämää tietoa siivottiin ja siirrettiin Teams-ryhmien alla oleviin dokumenttikansioihin. Datan käyttöä saatiin kohdistettua niille henkilöille, keiden tehtäviin se kuuluu. Tämä osaltaan parantaa samalla tietoturvaa. Teams-ryhmien käytön myötä käytännöt tiedon jakamisen suhteen parantuivat, kun on mahdollista kutsua ulkopuolisen organisaation jäseniä samaan työryhmään kunnan tekijöiden kanssa. Tietoa ei tarvitse välittää esimerkiksi sähköpostien liitteinä, jolloin mahdollisesti arkaluonteista sisältöä ei jää usean yksittäisen henkilön omaan järjestelmään.

Vuoden 2022 syksyllä otettiin käyttöön sähköistä arkistointia helpottamaan tekoälyavusteinen dokumentinhallintajärjestelmä. Vaade sähkö2-muotoisen metatiedon tuottamisesta arkistoitavan materiaalin osalta saadaan täytettyä järjestelmän avulla. Tämän käyttöönotossa kuunneltiin kunnan tarpeita toiminnallisuuden suhteen, joka mahdollisti luoda keskitetyn paikan kaikille sähköisesti arkistoitaville dokumenteille. Kunnan oma Sharepoint tiedostonhallintajärjestelmä kytkettiin osaksi tätä dokumentinhallinnan järjestelmää, joka mahdollistaa datan jatkojalostamisen ja käytön kaikkeen muuhun kunnan toimintaan automatisoitujen työkulkujen avulla. Manuaalinen dokumenttien käsittely vähenee merkittävästi tämän takia.

Henkilöstöhallinto vastaa kunnan virka- ja työsuhteiden hoidosta, työhyvinvoinnin tukemisesta ja työterveyshoidon järjestämisestä. Strategian mukaiset laadukkaat palvelut varmistetaan panostamalla työyhteisöjen toimivuuteen, koulutussuunnitelman toteutumiseen sekä esimiestyön kehittämiseen.

Tyhy-toimintaa on toteutettu Sykettä työhön -liikuntaryhmien avulla, järjestämällä luontoretkeä sekä liikuntakoordinaattorin vetämiä kehonhuoltoryhmiä ja ohjattuja kuntosaliharjoitteluita. Kunnanvirastolle avattiin tyhy-huone, jota voi hyödyntää esimerkiksi etäpalaverien aikana kävelytolla tai kuntopyörällä liikkuen. Lisäksi henkilöstöetuutena otettiin käyttöön Epassi, jonka avulla henkilöstö voi hankkia valitsemiaan liikunta-, kulttuuri- ja hyvinvointipalveluita.

Esimiestyötä on pyritty tukemaan esimieskahveilla, joissa on käsitelty ajankohtaisia asioita ja käyty läpi esimiestyöhön liittyviä haasteita. Työterveyshuollon kanssa on tehty tiiviistä yhteistyötä.

Henkilöstön arjessa koronarajoitteiden vähittäinen väistyminen on helpottanut normaaliin arkeen paluuta, mutta hoivatyössä jatkuu edelleen ohjeistuksen mukainen suojainten käyttö. Perusturvan henkilöstö on valmistautunut hyvinvointialueelle siirtymiseen ja sen mukanaan tuomiin uudistuksiin. Muutokseen liittyviä asioita on käsitelty sekä yhteistoiminnassa että henkilöstön kanssa.

Etenkin esihenkilöiden työajan käyttöön on vaikuttanut paljon uudistukseen liittyvä valmistelu-työ ja erilaisiin työryhmiin osallistuminen läpi vuoden.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Henkilöstömme on koulutettua ja motivoitunutta				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Hallinto- ja talouspalvelut	Ammattitaitoinen ja motivoitunut henkilöstö. Tavoitteena on että koulutuspäiviä kertyy vähintään 2 kpl per henkilö.	Henkilöstöllä on mahdollisuus osallistua ammattitaitoa ylläpitäviin ja kehittäviin koulutuksiin. Kouluttautumisen kautta myös henkilöstön motivaatio kasvaa.	Toteutuneet koulutuspäivät	Koulutuspäiviä toteutui hiukan suunniteltua vähemmän. Hallinto- ja talouspalveluiden henkilöstöstä kahteen tai useampaan koulutuspäivään osallistui neljä henkilöä.
Henkilöstöhallinto	Koulutussuunnitelman toteutuminen. Koulutussuunnitelma on vuosittain käsiteltävä harkittu ja toteutettava kokonaisuus.	Koulutussuunnitelman kautta turvataan henkilöstön osaaminen tehtävissään niin, että koulutuksen vaikutuksia myös arvioidaan ja sen kustannukset huomioidaan.	Henkilöstökertomuksen koonti toteutuneista koulutuksista	Koulutuspäiviä toteutui hieman suunniteltua enemmän, koska joukossa oli joitain laajempia koulutuskokonaisuuksia. Koulutuspäiviä oli yhteensä 1353 kpl ja koulutuksiin osallistuttiin keskimäärin 4,7 pv/henkilö. Vaihtelua oli yksiköiden välillä.
Henkilöstöhallinto	Esimiestyön kehittäminen. Esimiehillä on riittävä osaaminen ja motivaatio vuorovaikutukselliseen henkilöstöjohtamiseen.	Henkilöstöjohtamisen koulutusta järjestetään vuoden 2022 aikana ja se on kantavana teemana mm. esimieskahveilla. Kunnan hyviä käytäntöjä jaetaan. Esimiesasemassa olevien virantäytöissä korostetaan johtamisosaamista valinnassa.	Työtyytyväisyyskysely	72,8 % piti johtamista hyvänä (vastaukset 4–5) ja 8,3 % huonona (vastaukset 1–2). Johtamisen keskiarvo oli 4,0 asteikolla 1–5. Kokemus johtamisesta tämän mukaan oli parantunut edellisvuoteen nähden.
Sähköisten palvelujen laadukas toteuttaminen				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Hallinto- ja talouspalvelut	Laadukas sähköinen tiedottaminen sekä sähköisen asioinnin ylläpito ja kehittäminen kuntalaisille, luottamushenkilöille ja henkilöstölle.	Sähköinen tiedottaminen on laadukasta kunnan uusilla verkkosivuilla sekä sometileillä ja sähköisen asioinnin kehittäminen.	Kunnan verkkosivuilta ja sometileiltä saatu palaute.	Sähköisestä tiedottamisesta saatu palaute on ollut positiivista. Sähköisen asioinnin ylläpitoa on kehitetty vuoden aikana.
Hallinto- ja talouspalvelut	Ajantasainen asiakirjahallintajärjestelmä, jonka pohjana on sähköinen arkistonmuodostussuunnitelma.	Sähköisen arkistonmuodostussuunnitelman käyttöönotto vuoden 2022 aikana.	Sähköisen arkistonmuodostussuunnitelman käyttöönoton tilanne.	Sähköinen arkistonmuodostussuunnitelma on otettu käyttöön.
Atk-palvelut	Yhtenäisen ja tietoturvallisen viestintäjärjestelmän luominen, jossa kaikilla kunnan työntekijöillä samat ohjelmat käytössä. Sharepointin käyttöönotto dokumenttien hallinnan tueksi.	Siirtyminen pilvipohjaiseen Office365 -ympäristöön ja sähköpostijärjestelmän siirtäminen pilveen, jossa käytössä mm. yhteiset kalenterit, Teams ja Sharepoint.	Kaikilla samat Office365 työkalut ja sähköposti. Dokumenttien jako Sharepointin avulla.	Siirtyminen pilvipohjaiseen ympäristöön onnistui suunnitelmien mukaan. Henkilöstö on ottanut palveluita ahkerasti käyttöön oman datan suhteen. Kunin myös uusittu tilojen varausjärjestelmä Outlook-työkalun avulla saatiin jalkautettua kaikille käyttöön kunnan tilojen varaamisen suhteen.

Arvio strategian mukaisten tavoitteiden toteutumisesta

Hallinto- ja talouspalveluiden osalta yksi tavoitteista liittyi henkilöstön kouluttautumiseen. Tavoitteena oli, että jokainen hallinto- ja talouspalveluiden henkilöstöstä osallistuisi vuoden aikana vähintään kahteen koulutuspäivään. Jokainen hallinto- ja talouspalveluiden henkilöstöstä osallistui koulutuksiin. Suurimmalla osalla toteutui vähintään kahden päivän koulutustavoite. Henkilöstöä osallistui myös eri toimittajien järjestämiin lyhyempiin koulutus- ja ohjauswebinaareihin.

Laadukas sähköinen tiedottaminen toteutui hyvin ja siitä saatu palaute on ollut positiivista. Sähköinen arkistonmuodostussuunnitelma on otettu kokonaisuudessaan käyttöön.

Henkilöstöhallinnon tehtävänä on tarkastella koulutussuunnitelman toteutumista. Koulutuspäiviä kertyi keskimäärin 4,7 kpl/henkilö, mutta vaihtelua eri yksiköiden ja henkilöiden välillä oli paljon. Koulutuspäiviä oli yhteensä 1353 kpl. TVR:lle raportoituja päiviä oli yhteensä 574, sillä kyseisessä laskennassa voidaan huomioida vain enintään 3 koulutuspäivää/hlö.

Esimiestyön kehittämisen osalta esimieskahvit toteutuivat ja niissä käsiteltiin ajankohtaisten asioiden lisäksi johtamista ja esimiestyöhön liittyviä ohjeistuksia ja toimintamalleja. Työtyytyväisyyskyselyssä johtamista arvioitiin 5 eri ulottuvuudella ja esimiehet saivat johtamisesta arvosanaksi koko kunnan osalta seuraavaa: 72,8 % piti johtamista hyvänä (vastaukset 4–5) ja 8,3 % huonona (vastaukset 1–2), johtamisen keskiarvo oli 4,0 asteikolla 1–5. Kokemus johtamisesta tämän mukaan oli parantunut edellisvuoteen nähden.

Tietohallinnon osalta siirtyminen pilvipohjaiseen Office365 -ympäristöön onnistui suunnitelmien mukaan henkilöstön ottaessa palveluita ahkerasti käyttöönsä.

Taloudellisten tavoitteiden ja talousarvion toteutuminen

Yleishallinnon vuoden 2022 talousarvio toteutui hiukan suunniteltua heikommin, toimintakate ylittyi kokonaisuudessaan 17.000 eurolla. Toimintatuotot toteutuivat suunniteltua paremmin, kun taas toimintakulut ylittyivät 39.000 eurolla. Suurin selittävä tekijä toimintakulujen ylitykselle on henkilöstökulujen nousu.

Hallinto- ja talouspalveluissa toimintakatteen ylitys oli 45.000 euroa, toimintakulujen ylityessä 44.000 eurolla. Atk-palveluiden toimintakate alitui 13.000 eurolla ja henkilöstöhallinnon alitus oli 15.000 euroa.

Henkilöstön määrä (htv1)	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama TA-TP %
Vakituiset	11,2	9,55	9,8		9,8	9,38	-0,42 -4,3 %
Sijaiset	0,5	0,42	0,5		0,5	1,0	0,5 100,0 %
Yhteensä	11,7	9,97	10,3		10,3	10,38	0,08 0,8 %

Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama TA-TP euroa %
Hallinto- ja talouspalvelut							
Tulot	23	3	2		2	1	-1 -50,0 %
Menot	416	383	401		401	445	44 11,0 %
Netto	-393	-380	-399		-399	-444	-45 11,3 %
Atk-palvelut							
Tulot	13	11	7		7	9	2 28,6 %
Menot	244	257	250		250	239	-11 -4,4 %
Netto	-231	-246	-243		-243	-230	13 -5,3 %
Henkilöstöhallinto							
Tulot	81	57	60		60	81	21 35,0 %
Menot	200	185	203		203	209	6 3,0 %
Netto	-119	-128	-143		-143	-128	15 -10,5 %
Yleishallinto yhteensä							
Tulot	117	71	69		69	91	22 31,9 %
Menot	860	825	854		854	893	39 4,6 %
Netto	-743	-754	-785		-785	-802	-17 2,2 %

Maaseutu- ja työllistämispalvelut

Vuoden 2021 alusta maaseutupalvelut on siirretty keskus- ja luottamushenkilöhallintoon elinkeino- palveluihin, ja työllistämispalvelut on siirretty perustuvan alle.

Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama TA-TP euroa	%
Maaseutupalvelut								
Tulot	3							
Menot	87							
Netto	-84							
Työllistäminen								
Tulot	226							
Menot	483							
Netto	-257							
*Kunnallinen työllistäminen								
Tulot	147							
Menot	399							
Netto	-252							
*Tukityöllistäminen yrityksiin								
Tulot	79							
Menot	84							
Netto	-5							
Maaseutu- ja työllistämispalvelut yhteensä								
Tulot	229							
Menot	570							
Netto	-341							

2.2.4 Perusturvalautakunta

PERUSTURVALAUTAKUNTA (1 000 euroa)	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama TA-TP euroa	%
Myyntituotot	131	192	134		134	187	53	39,6 %
Maksutuotot	1 496	1 221	1 103		1 103	1 156	53	4,8 %
Tuet ja Avustukset	141	812	303	191	494	617	123	24,9 %
Muut toimintatuotot	276	500	496		496	471	-25	-5,0 %
TOIMINTATUOTOT	2 044	2 725	2 036	191	2 227	2 431	204	9,2 %
Henkilöstökulut	5 997	5 548	5 655		5 655	5 779	124	2,2 %
Palvelujen ostot	15 819	17 787	16 919	884	17 803	18 687	884	5,0 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	350	282	245		245	242	-3	-1,2 %
Avustukset	1 052	1 091	1 033		1 033	1 118	85	8,2 %
Muut toimintakulut	395	649	716		716	688	-28	-3,9 %
TOIMINTAKULUT	23 613	25 357	24 568	884	25 452	26 514	1 062	4,2 %
TOIMINTAKATE	-21 569	-22 632	-22 532	-693	-23 225	-24 084	-859	3,7 %
Poistot	20	52	80		80	22	-58	-72,5 %

Perusturvalautakunnan tehtävänä on edistää ja ylläpitää kuntalaisten sosiaalista turvallisuutta ja hyvinvointia sekä terveyttä. Perusturvan toimialaan kuuluvat hallinto, sosiaalipalvelut, arjen tuki sekä terveyspalvelut. Perusturvalautakunta toimii sosiaalihuoltolain, lastensuojelulain, terveydenhuoltolain tarkoittamana toimielimenä. Lisäksi lautakunta antaa selvityksiä ja lausuntoja lautakunnan toimialaan kuuluvissa asioissa sekä lautakunnan päätöksestä tehtyihin valituksiin.

Vuosi 2022 oli perusturvassa valmistautumista kohti hyvinvointialueelle siirtymistä. Tietopyyntöihin vastattiin paljon ja osallistuttiin erilaisiin työryhmiin. Keväällä alettiin myös valmistautumaan Ukrainan pakolaisten vastaanottamiseen, ja ensimmäiset tilapäistä suojelua vailla olevat henkilöt saapuivatkin Hankasalmelle loppukesästä 2022. Pakolaisten vastaanottaminen tehtiin yhteistyössä kunnan eri hallintokuntien ja kolmannen sektorin kanssa.

Perusturvan talousarvio oli tiukka ja uudet yllättävät kustannuserät toivat heti lisäpainetta ylitysuhaan. Perusturvalle myönnettiin marraskuussa lisämäärärahaa yhteensä 693.500 euroa, josta 300.000 euroa kohdentui Keski-Suomen sairaanhoitopiiriin kuluihin. Lisämäärärahasta 184.000 euroa kohdentui palveluasumisen palvelusetelikuluihin ja 250.000 euroa sosiaalipalveluiden asiakaspalveluiden ostoihin. Lisäksi tehtiin talousarviomuutos koronakulujen osalta menoihin 150.000 euroa ja koronakorvauksiin tulojen osalta

190.500 euroa. Talousarviomuutosten vaikutus menoihin oli yhteensä 884.000 euroa ja nettovaikeus koronakorvausten jälkeen 693.500 euroa.

Alkuperäiseen talousarvioon nähden perusturvan toimintakate ylittyi 1.552.800 euroa, muutettuun talousarvioon ylitystä syntyi 859.300 euroa.

Suurin selittävä tekijä terveyspalveluissa ylitykselle oli sairaanhoitopiiriin aiheuttamat kulut, joista isoin osa syntyy sairaanhoitopiiriin alijäämästä. Terveyspalveluissa valtion koronakorvausten ja tehtyjen talousarviomuutosten jälkeen kokonaistulos ylittyi 555.700 euroa. Perusterveydenhuollon toteuma alittui 129.000 euron verran ja erikoissairaanhoidon osuus ylittyi 700.400 euroa. Ympäristöterveydenhuolto alittui 15.700 euroa. Alkuperäiseen talousarvioon nähden terveyspalveluiden nettokustannukset ylittyivät 1,1 miljoonaa euroa.

Sosiaalipalveluiden kustannukset ylittivät talousarvioon varatut määrärahat sosiaalihuollon ja vammaispalveluiden asumispalveluiden ostojen, vammaisten omaishoidontuen ja henkilökohtaisen avun korvausten, lastensuojelun ostopalveluiden ja työmarkkinatuen kuntaosuuden osalta. Arjen tuen osalta ylityksiä tuli ikääntyneiden osteuissa asumispalveluissa sekä henkilöstömenoissa. Palveluseteliin haettiin jo aiemmin lisämäärärahaa. KAAPON toiminta osoittautui tehokkaaksi palveluohjauksen ja toimivien kotiutusprosessien organisoinnissa.

Hallinto

Perusturvan hallinnossa on ollut 2,5 henkilötyövuoden panos eli sihteeritiimissä 2 htv ja palvelujohtajan 0,5 htv. Sihteeritiimistä 1 htv kohdistuu

hallintoon, loput sosiaalipalveluihin ja arjen tukeen. Perusturvan hallintoon kirjattiin vuonna 2022 koronasta johtuvia kuluja 16.200 euroa. Pääasiassa tämän takia perusturvan hallinnon kokonaisuus ylittyi 8.800 euron verran.

PERUSTURVAN HALLINTO (1 000 euroa)	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama euroa	TA-TP %
Tulot		2	11		11	7	-4	-36,4 %
Menot	362	365	267		267	272	5	1,9 %
Netto	-362	-363	-256		-256	-265	-9	3,5 %

Sosiaalipalvelut

Perhekeskuksen toiminta on ollut vilkasta vuoden 2022 aikana. Perheet ovat löytäneet hyvin perhekeskuksen avoimiin kerhoihin sekä tapahtumiin, ja työntekijät ovat tehneet saumatonta yhteistyötä lasten ja perheiden hyväksi. Some-tiedottaminen on ollut vilkasta ja tullut osaksi perhekeskustyötä.

Sosiaalipalveluihin kuuluvat ennalta ehkäisevä toiminta, kotiin annettavat palvelut, lapsi- ja perhepalvelut, kuntouttava työtoiminta ja toimeentulotuki, työtoiminta ja vammaispalvelut.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Laadukkaat sosiaalipalvelut				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Ennaltaehkäisevä toiminta				
Perhekeskustoiminnan koordinoiminen ja viestinnän kehittäminen.	Tieto perhekeskustoiminnasta on kaikkien perheiden saatavissa eri viestintäkanavien kautta.	Monikanavaisen viestinnän kehittäminen.	Viestintäkanavat	facebook, OmaKS, infotaulut, paperiset esitteet
Avoimien kerhojen järjestäminen perheiden tarpeiden mukaisesti.	Vertaistuen ja matalan kynnyksen palvelun tarjoaminen lapsille ja perheille.	Järjestetään eri kylillä yhteistyössä seurakunnan, järjestöjen ja varhaiskasvatuksen kanssa. Ilta-ryhmät työssäkäyville perheille.	Toteutuneet kerhot/vuosi	60 kerhoa
Palveluohjauksen ja sähköisten palvelujen kehittäminen.	Perheet löytävät helposti tietoa kellonajasta riippumatta Hankasalmen lapsiperhepalveluista.	Otetaan käyttöön palveluohjausnumero ja osallistutaan maakunnallisten sähköisten palveluiden kehittämiseen.	Palveluohjauksen yhteydenotot/ sähköiset yhteydenotot	Ei erillistä palveluohjausta, ollaan osana OmaKS- sähköistä palvelua (sosiaali-ohjaus ja omaNanny-palvelu)
Kotiin annettavat palvelut				
Turvallinen arjen tuki				
Asiakasohjaus	Asiakasohjaajien tarjoama palveluohjaus aikuisväestölle, eri kohderyhmään kuuluville kuntalaisille.	Asiakasohjaajat arvioivat ja koordinoivat sekä hakevat palveluita tavoitteiden mukaisesti yhdessä asiakkaan, lähiverkoston sekä palveluverkoston kanssa.	Asiakkaita/vuosi	57 asiakasta
Perhetyön ohjaus- ja neuvontakäynnit	Tarjota perheille matalankynnyksen ohjausta ja neuvoja pulmatilanteisiin.	Tavoitteena madaltaa kynnystä ottaa yhteyttä perhepalveluihin avun saamiseksi.	Perheet/vuosi	12 perhettä
Hyvää arkea tukevat palvelut				
Lapsiperhepalvelut	Perheestä ja lapsesta lähtevä tavoitteellinen ja tarpeen mukainen työskentely	Lasten ja perheiden kanssa työskentelyllä on aina tavoite ja lapset ja perheet ovat itse mukana tavoitteen laadinnassa.	Palvelutarpeen arviot/vuosi, SHL- ja LS-asiakkuudet/vuosi, Uudet asiakkuudet/vuosi	68 palvelutarpeen arviota, 34 (21) shl-asiakasta ja 17(7) ls:n avohuollon asiakasta. Uudet asiakkuudet suluissa.
Työttömien palvelutarpeiden arviointi ja ohjaus oikeisiin palveluihin	Työttömän palvelupolun kehittäminen	Palvelutarpeen ja toimintakyvyn mukaisten palveluiden tarjoaminen työttömille henkilöille.	Arviot/vuosi	139 arviota
Kuntouttava työtoiminta	Yksilöllinen kuntoutumispolku ja opinnollistaminen.	Työvalmennus ja sosiaalisen kuntoutuksen menetelmien kehittäminen. Paikko-osaamistodistusten laadinta.	Osaamistodistukset/vuosi Jatkolokujen lukumäärä/vuosi	9 todistusta, 23 jatkolokua
Yksilöllinen työ- ja päivätoiminta kehitysvammaisille ja muille erityistä tukea tarvitseville	Mielekästä tekemistä ja sosiaalista kanssakäymistä arkeen.	Järjestetään asiakkaiden tarpeista ja mielenkiinnosta lähtöisin olevaa toimintaa.	Toimintaan osallistuneet/vuosi	32 henkilöä
Viihtyisä ja osallistava Hankasalmi				
Erityistä tukea tarvitsevien kuntalaisten asumisen kehittäminen	Turvallisen arjen mahdollistaminen siellä missä muutkin asuvat.	Tehdään yhteistyötä ympäristötoimen kanssa asumisympäristöjen kehittämiseksi.	Kehittämiskohteet/vuosi	Pakolaisten asumiseen liittyvien asioiden suunnittelua ja toteutusta eri hallintokuntien kanssa
Voimaannuttava Hankasalmi				
Yhteistyön suunnittelu ja toteuttaminen kolmannen sektorin ja seurakuntien kanssa	Hyvän arjen mahdollistaminen kuntalaisille eri toimijoiden kanssa.	Kolmannen sektorin toiminta täydentää kunnan järjestämiä palveluita.	Yhteiset toiminnot/vuosi	Vanhempien olohuone-toimintaa 32 kertaa yhteistyössä seurakuntien ja MLL:n kanssa. Perhekerho kokoontui kerran Tuikussa ja Aseman kirjastolla. Tuikussa myös senioritoimintaa 1 x/vko.

Arvio strategian mukaisten tavoitteiden toteutumisesta

Ennalta ehkäisevä toiminta

Lapsiperheille kohdennettuja ennaltaehkäiseviä palveluita on järjestetty koronarajoitusten mukaisesti. Perhekerhoja oli 28 kertaa, jossa osallistujia yhteensä 149. Ilta-aikaista vanhempien olohuone-toimintaa oli 32 kertaa, jossa osallistujia 350. Vanhempien olohuone-toiminnasta vastaa perhekeskuskoordinaattori yhteistyössä varhaiskasvatushankkeen, seurakuntien ja MLL:n kanssa.

Kotiin annettavat palvelut

Mielenterveys- ja päihdetyön asiakasohjaajan toimesta tuli henkilöstövaihdos alkuvuodesta ja työ painottui enemmän ohjaus- ja neuvontakäynteihin sekä palvelutarpeen arviointien tekemiseen. Myös vammaispalvelujen asiakasohjaajan toimesta oli henkilöstömuutoksia vuoden aikana.

Lapsi- ja perhepalvelut

Lastensuojeluilmoitusten, -hakemusten ja lapsen sosiaalihuollon tarpeen arviointia koskevia pyyntöjä tuli yhteensä 117 kpl (vuonna 2021 163 kpl) 76 eri lapsesta. Määrä laski vuoden 2020 tasolle. Lapsen palvelutarpeiden arvioita tehtiin 68 kpl (vuonna 2021 76 kpl). Useimmiten palvelutarpeen arvion kautta voitiin saada muutosta tilanteeseen tai ohjata lapsi tai vanhemmat muiden palvelujen piiriin ilman tarvetta aloittaa lapsen asiakkuutta sosiaalihuollon tai lastensuojelun palveluissa. Osa lastensuojeluilmoituksista koskee aina jo jollakin tavalla asiakkuudessa olevia lapsia, jolloin palvelutarpeen arviota ei tehdä, vaan tarkistetaan lapsen asiakassuunnitelmaa.

Kaikki lastensuojelulain mukaiset lastensuojeluilmoitukset ja pyynnöt palvelutarpeen arvioimiseksi käsiteltiin 7 arkipäivän määräajan kuluessa. Palvelutarpeen arviot/lastensuojelutarpeen selvitykset toteutettiin kolmen kuukauden määräajan puitteissa.

Lastensuojelun avohuollon suunnitelmallisen työn asiakaina oli vuoden aikana yhteensä 17 lasta eri

pituisia ajanjaksoja. Lasten määrä väheni 7 lapsella edelliseen vuoteen verrattuna. Lastensuojelun tavoitteena on aina muutos lapsen olosuhteissa ja tilanteen korjaannuttua asiakkuus päättyy tai siirtyy muunlaiseksi sosiaalihuollon asiakkuudeksi.

Lastensuojelun toimenpiteenä kodin ulkopuolelle eripituisiksi jaksoiksi sijoitettuna oli vuoden 2022 aikana 7 lasta. Vuoden aikana 1 huostaanotto päättyi. Vuoden lopussa sijaishuollossa oli 4 lasta.

Kunnan jälkihuoltovelvoitteen piirissä oli vuoden aikana 17 täysi-ikäistä nuorta ja yksi alaikäinen lapsi. Jälkihuollon palveluita on aiemmin järjestetty omana toimintana perhetyöntekijöiden toteuttamana. Kuluvan vuoden aikana jälkihuollon tukea on järjestetty ostopalveluna, koska itse tuotettu tuki ei ole järkevää kaukana asuville, tiivistä tukea tarvitseville nuorille sekä nuorille, jotka tarvitsevat päivittäistä tukea esim. tuetun asumisen palveluissa. Jälkihuollon nuorten tuen tarpeen kasvu näkyy kustannusten nousuna jälkihuollon ostetuissa palveluissa.

Sosiaalihuoltolain perusteella asiakkaana oli vuoden aikana 34 lasta (28 lasta vuonna 2021). Sosiaalihuoltolain mukaisen asiakkuuden tavoitteena on oikea-aikainen ja varhainen tuki lapselle ja hänen perheelleen huomioiden erityistä tukea tarvitsevien lasten tarpeet. Sosiaalihuoltolain mukaisia palveluita myönnettiin lasten lisäksi kuudelle lapsiperheen huoltajalle.

Perhetyöntekijöillä oli 12 sosiaalihuollon asiakasta ja 4 lastensuojelun asiakasta. Ohjaus- ja neuvontakäyntejä tehtiin 12 eri perheeseen ja niiden määrä laski edelliseen vuoteen verrattuna. Lapsiperhepalveluissa panostettiin matalankynnyksen palveluun markkinoimalla perheille ohjaus- ja neuvontakäyntejä. Lisäksi perhetyöntekijä on käynyt päiväkodeissa konsultoimassa päivähoiton henkilökuntaa ja osallistunut perhekerhojen vetämiseen. Perhetyöntekijät ovat osallistuneet työparina palvelutarpeen arviointien tekemiseen ja omaishoidontuen arvioihin. Kouluikäisten osuus asiakaina on iso, ja työ on iltapäiväpainotteista. Perhetyössä on tapahtunut henkilöstömuutoksia kuluneen vuoden aikana.

Kuntouttava työtoiminta ja toimeentulotuki

Kuntouttavaan työtoimintaan osallistui vuoden 2022 aikana 38 henkilöä. Kuntouttavan työtoiminnan päiviä kunnan omiin toimintoihin järjestettiin yhteensä 1479 päivää, ostopalveluihin 87 pv ja yhdistykseen 530 pv. Yhteensä kuntouttavan työtoiminnan päiviä järjestyi 2096 pv, joista Työpaja Pollarilla yhteensä 1120 pv. Valtionkorvausta kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä maksettiin kunnalle yhteensä 21.148,64 euroa. Kunta maksoi ohjauspalkkioita ostopalveluille 2.610 euroa ja yhdistyksille 5.347,70 euroa.

Toimeentulotukea saavia kotitalouksia oli vuonna 2022 yhteensä 74 kpl. Luku sisältää myös kuntouttavaan työtoimintaan osallistuneet henkilöt. Toimeentulotuen nettomenot olivat yhteensä 33.100 euroa, jotka laskivat edelliseen vuoteen verrattuna.

Työtoiminta

Työpaja Pollari toimii yhden ohjaajan vetämänä ja pajalla on yksi palkkatuettu työpaikka, johon valitaan työntekijä kuntouttavaan työtoimintaan osallistuneista henkilöistä.

Työpaja Pollarilla oli kuntouttavan työtoiminnan päiviä yhteensä 1120 kpl (1517 v. 2021). Lisäksi Pollarilla oli muutamia henkilöitä työkokeiluissa.

Toimintakeskus Mäkituvalla toimintaa järjestettiin voimassa olleiden koronarajoitusten mukaisesti

koko vuoden ajan. Mäkituvalla oli vuoden aikana 36 asiakasta, joista kehitysvammaisia ja sosiaalisen kuntoutuksen asiakkaita oli yhteensä 24 henkilöä ja kuntouttavassa työtoiminnassa 12 henkilöä. Mäkituvan työtoimintaan osallistui 9 henkilöä ja 7 henkilöä osallistui päivätoimintaan. 8 henkilöä oli avotoissa yksityisellä työnantajalla tai kunnan yksiköissä. 10 hankasalmelaista henkilöä osallistui ulkopaikkakunnilla ostettuihin päivätoimintoihin.

Vammaispalvelut

Asumispalveluja hankittiin vuoden 2022 aikana 14 henkilölle sosiaalihoitolain tai päihdehoitolain mukaisesti ja 10 henkilölle erityishoitolain mukaisesti. Lisäksi erityishoitolain mukaisessa pitkäaikaisessa laitospalveluksessa oli yksi henkilö. Vammaispalvelujen kuljetuspalveluasiakkaita oli 154 henkilöä ja voimassa olevia henkilökohtaisen avun päätöksiä oli 49 kpl. Asunnonmuutostöitä tehtiin vuoden 2022 aikana 10 henkilölle.

Taloudellisten tavoitteiden ja talousarvion toteutuminen

Sosiaalipalveluiden nettokustannukset ylittyivät sosiaalihoitolain mukaisten asumispalveluiden, omaishoidontuen, lastensuojelun ostopalveluiden ja työmarkkinatuen kuntaosuuden osalta.

Vuoden 2022 aikana henkilöstölle järjestettiin koulutuksia mm. systeemiseen lastensuojelutyöhön ja nepsy-osaamiseen liittyen.

Taloudelliset tavoitteet	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama euroa	TA-TP %
Sosiaalipalvelujen nettokustannukset (euroa/asukas) 4.882.300 €/4607	952	1020	933		933	1060	127	13,6 %
Työmarkkinatuen kuntaosuus (euroa/asukas) 274.119 €/4607	64	64	54		54	60	6	10,2 %
Vammaispalvelulain mukaisten palvelujen ja taloudellisten tukitoimien menot (euroa/asukas) 736.900 €/4607	155	149	156		156	160	4	2,6 %
Henkilöstön määrä (htv1) Sosiaalipalvelut	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama euroa	TA-TP %
Vakituiset	13,45	13,22	12,1		12,1	12,1	0,0	0,0 %
Sijaiset		1,0	1,0		1,0	1,0	0,0	0,0 %
Työllistetyt		0,5	1,6		1,6	1,6	0,0	0,0 %
Muut määräaikaiset	1,3	0,35	0,3		0,3	1,0	0,7	233,3 %
Oppisopimus	1,0	0,5						
Yhteensä	15,75	15,57	15,0		15,0	15,7	0,7	4,7 %
Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama euroa	TA-TP %
Sosiaalipalvelut								
Tulot	76	82	71		71	62	-9	-12,7 %
Menot	1 466	1 373	1 304	120	1 424	1 498	74	5,2 %
Netto	-1 390	-1 291	-1 233	-120	-1 353	-1 436	-83	6,1 %
Vammaispalvelut								
Tulot	23	21	21		21	62	41	195,2 %
Menot	765	718	765		765	799	34	4,4 %
Netto	-742	-697	-744		-744	-737	7	-0,9 %
Toimeentuloturva								
Tulot	3	1				-1	-1	
Menot	356	366	325		325	306	-19	-5,8 %
Netto	-353	-365	-325		-325	-307	18	-5,5 %
Toimintakeskus-Asuntola/ Mäkitupa								
Tulot	17	18	14		14	19	5	35,7 %
Menot	168	204	178		178	172	-6	-3,4 %
Netto	-151	-186	-164		-164	-153	11	-6,7 %
Omaishoito ja perhehoito								
Tulot	90	79	74		74	27	-47	-63,5 %
Menot	506	519	494		494	482	-12	-2,4 %
Netto	-416	-440	-420		-420	-455	-35	8,3 %
Muut sosiaalipalvelut								
Tulot	73	77	75		75	87	12	16,0 %
Menot	1 571	1 879	1 652	130	1 782	1 881	99	5,6 %
Netto	-1 498	-1 802	-1 577	-130	-1 707	-1 794	-87	5,1 %
Sosiaalipalvelut yhteensä								
Tulot	282	278	255		255	256	1	0,4 %
Menot	4 832	5 059	4 718	250	4 968	5 138	170	3,4 %
Netto	-4 550	-4 781	-4 463	-250	-4 713	-4 882	-169	3,6 %

Arjen tuki

Palveluohjauksen tavoitteena on matalan kynnyksen neuvonta ja ohjaus, saavutettavuuden ja yhteydenottojen helppous niin, että asiakas ohjautuu oikeiden palvelujen piiriin. KAAPO:n työntekijät vastaavat siitä, että kaikki ikäihmisille kotiin annettavat palvelut ohjautuvat hakijoille oikea-aikaisesti, oikeassa laajuudessa tasapuolisesti kriteerien mukaisesti. KAAPO huolehtii myös siitä, että palvelut päätetään, mikäli asiakas ei enää täytä kotihoidon palvelujen myöntämisen kriteereitä.

Metsätähden palvelutalon vieressä olevassa Tähtelässä tuotetaan lyhytaikaista palveluasumista. Asiakkaat ovat ohjautuneet KAAPOn kautta sairaaloista, kotoa tai sovitusti esim. omaishoitajan vapaan ajaksi.

Kotihoito tuottaa sekä säännöllistä että tilapäistä kotihoidon palvelua. Sen alle kuuluvat myös

kotihoidon tukipalvelut ja veteraanipalvelut. Attendo Kuuhangon alakerrassa on 9 tuetun senioriasumisen asuntoa, joihin tarvittavat palvelut on kotihoito tuottanut. Yhteisöllisyydestä on useampi asukas hyötynyt.

Ympäri vuorokautisen tehostetun palveluasumisen yksiköt Kotiranta ja Metsätähti tarjoavat kodin 36:lle ikäihmiselle. Lisäksi tehostettua palveluasumista on hankittu yksityisiltä palveluntuottajilta joko ostopalveluna tai palvelusetelillä tarpeen mukaan. Eniten asiakkaille palvelusetelillä hankittuja hoivapaikkoja on ollut Attendo Kuuhangassa.

Kerhomuotoista senioritoimintaa tuotetaan sekä Seniorituvalle että asiakaskunnan tarpeiden mukaan myös muualle jalkautuen. Toiminnassa painopiste on ollut ikääntyneiden ennaltaehkäisevässä toiminnassa, jossa tavoitteena on ollut fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn ylläpitäminen.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Ikääntyneiden palvelujen on oltava laadukkaita mahdollista arvokas vanhuus				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Ennaltaehkäisevä toiminta				
Senioritoiminta	Tavoitteena on järjestää mielekästä ja toimintakykyä ylläpitävää toimintaa tukea tarvitseville ikäihmisille.	Senioritoimintana järjestetään virikkeellistä, kuntouttavaa ja sosiaalista kanssakäymistä tukevaa toimintaa ikääntyville kuntalaisille Seniorituvassa ja kylillä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.	Kerhojen määrä, osallistujien määrä	8-9 kerhoa/viikko, osallistujia 8-10 hlö/kerho, pop up-tapahtumia 7 kpl
Lyhytaikainen palveluasuminen	Lyhytaikaisella palveluasumisella tuetaan asiakkaan kotona pärjäämistä ja nopeutetaan sairaalasta kotiutumista.	Lyhytaikaisena palveluasumisena voidaan toteuttaa arviointijaksuja, kuntouttavia lyhytaikaisjaksoja, omaishoidon vapaan aikaista hoitoa sekä satunnaista kriisihoitoa 1-2 viikon jaksoissa.	Käyttöaste %	66,4% Tähtelän asiakasmäärää jouduttu ajoittain rajoittamaan henkilöstöpulan takia.
Kotiin annettavat palvelut				
Kotihoidon riittävä taso				
Asiaksohjaus	Hyvin toimiva keskitetty asiakas- ja palveluohjaus (KAAPO)	Toimivalla asiakasohjauksella ohjataan asiakkaat tarkoituksenmukaisten palvelujen piiriin. Asiakkaat saavat tietoa erilaisista palveluvaihtoehdoista ja palveluja myönnetään hyväksytyjen kriteereiden mukaisesti.	Yhteydenotot, asiakasmäärät	ka. 13 yhteydenottoa puhelimitse/pv. Kirjallisia huoli-ilmoituksia 1-2 kpl/vko
Kuntouttava arviointijakso	Asiakkaan toimintakyvyn ja omatoimisuuden vahvistuminen, läheisverkoston resurssien tunnistaminen ja mukaan saaminen, usko omaan kotona asumiseen lisääntyy.	Tavoitteena saada kokonaiskuva asiakkaan arkuusarvotuksesta, arvioida hänen toimintakykynsä ja elinympäristöään ja tarvittavia tukitoimia sekä toteuttaa tavoitteellinen ja suunnitelmallinen kuntoutusjakso yhteistyössä asiakkaan, hänen läheistensä ja kotihoidon kanssa.	Arviointijakso /vuosi	27 kuntouttavaa arviointijaksoa
Hoidon jatkuvuus	Hoidon jatkuvuuden turvaaminen tiimimallilla.	Toiminnanohjauksen avulla voidaan rajata eri hoitajien määrää/asiakas.	Hoitaja/asiakas	15,8 hoitajaa/asiakas
Palveluasuminen				
Hyvä arki tehostetussa palveluasumisessa.	Asukkaan näköinen arki tehostetussa palveluasumisessa.	Arjen rytmi ja osallisuus palvelutalon arjen toimintoihin asukkaan oman toimintakyvyn ja mieltymysten mukaisesti.	Asukkaan mielipiteen ja mieltymysten kirjaaminen hопасuun ja huomioiminen arjessa.	Asukkaiden toiveiden ja mieltymysten mukaista tekemistä arjessa ja juhlapyhien vietossa.
Asukastyytyväisyys lyhyt- ja pitkäaikaisessa palveluasumisessa	Asukkaiden ja omaisten mielipiteiden huomiointi	Palveluasumisessa haluamme huomioida asukkaiden ja omaisten mielipiteitä toiminnassamme.	Asiakas/omaistyytyväisyyskysely (pisteytetyt kysymykset sekä vapaamuotoinen sanallinen palaute)	Osallistuttu THL:n valtakunnalliseen kyselyyn, josta saatu yksikkökohtaiset vastaukset. Kotirannan vastauksia ei ole raportoitu matalan vastausprosentin takia.

Arvio strategian mukaisten tavoitteiden toteutumisesta

Keskitetty asiakas- ja palveluohjaus on jatkanut hyväksi todettua toimintaansa. KAAPO on toiminut hyvin ja tehokkaasti. Yhteistyökumppaneilta sekä asiakkailta tullut palaute on ollut pääosin erittäin positiivista.

Arjen tuessa päästiin toimimaan hieman vapaammin koronarajoitusten jälkeen. Senioritoimintaa järjestettiin koko vuoden ajan, ja se oli hyvin suosittua. Testamenttivarat mahdollistivat erilaisten tapahtumien järjestämisen ikäihmisille. Myös asumisyksiköissä hyödynnettiin testamenttivarallisuutta järjestämällä asukkaille arjen hemmotte- luja ja yhteisiä retkiä lähialueille.

Sekä lyhyt- että pitkäaikaisille asumispalveluille oli vuoden aikana tarvetta ja vaihtuvuus asukkaissa oli melko suurta koronarajoitusten poistumisen myötä.

Kotihoidon asiakkuus aloitetaan kuntouttavalla arviointijaksolla, jonka aikana selvitetään palvelun tarvetta. Sen jälkeen voidaan tarvittaessa jatkaa kotihoidon avuin tai päättää asiakkuus. Kuntoutta- van arviointijakson asiakaskäyntejä oli 1529 kpl ja kesto 631 tuntia. Säännöllisen kotihoidon piirissä oli vuonna 2022 yhteensä 128 asiakasta (145 asia- kasta 2021). Kotihoidon käyntejä oli vuoden ai- kana 80.173 kappaletta (2021 80.708) ja käyntien kesto on ollut yhteensä 29.471 tuntia (2021 30.125 h). Tilapäisen kotihoidon asiakkaita on ollut 103 (2021 186) ja käyntejä 1980 (2021 2601), käyntien kesto on ollut 858 tuntia (2021 1223

tuntia). Sekä säännöllisen että tilapäisen kotihoi-
don asiakasmäärä on hieman vähentynyt edellis-
vuoteen nähden. Toisaalta kuntouttavia arviointi-
jaksoja on toteutunut hieman edellisvuotta enem-
män. Vähän palveluja (alle 4 h/kk) tarvitsevia asi-
akkaita on ohjattu yksityisille palveluntuottajille.

Taloudellisten tavoitteiden ja talousarvion toteu- tuminen

Palveluasumisen päivähinta muodostuu talousar-
viovaiheessa laskennallisesti niin, että talousar-
vion nettokustannus on jaettu arvioitujen toteutu-
neiden hoitopäivien määrällä (asukkaatx365). Ko-
tihoidon tuntihinnassa jakajana on arvioidut koti-
hoidon tunnit. Tilinpäätöksessä jakajana on käy-
tetty toteutuneita lukuja. Palveluasumisen kus-
tannukset ovat nousseet henkilöstömitoitusten
nousun ja koronasta johtuvien kulujen myötä.

Metsätähden palvelutalossa oli neljä asukas-
huonetta pois käytöstä remontin vuoksi loppu-
kesästä vuoden loppuun saakka, mikä vaikutti
asiakasmaksujen vähenemiseen ja luonnollisesti
myös palveluasumispaikkojen käyttömahdollisuu-
teen. Tähtelän käyttöaste jäi melko pieneksi joh-
tuen henkilöstövajeesta, jolloin yksikön asiakas-
paikkoja on jouduttu rajoittamaan. Koulutetun

henkilöstön saatavuuden vaikeus näkyi eniten
tässä pienessä yksikössä, jossa vaaditaan paljon it-
senäistä työskentelyä vaihtuvien asiakkaiden pa-
rissa.

Jyväskylässä sairaalapaikkojen ylikuormitus ai-
heutti painetta etenkin viimeisellä vuosineljännek-
sellä siirtää asiakkaita pois sairaalasta, vaikka he
tarvitsivat vielä ympärivuorokautista hoitoa. Tä-
hän tarpeeseen jouduttiin vastaamaan osin osta-
malla yksityisiltä palveluntuottajilta hoitopaikkoja
näille ikääntyneille joko lyhyt- tai pitempiakai-
sesti.

Arjen tuen yksiköihin on saatu vuoden aikana lisää
vakansseja hoitajamitoituksen nostoa ennakoiden
ja toiminnan laatua varmistaaksemme heikkene-
vässä hoitajatilanteessa. Henkilökunnan riittä-
vyyttä turvataksemme olemme resurssien puit-
teissa rekrytoineet myös useamman oppisopi-
musopiskelijan ja siten saaneet sitoutuneita työn-
tekijöitä työyhteisöihimme. Valmistumisen jäl-
keen olemme voineet tarjota vakituisen työpai-
kan. Vakanssien lisääntymisestä huolimatta henki-
lötyövuosien määrä ei ole kasvanut samassa suh-
teessa johtuen osa-aikatyön tekemisen tarpeesta
ja muista henkilöstön poissaoloista vuoden ai-
kana.

Taloudelliset tavoitteet	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama TA-TP euroa	TP
Kotikäyntien yksikkökustannukset kotihoito								
€/tunti (brutto) 2.108.300/29.471	71	64	71		71	72	1	1,4 %
€/tunti (netto) 1.854.700/29.471	62	55	64		64	63	-1	-1,6 %
Päiväranta €/hoitopäivä/netto 0 €/0	104	94						
Metsätähti €/hoitopäivä/netto 903.400 €/5840	101	142	142		142	155	13	9,2 %
Kotiranta €/hoitopäivä/netto 974.300 €/7300	105	121	128		128	133	5	3,9 %
Tähtelä €/hoitopäivä/netto 556.100 €/3650	205	193	131		131	152	21	16,0 %
Henkilöstön määrä (htv1)	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama TA-TP euroa	TP
Vakituiset	87	68,37	77,2		77,2	71,9	-5,30	-6,9 %
Sijaiset	19,5	13,5	9,5		9,5	17,1	7,6	80,0 %
Työllistetyt	3	0,7	3		3	0	-3	-100,0 %
Muut määräaikaiset	1					1,6	1,6	
Oppisopimus	0,5	3,2	4		4	4	0	0,0 %
Yhteensä	111	111	93,7		93,7	94,6	0,9	1,0 %

Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama TA-TP euroa	%
Kotihoito								
Tulot	272	279	225		225	286	61	27,1 %
Menot	2 154	2 012	2 159		2 159	2 141	-18	-0,8 %
Netto	-1 882	-1 733	-1 934		-1 934	-1 855	79	-4,1 %
Veteraanipalvelut								
Tulot	120	152	110		110	118	8	7,3 %
Menot	116	155	110		110	120	10	9,1 %
Netto	4	4	0		0	-2	-2	
Kaapo								
Tulot		10	3		3	9	6	
Menot	1	248	264		264	261	-3	-1,1 %
Netto	-1	-238	-261		-261	-252	9	-3,4 %
Vanhuspalvelujen virkistystoiminta								
Tulot						35	35	
Menot						35	35	
Netto						0	0	
Kotihoiton tukipalvelut								
Tulot	265	236	224		224	194	-30	-13,4 %
Menot	260	280	307		307	292	-15	-4,9 %
Netto	5	-44	-83		-83	-98	-15	18,1 %
Seniorikeskus								
Tulot	4	5	7		7	12	5	71,4 %
Menot	32	42	70		70	84	14	20,0 %
Netto	-28	-37	-63		-63	-72	-9	14,3 %
Palveluasumisen varahenkilöstö								
Tulot								
Menot			146		146	0	-146	-100,0 %
Netto			-146		-146	0	146	-100,0 %
Palveluasunnot Metsätähti								
Tulot	254	256	216		216	229	13	6,0 %
Menot	828	1 065	1 044		1 044	1 132	88	8,4 %
Netto	-574	-809	-828		-828	-903	-75	9,1 %
Palveluasunnot Päiväranta								
Tulot	424	63						
Menot	1 625	202						
Netto	-1 201	-139						
Palveluasunnot Kotiranta								
Tulot	278	289	258		258	282	24	9,3 %
Menot	1 035	1 157	1 193		1 193	1 256	63	5,3 %
Netto	-757	-868	-935		-935	-974	-39	4,2 %
Tähtelän lyhytaikainen palveluasuminen								
Tulot	80	96	85		85	85	0	0,0 %
Menot	587	575	564		564	641	77	13,7 %
Netto	-507	-507	-479		-479	-556	-77	16,1 %
Ostetut asumispalvelut								
Tulot	65	85	100		100	133	33	33,0 %
Menot	822	765	573		573	744	171	29,8 %
Netto	-757	-680	-473		-473	-611	-138	29,2 %
Palveluasumisen palvelusetelit								
Tulot						36	36	
Menot		1 367	1 500	184	1 684	1 705	21	1,2 %
Netto		-1 367	-1 500	-184	-1 684	-1 669	15	-0,9 %
Tuettu senioriasuminen								
Tulot		54	62		62	52	-10	-16,1 %
Menot		57	62		62	56	-6	-9,7 %
Netto		-3	0		0	-4	-4	
Palveluasunnot Kuuhanka								
Tulot		262	283		283	256	-27	-9,5 %
Menot		262	283		283	256	-27	-9,5 %
Netto		0	0		0	0	0	
Arjen tuki yhteensä								
Tulot	1 762	1 787	1 573		1 573	1 727	154	9,8 %
Menot	7 460	8 187	8 275	184	8 459	8 723	264	3,1 %
Netto	-5 698	-6 400	-6 702	-184	-6 886	-6 996	-110	1,6 %

Terveyspalvelut

Perusterveydenhuollon palvelut Hankasalmen kunnalle on järjestänyt Jyväskylän terveyspalvelut. Sopimuskuntiin kuuluvat Jyväskylä, Hankasalmi ja Uurainen ovat määritelleet käytettävissä olevien resurssiensa puitteissa Jyväskylän järjestämien terveydenhuollon palvelujen sisällön ja laajuuden. Toiminta on ollut vakiintunutta ja sopimussuhteen hoito Hankasalmen kunnan ja Jyväskylän välillä sujuvaa. Vuonna 2023 palveluiden järjestämisvastuu siirtyy Keski-Suomen hyvinvointialueelle.

Jyväskylän terveyspalvelut on ryhmitelty seuraaviin kokonaisuuksiin:

1) Avosairaanhoito (lääkäri- ja sairaanhoitajavastaanotot ja konsultaatio, röntgen, käynnit ja hoitopuhelut mielenterveys- ja päihdepalveluissa, koronatestaus)

2) Kuntoutus ja erikoisvastaanotot (sisätautilääkäri, skopiat, reuma- ja diabeteshoitaja, jalkaterapeutti, fysio-, toiminta- ja puheterapia, geriatrinen osaamiskeskus)

3) Tk-Sairaala (Kyllö, NOVA)

4) Neuvola-, koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto

5) Suun terveydenhuolto (hammaslääkäri, hammashoitaja/suuhygienisti, kliininen ja kirurginen hoito, oikomishoito)

Erikoissairaanhoidon palvelut tuottaa Keski-Suomen sairaanhoitopiirin kuntayhtymä. Sairaala Novassa järjestetään myös hankasalmelaisten päivystys virka-ajan ulkopuolella.

Jyväskylän kaupungin ympäristöterveydenhuollon palveluyksikkö hoitaa ympäristöterveydenhuollon tehtävät Hankasalmen, Joutsan, Jyväskylän, Luhangan, Multian, Muuramen, Petäjäveden, Toivakan, Uuraisten ja Äänekosken alueilla. Sopimusta uudistettiin sisällöltään ja Äänekoski liittyi mukaan vuoden 2021 alusta.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Toimivien tilojen luominen tulevaisuuden terveystoimen tilatarpeisiin				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Terveyspalveluiden toimivuus	Hyvä palvelutaso toimivissa tiloissa	Terveyspalveluiden saavutettavuus ja toimivuus	Toteutuneet suoritelmäärät: päivystystapahtumien lkm	Päivystystapahtumien lkm: lääkärit 3144, hoitajat 315 kiireetön vao: lääkärit 1784, hoitajat 6897
Toimintojen normalisoituminen	Koronapandemian aikana syntyneen hoitovelan purkaminen	Hoitoon pääsy hoitotakuun rajoissa	Yhteydenottoihin vastataan Hoitoonpääsy: avosairaanhoito 3kk ja hammashuolto 6kk	Hoitoonpääsy: tavoitetaso avosairaanhoito 3kk -> lääkäriille 25 vrk, hoitajalle 15 vrk ja hammashuolto (tavoite 6kk); jonot purettu ajanvarauskirjoille, tällä hetkellä ei kiireettömään hoitoon pääsy vajaa 4kk lääkäriille ja n. 1kk suuhygienistille.
Terveyspalveluiden turvaaminen lähipalveluina Hankasalmella				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Avosairaanhoidon vastaanottotoiminta	Peruspalveluiden oikea-aikaisuuden mahdollistaminen	Hoitajan ja lääkärin vastaanottoaikoja hyvin saatavilla.	Avosairaanhoidon T3-aika (laskennallisesti kolmas vapaa kiireetön vastaanottoaika): sairaanhoitajalle seitsemän (7) päivää ja lääkärielle 21 päivää	Sairaanhoitajalle (tavoite 7 pv), tot. 15 pv ja lääkärielle (tavoite 21 pv), tot. 33 pv
Omaolo -sähköinen asiointipalvelu	Käytön laajentaminen ja tunnettavuus	Kansallisen digipalvelun entistä tehokkaampi ja laaja-alaisempi hyödyntäminen hoidon ja palvelun tarpeen arvioimiseksi	Käyttäjämäärä palvelussa	OmaOlon oirearvot yht. 985 kpl joista 655 koronaan liittyviä.
Mielenterveys- ja päihdepalvelut	Moniammatillisen avun saaminen matalan kynnyksen periaatteella	Walk in -toiminnan kehittäminen; matala kynnyksen hoitokontaktin luomiseen, nopea hoidonarvio ja tarvittavista jatkotoimista sopiminen	Asiakasmäärä	Mielenterveys- ja päihdepalveluissa 1657 kontaktia yhteensä joista 813 asiakaskäyntiä, 372 puhelimitse tai sähköisen asiointikanavan kautta ja 427 asiakkaan asian hoitamiseen liittyvää tehtävää.
Fysioterapeuttien suoravastaanotto	Tuki- ja liikuntaelinten nopea arviointi ja hoito	Tule-asiakkaat pääsevät fysioterapeuttien arvioon ja saavat asiakaskohtaiset ohjeet omaan hoitoon nykyisten Käypä hoito- ja fysioterapiasuositusten mukaisesti. Ohjaus tarvittaessa lääkärielle.	Suoravastaanoton asiakasmäärä	Suoravastaanoton asiakasmäärä 138 käyntiä
Lääkäriresurssin turvaaminen				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Lääkärivastaanotto	Terveysasemalla virat täytettyinä	Vähintään 2 virkalääkäriä	Täytettyjen vakanssien määrä	Täytettyjen vakanssien määrä; Lääkärivirat ovat nyt täynnä 4/4, sairaalalapsipotilaiden ja osa-aikaisuudesta johtuvaa vajetta paikattiin sijaisilla.
Hybridimalli lääkäripalveluissa	Yhteistyön ja toimintamallin kehittäminen sekä resurssien tehokas kohdentaminen	Jyväskylän terveyspalveluiden ja virtuaalisen sote-keskuksen avulla tuotetut lääkäripalvelut OmaKS kautta	Asiakasmäärät palveluittain	Asiakasmäärät palveluittain: JKL lääkärit 15 268 käyntiä/3067 asiakasta, hoitajat 11 717 käyntiä/2852 asiakasta, OmaKS 1400 kontaktia (etävaio, puh.vao ja asioiden hoito)
Hammaslääkäri	Hammaslääkäriä virat täytettyinä	Hammaslääkäripalveluiden saavutettavuus hyvä	Täytettyjen vakanssien määrä	Täytettyjen vakanssien määrä vuoden lopussa 1,6 htv / 2 htv, eli kaksi 80% työaikaa tekevää lääkäriä. Vuoden aikana toteutui keskimäärin 1,2 htv.

Arvio strategian mukaisten tavoitteiden toteutumisesta

Perusterveydenhuolto

Koronan vaikutus näkyi edelleen sekä toiminoissa että kustannuksissa monin tavoin. Henkilöstön riittävyys on ollut entistä vaikeampi haaste kuluneena vuonna. Tavoitteena oli hoitovelan

purkaminen ja palvelujen normalisoituminen mutta siihen ei vielä täysin päästy.

Koronatestaamisen, rokotusten ja jäljittämisen aiheuttamat kulut sekä muut suoraan palveluihin kohdistuneet kustannukset nostivat osaltaan perusterveydenhuollon kuluja, mutta näitä suoria kustannuksia on valtio onneksi korvannut takautuvasti tänäkin vuonna.

Terveyspalveluissa on osallistuttu hyvinvointialuevalmisteluun. Henkilöstöä on ollut mukana useissa erilaisissa valmistelutyöryhmissä ja erillisissä hankkeissa. Valmistelu on vienyt merkittävästi johdon ja esihenkilöiden työaika.

Hankasalmen terveysasemalla lääkäritilanne on ollut hyvä. Myös hoitajavakanssit on saatu täytettyä poistuman jälkeen. Päivystysvastaanottojen käyntejä oli lääkäreillä 3144 ja hoitajat 315. Kiireettömiä vastaanottokäyntejä lääkäreillä 1784 ja hoitajilla 6897.

Hoitoon pääsyn tavoitetaso eli ns. hoitotakuun aikaraja avosairaanhoidossa on 3kk. Hankasalmella lääkärille on päässyt keskimäärin 25 vrk ja hoitajalle 15 vrk aikana. Lääkäripalveluiden piirissä oli 15 268 käyntiä/3067 asiakasta, hoitajilla 11 717 käyntiä/2852 asiakasta, OmaKS 1400 kontaktia (etävaio, puh.vao ja asioiden hoito). Sähköisten palveluiden käyttö lisääntyi edelleen. OmaOlon oirearvioita tehtiin yhteensä 985 kpl joista 655 oli koronaan liittyviä. 643 käyntiä/486 asiakasta.

Tiimimalli otettiin käyttöön loppuvuodesta ja siihen liittyviä alkuvaikeuksia on ratkottu yhteistyössä. Korona- ja influenssarokotuksia on saanut hyvin.

Mielenterveys- ja päihdepalveluissa hankasalmaisilla asiakkaila oli yhteensä 1657 palvelukontaktia, joista 813 asiakaskäyntiä, 372 puhelimitse tai sähköisen asiointikanavan kautta ja 427 asiakkaan asian hoitamiseen liittyvää tehtävää. Palveluiden saatavuus ja yhteistyön moniammatillisuus toimivat Hankasalmella hyvin. Yhteisen katon alla toimiminen muun terveyspalveluiden väen kanssa on tuonut selkeästi synergiaetua sekä asiakkaiden että henkilökunnan näkökulmasta.

Hammaslääkäripalveluissa on ollut edelleen haasteita saatavuuden suhteen. Hoitoon pääsyn tavoitteena hammashuoltoon on ollut hoitotakuun puitteissa 6kk. Loppuvuoteen mennessä kertyneet jonot on purettu ajanvarauskirjoille ja ei kiireettömään hoitoon pääsyä joutuu odottamaan vajaa 4kk lääkärille ja n. 1kk suuhygienistille. Lasten hammaslääkärikäynnit ja koko väestön kiireellinen hoito on henkilöstön kaikesta huolimatta toteutunut hyvin.

Fysioterapeutin suoravastaanottotoiminnan tavoitteena on ollut tehostaa tuki- ja liikuntaelinvaivojen arviointia ja hoitoa. Fysioterapeutin työpanos myös vapauttaa lääkäreiden työaika vastaanotolla ja siksi juurruttamistyötä pitää jatkaa yhä. Käyntejä suoravastaanotolla oli vuoden aikana 138. Määrä kasvoi hieman (119 v. 2022) edellisvuoteen verrattuna.

Erikoissairaanhoito

Erikoissairaanhoidon palvelut tuottaa Keski-Suomen sairaanhoitopiiri. Palvelut jakautuvat konservatiivisen, operatiivisen, psykiatrian, päivystyksen ja ensihoidon, sairaalapalveluiden ja tuotannon sekä johtamisen palveluiden alueisiin.

Erikoissairaanhoidon palveluiden osalta on toteutettu kiinteää laskutusta ja siltä osin perusturvan talousarvion toteuman ennustettavuus on parantunut huomattavasti muutaman vuoden takaiseen malliin nähden. Kiinteä laskutus sisältää perussopimuksessa määritellyt toiminnot eli sairaanhoitotoiminnan omana ja ostopalveluna tuotetut hoitopalvelut, erityisveloitteet, kalliiden hoitojen taksauksen ja ensihoitopalvelujen rahoituksen. Kunnittaisten osuuksien laskentaperusteina käytetään kahden edeltävän vuoden ja viimeisten 12 kuukauden toteumatietoja sekä kunnan väestömäärää. Väestömäärän perusteella määräytyy 10 % ja edeltävien vuosien palvelujen käytön perusteella loput 90 %.

Ympäristöterveydenhuolto

Jyväskylän kaupungin ympäristöterveydenhuollon palveluyksikön kanssa yhteistyö on ollut toimivaa ja kustannustehokasta.

Taloudellisten tavoitteiden ja talousarvion toteutuminen

Talousarvioon nähden perusterveydenhuollon nettokustannukset alittuivat 129.000 euron verran. Edellisvuoden tilinpäätökseen nähden luku oli 67.000 euroa enemmän.

Koronakorvausten osuus oli 285.500 euroa. Tämä sisälsi testaukseen, jäljittämiseen, rokottamiseen ja sairaalahoitoon liittyneet korvaukset sekä muihin välittömiin kustannuksiin osoitetut 37.500 eu-

roa, joka oli laskennallinen asukaslukuun perustuva kertakorvaus.

Avosairaanhoidon osuus perusterveydenhuollon kokonaisuudesta on suurin. Sen kustannukset olivat 1.500.000 euroa. Ennakkolaskutukseen nähden tulos ylittyi 262.000 euroa. Terveyskeskussairaaloitten käyttö on toiseksi suurin kuluerä 1.038.000 euroa ja sen osuus väheni entisestään. Ennakkolaskutus alittui sen myötä 86.500 euron verran. Osaltaan tämä kertoo kunnan oman toiminnan tehokkuudesta sillä kotiutukset ja tarvittavat jatkohoidot on saatu järjestettyä hyvin.

Erikoissairaanhoidon vuoden 2022 nettokustannukset olivat 809.000 euroa enemmän kuin vuotta

aiemmin. Talousarvioon nähden ylitystä kertyi reilu 700.000 euroa. Erikoissairaanhoidon kustannukset sisältävät Keski-Suomen sairaanhoitopiirin alijäämän kattamisesta aiheutuneet kulut sisältäen myös maaliskuussa 2023 tulleen reilun 485.000 euron laskun, josta on tehty pakollinen varaus taseeseen.

Ympäristöterveydenhuollon menot vähentyivät edellisvuodesta 16.000 euroa. Uuden sopimuksen ansiosta maksuosuuksien jakaantuminen on nyt tasapuolisempaa. Aiemmassa sopimuksessa Hankasalmelle tuli kohtuuttoman suuri maksuosuus hyötyeläintilojen runsaan lukumäärän vuoksi.

Taloudelliset tavoitteet	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama euroa	TA-TP %
Perusterveydenhuollon nettokustannukset (€/asukas) 4.190.200 €/netto/4607	893	880	913		913	910	-3	-0,3 %
Erikoissairaanhoidon nettokustannukset (€/asukas) 7.405.500 €/netto/4607	1 359	1 408	1 338		1 338	1 607	269	20,1 %
Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama euroa	TA-TP %
Perusterveydenhuolto (JVTE)								
Tulot		456		147	147	262	115	78,2 %
Menot	4 268	4 579	4 366	100	4 466	4 452	-14	-0,3 %
Netto	-4 268	-4 123	-4 366	47	-4 319	-4 190	129	-3,0 %
Erikoissairaanhoido								
Tulot		52		43	43	27	-16	-37,2 %
Menot	6 497	6 649	6 399	350	6 749	7 433	684	10,1 %
Netto	-6 497	-6 597	-6 399	-307	-6 706	-7 406	-700	10,4 %
Ympäristöterveydenhuolto								
Tulot								
Menot	194	176	184		184	168	-16	-8,7 %
Netto	-194	-176	-184		-184	-168	16	-8,7 %
Terveyspalvelut yhteensä								
Tulot		508		190	190	289	99	52,1 %
Menot	10 959	11 404	10 949	450	11 399	12 053	654	5,7 %
Netto	-10 959	-10 896	-10 949	-260	-11 209	-11 764	-555	5,0 %

Työllistäminen

Kunnalliseen työllistämiseen varattiin määrärahoja 16,2 htv ja yritykseen työllistämiseen 2,5 htv. Lisäksi on 1 htv oppisopimuksella työllistettävään nuorten Taitotuvalla.

Yritykseen työllistämisen hoitamista varten varattiin 0,35 htv työvalmentajan palkkaamiseen. Yrityksiin työllistäminen ei enää onnistu samalla lailla kuin ennen korona-aikaa. Varatut henkilöstökulut ovat alituneet ja vastaavasti tulojakin on kertynyt vähemmän.

Työllisyyspalveluissa on keskitytty yhä enemmän työttömän henkilön kokonaisvaltaiseen palveluntarpeen arvioimiseen ja sopivan jatkopolun löytymiseen. Toimilla pyritään asiakkaiden itsenäisen elämän tukemiseen ja tuen tarpeen hallittuun vähentämiseen.

Kunnan muiden toimialojen ja paikallisten yhdistysten kanssa tehtävää yhteistyötä pyrittiin työllisyyspalveluissakin tehostamaan, jotta tarkoituksenmukaisia palvelupolkuja syntyy yhä useammalle asiakkaalle.

Henkilöstön määrä (htv1)	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama euroa	TA-TP %
Vakituiset	0,8	0,5	0,5		0,5	0,50	0,0	0,0 %
Työllistetyt, kunnallinen työllistäminen	8,59	6,63	16,2		16,2	9,00	-7,2	-44,4 %
Työllistetyt, yrityksiin työllistäminen	2,6	1,23	2,5		2,5	0,58	-1,92	-76,8 %
Muut määräaikaiset	0,5	0,35				0,79	0,79	
Oppisopimus	4,96	3,65	1,0		1,0	0,96	-0,04	-4,0 %
Yhteensä	17,45	12,36	20,2		20,2	11,83	-8,37	-41,4 %

Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama euroa	TA-TP %
Kunnallinen työllistäminen								
Tulot		112	133		133	133	0	0,0 %
Menot		289	290		290	309	19	6,6 %
Netto		-177	-157		-157	-176	-19	12,1 %
Tukityöllistäminen yrityksiin								
Tulot		38	65		65	18	-47	-72,3 %
Menot		53	70		70	19	-51	-72,9 %
Netto		-15	-5		-5	-1	4	-80,0 %
Työllistäminen yhteensä								
Tulot		150	198		198	151	-47	-23,7 %
Menot		342	360		360	328	-32	-8,9 %
Netto		-192	-162		-162	-177	-15	9,3 %

Työllistämisen tulosalue on siirretty kunnanhallituksen vastuualueelta perusturvan alle v. 2021.

2.2.5 Sivistyslautakunta

SIVISTYSLAUTAKUNTA (1 000 euroa)	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama euroa	TA-TP %
Myyntituotot	351	495	422		422	457	35	8,3 %
Maksutuotot	243	245	205		205	206	1	0,5 %
Tuet ja Avustukset	273	422	356		356	438	82	23,0 %
Muut toimintatuotot	28	26	13		13	28	15	115,4 %
TOIMINTATUOTOT	895	1 188	996		996	1 129	133	13,4 %
Henkilöstökulut	5 604	5 848	5 930		5 930	6 109	179	3,0 %
Palvelujen ostot	2 008	2 069	2 182		2 182	2 147	-35	-1,6 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	436	410	354		354	443	89	25,1 %
Avustukset	215	174	191		191	146	-45	-23,6 %
Muut toimintakulut	1 138	1 274	1 338		1 338	1 343	5	0,4 %
TOIMINTAKULUT	9 401	9 775	9 995		9 995	10 188	193	1,9 %
TOIMINTAKATE	-8 506	-8 587	-8 999		-8 999	-9 059	-60	0,7 %
Poistot	122	269	254		254	257	3	1,2 %

Sivistyslautakunnan vastuualue käsittää hallinto-, koulutus-, varhaiskasvatus- ja hyvinvointipalveluiden tulosalueet. Sivistyspalveluiden tehtävänä on huolehtia laadukkaista varhaiskasvatuspalveluista, esi- ja perusopetuksesta, lukio-opinnoista, perusopetuksen iltapäivätoiminnasta, kirjasto-, kulttuuri-, kansalaisopisto-, liikunta-, nuoriso- ja kulttuuripalveluista. Toimintaan kuuluu myös liikunta-, nuoriso- ja kulttuurivastusten jakaminen.

Alkuvuoteen 2022 vaikutti edelleenkin koronaviruspandemia. Esi- ja perusopetus järjestettiin lähiopeutuksena ja varhaiskasvatusta järjestettiin edelleenkin kaikille sitä tarvitseville lapsille. Palvelujen järjestämisessä huomioitiin kulloinkin voimassa olevat tartuntatautilain mukaiset periaatteet sekä viranomaisten antamat ohjeet ja suositukset. Korona näkyi lähinnä kouluissa ja päiväkodeissa henkilöstön sekä oppilaiden/lasten runsaina poissaoloina. Pandemian kanssa elämiseen oli jo totuttu, mikä edes-auttoi toiminnan suunnittelua ja toteutusta myös hyvinvointipalveluissa.

Sivistyslautakunnan vastuualueen tilinpäätös vuodelta 2022 toteutui kohtalaisen hyvin. Toimintatuotot ylittivät 135.000 eurolla (113,41 %) talousarvoon nähden. Ylitys muodostui useammasta saadusta hankkeavustuksesta. Tämän lisäksi tuloja kertyi enemmän muun muassa varhaiskasvatuspaikkojen myynnistä, Nuorten työpajan myynnistä ja Pieksämäellä (Sateenkaari) opiskelevien vieraskuntalaisten oppilaiden koulukyytien laskutuksesta kotikunnilta sekä kotikuntakorvaustuloista.

Myös toimintakulut ylittivät talousarvion 193.000 eurolla (101,93 %). Ylitykset muodostuivat pitkälti henkilöstökuluista. Kunta-alan työehtosopimuksen mukaiset palkankorotukset, hankerahoituksella palkatut hanketyöntekijät sekä runsaat henkilöstön poissaolot nostivat henkilöstökuluja. Toimintakatteeksi muodostui 9.058.897 euroa ja sivistyspalvelut ylitti talousarvion 59.497 eurolla (100,66%).

Henkilöstön koulutukset toteutuivat edellisvuoden tapaan lähinnä lyhyinä maksuttomina verkkokoulutuksina tai yhteistyöhankkeiden kautta, joten talousarviossa varattu määräraha 49.000 euroa jäi suuremalti osin käyttämättä.

Koulukuljetuskustannuksiin oli varattu 630.500 euroa ja toteuma oli 615.260 euroa, säästö 15.240 euroa. Tuloja koulukuljetuskustannusten osalta oli arvioitu 18.500 euroa, mutta toteuma oli 56.173 euroa. Koulukuljetustuloihin vaikuttivat KEHA-keskuksen 10.000 euron avustus, omavastuut maksullisista kuljetuksista 7.800 euroa, kotikunnilta laskutetut ulkopaikkakuntalaisten kyydit Pieksämäen erityiskouluun 12.609 euroa sekä KELAN koulumatkatuet lukiolaisille 22.119 euroa. Tulot huomioiden keskimääräiseksi päivähinnaksi (189 koulupäivää) muodostui 3.255 euroa (2021/2.812 euroa 190 koulupäivää).

Kotikuntakorvausten osalta tuloja kertyi 6.067 euroa enemmän ja menoja toteutui 20.863 euroa enemmän kuin oli budjetoitu, nettovaikutus 14.797 euroa vähemmän kuin oli budjetoitu.

Koulukeskus (4677 m²) ja päiväkotiki (556 m²) sekä ympäristötoimen alle kuuluva keittiö (173,5 m²) ra-

kennettiin leasingrahoitusratkaisulla ja sen omistaa Kuntarahoitus. Se vuokraa tilat kunnalle/sivistyspalveluille, josta maksetaan kuukausittain leasingvuokraa. Vuokra-aika on 20 vuotta, jonka jälkeen kunta lunastaa koulukeskuksen ja päiväkodin itselleen maksamalla 35 % jäännösarvon urakkasummasta. Leasingkuluihin varattiin sivistyksessä 526.300 euroa, mutta toteuma oli noin 23.000 euroa suurempi eli 549.212 euroa sivistyksen osalta (tämän lisäksi ympäristötoimen osuus 18.860 euroa). Leasingkulut yhteensä 568.072 euroa.

Lasten hoitopäivämaksuja kertyi 109.562 euroa, mikä jäi hieman alle budjetoidun. Vertailun vuoksi vuonna 2021 hoitopäivämaksuja kertyi 144.117 euroa ja 2020 160.427 euroa. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen järjestelmällinen alentaminen valtion linjausten johdosta näkyy selkeästi saaduissa tuloissa. Lasten määrä varhaiskasvatuksessa on pysynyt jotakuinkin samalla tasolla. Lasten kotihoidon tukea jäi käyttämättä 45.300 euroa.

Sivistyspalvelujen toimintaa rahoitettiin yhä enemmän erilaisilla hankkeilla, joilla voitiin kehittää toimintaa ja toisaalta saadaan kohdennettua erityistarpeisiin lisää henkilöstöä. Vuonna 2022 sivistyspalvelut sai hankerahoitusta eri rahoittajilta ja hankerahoitusta käytettiin vuoden 2022 aikana 410.906 euroa. Hankerahoitukset myönnetään usein lukuvuodeksi, joten suurin osa hankkeista jatkuu myös vuonna 2023. Osa hankerahoituksesta on siirretty kuluvalle vuodelle.

Hankeavustuksista kohdistui koulutuspalveluihin 162.440 euroa, hyvinvointipalveluihin 182.616 euroa ja varhaiskasvatukseen 65.850 euroa, yhteensä 410.906 euroa, mikä oli noin 70.000 euroa enemmän kuin oli budjetoitu.

Saadut hankerahoitukset: Valtion erityisavustukset esi- ja perusopetuksen sekä varhaiskasvatuksen tasarvoa edistäviin toimenpiteisiin ja laadun kehittämiseen, Varhaiskasvatukseen ja esi- ja perusopetukseen

koronaepidemian (COVID-19) vaikutusten tasoittamiseksi, Esi- ja perusopetuksen oppilaiden digitaalisten taitojen kehittämiseen, Joustavan esi- ja alkuopetuksen pilottihanke, Harrastamisen Suomen malli, Erityisavustus kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävän nuorisotyön vahvistamiseen ja kehittämiseen, Etsivä nuorisotyö, Nuorten työpajatoiminta, Opintosektiavustus, Valtionavustus kirjastojen lukutaitotyön vahvistamiseen, Valtionavustus liikuntapaikkarakentamiseen: ulkokuntosali sekä #hankasalmiliikkuu.

Hyvinvointipalveluiden (kulttuuri-, liikunta- ja nuorisotoiminta- ja kohdeavustuksia jaettiin 20.500 euroa. Avustusten tavoitteena oli tukea Hankasalmella tapahtuvaa kulttuurin, liikunnan ja nuorisotyön harjoittamista tai harrastamista sekä niihin liittyvien palveluiden tarjontaa ja käyttöä.

Sivistystoimen hallinto

Sivistyspalvelujen toimisto- ja hallintopalvelut vastaavat suunnittelu-, kehittämis-, valmistelu- ja täytäntöönpanotehtävistä, sekä sivistyspalvelujen talous- ja henkilöstöpalveluista. Hallintopalveluiden henkilöstö koostui sivistystoimen toimialajohtajasta ja toimistosihteeristä. Toimistosihteerit toimi myös kunnan työsuojeluvaltuutettuna 9 tuntia per viikko (24,5 %).

Hallintopalvelujen toimintakate oli 181.000 euroa, tämä oli 8.500 euroa vähemmän kuin talousarviovalmistelussa. Sivistyslautakunnan kokouksia järjestettiin keväällä sivistyspalvelujen eri toimipisteissä, jotta jäsenet pääsevät tutustumaan toimintaan, henkilöstöön ja tiloihin. Kokouksia toteutui kymmenen. Lautakunnan jäsenet tutustuivat Aseman kouluun, Niemisjärven kouluun ja Sinisiiven päiväkotiin, Nuorten työpaja Taitotupaan ja Perhekeskukseen. Tämän lisäksi iltakouluasoina käsiteltiin muun muassa Hankasalmen urheilu- ja valmennuskeskisyhdistyksen toimintaa, talousarviovalmistelua vuodelle 2023 sekä tekeillä olevaa liikuntastrategiaa ja liikunnanedistämisen ajankohtaisia kuulumisia.

SIVISTYSTOIMEN HALLINTO (1 000 euroa)	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama TA-TP euroa	%
Tulot								
Menot	169	176	190		190	181	-9	-4,7 %
Netto	-169	-176	-190		-190	-181	9	-4,7 %

Koulutuspalvelut

Esi- ja perusopetusta annettiin Aseman ja Niemisjärven alakouluilla sekä Kuuhanaveden yhtenäiskoululla. Esi- ja perusopetuksen oppilaita oli syksyn laskentapäivänä 526 (edellisenä lukuvuonna 547). Perusopetuksen iltapäivätoimintaa toteutettiin Aseman, Niemisjärven ja Kuuhanaveden koulujen yhteydessä.

Toisen asteen opintoja järjestettiin Hankasalmen lukiossa, jossa opiskelijoita oli syksyn laskentapäivänä yhteensä 75 (edellisenä lukuvuonna 83). Tästä opiskelijamäärästä oli suunnistuslinjalla 26 opiskelijaa (34,7 %), jotka kaikki olivat ulkopaikkakuntalaisia. Syyslukukaudella 2022 lukiossa on toteutettu myös yhdistelmäkurssia GoKeLa (golf, keilaus ja laskettelu) ja tätä kurssia jatketaan myös kevätlukukaudella 2023. Painopistelajeina ovat olleet edelleenkin salibandy ja futsal.

Oppivelvollisuuden laajentamisen toinen vuosi käynnistyi syksyllä. Ensimmäisen ja toisen vuosikurssin opiskelijoille hankittiin opetuksessa tarvittavat oppikirjat ja muut materiaalit. Heille vähintään 7 kilometrin pituiset koulumatkat ovat myös maksuttomia. Osa lukiolaisista on kulkenut perusopetuksen koulukyydeissä, ja heistä koulutuksen järjestäjä on voinut hakea KELAN koulumatkatukea kattamaan kustannuksia. Kolmannen vuosikurssin opiskelijat eivät kuuluneet oppivelvollisuuden laajentamisen ja maksuttomuuden piiriin.

Talousarviovalmistelussa 2022 esi- ja perusopetuksen oppilastilannetta tarkasteltiin jo tulevien vuosien osalta ja oppilasmäärät alakouluissa ovat alkaneet hiljalleen laskemaan ja myös luokanopettajien tarve vähenee. Niemisjärven koulun luokanopettajan virka, johon sisältyi koulunjohtajuus, vapautui eläköitymisen johdosta 1.8.2022 alkaen. Virka muutettiin erityisopettajan viraksi, johon sisältyy koulunjohtajuus. Virkaan siirrettiin päätoiminen erityisopetuksen tuntiopettaja.

Esiopetus siirrettiin kokonaan varhaiskasvatuksesta koulujen hallinnoimaksi jo syksystä 2020 alkaen ja koulutuspalveluissa on otettu käyttöön joustavan esi- ja alkuopetuksen toimintamalli syksystä 2021 alkaen, jota on kehitetty kullakin koululla koulun toimintakulttuuri huomioiden. Toimintamalli antaa oppilasmäärien vähetessä mahdollisuuden kehittää toiminnan laatua ja hyödyntää resursseja viisaasti. Samalla

se palvelee koulupolkunsa aloittavia lapsia parhaalla mahdollisella tavalla huomioiden heidän oppimisvalmiutensa. Lukuvuodelle 2022–2023 toimintamallin kehittämiseen saatiin Opetus- ja kulttuuriministeriöltä pilottirahoitus, joka on kohdennettu Kuuhanaveden ja Aseman kouluille.

Lukion uuden opetussuunnitelman käyttöönottoa jatkettiin edeten vuosiluokka kerrallaan. Esi- ja perusopetuksen osalta laadittiin ja täydennettiin opetussuunnitelmaa neljällä eri osa-alueella: 1) Suomi toisena kielenä -opetus (S2). Perusopetuksessa maahanmuuttajataustaisten oppilaiden kielenoppimisen erilliset tarpeet huomioidaan tarjoamalla mahdollisuutta opiskella suomea toisena kielenä. 2) Opiskeluhoitosuunnitelman päivittäminen. 3) Valinnaisaineet lukuvuodelle 2023–2024. Kuuhanaveden koulun valinnaisaineiden tarjontaa ja sen toimivuutta arvioitiin syksyn 2022 aikana. Oppilaita on osallistettu valinnaisainetarjottimen suunnittelussa opinto-ohjaajan tekemän kyselyn toimesta. Tämän lisäksi on kartoitettu opettajat, jotka voivat opettaa oppilaiden toivomia valinnaisaineita. Valinnaisaineissa painottuvat muun muassa taito- ja taideaineet sekä kieliopinnot. Näin pyritään tukemaan valinnaisia kieliä, jotta koulun kielitarjotin olisi mahdollisimman laaja. 4) Perusopetukseen valmistavan opetussuunnitelman laadittaminen.

Syksyn 2022 aikana paikkakunnalle saapui ukrainalaisia pakolaisia Venäjän Ukraina aloittaman hyökkäyssodan seurauksena. Kuuhanaveden koulussa opiskeli syksyllä kaksi yläkouluikäistä oppilasta ja Aseman koululla oppilaita on ollut seitsemän. He olivat aluksi integroituna ikä- ja taitotasoisilleen luokkasteille. Marraskuussa päädyttiin perustamaan Aseman koululle valmistavan opetuksen pienryhmä, joka aloitti 28.11.2022. Opetusryhmässä on toiminut osaaikaisina avustajina myös kaksi ukrainalaista henkilöä tukemassa oppilaita.

Sivistyslautakunta hyväksyi koulunkäynninohjaajaresurssien toimintatapojen linjaukset 1.8.2022 alkaen. Koulunkäynninohjaajien antama tuki ja avustaminen on suuntautunut pääsääntöisesti koko opetusryhmälle tukemassa yleistä, tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevia oppilaita. Perustellusta syystä oppilaalla on ollut mahdollisuus saada henkilökohtainen avustaja / koulunkäynninohjaaja tai tulkki. Tällainen syy voi olla esimerkiksi liikunta- tai aistivamma, jolloin oppilas tarvitsee avustamista jatkuvasti koulupäivän aikana. Henkilökohtaisesta ohjaajasta päätetään aina tapauskohtaisesti.

Vuoden aikana henkilöstön poissaolot kuormittivat koulujen työyhteisöjä. Usean henkilön poissa ollessa toiset tekivät myös heidän töitään, ja

erityisopettajien ja koulunkäynninohjaajien tuki jäi kohdentumatta niille, joille se oli suunniteltu. Myös sijaisten saanti oli välillä vaikeaa.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Laadukkaat koulutuspalvelut				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Monialaisen yhteistyön kehittäminen ja ennaltaehkäisevä toiminta	Sitoutuminen yhteisiin toimintamalleihin lasten, nuorten ja perheiden kanssa työskentelyssä	Uuden perhekeskuksen tuomien mahdollisuuksien hyödyntäminen perheiden kanssa tehtävässä yhteistyössä ja tukemisessa	Palvelu- ja prosessikuvausten laadinnat	Tavoitteet toteutuneet, varsinaisen palvelu- ja prosessikuvausten laadinta vielä kesken liittyen yhdyspintatyöhön hyvinvointialueen kanssa
Joustavan esi- ja alkuopetuksen kehittäminen	Luoda kouluille joustavan esi-alkuopetuksen toimintamalli huomioiden oppilaiden oppimisvalmiudet	Kouluissa annettava esiopetus mahdollistaa joustavat esi- ja alkuopetuksen järjestelyt	Toimintamallin laadinta	Kullakin koululla testataan ja kehitetään toimintamallia edelleen, myös arviointi huomioiden. Kuuhanaveden koululla kolmivuotissuunnitelma toiminnalle.
Toisen asteen opetuksen kehittäminen, oppivelvollisuuden laajentaminen	Kehittää lukion opetusta niin, että se tukee opiskelijoiden hyvinvointia, antaa opiskelijoille jatko-opinto- ja työelämä-valmiuksia	Paikallisen ops-tyon saattaminen valmiiksi, liikuntalinjan lajivalikoiman laajentaminen paikallisiin vahvuuksiin liittyen	Opiskelijamäärä, paikallinen ops, yhteistyötahot	Opiskelijoita 75. Ops-työ saatu valmiiksi, nyt jalkauttaminen meneillään. Moniammatillinen yhteistyö vahvaa.
Osaava ja motivoitunut henkilöstö	Hyvinvoinnin ylläpitäminen ja aktivoiminen ja riittävä täydennyskoulutus	Henkilöstö osallistaminen ja vastuuttaminen: Huomaa hyvä	Sairauspoissaolojen määrä Toteutuneet koulutuspäivät Työtyytyväisyyskysely	KV 1436, NJ 273, AS 366, luk 56 = 2131 pv KV 181, NJ 42, AS 33=256 pv Kysely toteutettu, analysointi ja kehittämissuunnitelmien laadinta meneillään.
Viihtyisä ja osallistava Hankasalmi				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Koulunuriosuuden kehittäminen	Oppilaan/opiskelijan kuuleminen ja osallistaminen	Koulussa toimii useita oppilaita ja opiskelijoita osallistavia ryhmiä, tapahtumia, tiloja	Ryhmiä, tapahtumien jne. määrä	Kouluissa painopisteenä hyvinvointi ja osallistaminen, toteutunut hyvin.
Harrastamisen Suomen mallin kehittäminen	Lasten ja nuorten kasvun tukeminen ja kouluhyvinvoinnin parantaminen	Mieluinen ja maksuton harrastus lapsille ja nuorille koulupäivän yhteydessä	Suunnitelma mallista, harrastusryhmien määrä, yhteistyö eri tahojen kanssa	Suunnitelma tehty, harrastusryhmien määrä 43, yhteistyö 4H-yhdistyksen ja seurakunnan kanssa.

Arvio strategian mukaisten tavoitteiden toteutumista

Monialaisen yhteistyön kehittäminen ja ennaltaehkäisevä toiminta

Perhekeskuksen, jossa sijaitsee opiskeluhoito ja sosiaalityö, läheinen sijainti koulukeskuksen vieressä on edesauttanut nopeaa yhteistyötä. Palveluiden saataavuus on ollut monin osin kattavaa. Yhteistyön raken- taminen sosiaalitoimen, oppilashuollon henkilöstön sekä nuorisopalveluiden kanssa on ollut sujuvaa. Apua tarvitsevalle lapselle, nuorelle ja hänen perheel- leen on saatu apua ongelmanratkaisussa yhteistyö- verkoston avustuksella. Taulukossa kuvattu tavoite on toteutunut riittävän hyvin.

Monialainen oppilashuoltoryhmä on kokoontunut Aseman ja Niemisjärven kouluilla säännöllisesti, jossa käsitellään koulun ja luokkien yhteisöllisiä asioita. Op- pilashuoltoryhmään kuuluivat koulunjohtaja, luokan

opettajien edustaja, erityisopettajat, koulukuraattori, koulupsykologi, kouluterveydenhoitaja ja toisinaan myös sosiaalityöntekijä. Tarpeen mukaan koottiin yksilökohtainen oppilashuoltoryhmä, jossa käsitellään yksittäisen oppilaan asiaa moniammatillisesti. Yksilöl- lisiä oppilashuoltoryhmän tapaamisia on saatu järjes- tettyä tarpeen mukaan nopealla aikataululla. Kuraat- tori käy Niemisjärven ja Aseman kouluilla kerran vii- kossa, kouluterveydenhoitaja noin kahden viikon vä- lein ja koulupsykologi aina tarvittaessa. Sosiaalitoi- men kanssa on tehty yhteistyötä tarpeen ilmetessä.

Joustavan esi- ja alkuopetuksen kehittäminen

Kuuhanaveden koululla on syksystä 2022 alkaen to- teutettu joustavaa esi- ja alkuopetusta. Opetus toteu- tetaan vuonna 2021 tehdyn kolmivuotissuunnitel- man mukaisesti. Jokaiselle vuodelle on suunniteltu 5 jaksoa/teemaa. Kussakin jaksossa toteutetaan mo- nialaisesti eheyttäen eri teemoja. Jaksoja on suunni- teltu kolmelle vuodelle. Toisin sanoen lapsi käy al-

kuopetuksen ajan, joka vuosi eri teemakokonaisuudet läpi. Hyvinvointi on osa tätä kokonaisuutta. Toimintaan osallistuvat kaikki 0.–2. luokan 52 oppilasta, kolme luokanopettajaa, esikoulunopettaja, erityisopettaja ja kaksi ohjaajaa. Toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin osallistuvat kaikki esi- ja alkuopetuksentiimiin kuuluvat henkilöt. Joustavalle esi- ja alkuopetukselle suunniteltu malli on tehty ja on parhaillaan kokeilussa.

Aseman koululla on toteutettu joustavaa esi- ja alkuopetusta jo lukuvuonna 2021–2022, ja hankkeen mahdollistaman resurssiopettajan avulla syksystä 2022 asti. Toimintaan osallistuu 41 oppilasta luokilta 0–2 (myös erityisen tuen oppilaat Tähtiryhmästä) sekä kolme luokanopettajaa, kaksi erityisopettajaa sekä ohjaajia. Pääpaino on ollut äidinkielessä. Oppilaat on jaettu pienryhmiin, joissa toiminta suunnitellaan oppilaiden taitotason mukaan. Opettajat tekevät yhteistyötä kaikkien aineiden tunneilla. Suunnitteluajaksi on sovittu oppilaiden kerhotunti. Toimintakulttuuri muotoutuu pikkuhiljaa. Seuraavana tavoitteena on miettiä alkuopetuksen arviointia vastaamaan joustavaa toimintatapaa.

Niemisjärven koulussa on järjestetty joustavaa esi- ja alkuopetusta neljällä oppitunnilla viikossa, kaksi tuntia äidinkielessä ja kaksi käsitöissä. Opetukseen osallistuvat kaikki esi- ja 1.–2. -luokkalaiset, joita on yhteensä 26. Opetusta toteuttavat 1.–2. luokan luokanopettaja, esiluokan opettaja ja äidinkielen tunneilla erityisopettaja. Mukana on usein myös yhdestä kahteen ohjaajaa niiden lasten tukena, jotka tarvitsevat henkilökohtaista ohjausta. Toiminnasta on saatu hyviä kokemuksia erityisesti äidinkielen osalta: oppilaat saavat kohdennetumpaa opetusta ja tukea tarvitsevia lapsia voidaan tehokkaasti tukea joustavan esi- ja alkuopetuksen tunneilla. Myös pidempään lukeneet lapset saavat riittävän haastavia tehtäviä omassa ryhmässään. Tavoitteena on kehittää toimintaa edelleen kattamaan myös matematiikan oppitunneille. Haasteena toiminnan kehittämisessä on yhteisen suunnittelujan riittämättömyys.

Toisen asteen opetuksen kehittäminen

Paikallinen lukion opetussuunnitelmatyö on saatettu valmiiksi. Lukion yhteissuunnitteluryhmässä on tehty kehitystyötä lukion toimintakulttuuriin, opiskelija-huoltoon ja opiskeluun liittyen. Lukio-opetuksen järjestäminen 75 minuutin oppimistuokioina on ollut muutos, joka on toimintakulttuurissa näkyvä osa.

Moniammatillista yhteistyötä on tiivistetty. Aineenopettajat, ryhmänohjaajat, erityisopettaja, opinto-ohjaaja, koulukuraattori, koulupsykologi ja rehtori seuraavat tiiviisti opiskelijoiden koulunkäynnin ja opiskelujen sujumista yhteistyössä huoltajien ja muiden moniammatillisten asiantuntijoiden kanssa. Opiskelijoiden ohjauksen ja tukitoimien tarvetta on sekä erilaisten oppimisvaikeuksien että opintojaan hajauttavien opiskelijoiden vuoksi. Opintojaan hajauttavia opiskelijoita on erityisesti suunnistuslinjalla.

Liikuntalinjalla on keskitytty entisiin lajeihin. Suunnistuslinjan markkinointi on ollut tehokasta ja tuonut lisää opiskelijoita. Yhteistyö suunnistuslinjan vastuuhenkilön, kunnan vastuuhenkilöiden ja huoltajien kanssa on ollut tiivistä suunnistuslinjalaisten arjen ja opintojen sujumisessa. Työelämä teemapäivien toteuttaminen mahdollistui livenä korona-ajan jälkeen, ja yrittäjyyspäivä toteutettiin lukiossa syyslukukaudella. Paikalla oli 4H-yhdistyksen jäseniä sekä paikallisia yrittäjiä. Vanhempainneuvoston jäseniltä on pyydetty ja saatu palautetta. Palautetta huoltajilta on pyydetty Wilman avulla sekä heitä on kuultu huoltajien päivässä. Huoltajien päivä toteutettiin lauantai-työpäivänä, mikä on mahdollistanut myös pitkämatkalaisten huoltajien osallistumisen. Etäyhteys on ollut käytössä huoltajien päivän tilaisuudessa.

Osaava ja motivoitunut henkilöstö

Koulukeskuksella tyhytoiminta nostettiin painopistealueeksi ja siihen on käytetty veso -koulutuspäiviä. Henkilöstöllä on ollut runsaasti mahdollisuuksia koulutuksiin ja heitä on kannustettu osallistumaan niihin. Koulutukset ovat olleet helposti saavutettavissa sekä etä- että lähikoulutuksina. Henkilöstön kuormitus on ollut suurta vuoden 2022 aikana. Työtyytyväisyyskyselyssä nostettiin kuormittaviksi seikoiksi toistuvat sijaistukset runsaiden sairauspoissaolojen vuoksi sekä huoli omasta terveydestä. Sairauspoissaoloja Kuu-hankaveden koululla oli 1436 päivää ja lukiossa 56 päivää. Työtyytyväisyyskyselyn perusteella koulukeskuksen johtajuusjärjestely on ollut onnistunut. Työtyytyväisyyskyselyä puretaan vielä niin koulun johtoryhmän kuin henkilöstönkin kanssa.

Aseman koulun työtyytyväisyyskyselyn koonti osoittaa, että työilmapiiri koetaan kannustavaksi ja hyväksi. Sairauspoissaoloja on edelleen ollut paljon, mikä kuormittaa työyhteisöä. Vuonna 2022 sairauspoissaolopäiviä oli 366. Neljällä työntekijällä poissaolopäiviä on yli 30, ja yhdellä näistä poissaolopäiviä

on yli 90. Sijaisia ei palkata lyhyisiin poissaoloihin, jolloin päivän suunnitelmat menevät usein uusiksi, kun ohjaajat siirtyvät toisiin tehtäviin tai opettajat valvovat toista ryhmää oman luokan opettamisen lisäksi. Sijaisia on myös vaikea saada. Koulun henkilökunta kokee työtahdin lisääntyneen. Työhyvinvointiin panostaminen on näiden seikkojen vuoksi tärkeää, ja tekeillä on hyvinvoinnin vuosikello, jota koulunjohtaja on työstänyt osallistumalla rehtoreille tarkoitettu Lyhty-hankkeeseen. Tyhy-toiminnassa on tärkeää, että hyvinvointi on läsnä arjessa koko ajan. Siksi kouluksamme on otettu mukaan pieniä asioita, kuten perjantaipullat, jolloin henkilökunta kokoontuu hetkeksi huokaisemaan ja juttelemaan työporukan kanssa kahvivälitunnin aikana. Koulutukset ovat keskittyneet koronan jälkeen lähes kokonaan etäkoulutuksiin. Toteutuneita koulutuspäiviä henkilöstöllä oli 33. Opettajille järjestettiin yhteistä veso-koulutusta elokuussa.

Niemisjärven koulun työtyytyväisyyskyselyn tuloksissa työtyytyväisyys on hyvällä tasolla. Sairauspoissaoloja koulussa on ollut 273 päivää. Sairauspoissaolot kuormittavat henkilöstöä muun muassa työkaverin sijaistamisen vuoksi ja sijaisia onkin pyritty palkkaamaan pitkien sairauspoissaolojen ajaksi. Koulun henkilökunnan tyhy-toiminta toteutuu säännöllisesti. Lisääntyneet etäkoulutukset ovat mahdollistaneet monipuolisen kouluttautumisen. Koulun henkilökunta on osallistunut erityisesti neuropsykiatriisiin häiriöihin sekä joustavaan esi- ja alkuopetukseen liittyviin koulutuksiin.

Koulunuorisotyön kehittäminen

Kuuhankaveden koulussa yksi toimintakulttuurin kehittämisen painopistealueista on hyvinvointi. YS-tiimeissä on muokattu ja jo osin käyttöön otettu Rovaniemen mallia hyvinvoinnin vuosikellosta lukuvuodesta 2021–2022 liittyen oppilaiden ja samalla koulu-yhteisössä työskentelevien aikuisten hyvinvointiin. Mallin ydinajatuksena on se, että vastuu kouluhyvinvoinnista kuuluu kaikille koulu-yhteisön jäsenille. Hyvinvoinnin vuosikellossa on harjoiteltu kuukausittain vaihtuvien teemojen mukaisesti oppilaiden kanssa yhdessä mielen hyvinvointiin, sosiaaliseen vuorovaikutukseen ja elämänhallintaan liittyviä taitoja luokanohjaajan tunneilla ja teemapäivinä. Tukioppilaat, oppilaskunta ja nuorisotoimi tiivistivät yhteistyötään suunnittelemalla teemoihin liittyviä ryhmätystunteja yhdessä koulun henkilökunnan kanssa. Lukiossa

opiskelijakunta on toiminut aktiivisesti edistämässä arjen mielekkyyttä. Kokouksissa on käsitelty muun muassa lukio-opiskeluun, lukiossa viihtymiseen ja ruokailuun liittyviä järjestelyjä. Opiskelijakunta on tehnyt kaksi em. asioihin liittyvää kyselyä lukiolaisille. Opiskelijakunnan hallituksen edustajat ovat osallistuneet ruokaraadin toimintaan. Varainhankintaa varten järjestettiin puffet, jonka tuotto oli varsin hyvä. Opiskelijakunnan ääni on kuulunut myös päivänavauksissa ja paikallisessa Hankasalmen Sanomissa puheenjohtajan kolumnissa. Globaalia vastuuta on kannettu osallistumalla World Visionin kummilapsikeräykseen. Lukion tutortoiminnan keskiössä on ollut hyvinvoinnin edistäminen. Valmiuksia tähän on saatu kunnan nuorisotoimen järjestämässä hyvinvointikoulutuksissa. Yhteisöllisyyttä ja positiivista ilmapiiriä on pyritty vahvistamaan järjestämällä tapahtumia ja pieniä herkkuhetkiä opiskeluarjen lomaan.

Aseman koulussa on toiminut aktiivinen oppilaskunta. Oppilailta kysellään säännöllisesti toiveita tapahtumiin. Oppilaskunnan hallitus on osallistunut koulun työsuunnitelman tekemiseen syksyisin ja arviointiin keväisin. Oppilaskunnan hallitus on järjestänyt keväällä 2022 kaksi tapahtumaa (ystävänäpäivänä pakohuonepelin ja vapputapahtuman) sekä syksyllä 2022 oppikunnan vaalit. Syksyllä ei järjestetty oppilaskunnan organisoimaa omaa tapahtumaa, koska silloin keskityttiin koulun 70-vuotisjuhlan suunnitteluun ja harjoitteluun.

Syksyllä 2022 käynnistettiin koronavuosien jälkeen uudelleen kummitoiminta. Kummiluokat viettivät retkipäivän Häähninmäellä. Esimerkkinä kummiluokkatoiminnasta on myös se, että isommat oppilaat lukevat säännöllisesti pienemmille oppilaille ja auttavat luistinten laittamisessa ennen liikuntatunteja. Tarkoituksena on myös, että tapahtumapäivinä kummiparit tai -ryhmät toimivat yhdessä. Aseman koulussa ei ole toteutettu kouluruokakyselyjä.

Niemisjärven koulun oppilaista on muodostettu oppilaskunnan hallitus, joka on toiminut aktiivisesti. Oppilaskunnan hallituksen järjestämiä tapahtumia ovat olleet muun muassa ystävänpäivän toiveradio, pääsiäismunien etsintä ja Talent-tapahtuma. Yhteisiin tapahtumiin on panostettu koronavuosien jälkeen. Myös koulun kummioppilastoiminta on toteutunut säännöllisesti. Niemisjärvellä tehdään myös aktiivista yhteistyötä koulun ja päiväkodin välillä.

Harrastamisen Suomen mallin kehittäminen

Hankkeen keskeiset periaatteet ovat hyvinvoinnin lisääminen ja vahvistaminen, syrjäytymisen ehkäisy ja eriarvoisuuden vähentäminen, yksinolon vähentäminen ja kaverisuhteiden tukeminen sekä yhteisöllisyyden vahvistaminen, taitojen kasvattaminen, onnistumisen kokemukset sekä lasten ja nuorten identiteetin vahvistaminen sekä perheiden tukeminen. Harrastamisen Suomen malli on opetus- ja kulttuuriministeriön hanke, jonka päätavoitteena on lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisääminen. Harrastusvalikoiman suunnittelussa keskeistä on ollut lasten ja nuorten toiveiden kuuleminen. Koulukohtaisia suosikkiharrastuksia selvitettiin keväällä 2022 oppilaskyselyjen kautta, jonka perusteella harrastuskerhot valittiin. Kyselyssä toiveiksi nousi mm. kokkaus, mopon/pyörän rassa, jalkapallo, futsal ja muita liikuntaan liittyvää, parkour/akrobatia, sähly/pingis, elokuva, kuvataide, animaatio, musa/bändi.

Syksyn toiminta käynnistyi 29.8.2022 alkaen kaikissa kouluissa pääasiassa koulujen tiloissa tai niiden välittömässä läheisyydessä. Kerhot ovat olleet koulupäivän yhteydessä ja ovat maksuttomia. Osallistujat ovat saaneet myös välipalan. Kerhoja ovat ohjanneet koulujen opetushenkilökunta, koulunkäynninohjaajat, nuorisotyöntekijät ja yhdistykset. Kerhot päätettiin jakaa neljään jaksoon, jotta mahdollisimman moni oppilas pääsisi kokeilemaan haluamiaan eri kerhoja. Oppilaille on tehty kouluissa kyselyjä jaksojen välissä, joilla selvitetään mihin kerhoon haluaisivat osallistua. Kyselyyn merkittiin kaksi toivetta.

Ensimmäisen jakson lopussa kysyttiin oppilailta mielenkiintoa käynnissä olevista kerhoista. Kuuhanaveden koulussa 37,9 % vastaajista oli viihtynyt kerhoissa tosi hyvin, 54 % ihan ok, 6,9 % en osaa sanoa sekä 1,1 % huonosti. Aseman koulussa 58,3 % vastaajista oli viihtynyt kerhoissa tosi hyvin, 36,1 % ihan ok, 5,6 % en osaa sanoa. Niemisjärven koulussa 61 % vastaajista oli viihtynyt tosi hyvin, 35,6 % ihan ok sekä 3,8 % en osaa sanoa. Kerhojen lukumäärä Kuuhanaveden koulussa 3.–9.-luokkalaisille 27 kerhoa (287 oppilasta), Aseman koulussa 0.–6. luokkalaisille 9 kerhoa (112 oppilasta), Niemisjärven koulussa 0.–6. luokkalaisille 7 kerhoa (74 oppilasta). Syyslukukaudella kaikki koulut vastasivat myös Harrastamisen Suomen Mallin valtakunnalliseen koululaiskyselyyn 2022, jossa kysyttiin harrastustoiveita.

Taloudellisten tavoitteiden ja talousarvion toteuttaminen

Koulutuspalvelujen toimintakate oli 6.056.000 euroa (2021/5.662.292 euroa), tämä oli 69.602 euroa enemmän kuin talousarviovalmistelussa oli arvioitu. Koulutuspalveluiden henkilöstökuluihin oli varattu 3.730.100 euroa ja toteuma oli 103.547 euroa enemmän kuin mitä oli budjetoitu. Kunta-alan työehtosopimuksen mukaiset palkankorotukset, hankerahoituksella palkatut hanketyöntekijät sekä runsaat henkilöstön poissaolot nostivat henkilöstökuluja.

Henkilöstön koulutukset toteutuivat lähinnä lyhyinä maksuttomina verkkokoulutuksina tai yhteistyöhankeiden kautta, joten talousarviossa varattu määrä- raha jäi suuremmalti osin käyttämättä.

Lukion osalta toimintakate (sisältäen suunnistuslinjan ja oppivelvollisuuden laajentamisen) oli 845.847 euroa, tämä oli 56.500 euroa vähemmän kuin talousarviovalmistelussa oli arvioitu. Lukion kolmannella vuosikurssilla oli pieni ryhmä ja se vaikutti muun muassa vallinnaisten opintojen toteutumiseen. Myös lukion opettajien virkavapaudet ja sijaistamiset ovat vaikuttaneet kustannuksiin.

Suunnistuslinjan rahoitukseen kunta on vuonna 2022 panostanut 65.000 euroa laadukkaasti valmistettujen takkain avulla. Lisäksi on maksettu opiskelija-kohtainen bonus 150 euroa/opiskelija syyslukukaudelta, koska suunnistajaopiskelijoiden määrä on ollut vähintään 15 (sopimuksen mukaan). Bonusta on maksettu 3.900 euroa. Tämän lisäksi on maksettu suunnistajien harjoitusmatkoja lähialueelle noin 2.000 euroa sekä Koululiikuntaliiton suunnistusmestaruuskisojen osallistumiskustannuksia 1.00 euroa. Toteuma oli 72.822 euroa.

Oppivelvollisuuden laajentamiseen varattiin menoja 50.000 euroa. Toteuma oli 31.870 euroa. Tuloja on tullut ko. menokohtaan KELAN koulumatkatuesta, jota koulutuksen järjestäjä on voinut hakea ensimmäisen ja toisen vuosikurssin opiskelijoiden matkoista, kun he ovat kulkeneet perusopetuksen oppilaille järjestetyissä koulukuljetuksissa. Näin ollen säästöä kertyi 18.100 euroa. Oppivelvollisuuden laajennus astui voimaan syksyllä 2021 ja maksuttomat materiaalit (kirjat, tietokoneet jne.) koskivat ensimmäisen ja syksystä 2022 alkaen toisten vuosikurssin opiskelijoita. Maksuttomiin kustannuksiin kuuluvat

kannettavat tietokoneiden määräraha 20.000 euroa varattiin investointeihin ja sillä hankittiin 30 konetta ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoille.

Hanketuloja kertyi koulutuspalveluissa 53.440 euroa enemmän kuin talousarviovalmistelussa arvioitiin. Koulukuljetuskustannukset alittuivat, koska tuloja kertyi hieman enemmän kuin osattiin arvioida. Säästöä koulukuljetuskustannuksissa tuli 15.240 euroa.

Kouluille hankittiin syksyllä 50 kappaletta iPadia (Kuu-hankavedelle 25 kpl, Asemalle 15 kpl ja Niemisjärvelle 10 kpl) käyttötaloudesta, koska käytössä olleet olivat tiensä päässä. Näiden avulla on saatu tv-taitojen harjoittelu varsinaisesti käyntiin, kun on toimivat laitteet.

Henkilöstö

Koulukeskukseen rekrytoitiin vuoden aikana yli 40 henkilöä virka- ja työsuhteisiin. Vakituksessa henkilöstössä on ollut vaihtuvuutta osan siirtyessä muualle sekä opintovapaita. Rekrytointi painottui kevään ja kesän ajalle. Määräaikaista ohjaushenkilöstöä on rekrytoitu koulunkäynninohjaajiksi oppilaiden lausuntojen perusteella. Lyhytaikaisissa sijaisuuksissa on käytetty koulun omia opettajia, ohjaajia ja oto-järjestelyä oppilasturvallisuus huomioiden sekä koululle sijaiseksi ilmoittautuneita. Sijaisjärjestelyitä on ollut lukuvuoden aikana paljon, joten järjestelyt ovat kuormittaneet henkilöstöä. Opetus on saatu järjestettyä kaikissa tilanteissa, mutta sijaisten rekrytointi on ollut haasteellista. Lukion opettajien poissaolojen aikana opiskelijat ovat opiskelleet itsenäisesti ja tarpeesta sijaisten palkkaamiselle on pitkien poissaolojen aikana keskusteltu.

Aseman koulun vakituksista opettajista neljä oli kevään 2022 aikana opintovapaailla. Koko esi- ja alkuopetustoiminta pyöri silloin sijaisten voimin. Tämä hankaloitti joustavan esi- ja alkuopetuksen toiminnan aloittamista syksyllä, kun suunnittelua ei voitu aloittaa keväällä. Tähtiryhmän erityisopettaja irtisanoutui kesällä. Syksyllä 2022 koko koulun vakituinen henkilökunta aloitti työnsä lukuun ottamatta yhtä perhevapaata. Koululle rekrytoitiin syksyllä yksi resurssiopettaja tasa-arvohankkeeseen yhdessä Niemisjärven koulun kanssa sekä toinen joustavan alkuopetuksen tiimiin. Perhevapaalta palannut luokanopettaja siirtyi perhevapaalle siirtyneen erityisopettajan tehtävään lukuvuodeksi 2022–2023. Määräaikaisesti palkattiin kolme ohjaajaa. Loppusyksystä tarvittiin ohjaajan sijainen kahden pitkän sairauspoissaolon paikkaamiseen. Sairauspoissaoloja on ollut paljon. Yleensä lyhytaikaiset sijaisuuden hoituvat koulun oman henkilökunnan tehtävien uudelleen järjestelyn avulla. Ennakoon tiedossa olleisiin poissaoloihin on pyritty saamaan sijainen koulun ulkopuolelta. Sijaisia on ollut vaikea saada.

Niemisjärven koulun johtaja eläköityi 1.8.2022 alkaen. Virka muutettiin erityisopettajan viraksi, johon sisältyy koulunjohtajuus. Virkaan siirrettiin koulun päätoiminen erityisopetuksen tuntiohjaaja. Eläköitymisen vuoksi vapautunutta luokanopettajan virkaa ei täytetty, vaan kouluun muodostettiin 1.–2. -yhdysluokka laskeneiden oppilasmäärien vuoksi. Irtisanoutumisen sekä vuorotteluvapaan johdosta kouluun rekrytoitiin kaksi uutta luokanopettajaa. Määräaikaisia koulunkäynninohjaajia rekrytoitiin kaksi oppilaiden tuen tarpeiden ja lausuntojen perusteella. Lyhytaikaisissa sijaisuuksissa sijaisina ovat toimineet toiset opettajat tai koulunkäynninohjaajat, pidempiin sijaisuuksiin on pyritty palkkaamaan sijainen. Sijaisia on ollut melko hyvin saatavilla.

Taloudelliset tavoitteet	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama TA-TP euroa	%
Nettokustannukset /oppilas	8 625	8 750	9 190		9 190	9 573	383	4,2 %
Nettokustannukset /opiskelija	9 592	10 119	11 568		11 568	10 844	-724	-6,3 %
Nettokustannukset /aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistuva lapsi	1 690	1 644	2 473		2 473	1 911	-562	-22,7 %
Henkilöstön määrä (htv1)								
Koulutuspalvelut								
Vakituiset	53,21	48,53	50,21		50,21	45,58	-4,63	-9,2 %
Sijaiset	4,68	6,46	6,78		6,78	12,1	5,32	78,5 %
Työllistetyt	1,03	0,66				0,14	0,14	
Muut määräaikaiset	10,32	13,84	16,90		16,90	16,32	-0,58	-3,4 %
Oppisopimus	0,59	0,57						
Yhteensä	69,83	70,06	73,89		73,89	74,14	0,25	0,3 %
Käyttötalouden tulot ja menot								
Perusopetus								
Tulot	401	618	435		435	521	86	19,8 %
Menot	5 170	5 463	5 517		5 517	5 728	211	3,8 %
Netto	-4 769	-4 845	-5 082		-5 082	-5 207	-125	2,5 %
Lukio								
Tulot	43	56	19		19	31	12	63,2 %
Menot	801	871	921		921	877	-44	-4,8 %
Netto	-758	-815	-902		-902	-846	56	-6,2 %
Ammatillinen koulutus								
Tulot								
Menot	3	3	2		2	3	1	50,0 %
Netto	-3	-3	-2		-2	-3	-1	50,0 %
Koulutuspalvelut yhteensä								
Tulot	444	674	454		454	552	98	21,6 %
Menot	5 974	6 337	6 440		6 440	6 608	168	2,6 %
Netto	-5 530	-5 663	-5 986		-5 986	-6 056	-70	1,2 %

Hyvinvointipalvelut

Kansalaisopisto-, kulttuuri- ja liikuntapalveluiden sekä kirjasto- ja nuorisopalvelut tuottavat eri ikäryhmille suunnattuja, hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistäviä, liikkumiseen ja osallistumiseen aktiivisia ja ennaltaehkäiseviä palveluita ja tapahtumia.

Vuoden 2022 alkua varjosti koronapandemia, mutta rajoitustoimia poistettiin kevään aikana, mikä antoi mahdollisuuden järjestää kuntalaisille hyvinvointipalveluita koronapandemiaa edeltävän ajan mukaisesti. Hankasalmen 150 v -juhluvuosi näytteli merkittävää osaa hyvinvointipalveluissa. Vuonna 2022 järjestettiin suuri määrä tapahtumia niin kulttuurin, liikunnan kuin nuorison piirissä. Taitotupa juhlisti myös 25 v -juhluvuotta, joten juhlallisuudet näkyivät laajasti hyvinvointipalveluissa. Hyvinvointipalveluiden sisällä liikuntaan panostaminen korostui kunnan juhluvuoden aikana. Juhluvuoden kunniaksi pidetty kunnanvaltuuston juhla kokous teki päätöksen kirkonkylän urheilukentän remontista. Sen lisäksi #hankasalmiliikkuu -hanke aloitti toimintansa keväällä 2022, mikä laajensi kunnan palvelutarjontaa liikunnan saralla. Vuoden 2022 aikana hyvinvointipalveluissa näkyi 2023 vuoden alusta toimintansa aloittavan hyvinvointialueen suunnittelu. Hyvinvointipalvelut tulee toimimaan hyvinvointialueen yhdyspintana. Tämä historiallisen suuri rakennemuutos vaati kehitystyötä koko vuoden ajan.

Kansalaisopisto

Kansalaisopiston kokonaistuntimäärä vuonna 2022 oli 6016, mikä on 267 tuntia suurempi määrä verrattuna edellisvuoteen. Hankasalmella tunteja käytettiin yhteensä 4637 ja Konnevedellä 1379. Suurimpina aineryhminä olivat musiikki (1948), kädentaidot (1433) ja liikunta (1097). Opiskelijoiden nettomäärä vuonna 2022 oli yhteensä 1129 (miehet 256, naiset 873). Kansalaisopiston kurssitarjonnassa yhtenä suosittuna osiona on Ikisluennot. Nämä senioreille suunnatut luennot olivat tauolla koronan takia, mutta ne käynnistettiin uudelleen maaliskuussa, minkä jälkeen luennot on voitu pyörittää koronaa edeltävään tyyliin.

Kansalaisopiston keväänäyttelyt toimivat sekä Hankasalmella että Konnevedellä perinteisinä, fyysisinä näyttelyinä. Näyttelyn kokoaminen kuntalaisten nähtävälle on tärkeä toimi kansalaisopiston profiiliin kannalta. Näyttelyissä pystytään kootusti osoittamaan vuoden aikana tehty työ ja innostamaan ihmisiä kä-

dentaitojen pariin. Kevätsoittajaiset järjestettiin myös sekä Hankasalmella että Konnevedellä. Soittajaiset antavat mahdollisuuden saada esiintymiskokemusta ja onnistumisia. Esiintyjien lisäksi soittajaiset ovat tärkeä foorumi yhteisöllisesti.

Kansalaisopiston tulopuolella näkyy takavuosia pienemmät opiskelijaryhmät. Taloudellisesti merkittävä muutos oli tuntiopettajien valtakunnallinen matkakorvausuudistus 1.8.2022 alkaen. Tuntiopettajien opetusmatkoja alettiin korvaamaan siten, että jokaisessa matkassa opettajan omavastuu on 20 km per suunta. Kunnalle tämä uudistus tuo säästöjä, mutta pitkällä aikavälillä vaarana on se, että tuntiopettajien rekrytointi muuttuu aiempaa haastavammaksi. Kansalaisopiston vuosikatteen toteumaprosentti oli 96,65 ylijäämän ollessa 11.542 euroa.

Kansalaisopiston hankkeet

Opintoseteliavustus 2021–2022: Opetushallitus myönsi kansalaisopistolle Opintoseteliavustusta 5000 euroa ja avustuksella alennettiin tai poistettiin kurssimaksuja seuraavilta kohderyhmiltä: työttömät, senioriväestö ja eläkkeellä olevat sekä henkilöt, joilla oli alhainen pohjakoulutus tai oppimisvaikeuksia. Yhden opintosetelin arvo oli 30 euroa. Opintoseteleitä on ollut mahdollisuus käyttää sekä tiettyihin ennalta määritettyihin kursseihin tai sitten vapaavalintaisiin kursseihin. Merkittävin osuus myönnettyistä opintoseteleistä on kohdentunut senioreihin ja eläkeläisiin, mikä selittyy Hankasalmen ja Konneveden seniorien suhteellisen suurella määrällä.

Liikuntapalvelut

Liikuntapalveluissa on edellisen vuoden tapaan jatkettu aktiivista kehittämisotetta poikkihallinnollista yhteistyötä, verkostoissa toimimista sekä vuorovaihtuutuksen viestinnän merkitystä painottaen. Konkreettisia tavoitteita on asetettu liikunnallisen elämäntavan edistämistä tukevien palvelujen kehittämiseen sekä liikuntaolosuhteiden parantamiseen.

Liikuntapalveluista vastaavana viranhaltijana on toiminut kansalaisopiston suunnittelijaopettaja, jonka työajasta oli osoitettu liikuntapalveluihin 35 %. Edellisenä vuonna liikuntapalvelujen johdolla kootun poikkihallinnollisen ja moniammatillisen yhteistyöryhmän aikaansaannoksena kertomusvuonna saatettiin käyntiin liikunnallisen elämäntavan edistämisen #hankasalmiliikkuu-hanke. Perusteellisen rekrytointi

prosessin tuloksena alkukesällä hankkeeseen palkattu kokoaikainen työntekijä toi mukanaan merkittävän lisäresurssin hyvinvoinnin, terveyden ja liikunnan ilon edistämiseen Hankasalmella.

Hankkeen kautta liikuntaan kohdentuvan lisääntyneen työajan ja vahvistuneen asiantuntijuuden avulla liikuntapalveluissa on otettu iso harppaus tulevaisuusorientoitunutta suunnitelmallisuutta kohti. Kuntalaisille tarjottavien palvelujen kehittymisestä esimerkkinä voi esiin nostaa vuosien tauon jälkeen kesällä järjestetyt lasten rantauimakoulut. Syksyllä käynnistyi poikkihallinnollisessa yhteistyössä toteutettu liikuntaneuvonta terveysasemalla kirjoitettujen läheteiden kautta ohjautuvana yksilöohjauksena sekä senioreille vapaasti tarjottujen elämäntapamuutosryhmien muodossa.

Kahta edeltävää vuotta varjostanut koronapandemia väistyi kertomusvuoden aikana toiminnallisena rajoitteena. Sisäliikuntatilojen käyttörajoituksista voitiin luopua kokonaan, ja käyttäjämäärät palautuivat kertomusvuoden aikana lähelle edeltävien vuosien suuruusluokkaa. Poikkeustila-aikana korostuneesti esille nousseeseen ulkoliikuntaolosuhteisiin panostamisen tarpeeseen vastattiin kertomusvuoden aikana kunnan ensimmäisellä ulkokuntosalilla, joka rakennettiin kirkonkylän Ruokoniemeen. Myös suureen suosioon nousut frisbeegolf sai kaksi uutta harrastusympäristöä, kun alkukesällä avattiin rata Aseman kylälle ja syksyllä vihittiin käyttöön Niemisjärven rata. Uimarantoja kehitettiin kaikilla kylillä. Aseman ja kirkonkylän rannat saivat uudet pukusuojat, Niemisjärvelle rakennettiin uimalaituri. Monitoimitalon kuntosalille toteutettiin loppuvuonna toiminnallisuutta, käytettävyyttä ja viihtyvyyttä parantava peruskorjaus, jossa mm. vapailla painoilla harjoittelun edellytykset kohenivat merkittävästi. Uudelleenjärjestelyillä ja sijoittelulla saatiin myös lisää tilaa esim. kehonpainoharjoitteluun sekä mahdollistettiin uusien laitteiden sijoittaminen kuntosalikokonaisuuteen.

Kunnanvaltuuston 13.7.2022 tekemässä Hankasalmen kunnan 150-vuotisjuhlapäätöksessä sitouduttiin vahvasti liikunnan edistämiseen valtuustokauden investioitiohjelmassa. Suurimpana yksittäisenä asiana päätettiin kirkonkylän urheilukentän peruskorjauksesta nykyajan vaatimuksia vastaavaksi liikuntaympäristöksi. Lisäksi kiinnitettiin huomiota muiden taajamien kehittämistarpeisiin, ja tältä pohjalta syksyn talousarviosuunnittelussa päättäjät linjasivat uusina kehittämiskohteina tuleville vuosille ulkokuntosalit Ase-

malle ja Niemisjärvelle. Juhlapäätökseen kirjattiin myös ympäristötoimen infrapalvelujen yhden tehtävänimikkeen muuttaminen liikuntapaikkojen hoitajaksi.

Ulkoilualueiden osalta kevättalven 2022 sääolot suosivat hyvää hiihto- ja luistelukautta kaikilla kunnan ylläpitämillä reiteillä ja liikuntapaikoilla. Niemisjärven kuntoradan kaksivaiheinen perusparannus saatiin kertomusvuoden aikana päätökseen valaistuksen viimeistelyä lukuun ottamatta. Liikuntapalvelujen hallintovastuulla olevien luontopolkujen osalta kertomusvuoden aikana ei ole tehty toimenpiteitä kausiyläläpitoa lukuun ottamatta. Kolmannen sektorin ylläpitovastuulla toimivan Häähniemäen ulkoilualan suuntaan on pyritty kehittämään yhteistyön rajapintoja mahdollisuuksien rajoissa.

Edellisen vuoden puolella keskushallinnon ja kunnan tiedotuksen kanssa yhteistyössä aloitettu Matti kesäkuuntoon-videosarja sai jatkoa kertomusvuoden aikana viidellä jaksolla. Kahden kalenterivuoden aikana Matti kesäkuuntoon 2022-sarjaa tehtiin yhteensä kymmenen jaksoa. Kunnan sosiaalisen median kanavissa julkaistussa sarjassa kunnanjohtaja haastoi itsensä vuodenkierron mitassa ja esitteli samalla monipuolisesti hankasalmelaisia liikuntaympäristöjä, hyvinvointialan osaajia ja palveluntarjoajia.

Liikuntapalvelujen hanke

Kuntaan palkattiin 30.5.2022 alkaen vuoden loppuun saakka sivistyspalvelujen ja perusturvan yhteinen liikuntakoordinaattori kokoaikaiseen työsuhteeseen #hankasalmiliikkuu-hankkeen 24.500 euron kokonaisrahoituksella, josta 50 % tuli Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston 28.2.2022 myöntämänä liikunnallisen elämäntavan paikallisena kehittämisavustuksena ja toinen puoli oli kunnan omarahoitusosuutta.

Liikuntakoordinaattorin tehtävän tärkeimmiksi osa-alueiksi oli määritelty laadullistetun liikuntaneuvontapalvelun luominen Hankasalmelle sekä keskeinen asiantuntijarooli kunnan ensimmäisen liikuntaohjelma-asiakirjan laatimisessa. Tehtävään valittu henkilö vastasi alusta alkaen odotuksiin erinomaisesti. Hyvien ja innostavien kokemusten pohjalta kunta sitoutui vuoden 2023 talousarviossa edelleen 50 %:n omarahoitusosuuteen #hankasalmiliikkuu-hankkeen seuraavaksi toimintavuodeksi.

Lisäksi Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto myönsi 6.6.2022 Hankasalmen kunnalle liikuntapaikkarakentamisen valtionavustuksena 11.000 euroa kirkonkylän Ruokoniemen ulkokuntosalin rakentamiseen. Rakennustyöt alkoivat kesäkuussa, ja kohde avattiin yleisölle 7.11. Hankkeen kokonaiskustannus oli noin 40.000 euroa, johon kunnan omarahoituksen lisäksi saatiin Lions Club Hankasalmen tukea noin 1.500 euroa.

Kulttuuripalvelut

Kulttuuripalveluiden toimintavuosi oli erittäin toiminnallinen ja työntäyteinen. Koronarajoitusten purkautuminen vaikutti yleisesti tapahtumatuotannon heräämiseen. Kunnan 150 v -juhlavuosi näkyi erityisesti kulttuurin saralla. Hankasalmella järjestettiin useita massatapahtumia joko kunnan omana toimintana tai yhteistyössä paikkakunnan toimijoiden kanssa.

Hankasalmi 150 v -kulttuuritapahtumia oli mm. Lastenfestarit, joka keräsi noin 600 hengen yleisön kirjaston piha-alueelle 11.6. Juhlavuoden merkittävin pannotus kulttuurin saralla oli Rai rai, Hankasalmi -juhlakonsertti 11.11., mitä esitettiin paikallisin voimin täydelle monitoimitalon salille. Yleisöä tilaisuudessa oli noin 600 henkeä. Hankasalmi -päivässä kuntalaiset kokoontuivat perinnekulttuurin äärelle. Näytelmäryhmä Entisaikalaiset valmisti kunnan historiaan pohjautuvan näytelmän Periaatteessa vastustan. 24.9. vietettiin Seniorien humputteluja Museokylässä, Kuuhankaveden koululla ja kirkossa. Ohjelmassa oli seniorien virkistystoimintaa, tarjoiluja. Tilaisuus päättyi hankasalmelaisen kulttuuripersoonan Leena Silvas-tin muistokonserttiin. Yökirjasto keräsi noin 600 hengen yleisön pääkirjastoon ja seurakuntatalolle. Tapahtumassa oli kulttuuria monimuotoisesti tarjolla.

Kuuhankaveden koulun Kohtaamo-tila on luonut Hankasalmelle uusia mahdollisuuksia kulttuurin järjestämiseen. Kohtaamo hyödynnettiin aiempia vuosia monipuolisemmin mm. teatteri-, konsertti- ja luentokäyttöön. Perinteinen itsenäisyysjuhla pidettiin Kohtaamossa 6.12. Hankasalmella oli mahdollisuus nauttia vuoden aikana myös maakunnallisten toimijoiden esityksistä. Teatteri Eurooppa 4 ja Jyväskylän Sinfonia vierailivat vuoden aikana omilla esityksillään. Lastenkulttuuri on tärkeä osa kunnan toiminnassa. Lastenkulttuurin kulttuurikasvatussuunnitelmaa pystyttiin jälleen toteuttamaan täysipainoisesti kahden koronavuoden jälkeen. Lastenkulttuuria luotiin kouluhin, päiväkoteihin ja yleisiin yleisötapahtumiin.

Tällä tavoin voidaan tarjota kulttuuria mahdollisimman laajalle joukolle ja pitää huolta kulttuurin saavutettavuudesta. Kulttuurin vuosikate oli 95,15 %, ylijäämää kertyi 3.608 euroa.

Kirjasto

Kirjastopalveluita tarjottiin koko vuosi ilman koronarajoituksia. Kävijämäärät lisääntyivät 18,45 %, koska lehtilukusalit saivat olla rajoituksitta avoinna. Ensimmäisellä vuosipuoliskolla lainausluvut nousivat vuodesta 2021, mutta toisella vuosipuoliskolla tapahtui laskua. Koko vuoden kokonaislainamäärä vähentyi 2,94 % edellisvuodesta ja verkkokirjastokäynnit lisääntyivät 4,10 %. Näyttelyitä ja tapahtumia järjestettiin taas normaaliin tapaan ja pääkirjaston näyttelyiden määrä lisääntyi 45,45 %.

Aseman kirjaston asiakaspalvelutunnit vähentyivät 9,75 %, mutta omatoimikirjaston aukiolotunnit lisääntyivät 3,89 %, mikä lisäsi kirjastopalvelujen saavutettavuutta. Aseman omatoimikirjastossa kävijämäärät lisääntyivät 43,24 %. Nousua oli kaikkina kuu-kausina tammikuusta joulukuuhun. Aseman omatoimikirjaston käyttö lisääntyi erityisesti 31–40-vuotiaiden ja 51–60-vuotiaiden ikäluokkien osalta.

Kirjastossa asioivien lainaajien määrä lisääntyi 0,93 %. Tähän lukuun sisältyvät muun muassa kuntaan muuttaneet ukrainalaiset, joita palveltiin muun muassa monikielisen kirjaston kokoelmapalveluja hyödyntäen. Myös saavutettavuuskirjasto Celian paikalliset asiakkaat lisääntyivät 16,67 %. Pääkirjastossa otettiin vuonna 2022 käyttöön automaattiovi, joka lisäsi osaltaan kirjastopalvelujen esteetöntä saavutettavuutta.

Nuorisopalvelut

Nuorisopalveluiden vuosi oli toiminnallisesti onnistunut, koska koronarajoitusten purkaminen vaikutti olennaisesti nuorisotilatoimintaan sekä nuorten aktiivisuuteen. Nuorisotiloja pidettiin auki ja tapahtumia järjestettiin pitkin vuotta. Nuorten toiveita huomioitiin, suoria kyselyjä tehtiin ja niiden pohjalta järjestettiin tilatoimintaa, tapahtumia sekä lomatoimintaa. Normaalisissa tilatoiminnassa näkyi kasvanut nuorten määrä, mutta osallistujamäärät olivat valitettavasti melko alhaiset loma-aikoina. Nuorisotyö jalkautui eri tapahtumiin, järjesti retkiä ja oli mukana järjestä-mässä hyvin onnistuneen yökirjasto -tapahtuman ja perustoiminnassa huomioitiin mielenterveys-, peli- ja EPT viikot. Kivikoululla toteutettiin nuorten ideoimia

uudistuksia sisustuksessa Keskimaan Ilo auttaa -kampanjan tuoman avustuksen turvin.

Koulunuorisotyötä aloitettiin tehostetusti tekemään 1.8.2021, hanke mahdollisti 0,5 htv koulunuorisotyötä vuoden 2022 loppuun. Hankerahoitusta saatiin 45.000 euroa, mitä voitiin käyttää nuorisotyöntekijän palkan lisäksi myös koulutukseen, hankintoihin ja tapahtumiin. Hankkeen tavoitteena oli nuorten hyvinvoinnin lisääminen koululla. Vuosi 2022 oli toiminnallisesti vilkas koulunuorisotyön osalta. Hankkeen avulla nuorisotyö on päässyt lähemmäksi yhteisöllistä oppilashuoltoa. Erityisesti luokkien ryhmäyttäminen onnistui vaikuttavasti koulunuorisotyön avulla. Hankkeen puitteissa järjestettiin yläkoululaisille mm. Kiusaamisesta kipu -luento. Puhujina toimivat Amin Asikainen ja Mikko Kartano.

Kohdennettu nuorisotyö rahoitettiin pääosin hanke- rahoituksella (etsivä nuorisotyö, nuorten työpajatoiminta ja koulunuorisotyö).

Nuorisopalveluiden hankkeet

Kohdennettu nuorisotyö sai yhteensä 119.000 euroa avustusta etsivään nuorisotyöhön ja nuorten työpaja

toimintaan. Etsivän nuorisotyön kirjattuja asiakkaita oli 47 nuorta. Nuorten työpajalla nuoria oli yhteensä 12. Kuntouttavan työtoiminnan siirtyminen Pollarille ja hyvinvointialueuudistusta ennakoiden nuorten työpajatoiminnan painopisteenä oli opinnollistaminen ja oppimisympäristön kehittäminen. Paikko-osaamistodistuksia kirjoitettiin 5kpl.

Kunnallisen nuorisotyön hankkeista jatkui vuonna 2020 myönnetty Koulun ja nuorisopalveluiden yhteistyön kehittäminen 2020–2022 31.12.2022 asti.

Hyvinvointipalveluiden myöntämät avustukset

Kulttuuripalveluiden avustuksia jaettiin monipuolisesti toiminta- ja kohdeavustuksina yhteensä 11.000 euroa sekä kulttuuripalkinto 1.000 euroa. Toiminta-avustukset yhteensä 5.600 euroa ja kohdeavustukset 6.400 euroa. Kohdeavustuksissa painottui näyttelyiden suuri määrä. Liikuntapalveluiden avustuksia jaettiin yhteensä 6.000 euroa. Avustuksia jaettiin melko tasaisesti eri toimijoille toiminta-avustuksina 4.250 euroa ja kohdeavustuksina 1.750 euroa. Nuorisopalveluiden avustuksia jaettiin toiminta-avustuksina yhteensä 3.000 euroa.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Laadukkaat hyvinvointipalvelut				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Asiakkaat	Asiakaslähtöisyys palvelujen järjestämisessä ja viestinnässä	Vuorovaikutuksellinen kuuleminen ja hyvän hallinnon takeen mukainen virkamiestyö, tarkoituksenmukaisten palvelujen järjestäminen	Asiakasmäärät ja aukiolotunnit, asiakaspalaute	Asiakasmäärät: kopisto 1129, kirjastokäynnit 47774 (+18,45%), kirjaston aukiolotunnit 6893 (-0,99%)
Henkilöstö	Hyvinvointipalveluiden henkilöstön yhteenkuuluvuuteen, työhyvinvointiin ja joustavuuden edellytyksiin satsaaminen niin, että palvelutarjonnassa hyödynnetään eri sektoreiden vahvuudet ja rahoitus.	Henkilöstön osallistaminen ja asiantuntemuksen hyödyntäminen yli sektorirajojen. Edellytykset työssä kehittämiseen.	Sairauspoissaolojen määrä, toteutuneet koulutuspäivät, työtyytyväisyyskyselyn tulokset, Tyhy-toiminnan järjestäminen, kehityskeskustelujen toteutuminen	Sairauspoissaolot (kokoaikaiset) 42, koulutuspäivät 73, työtyytyväisyyskyselyn työkyvyn ka. 4,2, Tyhy-päivät 2x vuodessa, tyhy-liikuntamahdollisuus, kehityskeskustelut pidetty henkilöstön kanssa
Viihtyisä ja osallistava Hankasalmi				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Infra	Kohtaamis- ja liikuntapaikat sekä toimitilat; turvallisuus ja viihtyisyys	Investoinnit ja hankkeet; yhteistyöverkostot ja yhteiskehittäminen. Liikunta- ja luontokohteiden kunnossapito	Asiakaskokemukset. Toteutuneet investoinnit ja hankkeet. Toimitilojen data (esim. huoltotoimet liikunta- ja luontokohteissa)	Toteutuneet: ulkokuntosali, frisbeegolfkentät (AS, NJ), Uimarantojen kunnostus, kuntosaliremontti, #hankasalmiliikkuu
Soveltavan liikunnan ja liikuntaneuvonnan kehittäminen	Terveyden ja hyvinvoinnin lisääminen liikunnan avulla	Soveltavan liikunnan kehittäminen, eri toimijoiden yhdistäminen ja esille tuonti. Liikuntaneuvonta osaksi terveydenhoitoa	Soveltavan liikunnan ryhmien määrä, liikuntaneuvonnan asiakasmäärä	Soveltavan liikunnan ryhmiä 19, liikuntaneuvonnan asiakkaat 26
Digitaalisten palvelujen kehittäminen	Digisyryjäytymisen ehkäiseminen ja digitaalisten palvelujen laajempi käyttö	Kaiken ikäisten digiopastaminen, digitaalisten palvelujen kohdentaminen nuorille	Digiopastuspalvelujen asiakasmäärä, asiakaspalaute	Kansalaisopisto: 48, kirjasto yleinen, juokseva digiopastus
Harrastamisen Suomen mallin kehittäminen	Lasten ja nuorten kasvun tukeminen ja kouluhyvinvoinnin parantaminen, liikunnan vahvistaminen	Mieluinen ja maksuton harrastus lapsille ja nuorille koulupäivän yhteydessä	Suunnitelma mallista, harrastusryhmien määrä, yhteistyö eri tahojen kanssa	Hankeavustus myönnetty, ryhmien määrä 43, yhteistyö srk, 4H, Hanka
Koulunuorisotyön kehittäminen ja nuorten osallisuuden aktivoiminen	Oppilaan/opiskelijan kuuleminen ja osallistaminen, nuorisovaltuuston asettaminen	Koulunuorisotyön toimintamalli	Hankeraportti, hankkeen jääminen osaksi perusnuorisotyötä hankkeen päätyttyä.	Hanke toteutunut, raportoidaan myöhemmin, jatkohanke myönnetty 2023-2024

Arvio strategian mukaisten tavoitteiden toteutumisesta

Asiakkaat

Asiakasmäärät ovat elpyneet monissa palveluissa koronarajoitusten jälkeen. Pääkirjaston ja Niemisjärven aukioloajat ennallaan, Aseman kirjastossa asiakaspalveluaika on supistunut, mutta vastaavasti omatoimikausi lisääntynyt. Verkkokirjastokäynnit ovat lisääntyneet (27.419 kpl, +4,1 %). Asiakaspalautetta tiedustellaan kyselyillä eri palveluissa. Sen lisäksi luotu suullisen palautteen kanava, mitä hyvinvointipalvelujen tiedottaja ylläpitää. Kuulemistyötä tehty eri palveluissa mm. toimijatapaamiset 2 kertaa vuodessa. Näiden lisäksi Toimijoiden Facebook -sivuston kautta voidaan pitää yhteyttä toimijoihin.

Henkilöstö

Henkilöstön tilanne on mittareiden mukaan hyvä. Kokoaikaisessa henkilökunnassa on vähän sairauspoissaoloja keskimäärin noin kolme päivää per henkilö vuo-

den aikana. Työtyytyväisyyskyselyn vastausten perusteella ei ole merkittäviä huolia, ja henkilöstö on keskimääräisesti tyytyväisiä työhönsä ja työyhteisöön.

Hyvinvointipalveluiden koulutussuunnitelma toteutui hyvin. Verkkokoulutusmahdollisuudet näkyvät koulutusten määrässä. Hyvinvointipalveluiden koulutuspäivät yhteensä 73. Pääpaino koulutuksissa oli yleisissä omien alojen koulutuksissa, digikoulutuksissa sekä erilaisiin hankkeisiin ja avustuksiin liittyvissä koulutuksissa.

Infra

Käyttäjäpalaute saadaan pääosin kunnan sähköisten palautekanavien ja some-sivustojen kautta, osin työntekijät saavat palautetta suoraan (esim. la-duista). Kunnan liikuntainfraan panostettu voimakkaasti vuonna 2022, erityisesti omaehtoiseen liikuttamiseen. Infraan panostaminen on ollut sekä uudisrakentamista että olemassa olevien liikuntakohteiden korjaamista. Voimassa olevien kuntosalikorttien määrä: kausikortit 199 kpl, määräkortit 300 kpl, mo-

nitoimitalon liikuntasalin vuorojen määrä: 43 / vko. Ulkoliikuntapaikkojen käyttäjädatatietoja tulossa vuonna 2023, vuodelta 2022 ei todennettavissa.

Soveltavan liikunnan ja liikuntaneuvonnan kehittäminen

Kansalaisopisto on kunnassa merkittävä soveltavan liikunnan toimija. Soveltavan liikunnan kohderyhmälle on suunniteltu erilaisia toimintoja esim. kuntosaliryhmiä sekä jumppaa. Liikuntaneuvonta alkanut syyskuussa 2022. Liikuntaneuvonnan asiakkaita 26. Tässä luvussa on yksilöohjauksessa olevat sekä liikuntaneuvontaryhmässä olevat. Näiden lisäksi liikuntaneuvonnan piirissä on ollut kuntotestauksessa olleita, inbody -kehonkoostumusmittauksessa olleita (171 kpl), luentotilaisuuksissa olleita sekä tapahtumien osallistujia. Yhteensä liikuntaneuvonta on koskettanut satoja kunnan asukkaita vuoden 2022 aikana.

Digitaalisten palvelujen kehittäminen

Kansalaisopisto tarjoaa opetusta eri kohderyhmille. Pääpaino opetustunneissa on senioreissa ja erityisryhmissä. Yksilöopetusta tarjotaan vaihtoehtona niille, jotka tarvitsevat digiopastusta tiettyihin yksittäisiin ongelmakohtiin. Kirjaston henkilökunta antaa yleistä digiopastusta asiakaspalvelun yhteydessä. Aiemmin toiminut maakunnallinen Geronet-hanke ei toiminut Hankasalmella vuoden 2022 aikana. Tämän kaltaista vastaavaa seniorien matalan kynnyksen opastuspalvelua ei ole tarjolla.

Harrastamisen Suomen mallin kehittäminen

Hyvinvointipalvelut on ollut mukana hankkeen haku- vaiheessa selvitystyössä. Hankkeen alettua toiminnallinen vastuu on siirtynyt koulutuspalveluihin sekä hankkeen koordinaattorille.

Koulunuorisotyön kehittäminen ja nuorten osallisuuden aktivoiminen

Koulunuorisotyön toimintamalli kehitettiin vuoden 2022 aikana. Oppilaiden kouluviihtyvyyteen ja osallisuuden panostettiin. Sen lisäksi koulunuorisotyöntekijä on ollut mukana yhteisöllisessä oppilashuollossa mm. mukana tekemässä hyvinvoinnin vuosikelloa

Kuuhankaveden kouluun. Nuorten osallisuuden aktiivisuudessa on ollut haasteita usean vuoden ajan. Nuorisovaltuusto on toiminut vajaalukuisesti. Vuonna 2022 nuorisovaltuustossa toimi yhteensä 5 henkilöä.

Taloudellisten tavoitteiden ja talousarvion toteuttaminen

Hyvinvointipalveluiden toimintakate oli 1.110.895 euroa, tämä oli noin 9.000 euroa vähemmän kuin talousarviovalmistelussa. Hyvinvointipalveluiden toteuma oli 99,19 %, joten taloudellisesti toimintavuosi on ollut erittäin onnistunut sekä suunnittelun että toteutuksen osalta.

Hyvinvointipalveluiden talousarvio on erittäin henkilöstömenopainotteinen. Henkilöstökulujen osuus toteumasta oli 814.000 euroa, mikä on prosentuaalisesti koko toteumasta noin 73 %. Inflaation vaikutukset näkyvät myös hyvinvointipalveluissa, mutta henkilöstömenot ratkaisevat talouden kokonaisuuden pääasiallisesti.

Nuorisopalveluissa vuosi 2021 vaikutti taloudellisesti koronan tuomien säästöjen takia. Vuoden 2022 osalta nuorisopalveluissa on voitu toteuttaa palvelua jälleen täysipainoisesti.

Liikuntapalvelujen käyttötalouden toteuma ylittyi 11.980 euroa muun muassa hyvien talviolosuhteiden johdosta, joka mahdollisti hiihtolatuksen ja luistinratojen kunnossapidon normitalvea enemmän. Liikuntaan panostaminen näkyi työtuntien lisäksi myös hankinnoissa ja rakentamisessa.

Henkilöstö

Vuoden 2022 aikana henkilöstömuutoksia tapahtui hyvinvointipalveluissa. Hyvinvointipäällikkö / kansalaisopiston rehtori aloitti vuoden alusta kyseisessä virassa. Sekä nuorisotyöntekijä että etsivänuorisotyöntekijä rekrytoitiin irtisanoutumisista johtuen. Henkilökuntaa on nuorisopalveluihin ollut saatavilla, mutta avoimien työpaikkojen kohdalla hakijamäärät ovat olleet laskusuunnassa. Keväällä rekrytoitiin kuntaan liikuntakoordinaattori, joka aloitti AVI:n hankeavustuksella työn Hankasalmella.

Taloudelliset tavoitteet	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama euroa	TA-TP %
Kirjastopalveluiden käyttötalouden nettomenot, euroa/asukas	68,33	69,58	70,70		70,70	73,19	2,49	3,5 %
Kulttuuripalveluiden käyttötalouden nettomenot, euroa/asukas	14,78	14,54	16,79		16,79	16,57	-0,22	-1,3 %
Liikuntapalveluiden käyttötalouden nettomenot, euroa/asukas	34,91	53,40	45,17		45,17	48,87	3,7	8,2 %
Nuorisopalveluiden käyttötalouden nettomenot, euroa/alle 29-vuotiaat asukkaat	119,11	100,61	123,00		123,00	129,36	6,36	5,2 %
Kansalaisopiston käyttötalouden nettomenot, euroa/opetustunti	55,17	54,84	49,29		49,29	55,43	6,14	12,5 %
Opetustuntien lukumäärä	5 612	5 726	7 000		7 000	6 016	-984	-14,1 %
Henkilöstön määrä (htv1)	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama euroa	TA-TP %
Vakituiset	6,81	7,20	8,40		8,40	7,40	-1,00	-11,9 %
Sijaiset	0,58							
Muut määräaikaiset	13,85	14,56	16,40		16,40	14,99	-1,41	-8,6 %
Oppisopimus	0,85					0,85	0,85	
Yhteensä	22,09	21,76	24,80		24,80	23,24	-1,56	-6,3 %
Käyttötalouden tulot ja menot	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama euroa	TA-TP %
Kansalaisopisto								
Tulot	100	117	98		98	110	12	12,2 %
Menot	409	431	443		443	444	1	0,2 %
Netto	-309	-314	-345		-345	-334	11	-3,2 %
Kulttuuripalvelut								
Tulot	2	2	3		3	2	-1	-33,3 %
Menot	73	70	84		84	78	-6	-7,1 %
Netto	-71	-68	-81		-81	-76	5	-6,2 %
Kirjastopalvelut								
Tulot	5	10	5		5	5	0	0,0 %
Menot	332	336	343		343	342	-1	-0,3 %
Netto	-327	-326	-338		-338	-337	1	-0,3 %
Liikuntapalvelut								
Tulot	21	19	36		36	49	13	36,1 %
Menot	188	269	252		252	274	22	8,7 %
Netto	-167	-250	-216		-216	-225	-9	4,2 %
Nuorisopalvelut								
Tulot	160	173	212		212	202	-10	-4,7 %
Menot	300	285	353		353	341	-12	-3,4 %
Netto	-140	-112	-141		-141	-139	2	-1,4 %
Hyvinvointipalvelut yhteensä								
Tulot	288	321	354		354	368	14	4,0 %
Menot	1 302	1 391	1 475		1 475	1 479	4	0,3 %
Netto	-1 014	-1 070	-1 121		-1 121	-1 111	10	-0,9 %

Varhaiskasvatuspalvelut

Kunnassa oli toiminnassa kolme päiväkotiä: 50 paikkainen Sillankorvan päiväkoti, 30 paikkainen Metsätähden vuorohoitopäiväkoti ja 21 paikkainen Sinisiiven päiväkoti. Lisäksi perhepäivähoitopaikkoja oli tarjolla 24 lapselle kesään saakka ja loppuvuodesta 20 lapselle. Varhaiskasvatus on lapsen suunnitelmallisen ja tavoitteellisen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostama kokonaisuus, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatus tukee lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä edistää hyvinvointia.

Varhaiskasvatukseen kohdistui vuonna 2022 uudistuksia, kun laki lapsen kolmiportaisen tuen järjestämisestä astui voimaan 1.8.2022 (varhaiskasvatuslaki 16.12.2021/1183). Lain mukaan lapsella on oikeus varhaiskasvatuksessa annettavaan kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tukeen. Tuki voi olla yleistä, tehostettua tai erityistä tukea, ja tuki tulee aloittaa viipymättä tuen tarpeen ilmettyä. Lapselle annettava tuki voi sisältää rakenteellisia, pedagogisia tai hoidollisia toimenpiteitä. Lisäksi lakiin säädettiin, että tuesta ja tukipalveluista tulee järjestävän kunnan tehdä hallintopäätös.

Korona näyttäytyi tänäkin vuonna päiväkodeissa henkilöstön ja lasten runsaina poissaoloina. Koronan lisäksi liikkeellä on ollut paljon muutakin tautia. Henkilöstön runsaita ja pitkäkestoisia sairauslomia jouduttiin paikkaamaan sijaisilla, jotta pysyttiin varhaiskasvatuslain määrittämässä suhdeluvussa. Lisäksi kaikille varhaiskasvatuspaikkoja hakeneille järjestyi hoitopaikka huoltajien toiveiden mukaisesti.

Lakimuutosten myötä päivitettyä kunnan varhaiskasvatussuunnitelmaa on jalkautettu henkilöstön keskuudessa käymällä sitä läpi osio kerrallaan työkokouksissa ja osioiden läpikäyminen jatkuu kevään 2023 ajan.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulakia muutettiin 1.8.2022 alkaen. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksut on sidottu indeksiin varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain (1503/2016) 16 §:n perusteella. Indeksitarkistukset tehdään kahden vuoden välein. Elokuun 2022 alusta voimaan tulevista varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen indeksitarkistuksista on 13.12.2021 annettu opetus- ja kulttuuriministeriön ilmoitus (1087/2021). Kaikille asiakkaille tehtiin uudet maksupäätökset elokuun 2022 aikana indeksitarkistuksen

vuoksi. Asiakasmaksujen osalta ylin perittävä maksu nousi 288 eurosta 295 euroon. Alin perittävä maksu nousi 27 eurosta 28 euroon.

Varhaiskasvatus on saanut valtion erityistukea hankkeiden muodossa. Valtion erityisavustus varhaiskasvatuksen tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin ja laadun kehittämiseen vuosille 2022–2023, myönnetty summa 56.400 euroa. Hankerahoituksella palkattiin kaksi työntekijää, toinen Sillankorvan ja Sinisiiven yhteiseksi lisäresurssiksi ja yksi Metsätähden vuorohoitopäiväkotiin.

Varhaiskasvatuksen opettajien siirtyminen 1.9.2021 alkaen OVTES:n piiriin aiheutti palkkamuutoksia 1.10.2022 alkaen. Metsätähden päiväkotiin saatiin rekrytoitua 1.2.2022 alkaen varhaiskasvatuksen opettaja ja toinen opettajan toimi jäi täyttämättä, johon palkattiin sijainen. Varhaiskasvatuspalvelujen tulosalueelta varhaiskasvatuspäällikkö jäi eläkkeelle 1.8.2022 alkaen. Sinisiiven päiväkodin johtaja valittiin varhaiskasvatuspäällikön virkaan ja uusi päiväkodin johtaja Sinisiiven päiväkotiin saatiin rekrytoitua 1.12.2022 alkaen. Vuorohoitoon palkattiin varhaiskasvatuksen lastenhoitaja 15.8.2022 alkaen. Erityisesti varhaiskasvatuksen opettajiin liittyvien rekrytointihaasteiden vuoksi jouduttiin varhaiskasvatuksessa tekemään sisäisiä järjestelyjä. Tuen kolmiportaisuutta koskevan lain myötä (1.8.2022) rekrytoitiin määräaikainen ryhmäavustaja. Henkilöstölle tarjottiin mahdollisuuksia työkiertoon.

Asiakkaiden palvelun parantamiseksi käyttöönotettu digitaalinen hoito- ja loma-aikojen ilmoittaminen haki vielä paikkaansa ja osittain palveluntarjoajan tekemien ohjelmistoversioiden päivitysten vuoksi.

Lasten lukumäärä ei ole oleellisesti vähentynyt. 31.12.2021 sijoitettuja lapsia oli 126 lasta ja samana ajankohtana 2022 lukumäärä oli 131 lasta, eli varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määrä on hieman kasvanut. Syntyvien lasten määrä vaikuttaa kotihoidon tukeen, jonka osuutta on vuosittain vähennetty. Varhaiskasvatus myi Jyväskylään yhden paikan, Piekämäelle kaksi paikkaa osan vuodesta ja Rautalamille yhden paikan osan vuodesta. Hinnoittelussa noudatetaan seudullisen palvelualueen hinnoittelun periaatteita. Vastaavasti Jyväskylästä ostettiin kaksi vuorohoitopaikkaa ja ostotarve päättyi 31.12.2022.

Metsätähden päiväkodin piha-alue grilleineen saatiin kunnostettua kesän 2022 aikana. Sinisiiven päiväkodissa uusittiin aidantolppia syksyn 2022 aikana.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Laadukkaat ja osallistavat varhaiskasvatuspalvelut				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Perhepäivähoidon kehittäminen	Saada yhteistyöstä tukea omaan työhön	Toistensa työtapaihin tutustuminen ja oman työtavan esitteleminen tiimikokouksissa vuorotellen jokaisen hoitajan luona	Tiimikerrat	Tiimikokouksia on ollut 5 kertaa ja työkokouksia on ollut 4 kertaa.
Terveellinen ja turvallinen varhaiskasvatusympäristö	Turvata asiakkaille ja henkilöstölle fyysisesti ja psyykkisesti turvallinen toimintaympäristö	Huolehditaan meluntorjunnasta, suositaan pienryhmätoimintaa ja turvataan riittävän henkilöstön määrä varahenkilöstöä lisäämällä, panostetaan rekrytointiin, ea-koulutukset, turvallisuussuunnitelmat ja turvallisuuskävely vuosittain	Asiakas- ja henkilöstötyytyväisyyskysely tulokset ja henkilökunnan määrä, turvallisuussuunnitelmat ja -kävelyt vuosittain	Asiakastytyväisyyskysely keväällä, työtyytyväisyyskysely loppuvuodesta 2021. Henkilökunnan määrä on pysynyt käytännössä samana, mutta sisäisiä järjestelyjä jouduttu tekemään. Turvallisuussuunnitelmat on päivitetty, -kävelyt toteutuneet vuosittain.
Laaja-alaisen yhteistyön kehittäminen	Yhteistyön vahvistaminen koulun, palvelutalon, perhetyön ja asiakkaiden kanssa. Oppimisen tuen näkyväksi tekeminen tuen portailla (yleinen, tehostettu, erityinen)	Yhteiset tapahtumat, retket, tutustumiskäynnit, työnäytökset ja mahdolliset yritysvierailut yhteistyökumppaneiden kanssa. Viikoittaiset veon ryhmässäkäynnit ja muut monialaiset yhteistyötahot	Toteutuneet tapahtumat, retket, tutustumiskäynnit. Seutukunnallinen yhteistyö ja sen luomat arviointikriteeristöt	Koulujen kanssa yhteistyötä joka viikkoja (syksy), palvelutalon kanssa yhteistyötä n. kerran kuukaudessa. Seutukunnallista yhteistyötä n. kerran kuukaudessa. Reflektointityökalu inklusiivisuuden arviointiin otettu käyttöön (OPH:n malli).
Viihtyisä ja voimaannuttava Hankasalmi				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Työhyvinvointi	Liikunnasta hyvää mieltä asiakkaille ja työyhteisölle	Hyödynnetään Metsämörri-koulutuksesta saatua oppia sekä työnantajan mahdollistamaa tyhy-toimintaa	Retket ja ryhmiin osallistujien määrä	Retket metsään viikoittain. Tyhy-toiminta kaksi kertaa vuoden aikana (lähes koko henkilöstö paikalla).

Arvio strategian mukaisten tavoitteiden toteutumisesta

Perhepäivähoidon kehittäminen

Kotona toimivien perhepäivähoitajien määrä on pysynyt ennallaan, vakituisten hoitajien määrä oli 6. Yksi työntekijä oli palkattomalla vapaalla loppuvuodesta.

Strategisena tavoitteena on ollut saada yhteistyöstä tukea omaan työhön tutustumalla toistensa työtapaihin ja esittelemällä omaa työtapaansa toisille tiimikokouksissa vuorotellen. Tiimikokouksia on ollut viisi kertaa vuoden aikana ja työkokouksia neljä. Yhteyttä on pidetty aina tarvittaessa. Ohjaaja on pitänyt yhteyttä kuukausikirjeillä, sähköpostitse, puhelimitse soittamalla ja viestein. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja on käynyt kotikäynneillä eri hoitajien luona 4 kertaa. Koko varhaiskasvatuksen yhteinen tyhy-kevätretki oli toukokuussa ja jouluruokailu marraskuussa. Perhepäivähoitajat ovat osallistuneet myös yhteiseen varhaiskasvatushenkilöstön info-iltaan lokakuussa. Lisäksi joulukuussa vietettiin perhepäivähoitajien ja asiakkaiden yhteinen joulujuhla Hiihto-

maan kodalla yhteistyössä hankeihmisten kanssa. Perhepäivähoitajat ovat osallistuneet lasten kanssa kulttuuritapahtumiin ja kauneimmat joululaulut tapahtumaan kirkossa. Muutoksia perhepäivähoidon johtamiseen tuli, kun varhaiskasvatuspäällikkö eläköityi 1.8.2022, jolloin varhaiskasvatuspäällikkönä aloitti Sinisiiven päiväkodin johtaja.

Perhepäivähoitajat osallistuivat utelias alle 3 v. -koulutukseen, pedagogiikkaa perhepäivähoitajan arjessa sekä kasvisruokakurssille. Lisäksi järjestettiin hätäensiapu-koulutusta.

Terveellinen ja turvallinen varhaiskasvatusympäristö

Tavoitteena on ollut turvata asiakkaille ja henkilöstölle fyysisesti ja psyykkisesti turvallinen toimintaympäristö melua torjumalla, pienryhmätoimintaa suosi- malla ja varahenkilöstöä lisäämällä, panostamalla rekrytointiin sekä huolehtimalla ea-koulutusten ja turvallisuuskävelyjen järjestämisestä henkilöstölle.

Tänä vuonna toteutettu asiakastytyväisyyskysely toimi mittarina, samoin kuin toteutuneet koulutukset ja henkilöstön määrä. Henkilöstöä lisättiin määrällisesti palkkaamalla ryhmävastaja sekä työllistämällä työllistettyjä jokaisessa päiväkotiyksikössä. Varhaiskasvatustalaki edellyttää huoltajien mahdollisuuksia osallistua, vaikuttaa ja arvioida varhaiskasvatuksen järjestämistä ja toimintaa, jonka perusteella toteutimme asiakastytyväisyyskyselyn huoltajille. Arviointikysymykset mittasivat rakenteellista laatua (esim. varhaiskasvatusta koskevaa ohjausta ja neuvontaa, tiedonsaantia, lapsiryhmän rakennetta ja oppimisympäristöä) sekä prosessien laatua (esim. pedagogista toimintaa, oppimisympäristöä ja siihen vaikuttamismahdollisuuksia, henkilöstön ja lapsen välistä vuorovaikutusta, ilmapiiriä ja johtamista). Vastausprosentti oli 43,75 %. Asiakastytyväisyyskyselyn mukaan huoltajat olivat tyytyväisiä lapsen hoidon hyvään alkuun (aloituskeskustelu, tutustuminen, hakeminen), varhaiskasvatuspalvelujen järjestämiseen siten, että ne turvaavat jokaisen lapsen kehityksen ja oppimisen tuen, turvalliseen ja oppimiseen innostavaan varhaiskasvatuspaikkaan sekä siihen, että lapsilla on pysyviä ihmissuhteita varhaiskasvatuksessa. Tärkeimmiksi asioiksi huoltajat nostivat turvallisuuden, kaverisuhteet sekä kehityksen ja oppimisen tuen. Alhaisin vastausprosentti koski lapsen kohtaamista, leikkiä ja perushoitoa.

Oppimisen alueista ilmaisen monet muodot, kasvan, liikun ja kehityn sekä kielten rikas maailma / toimiminen ympäristössä toteutuvat huoltajien palautteen mukaan hyvin. Oppimisen alueista minä ja meidän yhteisömme eivät saaneet yhtään vastausta. Huoltajat kokevat vastausten perusteella, että varhaiskasvatuksen ilmapiiri on kannustava ja myönteinen, ja lapsi saa olla oma itsensä sekä tulee kuulluksi. Lisäksi huoltajat kokevat tulevana kuulluksi ja työntekijöillä on aikaa keskusteluun, vaikkakin huoltajat toivoivat myös, että lisättäisiin osallisuutta mm. tapahtumiin osallistumisen ja toiminnan suunnittelun näkökulmasta. Huoltajien vastausten mukaan lapsen vahvuudet huomioidaan toiminnassa ja erilaiset tarpeet otetaan huomioon.

Laaja-alaisen yhteistyön kehittäminen

Vahvistimme yhteistyötä koulun, palvelutalojen, perheyön ja asiakkaiden kanssa yhteistapahtumilla, retkillä, tutustumiskäynneillä ja työnäytöksillä. Koulujen kanssa oli syksyllä joka viikko yhteistoimintaa ja Metsätähden päiväkodissa yhteistyötä palvelutalon

kanssa noin kerran kuukaudessa. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja on ollut viikoittain ryhmissä ja sen lisäksi yhden kuukauden ajan kaikki perjantait resursseina kussakin päiväkotiyksikössä. Monialaista yhteistyötä olemme tehneet perhekeskuksen; perhekeskuksen työntekijä käy noin kerran kuukaudessa palaverissa päiväkodin henkilöstön ja neuvolan terveydenhoitaja kaksi kertaa vuodessa. Tarvittaessa yhteistyötä tehdään useamminkin. Terapeuttien ja psykologin kanssa yhteistyötä tehdään tarpeen mukaan.

Lakisääteisen kolmiportaisen tuen järjestämistä koskevaa perehdytystä on annettu varhaiskasvatussuunnitelmaa läpikäymällä sekä katsomalla Noora Heiskanen videotallenteita tuen järjestämisestä ja inklusiivisuudesta. Syksyllä tuen järjestämisestä tehtiin hallintopäätökset lain määrittelemällä tavalla. Nämä lakiuudistukset muuttivat kirjaamistapaa tarkemmaksi myös lapsen yksilöllistä varhaiskasvatussuunnitelmaa koskien. Tuen tarpeita ilmeni syksyn aikana sen verran, että yhdessä yksikössä täytyi palkata ryhmävastaja. Varhaiskasvatuksen erityisopettajan työpanoksen painopiste lisääntyi tukea tarvitseviin lapsiin, jolloin hänen työpanoksensa resurssivarhaiskasvatusopettajana jäi vähäisemmäksi.

Hankkeen tavoitteena oli varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin muutoksen, inklusioiden, oppimisen ja hyvinvoinnin, tasa-arvoisuuden, yhdenvertaisuuden, vuorovaikutuksen ja lähipalveluperiaatteen vahvistamiseen sekä lapsen varhaiskasvatuksen järjestämisen kannalta välttämättömään ja riittävään varhaiseen tukeen.

Hankkeen käyttötarkoituksena oli palkata kolmen päiväkodin yhteiskäyttöön lisää henkilöstöresursseja eli kaksi varhaiskasvatuksen opettajaa. Kaikissa kolmessa päiväkodissa hankehenkilöt toteuttivat ryhmissä ja yksittäisten lasten kanssa kädentaitoja, liikuntaa, tunnetaitoja, draamakasvatusta ja ulkona tapahtuneita projekteja vuodenaikojen mukaan. Toimintakaudella päiväkodeissa toteutui kuusi toiminnallista perheiltaa. Lisäksi hankkeen avulla järjestettiin hevosajelua päiväkodeittain sekä yhteistapahtumina Megamusikari ja Pööpöti -teatteriesitys. Kesäretki toteutettiin kaikissa päiväkodeissa (Ysitielen Lemmikki/Tarhalehdon eläinpiha/junaretki Jyväskylään + vierailu Keski-Suomen museossa). Yhteistyö esiopetuksen kanssa toteutui useissa eri muodoissa.

Tavoitteena oli erityisen huomion ja tuen kohdistaminen niille lapsille, jotka olivat tuen tarpeessa. Lisäksi

hankkeen tavoitteena oli lasten oppimisen ja hyvinvoinnin edistäminen sekä eriarvoistumiskehityksen pysäyttäminen. Hankkeen avulla vahvistetaan onnistumisilla lapsen polkua kohti esi- ja alkuopetusta. Näillä varmistetaan pohja lapsen myöhemmälle oppimiselle ja tasoitetaan erityisesti koronan tuomia lisähaasteita niin lasten kuin perheidenkin osalta. Lisähenkilöstöllä varmistetaan tukea tarvitsevien lasten tasavertaiset mahdollisuudet yksilöllisillä ja entistä joustavimmilla oppimispoluilla ja riittävällä tuella. Lapsen onnistumisen kokemukset vahvistavat parempaa menestymistä esi- ja perusopetuksessa. Lisäksi kerättiin digitaalinen materiaalipankki yhdessä perhetyön kanssa hyödyntämään moniammatillista työskentelyä, käyttäen mm. Pesäpuun tunnetaitomateriaaleja ja muita toimintaa tukevia materiaaleja. Lapsille järjestettiin ylimääräistä toimintaa, johon ei muutoin olisi mahdollisuutta, erityisesti yksittäisten lapsen kanssa työskentelyyn ja pienryhmiin. Toteutettiin perheiden kanssa yhteisiä toiminnallisia tapahtumia, mitkä tukevat lasta myös kotona.

Lisähenkilöstön avulla lapsia pystyttiin jakamaan pienempiin ryhmiin, huomioitiin erityisesti erilaisista perhetaustoista tulevien lasten tarpeet (mahdollisuus osallistua erilaisiin tapahtumiin ja retkille) ja ukrainalaiset lapset Metsätähden päiväkodissa sekä annettiin yksilöllistä huomiota ja mahdollisuuksia eriyttää toimintaa lapsen tarpeita vastaavasti (mm. satuhetket, ukrainalaiset lapset, tuen tarpeessa olevien lasten kanssa tehtävä toiminta). Erityisesti työskentelyssä on otettu huomioon tunteiden käsittely erilaisen käytössä olleiden materiaalien kautta (esimerkiksi Pesäpuun Älyä tunteet).

Työhyvinvointi

Tavoitteena on ollut saada liikunnan kautta hyvää mieltä asiakkaille ja työyhteisölle hyödyntämällä Metsämörri-koulutuksen kautta saatua oppia sekä työnantajan mahdollistamaa tyhy-toimintaa. Metsäretkiä on tehty kerran viikossa kaikissa päiväkotiyksiköissä. Tyhy-toimintaa on ollut kaksi kertaa vuoden aikana: sisävesiristeily ja vaellus saarella keväällä sekä jouluruokailu marraskuussa. Koko varhaiskasvatuksen henkilöstölle suunnattiin yksi yhteinen lauantaipäivän koulutus positiivisesta pedagogiikasta ja työssä jaksamisesta (Open Minds). Kyseisen koulutuksen tavoitteena oli auttaa henkilöstöä näkemään muutokset mahdollisuuksina sekä lisätä työhyvinvointia positiivisen pedagogiikan kautta. Jatkokoulutus aiheeseen liittyen järjestetään keväällä 2023.

Työtyytyväisyyskysely toteutettiin vuoden 2022 aikana. Työtyytyväisyyskyselyn perusteella henkilöstö oli tyytyväinen työpaikan esimiestyöhön ja työn organisoitiin. Lisäksi henkilöstö oli kokenut työn tärkeäksi. Myös työhön ja työolosuhteisiin henkilöstö oli tyytyväinen. Tavoitteiksi työtyytyväisyyskyselyn pohjalta nousivat työergonomian ja työkyvyn ylläpitäminen. Työkyvyn ylläpitämiseksi on tarjottu työnkiertoa ja mahdollisuutta tehdä kevennettyä työaikaa.

Henkilöstö

Koulutussuunnitelma on toteutunut lähes suunnitellusti. Turvallisuuteen liittyvä EA- koulutus on voitu toteuttaa lähikoulutuksena. Turvallisuuskävelyt ovat toteutuneet kaikissa päiväkodeissa. Ohjelmiston uusimisen vuoksi koulutusta on ollut teams-koulutuksena päiväkotien henkilöstölle ja esihenkilöille. Muutuskoulutus toteutui syksyllä. Työssä jaksamista on tuettu tyhy-tapaamisissa, joita on ollut kaksi kertaa vuodessa ja säännöllisissä työkokouksissa.

Varhaiskasvatuksessa vapautui kesällä yksi opettajan perhevapaan sijaisuus, johon ei saatu rekrytoitua uutta henkilöä. Paikka on täytetty sisäisesti epäpätevällä työntekijällä määräaikaaisesti. Metsätähden päiväkotiin saatiin rekrytoitua yksi varhaiskasvatuksen opettaja. Toisen avoinna olleen toimen kohdalla valituksia perui tulonsa, jolloin aiemmin aloitettua määräaikaista sopimusta jatkettiin joulukuun loppuun saakka. Opettajien tehtäviä on järjestelty myös sisäisin siirroin ja tällä tavoin mahdollistettu henkilöstöohjelman mukaisesti työntekijöiden ammattitaidon kehittymistä. Varhaiskasvatuksen vuorohoidon lastenhoitajan paikka saatiin täytettyä.

Opettajien rekrytoinneissa on ollut haasteita, jonka vuoksi yksi Metsätähden päiväkodin opettajan paikka muutettiin varhaiskasvatuksen sosionomin toimeksi ja siihen valittiin sisäisellä siirrolla pätevä henkilö 1.1.2023 alkaen.

Taloudellisten tavoitteiden ja talousarvion toteutuminen

Varhaiskasvatuspalvelujen toimintakate oli 1.710.680 euroa (2021/ 1.679.188 euroa), tämä oli 7.680 euroa enemmän kuin talousarviovalmistelussa.

Varhaiskasvatuksessa on ollut rekrytointihaasteita, minkä vuoksi sisäisillä järjestelyillä on siirretty lastenhoitajia varhaiskasvatuksenopettajien paikoille ja

heille on puolestaan palkattu sijaisia. Näin on jouduttu toimimaan kaikissa päiväkodeissa. Henkilöstörakenne on pysynyt entisellään, mutta näyttäytyy sisäisten järjestelyjen takia siltä, kuin vakituinen henkilöstö olisi vähentynyt ja sijaisten / määräaikaisten määrä lisääntynyt. Määräaikaista henkilöstöä on jouduttu palkkaamaan jonkun verran sisäisten järjestelyjen sekä tuen tarpeen lakimuutoksen myötä. Pitkän tähtäimen suunnitelmassa tulee pyrkiä pysyviin ja varhaiskasvatustalouden mukaisiin henkilöstöjärjestelyihin. Suunnittelemalla hyvin ja vastaamalla näihin vaatimuksiin, varmistetaan varhaiskasvatuksen laatu ja pedagogiikka.

Talousarviossa asiakasmaksutuloja (hoitopäivämaksuja) arvioitiin asiakasmaksulakimuutoksista ja indeksikorotuksista johtuen alenevasti ja arvio osui kohdalleen. Hoitopäivämaksuja toteutui 109.562 euroa

(arvio 111.000 euroa). Lasten määrä varhaiskasvatuksessa on pysynyt jotakuinkin samalla tasolla. Lasten kotihoidon tukea jäi käyttämättä 45.300 euroa. Tämä kertoo sen, että työllistyminen on päässyt parempaan vauhtiin ja lapset tuodaan päiväkotiin. Myös lasten syntyvyyden kehitys vaikuttaa lasten kotihoidon tuen käyttöön.

31.12.2022 hoidossa oli 131 lasta, joten kustannukseksi tulee 12.107 euroa/hoidossa ollut lapsi. Kustannukset ovat pysyneet lähes vuoden 2020 tasossa. (Kaava: $1.710.680 \text{ €} - \text{kotihoidontuen määrä } 124.726 \text{ €} = 1.585.954 \text{ €} : 131 = 12.107 \text{ €/lapsi}$). Tavoite on pysyä valtakunnallisessa keskiarvossa. Kuntaliiton laskelma vuoden 2018 varhaiskasvatuksen kustannuksista alle 10 000 asukkaan kunnissa oli 12.969 euroa/lapsi.

Taloudelliset tavoitteet	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama euroa	TA-TP %
Päivähoidon nettokustannukset/hoidossa olleet lapset/vuosi	12 111	12 124	11 190		11 190	12 107	917	8,2 %
Henkilöstön määrä (htv1) Varhaiskasvatuspalvelut	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama euroa	TA-TP %
Vakituiset	30,19	26,08	29,5		29,5	23,3	-6,2	-21,0 %
Sijaiset	0,70	3,42	1,27		1,27	5,13	3,86	303,9 %
Työllistetyt	2,22	1,82	3,00		3,00	1,71	-1,29	-43,0 %
Muut määräaikaiset	1,98	0,17				3,66	3,66	
Oppisopimus						0,35	0,35	
Yhteensä	35,09	31,49	33,77		33,77	34,15	0,38	1,1 %

Käyttötalouden tulot ja menot	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama TA-TP euroa	%
Päiväkoti Sillankorva								
Tulot	60	78	59		59	67	8	13,6 %
Menot	624	593	502		502	616	114	22,7 %
Netto	-564	-515	-443		-443	-549	-106	23,9 %
Päiväkoti Metsätähti								
Tulot	35	32	24		24	28	4	16,7 %
Menot	503	462	546		546	489	-57	-10,4 %
Netto	-468	-430	-522		-522	-461	61	-11,7 %
Päiväkoti Sinisiipi								
Tulot	40	37	35		35	28	-7	-20,0 %
Menot	331	338	319		319	344	25	7,8 %
Netto	-291	-301	-284		-284	-316	-32	11,3 %
Perhepäivähoito								
Tulot	28	24	17		17	20	3	17,6 %
Menot	304	280	301		301	262	-39	-13,0 %
Netto	-276	-256	-284		-284	-242	42	-14,8 %
Lasten kotihoidontuki								
Tulot								
Menot	194	152	170		170	125	-45	-26,5 %
Netto	-194	-152	-170		-170	-125	45	-26,5 %
Varhaiskasvatuksen hankkeet								
Tulot		22	53		53	66	13	
Menot		46	53		53	84	31	58,5 %
Netto		-24	0		0	-18	-18	
Varhaiskasvatuspalvelut yhteensä								
Tulot	163	193	188		188	209	21	11,2 %
Menot	1 956	1 871	1 891		1 891	1 920	29	1,5 %
Netto	-1 793	-1 678	-1 703		-1 703	-1 711	-8	0,5 %

2.2.6 Ympäristölautakunta

YMPÄRISTÖTOIMI (1 000 euroa)	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama TA-TP euroa	%
Ympäristölautakunta								
Myyntituotot	3 091	2 798	2 635		2 635	2 637	2	0,1 %
Maksutuotot	39	4				2	2	
Tuet ja Avustukset	5	1				2	2	
Muut toimintatuotot	2 352	1 896	2 011		2 011	2 013	2	0,1 %
TOIMINTATUOTOT	5 487	4 699	4 646		4 646	4 654	8	0,2 %
Henkilöstökulut	2 007	1 861	1 899		1 899	1 840	-59	-3,1 %
Palvelujen ostot	1 238	1 262	1 207		1 207	1 314	107	8,9 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	1 223	1 239	1 125		1 125	1 268	143	12,7 %
Avustukset	96	90	90		90	90	0	0,0 %
Muut toimintakulut	594	620	626		626	632	6	1,0 %
TOIMINTAKULUT	5 158	5 072	4 947		4 947	5 144	197	4,0 %
TOIMINTAKATE	329	-373	-301		-301	-490	-189	62,8 %
Poistot	1 355	1 374	1 380		1 380	1 387	7	0,5 %
Kertaluonteiset poistot*	1 128							
Satunnaiset tuotot*	645							
Satunnaiset kulut**		119						

TP 2020 sisältää rakennus- ja valvontalautakunnan luvut.

*TP 2020 kertaluonteiset poistot sisältävät koulukeskuksen poiston ja satunnaiset tuotot sisältävät terveyskeskuksiinteistön myyntivoiton.

**TP 2021 satunnaiset kulut sisältävät jätevesilaitoksen vahingonkorvauksen.

Alkuvuosi 2022 oli runsas luminen ja kylmä, mistä kertyi kustannuksia arvioitua enemmän ensimmäiselle vuosineljännekselle. Helmikuussa alkanut Ukrainan sota aiheutti vuodelle 2022 todellisia kustannuspaineita energian, polttoaineiden ja materiaalien hinnan nousun kautta, mihin ei ollut voitu varautua talousarviossa.

Perusajatuksena ympäristötoimen toimialalla oli ja tulee olemaan, että tilat ja palvelut eivät ole itsetar koitus, vaan ovat palvelemassa käyttäjien toimintaa. Strategian mukaisesti kaikilla ympäristötoimen toiminta-alueilla tukeuduttiin oman tuotannon lisäksi yhteistyöhön, sekä kunnallisten, että liiketoiminnallisten kumppaneiden kanssa.

Arkistojen ja käyttötiedon siirto kokonaan sähköiseen muotoon on hyvässä vauhdissa, jolloin arkistointitehtävien helpottumisen ja tietovarannon käytettävyyden paranemisen kautta saavutetaan toiminnallisesti tehokkaampi palvelurakenne. Rakennusvalvonnan asiakirjojen skannaus on ollut määräaikaisen työntekijän vastuulla. Työ vaatii vielä aikaa ja toteutuksen edetessä saadaan rekisterit kuntoon -hanke kunnolla käyntiin. Toimistosihteerin työpanosta painotetaan rakennusrekisterin ylläpitoon.

Kuntakonsernin kiinteistöjen kuntoa parannettiin tilikaudella peruskorjaamalla nykyisiä rakennuksia. Huonokuntoisimpia rakennuksia on poistettu käytöstä, mutta niiden purkaminen odottaa päätöksiä ja taloudellisesti parempia aikoja.

Infrapalvelut keskittyvät suunnitelmakaudella peruskorjauksissa kokonaisuuksiin, jotka priorisoidaan riskikartoituksen kautta.

Jätehuollon palvelutehtävät olivat ylikunnallisen yhteisyrityksen hoidettavana.

Ympäristölautakunnan toimintakate ylittyi talousarvioon nähden 189.000 euroa.

Rakennushankkeista voidaan mainita monitoimitalon pihan asfaltointi, Niemisjärven koulun ja Metsätähden päiväkodin pihan, Niemisjärven ratamestarin talon ja varikon pajan saneeraukset. Talousarvion lisämäärärahalla korjattiin Metsätähden palvelutalon keskisolun huoneita havaituista sisäilmaongelmista.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Koko ympäristötoimea koskeva kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden lähtökohta on

motivoitunut ja koulutettu henkilöstö. Strategian mukaisia tavoitteita ovat muun muassa esimiestoiminnan kehittäminen ja työssäjaksamiseen panostaminen.

Laadukkaat palvelut				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Motivoitunut ja koulutettu henkilöstö	Tarpeisiin perustuva koulutussuunnitelma, jota tullaan toteuttamaan.	Osallistutaan sisäisiin ja ulkoisiin koulutuksiin.	3 vp/hlö/vuosi	Toteutuma 2 tp/hlö/vuosi.
	Esimiestoiminnan kehittäminen.	Esimiestyössä painotetaan vuorovaikutusta ja aktivoidaan hallinnon avoimuutta.	Kehityskeskustelut, työtyytyväisyyskysely	Kehityskeskusteluja pidetty osittain, työtyytyväisyyskysely pidetty loppuvuodesta.
	Työssä jaksamiseen kiinnitetään erityistä huomiota.	Tyhy-toiminta	2 iltapäivää/vuosi Kunnossa kaiken ikää -ryhmät	Tyhy-päivät pidetty.

Ympäristönsuojelu ja rakennusvalvonta yhteistyö

Hankasalmen ympäristönsuojelu- ja rakennusvalvontaviranomaisen tehtävät hoidetaan yhteistyösopimuksella Laukaan kunnan kanssa. Toimistosihteerin työpanoksesta rakennusvalvontaan on 0,4 htv.

Ympäristönsuojelu

- Ympäristönsuojelulaki: luvun 10 a mukaisia ilmoituspäätöksiä 2 kpl (eläinsuojatoiminnan laajennuksia), YSL 118 §:n mukaisia meluilmoituksia käsitelty 2kpl
- Ympäristönsuojelun valvontaohjelman mukainen säännöllinen valvonta: 8 tarkastusta (eläinsuojaja ja teollisuuslaitos lämpölaitoksineen)
- Päätös ympäristönsuojelumääräyksistä poikkeamisesta: 1 kpl
- Maa-ainelaki: tarkastukset 14 alueella (joista kahdessa lupa-aika mennyt jo umpeen)
- Lausunnot mm. jätevesisuunnitelmista: 8 kpl
- Lausunnot lannan auma ilmoituksista: 2 kpl
- Vesihuoltolain mukainen päätös liittämiselvöllisyydestä vapauttamisesta: 1 kpl
- Ympäristökatselmus (ympäristötarkastaja ja rakennustarkastaja): kahden aiemmin vireillä olevan kohteen valvonnan jatkaminen ja katselmukselle ilmoitettujen kohteiden kehottaminen ja jatkoselvittely
- Laukaan ja Hankasalmen ympäristönsuojelun yhteinen valvontasuunnitelma hyväksyttiin lupa- ja valvontalautakunnassa tammikuussa 2022
- Laukaan ja Hankasalmen yhteiset ympäristönsuojelumääräykset tulivat voimaan kesäkuussa 2022

- Hankasalmen kunnan vuonna 2006 voimaan tulleet jätehuoltomääräykset olivat voimassa viimeistä vuotta: Sydän-Suomen jätelautakunnan alueelliset jätehuoltomääräykset hyväksyttiin elokuussa 2022 (voimaantulo 1.1.2023)
- Valtakunnallisen YLVA-järjestelmän (Ympäristönsuojelun tietojärjestelmän valvontaosa) päivitys Hankasalmen kohteiden osalta valmistui.

Rakennusvalvonta

- Maankäyttö ja rakennuslain mukaisella lupamennettelyllä käsiteltiin rakennus-, toimenpide-, purkamis-, ja maisematyölupia yhteensä 89 kpl. Ilmoitusmenettelyitä oli 13 kpl. Yhteensä lupia käsiteltiin 102 kpl, joista rakennuslupia oli 44 kpl. Näistä uusia asuinrakennuksia oli 2 kpl ja käyttötarkoituksen muutoksia loma-asunnosta vakituiseksi asunnoksi 2 kpl. Toimenpidelupia oli 39 kpl. Toimenpideluvista energiakaivoa koskevia lupia oli 15 kpl. Purkamislupia käsiteltiin 5 kpl ja maisematyölupia 1 kpl.
- Valmistuneille rakennushankkeille pidettiin loppukatselmuksia 86 kpl. Loppukatselmuksista 15 kpl oli vuonna 2022 myönnettyille luvulle. Muita viranomaiskatselmuksia rakennushankkeille pidettiin 104 kpl.

Suuria rakennushankkeita ei ollut. Rakentamiseen vaikuttivat yleinen epävakaa maailmantilanne ja kustannusten nousu.

Taloudellisten tavoitteiden ja talousarvion toteutuminen

Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama euroa	TA-TP %
Ympäristölautakunta								
Tulot								
Menot	8	19	13		13	18	5	38,5 %
Netto	-8	-19	-13		-13	-18	-5	38,5 %
Koronasta aihe.kustannukset, ympäristö								
Tulot								
Menot		7				4	4	
Netto		-7				-4	-4	
Maa- ja metsäomaisuus								
Tulot	312	25	23		23	32	9	39,1 %
Menot	306	1	2		2	4	2	100,0 %
Netto	6	24	21		21	28	7	33,3 %
Löytöeläimet								
Tulot								
Menot	8	6	7		7	7	0	0,0 %
Netto	-8	-6	-7		-7	-7	0	0,0 %
Rakennustarkastus yhteistyö								
Tulot		6				1	1	
Menot		65	64		64	65	1	1,6 %
Netto		-59	-64		-64	-64	0	0,0 %
Ympäristönsuojelu yhteistyö								
Tulot								
Menot		63	63		63	64	1	1,6 %
Netto		-63	-63		-63	-64	-1	1,6 %
Ympäristölautakunta yhteensä								
Tulot	312	31	23		23	33	10	43,5 %
Menot	322	161	149		149	162	13	8,7 %
Netto	-10	-130	-126		-126	-129	-3	2,4 %

Talon palvelut

Keskuskeittiön toiminta on vakiintunut kahden kokonaisen toimintavuoden jälkeen. Keittiöllä käytettävien raaka-aineiden kotimaisuusaste on korkea. Laitos- ja kiinteistöhuollon henkilöstömitoitus olivat kuluneen vuoden aikana optimitasoilla. Edelleen tiukkeva talous näkyy toimialoittain ydintehtävään keskittymisenä. Uuden strategian mukaisesti KKK-toimintamallia (Kohtaa, Kuule, Kunnioita) jalkautettiin kaikkeen palvelutuotantoon ja työskentelytapoihin.

Talon palvelujen kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden peruslähtökohta oli tuottaa kunnan toimitiloihin taloudellisesti ja tehokkaasti tuotettuja palveluita. Pääpainopisteenä suunnitelmakaudelle oli tuottaa puhtauspalvelu sopimusten mukai-

sesti sekä työntekijöiden työssä jaksamiseen kiinnitettiin erityistä huomiota. Ruokapalvelun toimitiloissa toimittiin elinkaariajattelulla ja tuotettiin laadukkaita ruokapalveluita. Yksi strategian mukaisista tavoitteista oli myös kartoittaa lähiruokaan liittyviä mahdollisuuksia. Ruokapalvelussa lähiruoka katsotaan Suomessa tuotettu ruoka, mikäli jotain raaka-ainetta ei saada omalta paikkakunnalta. Kiinteistönhoidon kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden peruslähtökohta oli tuottaa kunnan toimitiloihin sekä kiinteistöyhtiö Hakalle taloudellisesti ja tehokkaasti tuotettua kiinteistöhoitoa. Pääpainopisteenä suunnitelmakaudelle oli varmistaa toiminnalla käyttäjille turvallinen toimintaympäristö sekä työntekijöiden työssä jaksamiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Laadukkaat talonpalvelut				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Työtapojen kehittäminen	Uusien toimintamallien sisäistäminen päivittäisessä työssä	Kiinteistöjen siivousmitoitukset ovat ajan tasalla. Uusien järjestelmien ja ohjelmistojen käyttöönotto-opastus. Ruokapalvelun sisäiset mitoitukset ajantasaisesti. Reseptiikka päivitetään tarvittaessa.	Siivottavat neliöt Ohjelmisto PoweResta Kehityskeskustelut	Mitoitukset laitoshuollossa ajantasaiset. Tuotannonohjausjärjestelmä PoweResta päivittäisessä käytössä ruokapalvelussa. Kehityskeskustelut pidetty, laitoshuolto ja ruokapalvelu. Tyhypyäviä pidetty.
	Koulutus suunnitelmaa toteutetaan aidosti	Sisäistä ja ulkoista ammatillista koulutusta järjestetään. Henkilöstön koulutusta ylläpidetään kiinteistönhoidon ajantasakoulutuksiin.	2 pv/hlö/vuosi 3 pv/hlö/vuosi	
	Esimiestyötä kehitetään ja vuorovaikutus ja avoimuus nostetaan henkilöstömme sisällä voimavaraksi.	Esimiestyössä painotetaan vuorovaikutusta ja aktivoidaan hallinnon avoimuutta.	Kehityskeskustelut	
	Työssä jaksamiseen kiinnitetään erityistä huomiota.	Tyhy toiminta	2 iltapäivää/vuosi Kunnossa kaiken ikää-ryhmä	
Tehokas laitoshuolto	Kunnan toimittolien laitoshuollon ja puhtauspäivien järjestäminen taloudellisesti, tehokkaasti, asiakaslähtöisesti ja ekologisesti.	Luotettavasti tuotettua puhtauspäiväpalvelua. Toiminta on taloudellista ja tehokasta.	Talouden toteuman seuranta. m ² /hlö Asiakastytyväisyysselvitys	Talouden seuranta toteutunut kuukausittain, siivous- ja ruokapalvelu.
Elinkaariajattelu osaksi talonpalveluja	Palvelut tuotetaan elinkaariajattelun mukaisesti.	Tunnistetaan pintamateriaalit ja hoidetaan niitä ohjeistuksen mukaisesti. Tarkkaillaan valoja, lämpötiloja ja mahdollisia laiterikkoja.	Laatukierrokset, omavalvontaohjelma	Laatukierroksia pidetty. Omavalvonta ajantasalla.
Turvalliset ja terveelliset kiinteistöt	Kiinteistöhoito ylläpitää kiinteistötekniisin- ja huollollisin keinoin turvalliset ja terveelliset olosuhteet kiinteistöissä. Suunnitelmakaudella tavoitteena tehdä palvelukuvaukset eri kiinteistöihin. Oma sähköistä huoltokirjaa kehitetään edelleen.	Kiinteistöjen ulkoiseen ja sisäiseen siisteyteen kiinnitetään huomiota. Toiminta vastaa palvelukuvausta, huomioiden asiakaskeksien palvelun tilauksittain täydennettävät palvelut.	Asiakaspalautteet Huoltojen ja päivystyskorjausten suhde / seuranta Palvelupyntöjen vasteajat	Asiakaspalautteet Enersin kautta. Painotus huoltokorjauksissa, millä pienennetään päivystyskorjauksia. Vasteaika 1 vrk.
Kunnossapidon tehostaminen	Tärkeimpänä prioriteettina pidetään Hakan ja kunnan kiinteistöjen kunnossapitoa sekä kiinteistöhoitoa tehostetaan.	Asuinkiinteistöjen peruskorjausohjelmassa paino on KOY Hakan saneerausohjelmalla. Kunnan kiinteistöissä omavalvonta	Kiinteistökatselemukset	Kunnan kiinteistöillä pidetty katselemukset. Hakan kiinteistöissä peruskorjattiin 10 huoneistoa, takapihojen aitoja ja piha-alueita.
Yhteistyön mahdollisuudet	Yhteistyö kiinteistöhoitoon ja kunnossapitoon liittyvien lähiyritysten välillä.	Ensisijaisesti vuosikorjauksissa käytetään sopimuskumppaneita	Yhteenveto käytetyistä yhteistyökumppaneista; sopimuskumppani/muu yrittäjä	Kohteissa käytetty eri sopimuskumppaneita.

Laitoshuolto

Hankasalmen siivouspalvelun tehtävänä on tuottaa siivousta ja laitoshuoltoa lähinnä kunnan omiin kiinteistöihin.

Palveluajatuksena on tuottaa laitoshuolto- ja siivouspalveluja taloudellisesti ja tehokkaasti, sopimusten mukaisesti.

Koko toimintavuotta varjostanut koronapandemia on vaikuttanut työntekemiseen laitoshuollossa mm. suojarusteiden käytön lisääntymisellä esim. eristys-huoneiden siivouksessa palveluasumisen puolella. Siivouksen ohjeistuksia on päivitetty THL:n ja STM:n ohjeistuksien mukaan.

Henkilöstön poissaoloihin pandemiassa on ollut reilusti enemmän vaikutusta kuin edellisellä toimintakaudella. Syksystä 2022 lähtien valmistauduttiin Keski-Suomen hyvinvointialueelle siirtyvien kohteiden osalta muutokseen, jotta siirtymä olisi turvallinen, eikä aiheuttaisi muutoksia toimintaan.

Arvio strategian mukaisten tavoitteiden toteutumisesta

Palvelut on tuotettu sopimusten mukaisesti, ekologisesti ja taloudellisesti. Mitoituksia on päivitetty tarpeen niin vaatiessa. Talouden seuranta on toteutunut kuukausittain. Kehityskeskustelut on pidetty. Laatu-kierroksia on pidetty ja todettu, että sopimusten mukaista laatua on tuotettu.

Laitoshuollon koulutukset ovat pääsääntöisesti lähikoulutuksia, joten sen vuoksi suunnitellut koulutuspäivät eivät ole toteutuneet täysimääräisinä koronarajoitusten vuoksi.

Taloudellisten tavoitteiden ja talousarvion toteutuminen

Laitoshuoltopalveluiden neliötavoite/työntekijä on suunnitellusti hieman noussut. Pintamateriaalien tunnistaminen ja hoito on onnistunut sekä laadullinen taso vaatimusten mukaista.

Taloudelliset tavoitteet Laitoshuolto	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama euroa	TA-TP %
Laitoshuollon ja puhtaustalouden järjestäminen tehokkaasti/ Talouden toteuman seuranta m ² /hlö	1 293	1 412	1 427		1 427	1 275	-152	-10,7 %

Henkilöstö

Henkilöstön määrä (htv1) Laitoshuolto	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama euroa	TA-TP %
Vakituiset	13,5	13,0	12,2		12,2	13,0	0,8	6,6 %
Sijaiset	2,2	0,9	tarvitaan		tarvitaan	1,7		
Työllistetyt	1,2	0,3						
Oppisopimus			2,0		2,0		-2	-100,0 %
Yhteensä	16,9	14,2	14,2		14,2	14,7	0,5	3,5 %

Ruokapalvelu

Hankasalmen kunnan ruokapalvelun tehtävänä tuottaa laadukkaita, ravitsemussuositusten mukaisia ateriapalveluja asiakasläheisesti eri elämänkaaren vaiheissa oleville asiakkaille.

Palveluajatuksena on, että ruokapalvelun toiminta on ammattitaitoista, turvallista, tehokasta ja taloudellista.

Keskuskeittiöllä on valmistauduttu loppuvuodesta tulevaan Keski-Suomen hyvinvointialueen tuomaan muutokseen vuoden 2023 alusta, jossa keskuskeittiön toiminnasta jää pois sote-ruoan valmistus. Vaikutus näkyy myös henkilöstötarpeessa.

Arvio strategian mukaisten tavoitteiden toteutumisesta

Ruokapalvelut on tuotettu joustavalla, taloudellisella ja uudistuvalla toiminnalla. Hävikin seurantaan on kiinnitetty erityistä huomiota. Talouden seuranta on toteutunut kuukausittain. Kehityskeskustelut on pidetty. Henkilöstön jaksamiseen on kiinnitetty huomiota. Koulutuspäivät eivät ole toteutuneet täysimääräisesti koronarajoitusten vuoksi.

Taloudellisten tavoitteiden ja talousarvion toteutuminen

Keskuskeittiön toimintojen tasoittuessa on kiinnitetty huomiota hävikin seurantaan, josta saadun datan pohjalta on ruoan valmistusprosessia päästy järjestyttämään ja näin syntyvän hävikin määrä on laskenut.

Taloudelliset tavoitteet Ruokapalvelu	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama euroa	TA-TP %
Ruokapalvelu toimii tuottaen laadukkaan ruokapalvelut/ talouden toteuman seuranta. Suorite / hlö	26 048	37 996	39 735		39 735	40 669	934	2,4 %

Taloudelliset tavoitteet Ruokapalvelu	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama euroa	TA-TP %
Kouluruokailu € / suorite			2,11		2,11	2,11	0,00	0,0 %
Laitosruokailu € / suorite			4,68		4,68	4,68	0,00	0,0 %

Henkilöstö

Henkilöstön määrä (htv1) Ruokapalvelu	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama euroa	TA-TP %
Vakituiset	11,3	7,5	7,5		7,5	7	-0,5	-6,7 %
Sijaiset	0,65	0,6	tarvitaan		tarvitaan	0,8		
Työllistetyt	0,6							
Yhteensä	12,55	8,1	7,5		7,5	7,8	0,3	4,0 %

Kiinteistöhoito

Kiinteistöhoitoon tehtävänä on tuottaa kiinteistöhoitoa kunnan omille kiinteistöille, kiinteistöyhtiö Hakalle, Somerinkulmalle ja Vuokrahangalle.

Palveluajatuksena on tuottaa laadukkaita palveluja monipuolisesti ja joustavasti sekä varmistaa toiminnallaan käyttäjille turvallinen ja terveellinen toimintaympäristö.

Kiinteistöhuollonresurssit koostuivat viidestä ja loppu vuodesta neljästä vakituisesta kiinteistöhoitajasta. Työsesongeissa oli apuna vanhempimaalari.

Tiukka taloustilanne on vaikuttanut resursseihin henkilöstön rekrytoinnissa ja esim. käyttötavaroiden hankinnassa.

Arvio strategian mukaisten tavoitteiden toteutumisesta

Palvelut on tuotettu joustavasti ja monipuolisesti olemassa olevilla resursseilla huolehtimalla henkilöstön jaksamisesta.

Kehityskeskustelut eivät toteutuneet suunnitellusti ja viralliset keskustelut siirrettiin tulevalle vuodelle. Kiinteistöhuollossa pidettiin kaksi koko resurssin palaveria, missä keskusteltiin kiinteistöhuollon kehittämistarpeista ja työssä jaksamisesta. Koulutuspäivät on toteutettu suunnitellusti.

Taloudellisten tavoitteiden ja talousarvion toteutuminen

Kiinteistöhoito pystyttiin tuottamaan taloudellisten ja strategisten tavoitteiden mukaisesti huolimatta kylmästä ja runsaslumisesta talvesta.

Taloudelliset tavoitteet Kiinteistöhuolto	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama euroa	TA-TP %
Kiinteistöhoito taso/ Seuranta m ² /hlö	8 200	9 300	7 000		7 000	7 420	420	6,0 %
Täydennyskoulutukseen osallistuminen pv/hlö/v	1	1	2		2	1	-1	-50,0 %
Veden kuluksen seuranta m ³ /v	22 000	21 000	21 000		21 000	21 000	0	0,0 %
Energian kulutuksen seuranta	4 300	5 400	4 500		4 500	4 300	-200	-4,4 %

Henkilöstö

Henkilöstön määrä (htv1) Kiinteistöhuolto	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama euroa	TA-TP %
Vakituiset	6,0	6,0	5,3		5,3	5,0	-0,3	-5,7 %
Työllistetyt			1,0		1,0	0	-1,0	-100,0 %
Muut määräaikaiset	0,26	0,5	0,2		0,2	0	-0,2	-100,0 %
Oppisopimus	0,98	0,2				0,5	0,5	
Yhteensä	7,24	6,7	6,5		6,5	5,5	-1	-15,4 %

Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama TA-TP euroa	%
Talon palvelut, hallinto								
Tulot								
Menot	4	5				5	5	
Netto	-4	-5				-5	-5	
Laitoshuolto								
Tulot	560	531	538		538	534	-4	-0,7 %
Menot	484	474	535		535	503	-32	-6,0 %
Netto	76	57	3		3	31	28	
Kiinteistöhuolto								
Tulot	1 313	1 074	1 160		1 160	1 113	-47	-4,1 %
Menot	854	887	648		648	839	191	29,5 %
Netto	459	459	512		512	274	-238	-46,5 %
Ruokapalvelu								
Tulot	1 208	993	894		894	919	25	2,8 %
Menot	980	836	894		894	799	-95	-10,6 %
Netto	228	157	0		0	120	120	
Talon palvelut yhteensä								
Tulot	3 081	2 598	2 592		2 592	2 566	-26	-1,0 %
Menot	2 322	2 202	2 077		2 077	2 146	69	3,3 %
Netto	759	397	515		515	420	-95	-18,4 %

Konsernin kiinteistöhallinto

Konsernin kiinteistöhallintopalvelujen kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden peruslähtökohta on parantaa elinympäristön viihtyisyyttä ja siisteyttä. Toiminnan tarkoituksena on hallinnoida kiinteistökantaa kuntataloutta tukevalla tavalla.

Asuntotoimen tehtävänä on tarjota kuntalaisille ja yrityksille monipuolisia, kohtuuhintaisia ja sopivia huoneistoja ja tiloja niin asumiseen kuin

liiketoimintaan. Asuntotoimen kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden peruslähtökohta on luoda asukkaille viihtyisä ja turvallinen asuinympäristö panostamalla kunnan omistamien kiinteistöjen hoitamiseen ja kunnostamiseen. Asuntotoimessa tullaan myös jatkossa tehostamaan osakehuoneistojen sekä käyttämättömien kiinteistöjen myyntiä eli osakkeiden vapautuessa huoneistoa ei jälleen vuokrata vaan se pyritään myymään. Asuntotoimen haasteena on kiinteistöjen alhaiset myyntihinnat.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Konsernin kiinteistönhallinto				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Konsernin kiinteistönhallinto	Huonokuntoiset ja/tai käytöstä poistetut kiinteistöt/rakennelmat puretaan tai kunnostetaan	Kiinteistöjen ulkoiseen ja sisäiseen siisteyteen kiinnitetään huomiota. Käyttämättömien kiinteistöjen myynti järjestetään huutokaupoilla ja tarvittaessa ostopalveluina. Konsernin yhtiöiden toimintaa ohjataan maan ja tilankäyttöä tehostavin toimin parantamaan asuin ympäristön siisteyttä.	Kiinteistöjen ulkoiseen siisteyteen käytetään vähintään 10 % kiinteistöhoitokuluista Vuokrausaste toimitilakiinteistöissä vähintään 75 %. Osakehuoneistojen tuotto vähintään 5 %/v.	Ulkoiseen siisteyteen käytetty yli 10 % kiinteistöhoitokuluista. Vuokrausaste 70 %. Tuotto 5 %.
Konsernin kiinteistönhallinto	Päiväkotien piha-alueita parannetaan aidoiksi liikkumis- ja oppimisympäristöiksi Koulutussuunnitelma perustuu tarpeisiin ja suunnitelmaa aidosti toteutetaan Esimiestyötä kehitetään ja vuorovaikutus ja avoimuus nostetaan henkilöstömme sisällä voimavaraksi.	Kiinteistöhallinnon keinoin varmistetaan koulujen ja päiväkotien toimivat tilat Pääpaino tila-asioissa on koulukeskuksen rakennuttamisessa. Henkilöstön koulutusta ylläpidetään kiinteistöhallinnon, kiinteistönpidon ja rakennusalan ajantasakoulutuksin Esimiestyössä painotetaan vuorovaikutusta ja aktivoidaan hallinnon avoimuutta.	Toimivuus, käytännöllisyys ja turvallisuus Rakennuttamisen valvonta, laatu ja aikataulussa pysyminen Henkilöstön koulutuspäivien määrä koulutussuunnitelman mukaisesti vähintään 3 pv/hlö/v Työntekijöiden vuosittaisissa kehityskeskusteluissa esille nousseisiin asioihin vastataan 3 kk kuluessa. Toteutetaan työtyytyväisyyskysely.	Rakennuttaminen vähäistä, joten valvonnan tarvekin on vähäistä, toteutettu omana työnä. Koulutuspäiviä 2 pv/hlö/vuosi. Kehityskeskusteluissa esille tullesiin asioihin puututtu alle 3 kk kuluessa. Kaikilla tulosalueilla ei käyty kehityskeskusteluita.
Konsernin kiinteistönhallinto	Metsäomaisuuden kohdalla tähtätään arvon nousuun huomioimalla luonto ja ympäristö vastuullisesti metsien hoidossa. Hakan asuntokohteiden peruskorjauksissa edetään suunnitelman mukaisesti ja kunnalle turhista kiinteistöistä luovutaan. Hankan ja kunnan kiinteistöjen kunnossapitoa ja kiinteistöhoitoa tehostetaan.	Käyttämättömien kiinteistöjen myynti järjestetään huutokaupoilla ja tarvittaessa ostopalveluna. Konsernin kiinteistöjen peruskorjausohjelmassa paino on KOY Hakan saneerausohjelmalla. Hoidetaan metsäomaisuutta suunnitelmallisesti	Ei käytössä olevien kiinteistöjen aktiivinen myynti vuosittain. Konsernin kiinteistöjen peruskorjaussuunnitelmaa tarkennetaan töiden edetessä	Ei käytössä olevia kiinteistöjä on myynnissä aktiivisesti kunnan kotisivuilla. Myyty 1 kpl asunto-osakehuoneisto. Peruskorjaussuunnitelmaa on päivitetty kustannussyistä.
Konsernin kiinteistönhallinto	Palvelualan ja hoivapalvelujen toimalojen toimintamahdollisuudet turvataan. Vaikutusten arviointi tulee aidosti osaksi päätöksentekoa ja kunnassa hankitaan vastuullisesti.	Yhteistyö Hankasalmalaisten yritysten kanssa. Hankinnoissa otetaan käyttöön yritysvaikutteinen arviointimenettely. Sähköisen tarjouskanavan kautta parannetaan yrittäjien mahdollisuutta aktivoitua tuottamaan palveluja kunnalle.	Hankintalain kansallisten kynnysarvon alittavista kipurituksesta 90 %:ssa tehdään yritysvaikutusarviointi. Sähköisessä tarjouskanavassa ilmoitettujen tarjouspyyntöjen määrä.	Yritysarviointia ei tehty. Sähköisessä tarjouskanavassa tarjouspyyntöjä oli 3 kpl.

Arvio strategian mukaisten tavoitteiden toteutumista

Asuinalueiden viihtyisyyttä ja turvallisuutta ylläpidettiin hoitamalla alueita olemassa olevilla resursseilla. Toimitilojen vuokrausaste oli vielä kohtuullinen kulu-neella tilikaudella, mutta osakehuoneistojen tuotto-prosentti alhainen huoneistojen alhaisen kysynnän vuoksi.

Vastuullista omistajuus oli haastava toteuttaa tässä ajassa, koska kuntien väkiluku on aleneva, kiinteistöjen arvot ovat romahtaneet ja korjausvelka mittava. Asuntokannan mitoitus on ajalta, jolloin kunnassa oli reilusti yli 6000 asukasta. Tilikaudelle mitoitettuna kunnan asuntokanta on reilut 20 % ylimitoitettu. Tyhjiä asuinhuoneistoja tullaan poistamaan käytöstä tulevina tilivuonna.

Kunnan elinvoimaisuutta pyrittiin vahvistamaan julkisilla vuosikorjaustarjouspyynnöillä, joiden huomiota vahvistettiin some- sekä paikallislehti-ilmoituksilla. Sähköinen viestintä koettiin työkaluksi, jota tullaan käyttämään jatkossakin sen tehokkuuden ja helppouden vuoksi.

Taloudellisten tavoitteiden ja talousarvion toteuttaminen

Taloudelliset tavoitteet saavutettiin pääsääntöisesti, ja toiminta tiloissa pystyttiin turvaamaan. Talousarvio oli laadittu tiukalla kulukuurilla, mutta kovan talven vuoksi käyttötalouden toteutumisessa oli haasteita ja tarkan seurannan ansiosta loppuvuodesta asiaan pystyttiin puuttumaan. Asuntotoimessa menoja lisäsivät mm. osakehuoneistojen alaskirjaukset ja kova alkutalvi.

Henkilöstön määrä (htv1) Konsernin kiinteistöhallinto	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama TA-TP euroa	TP
Vakituiset	1,3	1,3	1,3		1,3	1,3	0	0,0 %
Muut määräaikaiset	1							
Yhteensä	2,3	2,3	1,3		1,3	1,3	0	0,0 %
Henkilöstön määrä (htv1) Kiinteistön hallinta, kunnan kiinteistöt ja asuntotoimi	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama TA-TP euroa	TP
Vakituiset	1,1	1	1		1	1	0	0,0 %
Sijaiset		0,1	0,1		0,1	0,1	0	0,0 %
Yhteensä	1,1	1,1	1,1		1,1	1,1	0	0,0 %
Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama TA-TP euroa	TP
Konsernin kiinteistöhallinto								
Tulot	40	40	40		40	40	0	0,0 %
Menot	124	114	118		118	131	13	11,0 %
Netto	-84	-74	-78		-78	-91	-13	16,7 %
Asuntotoimi								
Tulot	961	944	959		959	966	7	0,7 %
Menot	835	871	794		794	821	27	3,4 %
Netto	126	73	165		165	145	-20	12,1 %
Pelastustoimi								
Tulot								
Menot	435	445	457		457	454	-3	-0,7 %
Netto	-435	-435	-457		-457	-454	3	-0,7 %
Konsernin kiinteistöhallinto yhteensä								
Tulot	1 001	984	999		999	1 006	7	0,7 %
Menot	1 394	1 430	1 369		1 369	1 406	37	2,7 %
Netto	-393	-446	-370		-370	-400	-30	8,1 %

Infrapalvelut

Infrapalvelujen tehtävänä on kunnan maankäytön suunnittelu ja ohjaus, infraverkkojen ylläpito sekä ympäristön hoito.

Katujen peruskorjauksia tehtiin investointisuunnitelman mukaisesti. Hankarinteentie, Elsankuja ja Osuus-kuntatie peruskorjattiin sekä Kääköntie asfaltoitiin.

Infrapalveluiden henkilöstöä työllisti vuoden aikana myös mm. vesi- ja viemäriverkoston korjaus ja saneeraustyöt sekä liikuntapalveluiden investoinnit. Liikuntapaikkojen hoito- ja kunnostustöitä tehtiin aikaisempien vuosien tapaan.

Vihertoimen hoidossa on viheralueita noin 19 ha. Kesäaikana puistoissa työskenteli 2 kausityöntekijää

sekä työllistämistuella palkattuja henkilöitä. Lisäksi konetöitä ostettiin yksityisiltä urakoitsijoilta. Kirkonkylän tiealueiden viherkaistojen hoitoa jatkettiin. Palveluita vihertoimi tuotti myös kiinteistötoimelle, liikuntatoimelle, Hakalle, Virastotalo Oy:lle ja Sammakkokangas Oy:lle. Leikkialueilta ei ole tiedossa yhtään tapaturmaa tai vahinkoa. Anterontien leikkipaikan saneeraus valmistui. Leikkivälineet ja uusi aita asennettiin paikoilleen sekä istutusalueet viimeisteltiin. Uusia leikkivälineitä hankittiin Petäjätien ja Elsankujan leikkipaikoille. Leikkivälineet tullaan asentamaan paikoilleen kesäkaudella 2023. Asemalle tehtiin uimarannan ja matonpesupaikan yhteyteen pieni leikkialue, jonne siirrettiin muutama varastossa ollut leikkiväline. Aseman uimaranta-alueella lisäksi siistittiin rantametsikköä. Niemisjärven uimaranta- ja venevalkama-alueella siistittiin ranta-aluetta ja alueelle lisättiin kuusi uutta venepaikkaa.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Infrapalvelut				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Viihtyisä ja osallistava Hankasalmi				
Asuin ympäristön viihtyisyys	Hyvin hoidetut viheralueet	Erilaisia puisto- ja viheralueita sekä kunnan kiinteistöjen, että kirkonkylän taajaman tiealueen viherkaistoja, hoidetaan niin että ne lisäävät asukasviihtyvyyttä.	Asiakaspalautteiden määrä	4 kpl
	Tie- ja kevyenliikenteen –väylät pidetään turvallisen liikkumisen edellyttämällä tasolla.	Pyritään varmistamaan liikenneturvallisuus teiden hoidon keinoin	Korvaushakemusten määrä	1 kpl
Voimaannuttava Hankasalmi				
Kaavoituksella luodaan puitteet	Pienmäen asuinalue rakentuu Niemisjärvelle.	Pienmäen alueen rakennuspaikkojen markkinointi.	Toteutuneet rakennukset kaava-alueella strategiakauden kuluessa, asukasmäärä	0 kpl

Arvio strategian mukaisten tavoitteiden toteutumisesta

Viheralueiden hoitotyötä sekä liikennealueiden saneerausta ja hoitoa tehtiin suunnitelmien ja tarpeen mukaisesti talousarvion puitteissa.

Taloudellisten tavoitteiden ja talousarvion toteutuminen

Infrapalveluiden toiminta kokonaisuudessaan tapahtui talousarvion puitteissa. Polttoaineiden korkeat hinnat näkyvät varikon ja viheralueiden menoissa erityyppinä. Viheralueissa myös runsaslumisen talven aiheuttamat kustannukset olivat budjetoitua suuremmat. Viheralueiden kustannuspaikalle kirjautui myös arvioitua enemmän työllistämistuella palkattujen henkilöiden työvaate- ja matkakustannuksia.

Henkilöstön määrä (htv1) Infrapalvelut	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama euroa	TA-TP %
Vakituiset	7,6	6,5	7,2		7,2	6,5	-0,7	-9,7 %
Työllistetyt	1,3	1,0	2,0		2,0	0	-2	-100,0 %
Muut määräaikaiset	1,0	1,2	1,5		1,5	1,2	-0,3	-20,0 %
Yhteensä	9,9	9,9	10,7		10,7	7,7	-3	-28,0 %
Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama euroa	TA-TP %
Infrapalvelut, hallinto								
Tulot		7				9	9	
Menot	37	47	45		45	38	-7	-15,6 %
Netto	-37	-40	-45		-45	-29	16	-35,6 %
Viheralueet								
Tulot	22	20	10		10	22	12	120,0 %
Menot	99	73	69		69	90	21	30,4 %
Netto	-77	-53	-59		-59	-68	-9	15,3 %
Kaavoitus								
Tulot								
Menot	44	37	47		47	54	7	14,9 %
Netto	-44	-37	-47		-47	-54	-7	14,9 %
Hulevesien käsittely								
Tulot	40	41	20		20	29	9	45,0 %
Menot	18	12	20		20	3	-17	-85,0 %
Netto	22	29	0		0	26	26	
Liikennealueet								
Tulot	4	4				1	1	
Menot	288	268	287		287	267	-20	-7,0 %
Netto	-284	-264	-287		-287	-266	21	-7,3 %
Varikko								
Tulot	95	163	125		125	163	38	30,4 %
Menot	208	284	283		283	329	46	16,3 %
Netto	-113	-121	-158		-158	-166	-8	5,1 %
Infrapalvelut yhteensä								
Tulot	161	235	155		155	224	69	44,5 %
Menot	694	721	751		751	781	30	4,0 %
Netto	-533	-486	-596		-596	-557	39	-6,5 %

Vesihuoltolaitos – kirjanpidollinen muu taseyksikkö

Hankasalmen vesihuoltolaitos kuuluu ympäristölautakunnan alaisuuteen. Vesihuoltolain (681/2014) mukaan kunnan tuli kirjanpidossaan eriyttää vesihuolto muista toiminnoista. Hankasalmen kunnan vesihuoltolaitoksesta on muodostettu kirjanpidollisesti eriytetty taseyksikkö 1.1.2015 alkaen, kunnanvaltuuston päätös 14.12.2015 § 46. Erillisestä toimintayksiköstä tulee laatia tilinpäätöksen yhteydessä toimintakertomus. Kirjanpidollisesti eriytetyn vesihuoltolaitoksen toimintakertomus on sisällytetty ympäristölautakunnan ja koko kunnan toimintakertomukseen.

Vesihuoltolaitoksen tehtävänä on toimittaa asiakkaille laatuvaatimukset täyttävää talousvettä sekä vastaanottaa ja käsitellä jätevettä.

Henkilöstö

Laitoksen alaisuudessa työskenteli vuonna 2022 kaksi henkilöä, joista toinen oli kokoaikainen ja toinen 0,7 htv. Lisäksi vesihuollolle on osoitettu 0,5 htv varikon työnjohtajan työajasta, 0,2 htv teknisen päällikön ja 0,4 htv kanslistin työajasta. Vesihuolto/kiinteistö-päivystys toimi 7 vrk/ 24 h. Päivystystä hoitaa 5 henkilön päivystäjärinki.

Henkilöstön määrä (htv1) Vesihuoltolaitos	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama euroa	TA-TP %
Vakituiset	2,7	2,7	2,7		2,7	2,7	0	0,0 %
Yhteensä	2,7	2,7	2,7		2,7	2,7	0	0,0 %

Käyttö-, perus- ja liittymismaksut

Vuonna 2022 vesihuollossa oli voimassa 1.1.2021 voimaan tullut hinnasto.

Käyttömaksut

Käyttömaksut	veroton	verollinen alv 24 %
vesimaksu, €/m ³	1,9	2,35
jätevesimaksu, € / m ³	3,27	4,05
yhteensä, € / m³	5,17	6,4

Perusmaksut

Perusmaksu käsittää kolme maksuluokkaa ja se peritään kaikista liitetyistä kiinteistöistä

1) 1–2 asunnon pientalot sekä ne liike-, toimisto-, koulu- ja muut vastaavat rakennukset, joiden vedenkulutus on alle 250 m³ / vuosi. Paritaloissa perusmaksu puolitetaan kummallekin asunnolle.

2) 3–7 asunnon rakennukset sekä ne liike-, toimisto-, koulu- ja muut vastaavat rakennukset, joiden vedenkulutus on vähintään 250 m³/ vuosi ja enintään 1000 m³/v.

3) yli 7 asunnon rakennukset sekä ne liike-, toimisto-, koulu- ja muut vastaavat rakennukset, joiden vedenkulutus on yli 1000 m³/v.

Maksuluokkinen mukaiset perusmaksut (euroa/vuosi)	Vesi		Jätevesi		Yhteensä	
	veroton	verollinen alv 24 %	veroton	verollinen alv 24 %	veroton	verollinen alv 24 %
Maksuluokka 1	96,77	120	96,77	120	193,55	240
Maksuluokka 2	120,97	150	201,61	250	322,58	400
Maksuluokka 3	241,94	300	403,23	500	645,16	800

Liittymismaksut

		Vesi		Jätevesi		Yhteensä	
		veroton	verollinen alv 24 %	veroton	verollinen alv 24 %	veroton	verollinen alv 24 %
Enintään kahden asunnon pientalojen liittymismaksut							
Maksuluokka 1	<100 m ²	1 209,68	1 500,00	1 209,68	1 500,00	2 419,35	3 000,00
Maksuluokka 2	100-250 m ²	1 814,52	2 250,00	1 814,52	2 250,00	3 629,03	4 500,00
Maksuluokka 3	>250 m ²	2 620,97	3 250,00	2 620,97	3 250,00	5 241,94	6 500,00

Muiden kuin pientalojen liittymismaksu ja lisäliittymismaksu (L) määräytyy kiinteistön käyttötarkoituksen, laajuuden ja palveluiden käytön perusteella seuraavasti:

$$L = A \times p \times k \times yL$$

A = rakennusluvan mukainen kerrosala

p = palvelukerroin. Jos kiinteistö liittyy vesijohtoon ja jätevesiviemäriin, palvelukerroin on 1,0.

Osakertoimet liittyessä vain toiseen ovat: Vesi 0,5 ja Jätevesi 0,5

k = kiinteistötyypin mukainen kerroin seuraavan taulukon mukaisesti:

Kiinteistötyyppi	Kerroin
Rivitalo, koko alle 500 m ²	5
Rivitalo, koko 500 m ² tai yli	4
Asuinkerrostalo ja asuinliiketalo	3
Teollisuusrakennus, varastot, liikerakennukset; vesi ja viemäri pääasiassa saniteettitiloissa / A	1
Teollisuusrakennus, varastot, liikerakennukset; käyttää vettä prosessissa ja jätevesi asumajäteveden kaltaista / B	3
Vapaa-ajan rakennus	10
Julkinen rakennus	3
Erilliset saunat	6
Maatalouden eläinsuojat	3

Liittymismaksun yksikköhinta (yL) 4,00 €/k-m² + alv

Minimiliittymismaksut ovat kuitenkin:

Miniliittymismaksut	veroton	verollinen alv 24 %
Vesi	600	744
Viemäri	600	744
Yhteensä	1 200	1 488

Ympäristölautakunnan kokouksessa 18.10.2022 päätettiin tehdä 4 %:in korotus käyttömaksuihin 1.1.2023 alkaen. Veden hinta tulee olemaan 2,44 euroa/m³ ja jäteveden 4,20 euroa/m³ (sis. alv 24 %).

Vesilaitos

Hankasalmen vesihuoltolaitoksen vesi tuli vuonna 2022 kokonaisuudessaan päävedenottamolta. Kunnan verkoston asiakkaiden lisäksi talousvettä johdetaan lisäksi 12 vesiosuuskunnalle. Pumppaamo ottaa vettä kahdesta siiviläkaivosta.

Vuonna 2022 laskutetun talousveden määrä oli noin 126 t m³ eli noin 344 m³ vuorokaudessa. Laskutetun veden määrä oli noin 20 t m³ vähemmän kuin vuonna 2021.

Jyväskylän ympäristöterveys ja Hankasalmen kunta ovat yhdessä laatineet valvontatutkimusohjelman, jonka perusteella veden laatua tutkitaan säännöllisesti. Vesinäytteitä otettiin sekä raakavedestä että verkostovedestä. Laadultaan talousvesi on hyvää, ja se täyttää sosiaali- ja terveysministeriön laatuvaatimukset.

Jätevedenpuhdistamo

Jätevedenpuhdistamo on kaksilinjainen biologiskemiallinen rinnakkaissaostuslaitos. Vedenkäsittelyprosesseja ovat esikäsitteily, ilmastus sekä jälkiselkeytys. Ilmastusprosessi on suunniteltu siten, että kokonais-typenpoisto on mahdollisimman hyvä. Biologinen ilmastusosa voidaan toteuttaa joko perinteisenä aktiivilieteprosessina tai bioroottoriprosessina. Saostuskemikaalina käytössä on PIX-105. Laitos on mitoitettu noin 3 400 asukkaalle. Vuoden 2022 keskimääräinen orgaaninen kuormitusvastasi 2 476 asukasta, maksimikuorma vastaavasti 2 857 asukasta.

Jätevedenpuhdistamolla käsiteltiin jätevesiä vuonna 2022 yhteensä 195.297 m³. Tämä tarkoittaa, että vuorokaudessa jätevettä puhdistettiin keskimäärin 535 m³. Jätevettä laskutettiin 111.167 m³ laskutetun ja laskuttamattoman jäteveden osuus johtuu todennäköisesti suurimmalta osin verkostoon pääsevistä hulevedestä.

Hankasalmen jätevedenpuhdistamon toimintaa tarkkailtiin voimassa olevan kuormitustarkkailuohjelman mukaisesti vuonna 2022. Vuodessa suoritettiin 14 näytekertaa. Analysoinnit tehtiin Savo-Karjalan Ympäristötutkimus Oy:n akkreditoidussa laboratoriossa Kuopiossa. Näytteet otettiin vuorokauden aikaohjattuina kokoomanäytteinä automaattisella näytteenottimella.

Keski-Suomen ympäristökeskus antoi 31.12.2008 Hankasalmen kunnan uuden jätevedenpuhdistamon toimintaa koskevan ympäristölupapäätöksen (Dnro KSU-2007-Y-479/111). Puhdistamon lupaehdot:

BOD7-ATU	8 mg/l	JA	95 %
Kok. P	0,4 mg/l	JA	95 %
CODCr	80 mg/l	JA	90 %
Kiintoaine	10 mg/l	JA	90 %
Ammoniumtyppi	4 mg/l	JA	90 %
Kok. N			50 %

Kaikki edellä esitetyt arvot tulee laskea neljännesvuosikeskiarvoina. Tulosten laskennassa tulee ottaa huomioon kaikki puhdistustulokseen vaikuttavat poikkeustilanteet, puhdistamon ohjuoksutukset ja jätevedenpumppaamoilla sekä viemäriverkostossa tapahtuneet ylivuodot. Vesistöön johdettavan jäteveden

pitoisuuden ja käsittelytehon arvojen on lisäksi täytettävä valtioneuvoston asetuksen 888/2006 edellyttämät raja-arvot asetuksen mukaisesti tarkkailtuna. Lisäksi puhdistusprosessia on ohjattava hakemuksessa esitetyn mukaisena typenpoistoprosessina, jolla on pyrittävä parhaaseen mahdolliseen kokonaistypenmäärän vähentämiseen. Jätevedenpuhdistamon prosessia on pyrittävä ohjaamaan niin, että se nitrifioi mahdollisimman tehokkaasti.

Valtioneuvoston asetus N:o 888/2006 määrää tarkkailukertojen vähimmäismääräksi asukasvastineluvultaan 500–1 999 asukkaan puhdistamolle 4 kertaa vuodessa ja 2 000–9 999 asukkaan puhdistamoille 4 kertaa vuodessa, kun toiminta on varmistettu ensimmäisenä vuonna 12 näytekerralla. Jos asetuksen vaatimuksia ei täytetä, seuraavana vuonna otetaan 12 näytettä. Asetus määrää lisäksi seuraavat vähimmäisvaatimukset biologisen sekä kemiallisen hapenkulutuksen, kokonaisfosforin ja kiintoaineen puhdistukseen jätevesistä:

BOD7-ATU	30mg/l	TAI	70%
CODCr	125mg/l	TAI	75%
Kok. P	2mg/l	TAI	80%
Kiintoaine	35mg/l	TAI	90%

Yli 2 000 asukasvastineluvun puhdistamoilla kyseisiä puhdistustuloksia seurataan yksittäisistä näytetuloksista lukuun ottamatta fosforia, jonka vaatimus koskee vuosikeskiarvoa. Mainitut pitoisuudet saavat ylittyä jätevedenpuhdistamolla yhdessä näytteessä vuoden aikana, kun tarkkailukertoja on 4–7 vuodessa. Jos ylityksiä tulee useampia, otetaan uusintanäytteitä toiminnan tilan tarkistamiseksi. Jos puhdistamon asukasvastineluku laskee alle 2 000:n, asetuksen vaatimusten täyttymistä seurataan kaikilta osin vuosikeskiarvona.

Orgaanisen aineen ja fosforin osalta täytettiin kaikki ympäristöluvan vaatimukset kaikissa vuosineljänneksissä. Kiintoaineen osalta täytettiin kaikki ympäristöluvan vaatimukset vuosineljänneksissä I, III ja IV. II-vuosineljänneksessä kiintoaineen pitoisuus ylittyi, mutta reduktio täytti vaatimuksen. Typen reduktion eikä ammoniumtyypen osalta vaatimukseen ei päästy.

Kaikkien aineiden osalta kuitenkin päästiin asetuksen VN 888/2006 vaatimukseen.

	BOD7-ATU		Fosfori		COD Cr		Kiintoaine		NH4-N		kok. N
	mg/l	%	mg/l	%	mg/l	%	mg/l	%	mg/l	%	
I-vuosineljännes	3,6	99	0,15	99	36	95	5,1	99	47	24	24
II-vuosineljännes	4,9	98	0,22	96	25	94	12	95	19	39	32
III-vuosineljännes	7,1	98	0,12	99	43	95	5,6	99	25	62	44
IV-vuosineljännes	8,2	98	0,12	99	33	96	5,8	99	27	52	20
Luparajat: ympäristölupa	8	95	0,4	95	80	90	10	90	4	90	50
Luparajat: VNa 888/2006	30	70	2	80	125	75	35	90	-	-	-

Jätevesipuhdistamolle otettiin vastaan sakokaivolietettä 3.889 m³.

Kuivattua lietettä vietiin Mustankorkean jätteenkäsittelylaitokselle kompostoitavaksi 855,68 m³.

Kuivatusta lietteestä tehtiin kaksi lieteanalyysia vuoden 2022 aikana. Lietteen raskasmetallipitoisuudet olivat alle maanviljelyskäytön suurimpien sallittujen pitoisuusarvojen.

Vuonna 2022 Hankasalmen jätevedenpuhdistamolla käytettiin kemikaalia (PIX) yhteensä 173.376 kg. Lipeää 50 % käytettiin noin 60.000 kg ja polymeeria syötettiin lietteen käsittelyyn 700 kg/a. Jätevedenpuhdistamon sähkönkulutus vuonna 2022 oli 488.952,83 kWh.

Toiminta vuonna 2022

Vesihuoltolaitoksen vesiverkoston liitettiin 3 kpl kiinteistöjä vuonna 2022. Vesihuoltolaitoksen palveluiden piirissä on 795 käyttöpaikkaa.

Vuonna 2022 vesilaitoksella, vedenottamalla, jäteveden puhdistamolla, pumppaamoilla ja

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Vesihuolto				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Toteuma ja poikkeaman perustelut
Toimiva vesihuolto	Toimiva vesihuolto	Pyritään turvaamaan vesihuollon toimintavarmuus kaikissa tilanteissa	Häiriötilanteissa yli 2 tuntia kestäneiden vesikatkojen määrä	1 kpl

Arvio strategian mukaisten tavoitteiden toteutumisesta

Vuoden 2022 alussa sattui asemalla vesiputken rikkoutuminen, mikä aiheutti noin 8 tunnin vesikatkon lähialueelle.

vesihuoltoverkossa tehtiin normaaleja korjaus-, ylläpito- ja saneeraustoimenpiteitä.

Niemisjärvellä saneerattiin Niemisjärventien vieressä kulkeva paineviemäri.

Pumppaamosaneerauksessa uusittiin pääpumppaamon pumpu.

Vesimittareiden vaihtoa etäluettaviin jatkettiin hankkimalla etäluettavia mittareita. Mittareiden vaihtotyö tullaan tekemään vuoden 2023 aikana.

Syksyllä 2022 käynnistettiin selvitystyö yhdysvesiputken rakentamisesta Hankasalmen ja Laukaan vesihuoltolaitosten verkostojen välille. Tavoitteena on lisätä vesilaitoksen toimintavarmuutta. Selvitystyö jatkuu vuonna 2023.

Vesihuoltoverkostossa sattui yksi isompi putkirikko asemalla ja kaksi pientä kirkonkylän alueella. Kirkonkylän alueella tapahtuneet putkirikot eivät aiheuttaneet häiriöitä vesihuollon asiakkaille. Hankamäentien alkuosalla korjattiin useammasta kohdasta romahtanut jätevesiputki.

Taloudellisten tavoitteiden ja talousarvion toteutuminen

Tilikauden alijäämä vesihuoltolaitoksen osalta oli 79.425,02 euroa. Vesihuoltolaitoksen taseen kertynyt alijäämä on 988.803,16 euroa. Vesihuollon tulos ennen suunnitelman mukaisia poistoja oli 176.144,00 euroa.

Merkittävästi ennakoitua suurimmat kulut aiheutuivat vesijohtoverkoston osalla Versowoodin alueella sijaitsevan runkoputken eristämisestä. Vesijohtoverkoston toimintakulujen ylitys oli 17.600 euroa. Runkoputken eristäminen tuli maksamaan 18.400 euroa.

Jätevedenpuhdistamolla ennakoitua suuremmat kulut aiheutuivat pääasiassa puhdistamon kemikaalien hintojen noususta. Puhdistamo kemikaaleihin meni 27.000 euroa enemmän kuin vuonna 2021. Ukrainan sodan vaikutuksesta lipeän hinta kohosi vuoden aikana merkittävästi. Syksyllä 2021 talousarvion laadintavaiheessa lipeän hinta oli 343 euroa/t ja joulukuussa 2022 1.285 euroa/t. PIX:in hinnassa ei

muutoksia tapahtunut, mutta vuoden aikana tilattiin yksi kuorma (30 t) enemmän kuin edellisellä vuonna.

Jätevesiverkoston puolella ylitystä tuli jätevesipumpujen rikkoutumisista aiheutuneista korjauskuluista. Lisäksi maksettiin vielä vuonna 2020 tapahtuneen jätevesiviemärin tulvimisesta aiheutuneita vahingonkorvauksia 21.500 euroa.

Vesihuoltolaitoksen tulot vuonna 2022 olivat 53.000 euroa arvioitua pienemmät. Tällä on merkittävä vaikutus yhdessä ennakoitua suurempien kulujen kanssa siihen, että tilikausi jäi alijäämäiseksi.

Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 muutokset	TA 2022	TP 2022	Poikkeama euroa	TA-TP %
Vesilaitos								
Tulot	369	350	373		373	344	-29	-7,8 %
Menot	158	152	162		162	167	5	3,1 %
Netto	211	198	211		211	177	-34	-16,1 %
Viemärlaitos								
Tulot	516	500	505		505	481	-24	-4,8 %
Menot	407	405	438		438	481	43	9,8 %
Netto	109	95	67		67	0	-67	-100,0 %
Vesihuoltolaitos yhteensä								
Tulot	885	850	878		878	825	-53	-6,0 %
Menot	565	557	600		600	648	48	8,0 %
Netto	320	293	278		278	176	-102	-36,7 %
Poistot	251	245	244		244	246	2	0,8 %
Satunnaiset kulut		119						
Vesihuoltolaitos (1 000 euroa)								
Toimintatulot	886	850	878		878	825	-53	-6,0 %
Toimintamenot	-565	-557	-600		-600	-648	-48	8,0 %
Toimintakate	321	293	278		278	176	-102	-36,7 %
Rahoitustulot ja -menot	-27	-14	-13		-13	-13	0	0,0 %
Korkotulot (sisäiset)								
Muut rahoitustulot								
Korkomenot (sisäiset)								
Korvaus peruspääomasta	-13	-13	-13		-13	-13	0	0,0 %
Muut rahoitusmenot	-14	-1						
Vuosikate	294	279	265		265	163	-102	-38,5 %
Poistot ja arvonalentumiset	251	245	244		244	246	2	0,8 %
Satunnaiset tulot ja -menot		-119						
Tilikauden tulos	43	-84	21		21	-83	-104	-495,2 %

Vesihuoltolaitoksen tarkemmat tilinpäätöstiedot löytyvät luvusta 5 Eriytetyt tilipäätökset.

2.3 Määrärahojen ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

2.3.1 Käyttötalouden toteutuminen

KUNNAN KÄYTTÖTALOUS ulkoiset ja sisäiset tuotot ja kulut, 1000 euroa	TP 2020	TP 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA-Muutokset 2022	TA 2022	TP 2022	Poikkeama
Toimintatuotot	8 869	8 755	7 770	191	7 961	8 474	513
Myyntituotot	3 741	3 516	3 213		3 213	3 378	165
Maksutuotot	1 778	1 470	1 308		1 308	1 364	56
Tuet ja avustukset	673	1 345	728	191	919	1 193	274
Muut toimintatuotot	2 677	2 424	2 521		2 521	2 539	18
Toimintakulut	-40 553	-42 043	-41 521	-884	-42 405	-43 827	-1422
Henkilöstökulut	-14 940	-14 114	-14 318		-14 318	-14 607	-289
Palvelujen ostot	-19 802	-21 813	-21 077	-884	-21 961	-22 890	-929
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 043	-1 960	-1 749		-1 749	-1 994	-245
Avustukset	-1 486	-1 462	-1 485		-1 485	-1 472	13
Muut toimintakulut	-2 282	-2 694	-2 892		-2 892	-2 864	28
Toimintakate	-31 684	-33 288	-33 751	-693	-34 444	-35 353	-909
Poistot	-1 654	-1 715	-1 750		-1 750	-1 695	55
Kertaluonteiset poistot	-1128						
Satunnaiset tuotot	645						
Satunnaiset kulut		-119					

2.3.2 Tuloslaskelmaosan toteutuminen

Ulkoiset ja sisäiset tulot ja menot 1000 euroa	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 2022	Poikkeama TA-TP	Poikkeama %
Toimintatuotot	7 770	191	7 961	8 474	513	6,4
Myyntituotot	3 213		3 213	3 378	165	5,1
Maksutuotot	1 308		1 308	1 364	56	4,3
Tuet ja avustukset	728	191	919	1 193	274	29,8
Muut toimintatuotot	2 521		2 521	2 539	18	0,7
Toimintakulut	41 521	884	42 405	43 827	1 422	3,4
Henkilöstökulut	14 318		14 318	14 607	289	2,0
Palkat ja palkkiot	11 442		11 442	11 639	197	1,7
Henkilösivukulut	2 876		2 876	2 968	92	3,2
Eläkekulut	2 455		2 455	2 572	117	4,8
Muut henkilösivukulut	421		421	396	-25	-5,9
Palvelujen ostot	21 077	884	21 961	22 890	929	4,2
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	1 749		1 749	1 994	245	14,0
Avustukset	1 485		1 485	1 472	-13	-0,9
Muut toimintakulut	2 892		2 892	2 864	-28	-1,0
Toimintakate	-33 751	-693	-34 444	-35 353	-909	2,6
Verotulot	16 158	530	16 688	16 842	154	0,9
Valtionosuudet	19 752	346	20 098	20 095	-3	-0,0
Rahoitustuotot ja -kulut	76	94	170	185	15	8,8
Korkotuotot						
Muut rahoitustuotot	128	94	222	236	14	6,3
Korkokulut	36		36	37	1	2,8
Muut rahoituskulut	16		16	14	-2	-12,5
Vuosikate	2 235	277	2 512	1 769	-743	-29,6
Poistot ja arvonalentumiset	1 750		1 750	1 695	-55	-3,1
Suunnitelman mukaiset poistot	1 750		1 750	1 695	-55	-3,1
Tilikauden tulos	485	277	762	74	-688	-90,3
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	485	277	762	74	-688	-90,3

Verotulojen erittely

Verotulot 1000 euroa	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 2022	Poikkeama TA-TP	Poikkeama %
Kunnan tulovero	13 665	80	13 745	13 855	110	0,8
Osuus yhteisöveron tuotosta	1 073	400	1 473	1 510	37	2,5
Kiinteistövero	1 420	50	1 470	1 477	7	0,5
Yhteensä	16 158	530	16 688	16 842	154	0,9

Verotulot 1000 euroa	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Verotulot									
Kunnan tulovero	13 233	13 209	13 534	13 141	12 406	13 140	13 086	13 778	13 855
Osuus yhteisöveron tuotosta	700	790	708	853,961	873	949	1 057	1 534	1 510
Kiinteistövero	1 160	1 330	1 333	1 308	1 307	1 323	1 281	1 432	1 477
Yhteensä	15 093	15 329	15 575	15 304	14 586	15 412	15 424	16 744	16 842

Veroprosentit %	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Tuloveroprosentti	21,5	22	22	22	22	22	22	22	22
Kiinteistöveroprosentit									
- yleinen kiinteistövero	1,1	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
- vakituinen asuinrakennus	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
- muu kuin vakituinen asuinrakennus	1,1	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
- voimalaitokseen kuuluva rakennus	2,5	2,5	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	1,2
- yleishyödylliset yhteisöt	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Tuloveron määräytymisen perusteet	Tuloveroprosentti %	Verotettava tulo 1000 euroa	Muutos %
2012	20,5	59 010	
2013	20,5	61 001	3,4
2014	22	61 156	0,3
2015	22	61 138	0,0
2016	22	60 551	-1,0
2017	22	57 912	-4,4
2018	22	58 898	1,7
2019	22	59 138	0,4
2020	22	61 009	3,2
2021	22	62 162	1,9
2022 (Arvio)	22	63 386	2,0

Valtionosuuksien erittely

Valtionosuudet ja verotulomenetysten korvaus 1000 euroa	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 2022	Poikkeama TA-TP	Poikkeama %
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	11 260	-15	11 245	11 245	0	0,0
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	5 111	-7	5 104	5 104	0	0,0
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	40	213	253	250	-3	1,2
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus						
Verotulomenetysten kompensatio	3 341	155	3 496	3 496	0	0,0
Yhteensä	19 752	346	20 098	20 095	-3	0,0

Valtionosuudet 1000 euroa	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Valtionosuudet									
- peruspalvelujen valtionosuus	13 231	13 547	14 577	13 746	13 481	13 100	11 767	10 948	11 245
- verotuloihin perustuva valt.os.tasaus	5 082	5 293	5 541	5 410	5 424	5 349	5 131	5 239	5 104
- järjestelmämuutoksen tasaus	161	0							
- opetus- ja kulttuuritoimen muut valt.os.	-588	-324	-225	-29,148	-93	37	7	33	250
- harkinnanvarainen valt.os. korotus							670		
- verotulomenetysten kompensatio							3 013	3 061	3 496
Yhteensä	17 886	18 516	19 893	19 127	18 812	18 486	16 905	19 281	20 095

2.3.3 Investointien toteutuminen

Investointiraja 10.000 euroa (arvonlisäveroton). Sijoitustaso valtuustoon nähden: rakennukset ja raken-

nelmat sekä liikenneväylät hankekohtainen ja muut investoinnit hankkeiden kokonaiskustannus lautakunta-kohtaisesti.

	Valmiusaste	Kokonais- kustannusarvio	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio yhteensä	Toteuma TP 2022	TA - TOT 2022
Investointiosa Hankasalmen kunta, nettomenot			-701 000	-25 000	-726 000	-664 968	-61 032
Tulot			0	0	0	29 786	-29 786
Menot			-701 000	-25 000	-726 000	-694 754	-31 246
Muut talonrakennukset, nettomenot yhteensä			-92 000	-25 000	-117 000	-151 083	34 083
Monitoimitalon pihan asfaltointi	V	-25 000	-25 000	0	-25 000	-33 001	8 001
Niemisjärven koulun pihan saneeraus	V	-10 000	-10 000	0	-10 000	-12 430	2 430
Metsätähden päiväkodin pihan saneeraus	V	-13 000	-13 000	0	-13 000	-18 862	5 862
Niemisjärven ratamestaritalon saneeraus	V	-30 000	-30 000	0	-30 000	-21 250	-8 750
Varikon pajan saneeraus	V	-14 000	-14 000	0	-14 000	-13 915	-85
Metsätähden sisäilmakorjaukset	V	-25 000	0	-25 000	-25 000	-51 626	26 626
Kiinteät rakenteet ja laitteet, nettomenot yhteensä			-504 000	0	-504 000	-429 344	-74 656
Kiinteät rakenteet ja laitteet, tulot			0	0	0	29 786	-29 786
Kiinteät rakenteet ja laitteet, menot			-364 000	0	-364 000	-348 562	-15 438
Kaavateiden perusparannus (vuotuinen)	E	-	-10 000	0	-10 000	0	-10 000
Kaavateiden päällysteiden uusiminen	E	-	-10 000	0	-10 000	0	-10 000
Kääköntien peruskorjaus	V	-195 000	-20 000	0	-20 000	-20 716	716
Osuuskuntatien peruskorjaus	K	-95 500	-73 000	0	-73 000	-42 350	-30 650
Elsankujan peruskorjaus	K	-44 000	-32 000	0	-32 000	-40 130	8 130
Hankarinteentien peruskorjaus	K	-98 000	-75 000	0	-75 000	-93 812	18 812
Puistot ja leikkialueet	V	-	-20 000	0	-20 000	-17 308	-2 692
Latupohjien perusparannus	V	-	-10 000	0	-10 000	-8 619	-1 381
Niemisjärven kuntoradan perusparannus II-vaihe	V	-20 000	-20 000	0	-20 000	-17 096	-2 904
Aallonkankaan leikkipuiston kunnostus	V	-15 000	-15 000	0	-15 000	-11 321	-3 679
Uimarantojen varustaminen	V	-33 000	-33 000	0	-33 000	-38 777	5 777
Ulkokuntosali	V	-25 000	-25 000	0	-25 000	-39 666	14 666
Skeittausympäristön luominen	E	-10 000	-10 000	10 000	0	0	0
Yhdyslatu kk-Revontuli/Häkärinteet	E	-11 000	-11 000	0	-11 000	0	-11 000
Kuntosalin perusparannus	V	-10 000	0	-10 000	-10 000	-18 767	8 767
Mörkölämäenrinteen lähiliikuntakuntoporaat -hanke	V	-10 000	0	0	0	9 743	-9 743
Mörkölämäenrinteen lähiliikuntakuntoporaat -hanke, tulot	V	10 000	0	0	0	9 743	-9 743
Mörkölämäenrinteen lähiliikuntakuntoporaat -hanke, menot	V	-20 000	0	0	0	0	0
Keskisenlammen luontopolun parannus -hanke	V	-20 000	0	0	0	20 043	-20 043
Keskisenlammen luontopolun parannus -hanke, tulot	V	20 000	0	0	0	20 043	-20 043
Keskisenlammen luontopolun parannus -hanke, menot	V	-40 000	0	0	0	0	0
Vesihuoltolaitoksen kiinteät rakenteet, nettomenot yhteensä			-140 000	0	-140 000	-110 568	-29 432
Talohodot ja uudet linjat	V	-	-15 000	0	-15 000	-8 386	-6 614
Viemäriverkosto, vuotovesien vähentäminen	V	-	-30 000	0	-30 000	-31 639	1 639
Viemäripumppujen uusiminen	V	-100 000	-20 000	0	-20 000	-14 560	-5 440
Vesimittareiden uusinta	K	-140 000	-50 000	0	-50 000	-45 473	-4 527
Pumppujen uusiminen	V	-10 000	-10 000	0	-10 000	-10 510	510
Yhdysvesiputki Niemisjärvi-Saarilampi	E	-15 000	-15 000	0	-15 000	0	-15 000
Koneet ja kalusto/irtain omaisuus, nettomenot yhteensä			-105 000	0	-105 000	-84 540	-20 460
Runkoverkon kytkinten uusinta	V	-30 000	-30 000	0	-30 000	-15 384	-14 616
Lukion ykkösille kannettavat tietokoneet	V	-	-20 000	0	-20 000	-20 122	122
Liikuntapaikkojen varustaminen	V	-	-15 000	0	-15 000	-14 244	-756
Infotaulut, reittiopasteet ja viitoitus	V	-10 000	-10 000	0	-10 000	-11 093	1 093
Kaksi työskentelypistettä, lämpöprässä	V	-10 000	-10 000	0	-10 000	-9 975	-25
Konekeskuksen kalustohankinnat	V	-	-20 000	0	-20 000	-13 723	-6 277

2.3.4 Rahoitusosan toteutuminen

1000 euroa	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 2022	Poikkeama TA-TP	Poikkeama %
Toiminta ja investoinnit						
Toiminnan rahavirta	2 235	277	2 512	1 412	-1 100	-43,8
Vuosikate	2 235	277	2 512	1 769	-743	-29,6
Tulorahoituksen korjauserät				-357	-357	
Investointien rahavirta	-701	-25	-726	-626	100	-13,8
Investointimenot	-701	-25	-726	-695	31	-4,3
Rahoitusosuudet investointimenoihin				30	30	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot				39	39	
Toiminnan ja investointien rahavirta	1 534	252	1 786	786	-1 000	-56,0
Rahoitustoiminta						
Antolainauksen muutokset						
Lainakannan muutokset	419	0	419	-581	-1 000	-238,7
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-581		-581	-581	0	0,0
Lyhytaikaisten lainojen muutos	1 000		1 000	0	-1 000	-100,0
Oman pääoman muutokset						
Vaikutus maksuvalmiuteen	1 953	252	2 205	205	-2 000	-90,7

2.3.5 Yhteenvedo määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

YHTIENVETO VALTUUSTON HYVÄKSYMIIEN MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIODEN TOTEUTUMISESTA

1000 euroa	Sitovuus	Määrärahat						Tuloarviot					
N = sitovuus nettomääräraha/-tuloarvio B = bruttomääräraha/-tuloarvio	N B	Alkup. talous- arvio	TA muutok- set	TA muut. jälkeen	Toteuma 2022	Poik- keama	Poik- keama %	Alkup. talous- arvio	TA muutok- set	TA muut. jälkeen	Toteuma 2022	Poik- keama	Poik- keama %
KÄYTTÖTALOUSOSA													
Keskusvaalilautakunta	N	14		14	18	4	28,6	8		8	10	2	25,0
Tarkastuslautakunta	N	30		30	27	-3	-10,0						
Kunnanhallitus	N	1 967		1 967	1 936	-31	-1,6	84		84	250	166	197,6
Perusturvalautakunta	N	24 568	884	25 452	26 514	1 062	4,2	2 036	191	2 227	2 431	204	9,2
Sivistyslautakunta	N	9 995		9 995	10 188	193	1,9	996		996	1 129	133	13,4
Ympäristölautakunta, ilman vesihuoltolaitosta	N	4 347		4 347	4 496	149	3,4	3 768		3 768	3 829	61	1,6
Ympäristölautakunta, vesihuoltolaitos	N	600		600	648	48	8,0	878		878	825	-53	-6,0
TOIMINTAKATE	N	41 521	884	42 405	43 827	1 422	3,4	7 770	191	7 961	8 474	513	6,4
TULOSLASKELMAOSA													
Verotulot	B							16 158	530	16 688	16 842	154	0,9
Valtionosuudet	B							19 752	346	20 098	20 095	-3	0,0
Korkotulot	B												
Muut rahoitustulot	B							128	94	222	236	14	6,3
Korkomenot	B	39		39	37	-2	-5,1						
Muut rahoitusmenot	B	13		13	14	1	7,7						
Satunnaiset erät	B												
YHTEENSÄ	N	41 573	884	42 457	43 878	1 421	3,3	43 808	1 161	44 969	45 647	678	1,51
INVESTOINTIOSA YHTEENSÄ	B	701	25	726	695	-31	-4,3	0	0	0	30	30	
RAHOITUSOSA													
Antolainauksen muutokset													
Antolainasaamisten lisäykset	B												
Antolainasaamisten vähennykset	B												
Lainakannan muutokset													
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	B												
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	B	581		581	581	0	0,0						
Lyhytaikaisten lainojen muutos	N							1 000		1 000	0	-1 000	-100,0
Oman pääoman muutokset	B												
Vaikutus maksuvalmiuteen		1 953	252	2 205	205	-2 000	-90,7						
RAHOITUSOSA YHTEENSÄ	B	2 534	252	2 786	786	-2 000	-71,8	1 000	0	1 000	0	-1 000	-100,0
YHTEENSÄ		44 808	1 161	45 969	45 359	-610	-1,3	44 808	1 161	45 969	45 677	-292	-0,6

YHTIENVETO VALTUUSTON HYVÄKSYMIIEN NETTOMÄÄRÄRAHOJEN TOTEUTUMISESTA

1000 euroa	Sitovuus	Nettomäärärahat					
N = sitovuus nettomääräraha/-tuloarvio	N	Alkup.	TA	TA	Toteuma	Poik-	Poik-
B = bruttomääräraha/-tuloarvio	B	talous-	muutok-	muut.	2022	keama	keama
		arvio	set	jälkeen			%
KÄYTTÖTALOUSOSA							
Keskusvaalilautakunta	N	-6	0	-6	-8	-2	33,3
Tarkastuslautakunta	N	-30	0	-30	-27	3	-10,0
Kunnanhallitus	N	-1 883	0	-1 883	-1 686	197	-10,5
Perusturvalautakunta	N	-22 532	-693	-23 225	-24 084	-859	3,7
Sivistyslautakunta	N	-8 999	0	-8 999	-9 059	-60	0,7
Ympäristölautakunta,			0				
ilman vesihuoltolaitosta	N	-579	0	-579	-666	-87	15,0
Ympäristölautakunta, vesihuoltolaitos	N	278	0	278	176	-102	-36,7
TOIMINTAKATE	N	-33 751	-693	-34 444	-35 353	-910	2,6
TULOSLASKELMAOSA							
Verotulot	B	16 158	530	16 688	16 842	154	0,9
Valtionosuudet	B	19 752	346	20 098	20 095	-3	0,0
Korkotulot	B						
Muut rahoitustulot	B	128	94	222	236	14	6,3
Korkomenot	B	-39		-39	-37	2	-5,1
Muut rahoitusmenot	B	-13		-13	-14	-1	7,7
Satunnaiset erät	B						
YHTEENSÄ	N	2 235	277	2 512	1 769	-744	-29,6
INVESTOINTIOSA YHTEENSÄ	B	-701	-25	-726	-665	61	-8,4
RAHOITUSOSA							
Antolainauksen muutokset							
Antolainasaamisten lisäykset	B						
Antolainasaamisten vähennykset	B						
Lainakannan muutokset							
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	B						
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	B	-581		-581	-581	0	0,0
Lyhytaikaisten lainojen muutos	N	1 000		1 000		-1 000	-100,0
Oman pääoman muutokset	B						
Vaikutus maksuvalmiuteen		-1 953	-252	-2 205	-205	2 000	-90,7
RAHOITUSOSA YHTEENSÄ	B	-1 534	-252	-1 786	-786	1 000	-56,0
YHTEENSÄ		0	0	0	318	318	

3 Tilinpäätöslaskelmat

3.1 Tilinpäätöslaskelmia koskevat säännökset ja ohjeet

Tilinpäätöslaskelmia ovat tuloslaskelma, rahoituslaskelma, tase, konsernituloslaskelma ja -tase sekä

konsernin rahoituslaskelma. Tilinpäätöslaskelmien laatimisessa sovelletaan kirjanpitolakia ja -asetusta kirjanpitolauslautakunnan kuntajaoston yleisohjeiden ja laskelmakaavojen mukaisesti.

3.2 Kunnan tuloslaskelma

Ulkoiset tuotot ja kulut, euroa	2022	2021	Muutos
Toimintatuotot	5 587 313,57	5 870 740,85	-283 427,28
Myyntituotot	1 668 809,32	1 729 965,47	-61 156,15
Maksutuotot	1 364 133,83	1 470 572,46	-106 438,63
Tuet ja avustukset	1 192 455,76	1 344 725,31	-152 269,55
Muut toimintatuotot	1 361 914,66	1 325 477,61	36 437,05
Toimintakulut	-40 940 092,44	-39 158 897,83	-1 781 194,61
Henkilöstökulut	-14 606 918,48	-14 114 370,08	-492 548,40
Palkat ja palkkiot	-11 639 061,83	-11 189 415,17	-449 646,66
Henkilöstösivukulut	-2 967 856,65	-2 924 954,91	-42 901,74
Eläkekulut	-2 572 193,43	-2 509 367,74	-62 825,69
Muut henkilöstösivukulut	-395 663,22	-415 587,17	19 923,95
Palvelujen ostot	-21 261 194,22	-20 097 777,55	-1 163 416,67
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 914 002,42	-1 889 520,22	-24 482,20
Avustukset	-1 471 725,46	-1 461 848,51	-9 876,95
Muut toimintakulut	-1 686 251,86	-1 595 381,47	-90 870,39
Toimintakate	-35 352 778,87	-33 288 156,98	-2 064 621,89
Verotulot	16 841 767,22	16 744 226,46	97 540,76
Valtionosuudet	20 094 759,00	19 281 032,00	813 727,00
Rahoitustuotot ja -kulut	184 929,96	229 509,89	-44 579,93
Korkotuotot	126,95	0,00	126,95
Muut rahoitustuotot	222 603,26	268 255,76	-45 652,50
Korkokulut	-36 692,08	-38 664,53	1 972,45
Muut rahoituskulut	-1 108,17	-81,34	-1 026,83
Vuosikate	1 768 677,31	2 966 611,37	-1 197 934,06
Poistot ja arvonalentumiset	-1 694 718,84	-1 714 536,99	19 818,15
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 694 718,84	-1 714 536,99	19 818,15
Satunnaiset erät	0,00	-118 700,00	118 700,00
Satunnaiset kulut		-118 700,00	118 700,00
Tilikauden tulos	73 958,47	1 133 374,38	-1 059 415,91
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	73 958,47	1 133 374,38	-1 059 415,91

3.3 Kunnan rahoituslaskelma

euroa	2022	2021	Muutos
Toiminnan rahavirta	1 412 186,33	3 696 035,46	-2 283 849,13
Vuosikate	1 768 677,31	2 966 611,37	-1 197 934,06
Satunnaiset erät	0,00	-118 700,00	118 700,00
Tulorahoituksen korjauserät	-356 490,98	848 124,09	-1 204 615,07
Investointien rahavirta	-625 908,48	-881 911,52	256 003,04
Investointimenot	-694 753,87	-916 017,86	221 263,99
Rahoitusosuudet investointimenoihin	29 786,00	0,00	29 786,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	39 059,39	34 106,34	4 953,05
Toiminnan ja investointien rahavirta	786 277,85	2 814 123,94	-2 027 846,09
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset	0,00	0,00	0,00
Lainakannan muutokset	-581 492,00	-756 492,00	175 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-581 492,00	-581 492,00	0,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0,00	-175 000,00	175 000,00
Oman pääoman muutokset	0,00	-291 820,00	291 820,00
Muut maksuvalmiuden muutokset	1 754 755,52	-633 154,52	2 387 910,04
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-4 524,43	5 279,28	-9 803,71
Vaihto-omaisuuden muutos	337,33	1 595,27	-1 257,94
Saamisten muutos	401 998,46	-695 906,18	1 097 904,64
Korottomien velkojen muutos	1 356 944,16	55 877,11	1 301 067,05
Rahoituksen rahavirta	1 173 263,52	-1 681 466,52	2 854 730,04
Rahavarojen muutos	1 959 541,37	1 132 657,42	826 883,95
Rahavarojen muutos	1 959 541,37	1 132 657,42	826 883,95
Rahavarat 31.12.	4 054 747,78	2 095 206,41	1 959 541,37
Rahavarat 1.1.	2 095 206,41	962 548,99	1 132 657,42

3.4 Kunnan tase

euroa	2022	2021	Muutos
VASTAAVAA			
PYSYVÄT VASTAAVAT	24 588 186,37	25 634 482,02	-1 046 295,65
Aineettomat hyödykkeet	66 629,93	80 472,75	-13 842,82
Aineettomat oikeudet	66 629,93	80 472,75	-13 842,82
Aineelliset hyödykkeet	21 489 922,05	22 506 923,60	-1 017 001,55
Maa- ja vesialueet	1 672 755,04	1 673 848,44	-1 093,40
Rakennukset	14 195 307,40	14 976 946,97	-781 639,57
Kiinteät rakenteet ja laitteet	4 805 822,63	4 963 555,27	-157 732,64
Koneet ja kalusto	542 027,60	742 539,92	-200 512,32
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	274 009,38	150 033,00	123 976,38
Sijoitukset	3 031 634,39	3 047 085,67	-15 451,28
Osakkeet ja osuudet	2 974 022,33	2 989 473,61	-15 451,28
Muut saamiset	57 612,06	57 612,06	0,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT	6 351 075,20	4 793 869,62	1 557 205,58
Vaihto-omaisuus	33 790,28	34 127,61	-337,33
Muu vaihto-omaisuus	33 790,28	34 127,61	-337,33
Saamiset	2 262 537,14	2 664 535,60	-401 998,46
Pitkäaikaiset saamiset	692 413,45	621 000,65	71 412,80
Lainasaamiset	688 413,45	617 000,65	71 412,80
Muut saamiset	4 000,00	4 000,00	0,00
Lyhytaikaiset saamiset	1 570 123,69	2 043 534,95	-473 411,26
Myyntisaamiset	1 108 588,22	860 331,14	248 257,08
Muut saamiset	139 969,54	147 930,00	-7 960,46
Siirtosaamiset	321 565,93	1 035 273,81	-713 707,88
Rahoitusarvopaperit	193 692,09	194 800,26	-1 108,17
Muut arvopaperit	193 692,09	194 800,26	-1 108,17
Rahat ja pankkisaamiset	3 861 055,69	1 900 406,15	1 960 649,54
VASTAAVAA YHTEENSÄ	30 939 261,57	30 428 351,64	510 909,93

euroa	2022	2021	Muutos
VASTATTAVAA			
OMA PÄÄOMA	19 670 528,36	19 596 569,89	73 958,47
Peruspääoma	18 668 837,74	18 668 837,74	0,00
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	927 732,15	-205 642,23	1 133 374,38
Tilikauden yli-/alijäämä	73 958,47	1 133 374,38	-1 059 415,91
PAKOLLISET VARAUKSET	485 083,73	819 060,00	-333 976,27
Muut pakolliset varakset	485 083,73	819 060,00	-333 976,27
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	91 229,93	95 754,36	-4 524,43
Muut toimeksiantojen pääomat	91 229,93	95 754,36	-4 524,43
VIERAS PÄÄOMA	10 692 419,55	9 916 967,39	775 452,16
Pitkäaikainen	4 801 113,49	5 382 353,21	-581 239,72
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	4 338 512,00	4 920 004,00	-581 492,00
Liittymismaksut ja muut velat	462 601,49	462 349,21	252,28
Lyhytaikainen	5 891 306,06	4 534 614,18	1 356 691,88
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	581 492,00	581 492,00	0,00
Ostovelat	2 722 469,05	1 791 145,96	931 323,09
Muut velat	299 706,18	280 703,31	19 002,87
Siirtovelat	2 287 638,83	1 881 272,91	406 365,92
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	30 939 261,57	30 428 351,64	510 909,93

3.5 Konsernin tuloslaskelma

1000 euroa	2022	2021	Muutos
Toimintatuotot	20 278	15 292	4 986
Toimintakulut	-56 002	-49 291 *	-6 711
Toimintakate	-35 724	-33 999	-1 725
Verotulot	16 757	16 699	58
Valtionosuudet	21 498	20 674	824
Rahoitustuotot ja -kulut	228	332	-104
Korkotuotot	80	80	0
Muut rahoitustuotot	330	388	-58
Korkokulut	-157	-126	-31
Muut rahoituskulut	-25	-10	-15
Vuosikate	2 759	3 706	-947
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 946	-2 670	-276
Arvonalentumiset	-156	-190	34
Satunnaiset erät	182	87	95
Tilikauden tulos	-161	933	-1 094
Tilinpäätössiirrot	1	22	-21
Laskennalliset verot	39	27	12
Vähemmistöosuudet	2	-12 *	14
Tilikauden ylijäämä	-118	971	-1 089

*Vertailuvuoden 2021 lukua muutettu

3.6 Konsernin rahoituslaskelma

1000 euroa	2022	2021	Muutos
Toiminnan rahavirta	2 912	3 761	-849
Vuosikate	2 759	3 706 *	-947
Satunnaiset erät	182	84	98
Tulorahoituksen korjauserä	-29	-29	0
Investointien rahavirta	-1 034	-1 293	259
Investointimenot	-1 175	-2 284 *	1 109
Rahoitusosuudet investointimenoihin	42	0	42
Pysyvien vastaavien luovutustulot	99	991	-892
Toiminnan ja investointien rahavirta	1 878	2 468	-590
Rahoituksen rahavirta	-21	-1 671	1 650
Antolainojen muutokset	0	0	0
Lainakannan muutokset	-501	-731	230
Pitkäaikaisten lainojen muutos	-557	615	-1 172
Lyhytaikaisten lainojen muutos	56	-1 346	1 402
Oman pääoman muutokset	-7	0	-7
Muut maksuvalmiuden muutokset	487	-940	1 427
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutos	-5	5	-10
Vaihto-omaisuuden muutos	14	8	6
Saamisten muutos	-1 120	-674	-446
Korottomien velkojen muutos	1 598	-279	1 877
RAHAVAROJEN MUUTOS	1 857	797	1 060
Rahavarat 31.12	5 023	3 166	1 857
Rahavarat 1.1.	3 166	2 369	797
RAHAVAROJEN MUUTOS	1 857	797	1 060

*Vertailuvuoden 2021 lukua muutettu

3.7 Konsernin tase

1000 euroa	2022	2021	Muutos
VASTAAVAA			
PYSYVÄT VASTAAVAT	38 695	40 588	-1 893
Aineettomat hyödykkeet	1 020	1 214	-194
Aineettomat oikeudet	752	740	12
Muut pitkävaikutteiset menot	268	474	-206
Aineelliset hyödykkeet	36 531	38 254	-1 723
Maa- ja vesialueet	2 181	2 169	12
Rakennukset	27 723	29 026 *	-1 303
Kiinteät rakenteet ja laitteet	5 162	5 354 *	-192
Koneet ja kalusto	1 129	1 443 *	-314
Muut aineelliset hyödykkeet	32	32	0
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	304	230	74
Sijoitukset	1 144	1 120	24
Osakkuusyhtiöosuudet	315	315	0
Muut osakkeet ja osuudet	736	745	-9
Muut lainasaamiset	93	60	33
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	271	133	138
VAIHTUVAT VASTAAVAT	9 074	5 926	3 148
Vaihto-omaisuus	159	172	-13
Saamiset	3 892	2 588	1 304
Pitkäaikaiset saamiset	140	69	71
Lyhytaikaiset saamiset	3 752	2 519	1 233
Rahoitusarvopaperit	201	401	-200
Rahat ja pankkisaamiset	4 822	2 765	2 057
VASTAAVAA YHTEENSÄ	48 040	46 647	1 393

*Vertailuvuoden 2021 lukua muutettu

1000 euroa	2022	2021	Muutos
VASTATTAVAA			
OMA PÄÄOMA	19 852	19 978	-126
Peruspääoma	18 669	18 669	0
Arvonkorotusrahasto			
Muut omat rahastot	1 047	1 055	-8
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	254	-717	971
Tilikauden ylijäämä	-118	971 *	-1 089
VÄHEMMISTÖOSUUDET	557	558 *	-1
PAKOLLISET VARAUKSET	391	337	54
Muut pakolliset varaukset	391	337	54
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	364	230	134
VIERAS PÄÄOMA	26 876	25 544	1 332
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	16 919	17 581	-662
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	371	404	-33
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	1 512	1 351	161
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	8 074	6 208	1 866
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	48 040	46 647	1 393

*Vertailuvuoden 2021 lukua muutettu

4 Tilinpäätöksen liitetiedot

4.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Liitetiedoissa ilmoitetaan oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi kunnan tuloksesta, taloudellisesta asemasta ja rahoituksesta sekä toiminnasta. Tätä varten tarpeelliset lisätiedot on ilmoitettava liitetiedoissa (Kuntal 113 § ja KPL 3:2 §).

Liitetietojen sisällöstä on säädetty pääasiassa kirjanpitolaisissa (1336/1997) ja -asetuksessa (1339/1997). Liitetiedoilla tarkoitetaan taseen, tuloslaskelman ja rahoituslaskelman liitteenä ilmoitettavia tietoja. Rahoituslaskelmalle ei kuitenkaan ole esitetty liitetietovaatimuksia liitetieto-ohjeistuksessa. Kirjanpitolain mukaisesti liitetietoina on selostettava yleisistä tilinpäätösperiaatteista tehtyjä poikkeuksia sekä poikkeamien perusteita ja vaikutusta.

Tilinpäätöksen liitetietojen tarkoituksena on täydentää laskelmien muodossa esitettyä tilinpäätösinformaatiota oikean ja riittävän kuvan antamiseksi tuloksesta, taloudellisesta asemasta ja rahoituksesta sekä toiminnasta.

Kunnan Vesihuoltolaitos on kirjanpidollisesti eriytetty taseyksikkö. Vesihuoltolaitoksen liitetiedot esitetään sen tilinpäätöstietojen yhteydessä sekä yhdistettyinä kunnan tilinpäätöksen liitetietoihin.

Kunnan tilinpäätöksen liitetiedot ryhmitellään tilinpäätöksessä

- tilinpäätöksen laatimista
- tilinpäätöksen esittämistä
- tuloslaskelmaa
- taseen vastaavia ja vastattavia
- vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä
- henkilöstöä, tilintarkastajan palkkioita ja intressitapahtumia koskeviin liitetietoihin.

Arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteiden mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen

verotulot on kirjattu niiden tilitysajankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle.

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla.

Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Kunnanvaltuuston hyväksymällä poistosuunnitelman muutoksella on poistoajankoja tarkistettu siten, että ennen vuotta 2013 hankittuihin hyödykkeisiin sovelletaan aiempaa (kv 16.12.1996 § 6) poistosuunnitelmaa ja 1.1.2013 jälkeen hankittuihin hyödykkeisiin uutta poistosuunnitelmaa (kv 2.9.2013 § 56). Muutos on perustunut hyödykkeiden taloudellisen pitoajan uudelleenarviointiin. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Pysyvien vastaavien sijoitukset ja sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa. Pysyvien vastaavien sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen varastotavaroitten hankinta-arvoon.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon. Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Avustusten käsittely

Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintaan saadut rahoitusavustukset on merkitty ao. hyödykkeen hankintamenon vähennykseksi.

Tilinpäätöksen esittämistapa

Tilinpäätöslaskelmien ja liitetietojen esitystavat ovat Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston ohjeiden mukaiset. Taseen yksittäiset erät eivät sisällä useisiin taseeriin kuuluvia olennaisia eriä. Tilinpäätökseen ei sisälly ulkomaanrahan määräisiä saamisia, velkoja tai muita sitoumuksia.

Oikaisut edellisen vuoden tietoihin

Tarkennukset ja korjaukset edellisen tilikauden vertailutietoihin on merkitty tiedon esittämiskohtaan.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Hyvinvointialueuudistuksen myötä jäsenkuntien tuli kattaa sairaanhoitopiirien kertyneet alijäämät vuoden 2022 loppuun mennessä, ennen kuin hyvinvointialueet aloittivat toimintansa.

Kunta oli maksanut Keski-Suomen sairaanhoitopiiriin alijäämiä yli 1,2 miljoonaa euroa, kun maaliskuussa 2023 saapui tieto, että sairaanhoitopiiriin peruspääoman alentaminen perutaan ja jäsenkunnilta laskutetaan lisää 24 miljoonaa euroa. Kunnan osuus tästä on reilu 485.000 euroa. Maksua ei ole suoritettu, mutta se on kirjattu tulosvaikutteisesti vuodelle 2022 pakollisena varauksena.

Kunta on siis kirjannut vuonna 2022 tulosvaikutteisesti lähes 1,75 miljoonaa euroa Keski-Suomen sairaanhoitopiiriin alijäämiä. Vuonna 2021 taseeseen vuosille 2020 ja 2021 tehdyt 0,8 miljoonan varaukset on purettu tuloslaskelmaan vuonna 2022. Vuoden 2022 nettokustannus alijäämien kattamiseen on lähes miljoona euroa.

Vuoden 2022 toimintatuottoihin sisältyy välittömiin koronan hoidon kustannuksiin saatuja korvauksia 285.000 euroa. Koronasta aiheutuneita kustannuksia on kirjattu vajaa 100.000 euroa. Vuonna 2021 kustannuksia kirjattiin 422.000 euroa ja saatuja korvauksia 507.660 euroa.

4.2 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Kunnan konsernitilinpäätöksen liitetietoina esitetään soveltuvin osin vastaavat tiedot kuin kunnan tilinpäätöksen liitetietona (KPA 4:1 §). Konsernitilinpäätöksen liitetiedot muodostuvat lähtökohtaisesti erillistilinpäätösten liitetietojen yhdistelmänä. Konsernitilinpäätöksen laadinnan yhteydessä suoritettujen eliminointien ja oikaisujen otetaan huomioon myös liitetiedoissa. Konsernitilinpäätöksen liitetietoinformaatio koskee konsernitilinpäätöksessä olevaa asianomaisen nimikkeen rahamäärää.

Kuntayhtymien liitetiedot yhdistellään konsernitilinpäätökseen lukuarvoltaan peruspääoman jäsenosuu-den mukaisessa suhteessa.

Konsernitilinpäätöksen laadintaperiaatteet ja laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki kunnan tytäryhteisöt, joissa kunnan määräysvalta 31.12.2022 on yli 50 %: Kiinteistö Oy Hankasalmen Haka, Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulma, Kiinteistö Oy Hankasalmen Virastotalo ja Kiinteistö Oy Vuokrahanke.

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä 31.12.2022: Jyväskylän koulutuskuntayhtymä, Keski-Suomen liitto, Keski-Suomen sairaanhoitopiiriin kuntayhtymä ja Sateenkaaren koulun kuntayhtymä.

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Kiinteistöverot sekä kunnan ja sen tytäryhteisöjen keskinäinen omistus on eliminoitu.

Kiinteistötytäryhteisöjen aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi ja jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisöjen poistojen oikaisuksi.

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa. Osakkuusyhteisöt on jätetty yhdistelemättä, koska niiden vaikutus konsernin tulokseen ja omaan pääomaan ei ole olen-

nainen oikean ja riittävän kuvan antamiseksi konsernin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Osakkuusyhteisöistä on liitetiedossa 22 ilmoitettu nimi, omistusosuus ja omistusosuutta vastaava määrä omasta ja vieraasta pääomasta sekä tilikauden voitosta tai tappiosta viimeksi laaditusta tilinpäätöksestä.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Hankasalmen kunta on liittynyt Sateenkaaren koulun kuntayhtymään ja se on yhdistelty vuoden 2022 konsernitilinpäätökseen. Sateenkaaren koulun kuntayhtymän perussopimus on allekirjoitettu 18.10.2022 ja kuntayhtymässä on ollut 9 jäsenkuntaa 31.12.2022. Peruspääoma on 1.000 euroa per jäsenkunta ja se on laskutettu tammikuussa 2023.

Keski-Suomen sairaanhoitopiiri muutti Novan kaluste- ja tilojen muutostöistä johtuvien kustannusten käsittelyä investointimenoiksi. Oikaisusta osa kohdistui vuodelle 2021 ja pienensi aikaisempien tilikausien kertynyttä alijäämää. Vuodelle 2021 kohdistunut oikaisu on muutettu vertailuvuoden 2021 lukuihin, tunnuslukuihin ja liitetietoihin.

Lisäksi konsernitilinpäätöksen vertailuvuoteen 2021 on oikaistu virheellinen vähemmistöosuuden eliminointikirjaus.

Tarkennukset ja korjaukset edellisen tilikauden vertailutietoihin on merkitty tiedon esittämiskohtaan.

4.3 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

6) Toimintatuotot tehtävälueittain (ulkoiset)

	Kunta	
	2022	2021
Keskusvaali- ja tarkastuslautakunta	10 557,00	5 503,40
Kunnanhallitus	249 769,54	137 425,69
Perusturvalautakunta	2 352 976,28	2 628 947,77
Sivistyslautakunta	1 105 945,49	1 174 714,32
Ympäristölautakunta	1 868 065,26	1 924 149,67
Toimintatuotot yhteensä	5 587 313,57	5 870 740,85

7) Verotulojen erittely

	Kunta	
	2022	2021
Kunnan tulovero	13 854 632,15	13 777 882,88
Osuus yhteisöveron tuotosta	1 510 065,76	1 534 653,90
Kiinteistövero	1 477 069,31	1 431 689,68
Verotulot yhteensä	16 841 767,22	16 744 226,46

8) Valtionosuuksien erittely

	Kunta	
	2022	2021
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	16 348 621,00	16 187 206,00
<i>Siitä:</i> Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus	5 104 085,00	5 239 021,00
<i>Siitä:</i> Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus		
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaiset valtionosuudet	250 012,00	33 179,00
Verotulomenetysten kompensatio	3 496 126,00	3 060 647,00
Valtionosuudet ja verotulomenetysten korvaukset yhteensä	20 094 759,00	19 281 032,00

9) Palvelujen ostojen erittely

	Kunta	
	2022	2021
Asiakaspalveluiden ostot	17 012 694,66	16 136 582,29
Muut palvelujen ostot	4 248 499,56	3 961 195,26
Palvelujen ostot yhteensä	21 261 194,22	20 097 777,55

10) Valtuustoryhmille annetut tuet, ei ilmoitettavaa

11) Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista ja niiden muutoksista

Poistonalaisten hyödykkeiden poistojen määrittämisessä on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan. Pysyvien vastaavien hyödykkeiden aktivointiraja on 10 000,00 euroa.

POISTOSUUNNITELMA	KV 16.12.1996 § 6		POISTOSUUNNITELMA	KV 2.9.2013 § 56	
PYSYVÄT VASTAAVAT	Poisto-	Poisto-	PYSYVÄT VASTAAVAT	Poisto-	Poisto-
<i>Investoinnit ennen 1.1.2013</i>	aika	menetelmä	<i>Investoinnit 1.1.2013 alkaen</i>	aika	menetelmä
Aineettomat hyödykkeet			Aineettomat hyödykkeet		
Muut pitkävaikutteiset menot			Kehittämismenot	2 vuotta	tasapoisto
Atk-ohjelmistot	3	tp	Aineettomat oikeudet	5 vuotta	tasapoisto
			Liikearvo	2 vuotta	tasapoisto
			Muut pitkävaikutteiset menot		
			Atk-ohjelmat	2 vuotta	tasapoisto
			Muut	2 vuotta	tasapoisto
Aineelliset hyödykkeet			Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	ei poistoa		Maa- ja vesialueet		ei poistoa
Rakennukset ja rakennelmat			Rakennukset ja rakennelmat		
Hallinto- ja laitosrakennukset			Hallinto- ja laitosrakennukset	20 vuotta	tasapoisto
kivirakenteiset	40	tp	Tehdas- ja tuotantorakennukset	20 vuotta	tasapoisto
puurakenteiset	30	tp	Talousrakennukset	10 vuotta	tasapoisto
Tehdas- ja tuotantorakennukset	20	tp	Vapaa-ajan rakennukset	20 vuotta	tasapoisto
Muut rakennukset	20	tp	Asuinrakennukset	30 vuotta	tasapoisto
Asuinrakennukset			Muut rakennukset ja rakennelmat	20 vuotta	tasapoisto
kivirakenteiset	40	tp			
puurakenteiset	35	tp			
Vedenottamot	20	tp			
teräsrakenteiset	20	tp			
betonirakenteiset	30	tp			
Ylävesisäiliö	40	tp			
Kiinteät rakenteet ja laitteet			Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Urheilukentät	15 %	mjp	Kadut, tiet, torit ja puistot	15 vuotta	tasapoisto
Jääkiekkokaukalot	25 %	mjp	Sillat, laiturit ja uimalat	10 vuotta	tasapoisto
Leikkikentät	20 %	mjp	Muut maa- ja vesirakenteet	15 vuotta	tasapoisto
Kuntorata-ladut	20 %	mjp	Vedenjakeluverkosto	30 vuotta	tasapoisto
Uimarannat	20 %	mjp	Viemäriverkko	30 vuotta	tasapoisto
Tenniskentät	20 %	mjp	Kaukolämpöverkko	20 vuotta	tasapoisto
Pallokentät	20 %	mjp	Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistuslaitteet	15 vuotta	tasapoisto
Rakennuskaavatiet	15 %	mjp	Puhelinverkko, keskusasema ja alakeskukset	10 vuotta	tasapoisto
Puistot	15 %	mjp	Maakasuverkko	20 vuotta	tasapoisto
Kaatopaikat	15 %	mjp	Muut putki- ja kaapeliverkot	15 vuotta	tasapoisto
Venevalkamat	25 %	mjp	Sähkö-, vesi- yms. laitojen laitoskoneet ja laitteet	10 vuotta	tasapoisto
Ulkoilureitit	20 %	mjp	Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	15 vuotta	tasapoisto
Vesijohtoverkosto	8 %	mjp	Liikenteen ohjauslaitteet	10 vuotta	tasapoisto
Viemäriverkko	8 %	mjp	Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	10 vuotta	tasapoisto
Katuvalaistusverkko	15 %	mjp			
Viemäripumppaamot	20 %	mjp			
Tasaussäiliö ja paineenkorotuslaitos	20 %	mjp			
Linja-autolatokset	25 %	mjp			
Sammutusveden ottopaikat	20 %	mjp			
Haja-asutusalueitten viitoitus	20 %	mjp			
Kuntamainoskyltit ja opastetaulut	25 %	mjp			
Koneet ja kalusto			Koneet ja kalusto		
Ympäristöltk			Rautaiset alukset	15 vuotta	tasapoisto
ajoneuvot	15	tp	Puiset alukset ja muut uivat työkoneet	8 vuotta	tasapoisto
muut investoinnit	3	tp	Muut kuljetusvälineet	4 vuotta	tasapoisto
Sosiaali- ja terveystlk			Muut liikkuvat työkoneet (traktorit, ruohonleikkurit)	5 vuotta	tasapoisto
ajoneuvot	5	tp	Muut raskaat koneet	10 vuotta	tasapoisto
muut investoinnit	3	tp	Muut kevyet koneet	5 vuotta	tasapoisto
Sivistysltk			Sairaala-, terveydenhuolto- yms. laitteet	5 vuotta	tasapoisto
muut investoinnit	3	tp	Atk-laitteet	3 vuotta	tasapoisto
Tekninen ltk			Muut laitteet ja kalusteet (autot)	3 vuotta	tasapoisto
auto	5	tp			
traktori	8	tp			
muut investoinnit	3	tp	Muut aineelliset hyödykkeet		
Kunnanhallitus (mm. atk-laitteet)	3	tp	Luonnonvarat		käytön mukainen poisto
			Arvo- ja taide-esineet		ei poistoa
			Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat		ei poistoa
Osakkeet ja osuudet			Pysyvien vastaavien sijoitukset		
Osakkeet (As Oy, Kiint Oy, ym.)	ei poistoa		Osakkeet ja osuudet		ei poistoa
Osuudet (Kuntayhtymät ym.)	ei poistoa				
tp = tasapoisto					
mjp= menojäännös poisto					

12) Pakollisten varausten muutos

	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Potilasvahinkovakuutusvastuu 1.1.	336 454,38	371 336,16		
Lisäykset tilikaudella	54 066,76			
Vähennykset tilikaudella		-34 881,77		
Potilasvahinkovakuutusvastuu 31.12.	390 521,14	336 454,38		
Ympäristövastuu 1.1.	207,83	856,62		
Lisäykset tilikaudella				
Vähennykset tilikaudella		-648,80		
Ympäristövastuu 31.12.	207,83	207,83		
Osuus kuntayhtymän alijäämästä 1.1.			819 060,00	291 820,00
Lisäykset tilikaudella			485 083,73	527 240,00
Vähennykset tilikaudella			-819 060,00	
Osuus kuntayhtymän alijäämästä 31.12.			485 083,73	819 060,00
Pakolliset varaukset yhteensä	390 728,97	336 662,21	485 083,73	819 060,00

13) Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot

	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	5 290,60		5 290,60	
Rakennusten luovutusvoitot		1 324,10		
Muut luovutusvoitot	25 438,85	12 868,54	24 925,39	
Luovutusvoitot yhteensä	30 729,45	14 192,64	30 215,99	
Muut toimintakulut				
Maa- ja vesialueiden luovutustappiot		618,49		618,49
Rakennusten luovutustappiot		540 339,23		26 583,04
Muut luovutustappiot	7 701,28		7 701,28	
Luovutustappiot yhteensä	7 701,28	540 957,72	7 701,28	27 201,53

14) Satunnaisten tuottojen ja kulujen erittely

	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Satunnaiset tuotot				
Satunnaiset tuotot	182 155,23	206 000,00		
Satunnaiset tuotot yhteensä	182 155,23	206 000,00		
Satunnaiset kulut				
Satunnaiset kulut		118 700,00		118 700,00
Satunnaiset kulut yhteensä		118 700,00		118 700,00

15) Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely

	Kunta	
	2022	2021
Osinkotuotot muista yhteisöistä		
Savon Energiholding Oy, 2841 osaketta	125 572,20	85 230,00
Suur-Savon Sähkö Oy, 671 osaketta	67 100,00	67 100,00
Kuntarahoitus Oyj, 15600 osaketta	16 068,00	8 112,00
Muut	531,90	265,00
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä		
Jyväskylän koulutuskuntayhtymä	6 627,52	6 627,52
Osinkotuotot ja peruspääoman korkotuotot yhteensä	215 899,62	167 334,52

16) Poistoeron muutokset, ei ilmoitettavaa
4.4 Tasetta koskevat liitetiedot
17) Kuluksi kirjaamattomat menot ja pääoma-alennukset, ei ilmoitettavaa
18) Arvonkorotukset, ei ilmoitettavaa

19) Pysyvät vastaavat

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet	Aineettomat hyödykkeet			Aineelliset hyödykkeet					Yhteensä
	Muut aineettomat oikeudet	Tietokone-ohjelmistot	Yhteensä	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Enn.maksut ja keskener.hankinnat	
Poistamaton hankintameno 1.1.	0,00	80 472,75	80 472,75	1 673 848,44	14 976 946,97	4 963 555,27	742 539,92	150 033,00	22 506 923,60
Lisäykset tilikauden aikana					151 083,43	237 364,08	84 540,44	221 765,92	694 753,87
Rahoitusosuudet tilikaudella									0,00
Vähennykset tilikauden aikana				-1 093,40		-29 786,00			-30 879,40
Siirrot erien välillä						97 789,54		-97 789,54	0,00
Tilikauden poisto	0,00	13 842,82	13 842,82		932 723,00	463 100,26	285 052,76		1 680 876,02
Arvonlennukset ja niiden palautukset									
Aktivoidut korkomenot									
Poistamaton hankintameno 31.12.	0,00	66 629,93	66 629,93	1 672 755,04	14 195 307,40	4 805 822,63	542 027,60	274 009,38	21 489 922,05
Arvonkorotukset									
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,00	66 629,93	66 629,93	1 672 755,04	14 195 307,40	4 805 822,63	542 027,60	274 009,38	21 489 922,05

Sijoitukset	Osakkeet ja osuudet					Muut saamiset		
	Osakkeet tytäryhtiöt	Osakkuus-yhteisö osuudet	Kuntayhtymä-osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä	Muut saamiset muilta	Liittymismaksut palautettavat	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	974 454,99	315 310,20	1 218 468,37	481 240,05	2 989 473,61	0,00	57 612,06	57 612,06
Lisäykset								
Vähennykset				-15 451,28	-15 451,28			
Siirto								
Hankintameno 31.12.	974 454,99	315 310,20	1 218 468,37	465 788,77	2 974 022,33	0,00	57 612,06	57 612,06
Arvonlennukset								
Arvonkorotukset								
Kirjanpitoarvo 31.12.	974 454,99	315 310,20	1 218 468,37	465 788,77	2 974 022,33	0,00	57 612,06	57 612,06

20) Omistukset muissa yhteisöissä, tytäryhtiöt

Tytäryhtiöt	Kotipaikka	Kunnan osuus %	Konsernin osuus %	Kirjanpito-arvo 31.12.2022	Kuntakonsernin osuus (euroa)		
					Omasta pääomasta	Vieraasta pääomasta	Tilikauden voitosta/tappiosta
Kiinteistö Oy Hankasalmen Haka	Hankasalmi	100,00	100,00	78 376	115 732	3 173 590	0
Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulma	Hankasalmi	100,00	100,00	291 232	288 936	5 357	486
Kiinteistö Oy Hankasalmen Virastotalo	Hankasalmi	68,54	68,54	597 781	995 287	259 612	-16 689
Kiinteistö Oy Vuokrahanka	Hankasalmi	58,20	58,20	7 066	4 716	3 769	0

21) Omistukset muissa yhteisöissä, kuntayhtymät

Kuntayhtymät	Kotipaikka	Kunnan osuus %	Konsernin osuus %	Kirjanpito-arvo 31.12.2022	Kuntakonsernin osuus (euroa)		
					Omasta pääomasta	Vieraasta pääomasta	Tilikauden voitosta/tappiosta
Keski-Suomen liitto	Jyväskylä	1,57	1,57	9 333	8 814	28 496	583
Jyväskylän koulutuskuntayhtymä	Jyväskylä	1,62	1,62	221 255	1 657 779	587 180	-29 223
Keski-Suomen sairaanhoitopiirin kuntayhtymä	Jyväskylä	2,06	2,06	987 880	987 898	11 976 109	824 927
Sateenkaaren koulun kuntayhtymä	Pieksämäki	11,11	11,11	0	41 662	9 658	41 662

Sateenkaaren koulun kuntayhtymä on perustettu 18.10.2022. Peruspääoma on 1.000 euroa per jäsenkunta ja se on laskutettu tammikuussa 2023.

22) Omistukset muissa yhteisöissä, osakkuusyhteisöt

Osakkuusyhteisöt	Kotipaikka	Kunnan osuus %	Konsernin osuus %	Kirjanpito-arvo 31.12.2022	Kuntakonsernin osuus (euroa)		
					Omasta pääomasta	Vieraasta pääomasta	Tilikauden voitosta/tappiosta
As Oy Hankasalmen Hankamäki I	Hankasalmi	20,37	20,37	70 585	68 049	0	-206
As Oy Hankasalmen Koivulehto	Hankasalmi	21,05	21,05	71 936	93 844	207	2
As Oy Hankasalmen Petäjärinta	Hankasalmi	27,23	27,23	29 123	26 907	499	-186
As Oy Säkinmäen Kuusirinne	Hankasalmi	47,75	47,75	57 184	62 995	0	-1 849
Kiinteistö Oy Kuuhanavesi	Hankasalmi	40,83	40,83	86 482	30 978	2 412	-221

23) Saamisten erittely

	2022		2021	
	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset		107 093,57		183 304,54
Lainasaamiset	552 088,65		552 088,65	
Yhteensä	552 088,65	107 093,57	552 088,65	183 304,54
Saamiset kuntayhtymiltä				
Siirtosaamiset		1 900,00		3 350,00
Yhteensä		1 900,00		3 350,00
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisöiltä				
Myyntisaamiset		5 756,02		5 228,36
Yhteensä		5 756,02		5 228,36
Saamiset yhteensä	552 088,65	114 749,59	552 088,65	191 882,90

24) Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Tieteellinen tutkimustoiminta	8 183,34			
Kelan korvaus työterveydenhuollosta	78 734,76	72 258,88	53 933,17	49 203,94
Ely-keskuksen korvaukset kuntouttavasta työtoiminnasta	3 218,71	4 399,24	3 218,71	4 399,24
TVR, koulutuskorvaus	13 981,41	14 321,65	11 393,33	11 389,06
Hankesaamiset	23 134,47	20 750,32		
Tuet ja avustukset	13 327,34	535 080,04	13 327,34	535 080,04
Muut siirtosaamiset	356 469,18	375 091,28	159 847,43	246 058,04
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	497 049,20	1 021 901,40	241 719,98	846 130,32
Siirtosaamiset yhteensä	497 049,20	1 021 901,40	241 719,98	846 130,32

25) Oma pääoma

	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Peruspääoma 1.1.	18 668 837,74	18 668 837,74	18 668 837,74	18 668 837,74
Peruspääoma 31.12.	18 668 837,74	18 668 837,74	18 668 837,74	18 668 837,74
Arvonkorotusrahasto				
Muut rahastot	1 047 284,12	1 055 385,69		
Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä 1.1.	253 619,46	-717 218,70	927 732,15	-205 642,23
Tilikauden ylijäämä/alijäämä) *	-117 549,24	970 838,16	73 958,47	1 133 374,38
Ylijäämä/alijäämä yhteensä 31.12. *	136 070,22	253 619,46	1 001 690,62	927 732,15
Oma pääoma yhteensä	19 852 192,08	19 977 842,89	19 670 528,36	19 596 569,89

* Konsernin vertailuvuoden 2021 lukuun on korjattu K-S sairaanhoitopiirin tekemä investoinnin oikaisu vuodelle 2021

26) Erittely poistoerosta, ei ilmoitettavaa

27) Pitkäaikaiset velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua

	Kunta	
	2022	2021
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	1 991 652,00	2 580 108,00
Pitkäaikaiset velat yhteensä	1 991 652,00	2 580 108,00

28) Erittely liikkeeseen lasketuista joukkovelkakirjalainoista, ei ilmoitettavaa

29) Pakolliset varaukset

	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Muut pakolliset varaukset				
Potilasvastuumaksuvastuu	390 521,14	336 454,38		
Ympäristövastuu	207,83	207,83		
Osuus kuntayhtymän alijäämästä			485 083,73	819 060,00
Muut pakolliset varaukset yhteensä	390 728,97	336 662,21	485 083,73	819 060,00

30) Velkojen erittely

	2022		2021	
	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen
Velat tytäryhteisöille				
Muut velat	91 386,26		91 386,26	
Yhteensä	91 386,26		91 386,26	
Velat kuntayhtymille				
Ostovelat		19 648,22		660,81
Yhteensä		19 648,22		660,81
Velat yhteensä	91 386,26	19 648,22	91 386,26	660,81

31) Sekkitililimiitti, ei ilmoitettavaa

32) Muiden velkojen erittely

	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Muut velat				
Liittymismaksut	368 944,71	368 944,71	460 330,97	460 330,97
Muut velat	2 270,52	2 018,24	2 270,52	2 018,24
Muut velat yhteensä	371 215,23	370 962,95	462 601,49	462 349,21

33) Siirtovelkojen erittely

	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Palkkojen ja sivukulujen jaksotukset	2 460 470,67	2 363 174,01	1 660 160,05	1 542 127,31
Eläkevakuutusmaksut	983,80	973,20		
Korkojaksotukset	41 671,33	23 244,91	14 200,08	8 070,10
Hankesiirrot ja avustukset	486 642,41	304 691,25	468 576,65	280 530,00
Muut siirtovelat	264 079,04	230 565,04	144 702,05	50 545,50
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	3 253 847,25	2 922 648,42	2 287 638,83	1 881 272,91

4.5 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

34) Velkojen kiinnitykset ja panttaukset, ei ilmoitettavaa

35) Vakuudet, jotka annettu muiden omien sitoumusten kuin velkojen vakuudeksi, ei ilmoitettavaa

36) Vakuudet samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta, ei ilmoitettavaa

37) Muut vakuudet, ei ilmoitettavaa

38) Vuokravastuut

	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Vuokravastuut yhteensä	24 706 044,91	17 068 731,92	18 482 221,50	15 722 241,35
- siitä seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	1 007 710,07	744 751,93	819 470,87	597 192,17
- siitä PPP-hankkeet (public-private-partnership)				
- siitä sopimukseen sisältyvät lunastusveloitteet*				

* Kunta on tehnyt Kuntarahoitus Oyj:n kanssa kiinteistöleasing-sopimuksen kirkonkylän koulukeskusrakennuksesta.

20 vuoden vuokra-ajan jälkeen kunnan on

1) sovittava lisävuokra-ajasta tai

2) ostettava kiinteistö sopimuksen mukaisella jäännösarvolla (35 %) tai

3) osoitettava vuokraohteelle ostaja sopimuksen mukaisella jäännösarvolla (35 %).

39) Vastuusitoumukset

	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma			6 249 290,00	5 749 290,00
Jäljellä oleva pääoma			2 561 702,10	2 348 738,91
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	1 080 000,00	1 080 000,00	1 080 000,00	1 080 000,00
Jäljellä oleva pääoma	243 484,41	270 733,91	243 484,41	270 733,91

40) Muut kunnan antamat vastuusitoumukset ja muut vastuut

	Kunta	
	2022	2021
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	35 453 205,00	33 809 789,00
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista takausvastuista 31.12.	0	0
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	20 502,00	22 147,00

41) Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt

	Kunta	
	2022	2021
Muut järjestelyt		
Urakoitsijoiden vakuustalletukset	327 117,39	327 117,39
Maa-ainelupien vakuudet	75 540,05	79 540,05
Ympäristölupapäätösten vakuudet	17 000,00	17 000,00

4.6 Henkilöstöä koskevat liitetiedot

42) Henkilöstön lukumäärä vastualueittain

	Kunta	
	2022	2021
Kunnanhallitus	11	11
Perusturvalautakunta	129	116
Sivistyslautakunta	153	165
Ympäristölautakunta	42	43
Yhteensä	335	335

43) Henkilöstökulut

	Kunta	
	2022	2021
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	14 606 918,48	14 114 370,08
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	45 998,64	88 551,07
Henkilöstökulut yhteensä	14 652 917,12	14 202 921,15

44) Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut

	Kunta	
	2022	2021
Suomen Keskusta	5 430,50	6 327,55
Kansallinen Kokoomus	0,00	263,00
Suomen Kristillisdemokraatit	464,25	491,88
Perussuomalaiset	1 679,50	1 548,00
Suomen Sosialidemokraattinen Puolue	839,25	1 820,43
Vasemmistoliitto	1 362,50	1 370,63
Vihreä liitto	229,00	626,88
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	10 005,00	12 448,37

45) Tilintarkastajan palkkiot

	Kunta	
	2022	2021
Talvea Julkishallinnon Palvelut Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	7 797,00	9 085,00
Tilintarkastuslautakunta	8 970,00	7 406,00
Muut palkkiot (hanketarkastukset)	2 045,15	437,00
Palkkiot yhteensä	18 812,15	16 928,00

46) Kunnan ja sen intressitahoihin kuuluvien väliset liiketoimet

Kunnanjohtajan kanssa on solmittu (kvalt 29.5.2017) kuntalain mukainen johtajasopimus, jossa on sovittu normaalin irtisanomisajan palkan lisäksi 10 kk palkkaa vastaava siirtymäkorvaus.

Konsernin lähipiiriin tai intressipiiriin kanssa ei ole ollut muita tavanomaisesta poikkeavia liiketoimia.

5 Eriytetyt tilinpäätökset

5.1 Vesihuoltolaitos-taseyksikön tilinpäätös

VESIHUOLTOLAITOKSEN TULOSLASKELMA 1.1.-31.12.	2022	2021
Liikevaihto	824 509,76	850 119,02
Materiaalit ja palvelut	-453 079,91	-377 603,64
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-201 361,34	-163 418,74
Palvelujen ostot	-251 718,57	-214 184,90
Henkilöstökulut	-161 020,59	-153 097,17
Palkat ja palkkiot	-130 531,22	-122 952,61
Henkilöstösivukulut	-30 489,37	-30 144,56
Eläkekulut	-26 682,73	-26 149,54
Muut henkilöstösivukulut	-3 806,64	-3 995,02
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-246 099,16	-244 826,71
Liiketoiminnan muut kulut	-34 265,16	-26 243,97
Liikeylijäämä (-alijäämä)	-69 955,06	48 347,53
Rahoitustuotot ja -kulut	-12 827,85	-14 090,28
Korvaus peruspääomasta	-12 827,85	-12 827,85
Muut rahoituskulut	0,00	-1 262,43
Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä	-82 782,91	34 257,25
Satunnaiset tuotot ja -kulut		-118 700,00
Yli-/alijäämä ennen varauksia	-82 782,91	-84 442,75
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	3 357,89	3 357,89
Tilikauden yli-/alijäämä	-79 425,02	-81 084,86
Liikevaihto sisältää sekä kunnan ulkopuolisilta että muilta toimijoilta saadut myyntitulot.		
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Sijoitetun pääoman tuotto, %	-1,76	1,17
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	-1,76	1,16
Voitto, %	-10,04	-9,93

VESIHUOLTOLAITOKSEN RAHOITUSLASKELMA

	2022	2021
Toiminnan rahavirta	163 316,25	160 383,96
Liikeliiketoiminta (-alijäämä)	-69 955,06	48 347,53
Poistot ja arvonalentumiset	246 099,16	244 826,71
Rahoitustuotot ja -kulut	-12 827,85	-14 090,28
Satunnaiset erät	0,00	-118 700,00
Investointien rahavirta	-110 567,79	-81 207,68
Investointimenot	-110 567,79	-81 207,68
Toiminnan ja investointien rahavirta	52 748,46	79 176,28
Rahoituksen rahavirta		
Lainakannan muutokset	0,00	-175 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys muilta	0,00	-175 000,00
Muut maksuvalmiuden muutokset	-52 748,46	95 823,72
Saamisten muutos muilta	-23 282,29	42 223,90
Korottomien velkojen muutos kunnalta	-35 680,13	52 027,78
Korottomien velkojen muutos muilta	6 213,96	1 572,04
Rahoituksen rahavirta	-52 748,46	-79 176,28
Rahavarojen muutos	0,00	0,00
Rahavarojen muutos	0,00	0,00
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 e	534	522
Investointien tulorahoitus, %	147,7	343,7
Laskennallinen lainanhoitokate	13,7	1,6

VESIHUOLTOLAITOKSEN TASE	2022	2021
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	4 110 840,96	4 246 372,33
Aineelliset hyödykkeet	4 110 840,96	4 246 372,33
Rakennukset	2 506 106,97	2 650 004,90
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 559 260,65	1 589 619,33
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	45 473,34	6 748,10
VAIHTUVAT VASTAAVAT	315 669,65	292 387,36
Saamiset	315 669,65	292 387,36
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	315 669,65	292 387,36
VASTAAVAA	4 426 510,61	4 538 759,69
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	2 218 158,27	2 297 583,29
Peruspääoma	3 206 961,43	3 206 961,43
Edellisten tilikausien alijäämä	-909 378,14	-828 293,28
Tilikauden alijäämä	-79 425,02	-81 084,86
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	15 413,82	18 771,71
Poistoero	15 413,82	18 771,71
VIERAS PÄÄOMA	2 192 938,52	2 222 404,69
Pitkäaikainen	2 149 478,25	2 185 158,38
Korottomat velat kunnalta	1 689 147,28	1 724 827,41
Liittymismaksuvelat	460 330,97	460 330,97
Lyhytaikainen	43 460,27	37 246,31
Ostovelat	43 460,27	37 246,31
VASTATTAVAA	4 426 510,61	4 538 759,69
TASEEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste, %	50,5	51,0
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	266,0	261,4
Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista, %	266,0	261,4
Kertynyt alijäämä, 1000 €	989	909
Lainakanta 31.12., 1000 €	0	0
Lainasaamiset 31.12., 1000 €	0	0

5.2 Vesihuoltolaitoksen tilinpäätöksen liitetiedot

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja –menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja –menetelmät:

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti.

Tuloslaskelman liitetiedot

6) Toimintatuotot tehtävälueittain

	2022	2021
Vesilaitos	343 829,29	350 092,44
Viemärlaitos	480 680,47	500 026,58
Yhteensä	824 509,76	850 119,02

9) Palvelujen ostojen erittely

	2022	2021
Asiakaspalveluiden ostot	0,00	0,00
Muut palveluiden ostot	251 718,57	214 184,90
Yhteensä	251 718,57	214 184,90

11) Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista ja niiden muutoksista

Poistonalaisten hyödykkeiden poistojen määrittämisessä on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan. Pysyvien vastaavien hyödykkeiden aktivointiraja on 10 000,00 euroa. Arvioidut poistoajat sekä poistomenetelmät on esitetty kunnan liitetietojen kohdassa 11.

16) Poistoeron muutokset – poistoeron vähennys

Poistoeron vähennys (+) on tehty Kunnanhallituksen 6.2.2012 § 20 päätöksen mukaisesti: Poistoero käsitellään kunnan kirjanpidossa vähentämällä 21.941,84 euroa tasasuuruksina erinä yhdeksän vuoden aikana alkaen vuodesta 2011. Kunnan kirjanpidossa poistoeron käsittely on päättynyt vuonna 2019. Vesihuoltolaitoksen poistoeron vähennys on vuosittain 3.357,89 euroa ja se jatkuu vuoteen 2027 asti.

Taseen liitetiedot

Vastaavaa

19) Pysyvät vastaavat

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet	Aineelliset hyödykkeet			
	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Enn.maksut ja keskener. hankinnat	Aineelliset hyödykkeet yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	2 650 004,90	1 589 619,33	6 748,10	4 246 372,33
Lisäykset tilikauden aikana	0,00	65 094,45	45 473,34	110 567,79
Rahoitusosuudet tilikaudella				0,00
Vähennykset tilikauden aikana				0,00
Siirrot erien välillä		6 748,10	-6 748,10	0,00
Tilikauden poisto	143 897,93	102 201,23		246 099,16
Arvonlennukset ja niiden palautukset				0,00
Aktivoidut korkomenot				
Poistamaton hankintameno 31.12.	2 506 106,97	1 559 260,65	45 473,34	4 110 840,96
Arvonkorotukset				
Kirjanpitoarvo 31.12.	2 506 106,97	1 559 260,65	45 473,34	4 110 840,96

Vastattavaa

25) Oma pääoma

	2022	2021
Peruspääoma 1.1.	3 206 961,43	3 206 961,43
Peruspääoma 31.12.	3 206 961,43	3 206 961,43
Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä	-909 378,14	-828 293,28
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-79 425,02	-81 084,86
Oma pääoma yhteensä	2 218 158,27	2 297 583,29

26) Erittely poistoerosta – poistoeron vähennys

Poistoeron vähennys (+) on tehty Kunnanhallituksen 6.2.2012 § 20 päätöksen mukaisesti: Poistoero käsitellään kunnan kirjanpidossa vähentämällä 21.941,84 euroa tasasuuruksina erinä yhdeksän vuoden aikana alkaen vuodesta 2011. Kunnan kirjanpidossa poistoeron käsittely on päättynyt vuonna 2019. Vesihuoltolaitoksen poistoeron vähennys on vuosittain 3.357,89 euroa ja se jatkuu vuoteen 2027 asti.

Henkilöstöä koskevat liitetiedot

42) Henkilöstön lukumäärä

	2022	2021
Vesihuoltolaitos	2,7	2,7
Yhteensä	2,7	2,7

43) Henkilöstökulut

	2022	2021
Palkat ja palkkiot	130 531,22	122 952,61
Henkilöstösivukulut	30 489,37	30 144,56
Eläkekulut	26 682,73	26 149,54
Muut henkilösivukulut	3 806,64	3 995,02
Henkilöstökulut yhteensä	161 020,59	153 097,17

6 Konzernin tytäryhtiöiden tilinpäätöstiedot

Kunnan tytäryhtiöt

Osakkeiden tuottama määräysvalta:

Kiinteistö Oy Hankasalmen Haka	100 %
Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulma	100 %
Kiinteistö Oy Hankasalmen Virastotalo	68,54 %
Kiinteistö Oy Vuokrahanka	58,20 %

Kuntakonsernin tytäryhtiöiden asettamat suunnittelukauden taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet:

6.1 Kiinteistö Oy Hankasalmen Haka

Toiminnalliset tavoitteet/toiminnan painopistealueet

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari
Kiinteistökannan korjausvelan vähentäminen	Kiinteistöjä on kunnostettu ja kunnostetaan erillisen korjausohjelman mukaisesti.	Korjausohjelma
Vuokrien kohtuullinen hintataso	Vertailu ympäryskuntien vuokra-asuntotarjonnan hintatasoon.	Vertailu aikaisempien vuosien ja ympäryskuntien vuokratason.

Riskit

Keskeisimmät riskit tavoitteen toteutumiselle:

- Heikko käyttöaste
- Lainojen korkojen nousu
- Rahoituksen saamisen ongelmat
- Vuokrasaatavien luottoriskit
- Lämmitys- ja sähköenergian hintojen nousu
- Vuokrasaatavien luottoriskit
- Vakavat vahingot ja onnettomuudet

Riskien hallinta, miten riskeihin varaudutaan ja miten ne hallitaan

- Käyttöastetta nostetaan kiinteistökantaa kunto- ja korjattavuusarvioiden tulosten perusteella muuttamalla, sekä korjausrakentamisella
- Lainojen ja korkojen hallinta neuvottelujen ja mahdollisten uudelleenjärjestelyjen kautta
- Kokonaistaloudellisessa tarkastelussa vertaillaan eri energiamuotojen käytön vaikutuksia ja pyritään löytämään edullisin lämmitystapa
- Luottokelpoisuuden tarkastus asuntoa haettaessa ja tehokas perintä varmistamaan vuokrasaatavia
- Vakuutukset vahinkojen ja onnettomuuksien varalle

Tehtävä (palveluajatus)

Perustehtävänä on tuottaa ja ylläpitää Hankasalmen kunnassa kohtuuhintaista vuokra-asuntotoimintaa. Kiinteistöjä ylläpidetään teknistaloudellisesti järkevällä tavalla. Yhtiön taloudenpidossa noudatetaan omistajan ohjausta.

Taloudelliset tavoitteet

Vuoden 2022 tavoitteena oli pitää vuokrausaste samalla tasolla. Yhtiöllä on menossa kiinteistöjen korjaustoimenpiteet ja etenkin kirkonkylässä pitää muutama väistöasunto. Asemalle oli haastavaa saada lisää vuokralaisia.

Tavoitteen määrittely	Mittari	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TS 2023
Käyttöaste	%	> 90	> 75	> 75	> 79	> 90

Merkittävimmät investoinnit 2022

- Korjausohjelman mukainen eteneminen sisä- ja ulkoremonteissa.

Tavoitteiden toteutuminen ja olennaiset tapahtumat tilikauden aikana

Hakan kiinteistöjen sisäpuoliset remontit etenivät Pajukujalla, Kirkkorannantiellä, Petäjätiellä ja Metsätiellä. Ulkopuolisissa remonteissa uusittiin Pajukujan takapihojen väliaitoja ja saneerattiin Pajukuja 4:n pysäköintialue.

Käyttöaste oli 78,3 % (TP 2021 70,1 %). Pitkäaikaista lainaa yhtiöllä oli 2,95 M€ (rahoituslaitoksilta 2,4 M€ ja kunnalta 0,55 M€). Taseen loppusumma on 4,56 M€. Yhtiö on suorittanut lainanlyhennykset suunnitellusti ja tehnyt poistot suunnitelman mukaisesti.

Vertailtaessa Kiinteistö Oy Hankasalmen Hakan ja ympäristökuntien vastaavien vuokranantajien vuokratasoja, niin Haka on kilpailukykyinen vuokranantaja.

6.2 Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulma

Toiminnalliset tavoitteet/toiminnan painopistealueet

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari
Kiinteistön arvo säilyy ja omistaja saa kohtuullisen tuoton.	Kiinteistöä ylläpidetään siten, että tavoite täyttyy. Tarvittaessa vuokrasopimukset neuvotellaan uudelleen.	Kiinteistö tuottaa omistajalle kohtuullista voittoa (1-5 % vuokratulosta)

Tehtävä:

Omistaa ja hallita Hankasalmen kunnan Hankaveden kylässä sijaitsevaa liikekiinteistöä (077-404-4-24).

Toiminnan lyhyt kuvaus /palveluajatus:

Kiinteistön liike- ja asuintilojen käyttöaste pyritään pitämään korkeana, alueellisesti kilpailukykyisillä mutta kannattavilla vuokratasoilla.

Merkittävimmät investoinnit 2020–2023

- Hallituksen/yhtiökokouksen korjaussuunnitelmassa ei ole esitetty investointeja 2020–2023.

Tavoitteiden toteutuminen ja olennaiset tapahtumat tilikauden aikana

Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulman tuottoprosentti oli 2,8 %. Kiinteistöllä ei ollut tarvetta korjauksille.

6.3 Kiinteistö Oy Hankasalmen Virastotalo

Toiminnalliset tavoitteet/toiminnan painopistealueet

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari
Kiinteistön arvon ylläpito	Suunnitelmallisten ylläpitokorjausten avulla estetään kiinteistön arvon lasku.	Hoitovastikkeen taso Kiinteistöarvion tulos

Riskit

Keskeisimmät riskit tavoitteen toteutumiselle:

- Lämmitys- ja sähköenergian hintojen nousu
- Lainojen korkojen nousu
- Vakavat vahingot ja onnettomuudet

Riskien hallinta, miten riskeihin varaudutaan ja miten ne hallitaan

- Lainojen ja korkojen hallinta neuvottelujen ja mahdollisten uudelleenjärjestelyjen kautta
- Käyttöaste pyritään pitämään korkeana
- Kiinteistön vetovoimaisuus ylläpidetään
- Vakuutukset vahinkojen ja onnettomuuksien varalle

Tavoitteen määrittely	Mittari	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TS 2023
Hoitovastike	€/osake	4,58	4,58	5,53	4,85	4,85
Rahoitusvastike	€/osake	3,07	3,07	3,07	3,07	3,07

Merkittävimmät Investoinnit 2018–2022

- Olosuhteita parantavien ylläpitokorjausten valmiiksi saattaminen 2018
- Sosiaali- ja taukutilojen peruserparannus 2018
- Toimistohuoneiden ja käytävien pintojen kapse-
laintikorjaukset 2019–2020
- Kuuden toimistohuoneen sisäilmakorjaukset 2022.

Tehtävä

Tarjota nykyaikaiset ja tarpeenmukaiset toimitilat kiinteistön käyttäjille, ja täyttää kiinteistön omistajien tuotto-odotukset.

Toiminnan kuvaus/palveluajatus

- Tarjotaan käyttäjille terveelliset ja toimivat tilat
- Järjestetään käyttäjille toimitilapalvelut sopimusten mukaisesti

Taloudelliset tavoitteet

- Tiloja ylläpitämällä säilytetään kilpailukyky, veto-
voimaisuus, käyttäjille kohtuulliset menot ja omis-
tajille odotusten mukainen tuotto.

Tavoitteiden toteutuminen ja olennaiset tapahtumat tilikauden aikana

Virastotalon talous on tasapainossa ja kaikki laskut saatiin maksettua ajallaan.

Tehdyt sisäilmakorjaukset puhdistivat huoneilmaa ja työhyvinvointi kohosi korjatuissa tiloissa.

6.4 Kiinteistö Oy Vuokrahanka

Toiminnalliset tavoitteet/toiminnan painopistealueet

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari
Käyttöaste	Huoneistojen käyttöaste 97 %	%
Asukastyytyväisyys	Huoneistojen kunnossapito	Asukaskysely

Riskit

Keskeisimmät riskit tavoitteen toteutumiselle

- Lämmitys- ja sähköenergian hintojen nousu
- Vakavat vahingot ja onnettomuudet

Riskien hallinta, miten riskeihin varaudutaan ja miten ne hallitaan

- Yhtiön maineen ylläpitäminen kohtuuhintaisena ja huoneistojen kunnosta huolehdittavana yhtiönä
- Luottokelpoisuuden ja elämäntapojen tarkastus asuntoa haettaessa
- Vakuutukset vahinkojen ja onnettomuuksien varalle

Tehtävä

- Omistaa ja hallita vuokra-asuntoja

Toiminnan kuvaus/palveluajatus

- Vuokra-asuntojen vuokraus ja ylläpito

Taloudelliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TS 2023
Käyttöaste	%	97	97	79	79	79

Merkittävimmät Investoinnit 2022

- Ei investointeja.

Tavoitteiden toteutuminen ja olennaiset tapahtumat tilikauden aikana

Kiinteistö Oy Vuokrahanka on ollut haluttu vuokra-kohteeksi ja sen käyttöaste on ollut tavoitteessa 78,6 %.

Asukaskyselyllä on kartoitettu korjaustarpeita ja niiden pohjalta on toteutettu asuntojen keittiöremontit vuonna 2019. Tulevien huoneistokorjausten vuoksi kolme huoneistoa on pidetty tyhjillään, jotta korjaukset voidaan tehdä linjasaneerauksena. Toistaiseksi korjauksia ei ole toteutettu kohonneiden kustannuksien vuoksi.

7 Tilinpäätöksen allekirjoitus

Hankasalmella 30. päivänä maaliskuuta 2023

Anja Kauppinen
kunnanhallituksen puheenjohtaja

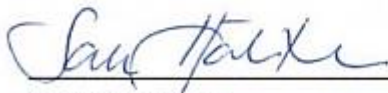
Matti Mäkinen
kunnanjohtaja

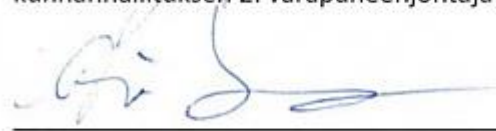
Marja-Leena Kytölä
kunnanhallituksen 1. varapuheenjohtaja

Esko Pöyhönen
kunnanhallituksen 2. varapuheenjohtaja

Sanna Hänninen
kunnanhallituksen jäsen

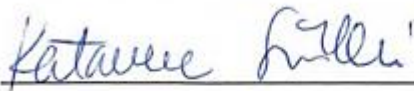
Ari Leinonen
kunnanhallituksen jäsen

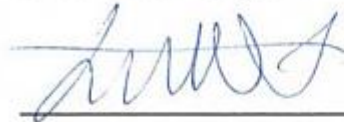
Markku Manninen
kunnanhallituksen jäsen

Arto Rämö
kunnanhallituksen jäsen

Katariina Siikki
kunnanhallituksen jäsen

Lasse Vilenius
kunnanhallituksen jäsen

Olemme antaneet suorittamastamme tilintarkastuksesta tänään kertomuksen.

Hankasalmella 26.5.2023

Talvea Oy Julkishallinnon Palvelut Oy

Jukka Vuorio
Tilintarkastaja, HT, JHT

8 Kuvaus kirjanpitojärjestelmästä ja kirjanpidossa käytetyistä kirjoista

Kunnalla on käytössä taloushallinnon SAP ECC-toiminnanohjausjärjestelmä. Talousjärjestelmän ylläpidon ja pääkäyttäjätöiminnot hoitaa Monetra Keski-Suomi

Oy. Hankasalmen kunta on omana yrityksenään Monetra Keski-Suomi Oy:n palvelimilla.

Käytössä olevat SAP-sovellukset:

- kirjanpito
- myyntireskontra ja yleislaskutus
- ostoreskontra
- käyttöomaisuuskirjanpito
- BI-raportointi
- HR-henkilöstöraportointi

Historiatietojen osalta käytössä olevat Pegasos-sovellukset:

- kirjanpito, palkanlaskenta ja myyntireskontra

Muut sovellukset:

- maksuliikenneohjelmisto, Nomentia Banking
- Basware IP sähköinen ostolaskujen käsittely
- päivähoitolaskutus, Effica/Lifecare, Tieto Oyj
- vanhustenhuollon laskutus, Effica/Lifecare, Tieto Oyj
- sosiaalityö, Effica/Lifecare, Tieto Oyj
- terveystoimi, Effica/Lifecare -potilastietojärjestelmä
- jätehuollon valvontaohjelmisto, CGI Suomi
- rakennusvalvontaohjelmisto Trimble Locus ja Trimble Locus Cloud
- kansalais- ja työväenopistojen opetushallinto-ohjelmisto VerkkoHelleWi, Wildfrost Oy
- vesi- ja jätevesilaskutus, CGI Suomi Oy
- konsernitilinpäätös, Visma Tabella
- työvuorosunnittelu- ja laskentajärjestelmä, MD-Titania, CGI Suomi
- palkanlaskentaohjelma, Personec F/ Personec F2, Visma
- sijaismaksajapalvelu Oima

Kirjanpidossa käytetyt kirjat:

- päiväkirja
- pääkirja
- palkkakortisto
- tilinpäätös liitetietoineen

Tositelajit:

AA Pysyvien vastaavien kirjanpito
AF Poistokirjaukset
AZ Investointien purku
DL Luottotappiotilitys
H1 Tiliote Nordea
H2 Tiliote Hannulan Osuuspankki
H4 Tiliote Keski-Suomen Osuuspankki
H5 Tiliote Danske Bank

DV Myyntisuor. (autom.)
DZ Myyntisuor. (man)
KR Toim. – lasku Basware
KS Sisäiset maksut
KZ Toimittajat – maksu
PA Palkkaliittymä
PE Peruutusosite
RS Sis.sopimuslask.
SA Muistiotositteet